

Sfântul Luca al Crimeei

LA PORȚILE POSTULUI MARE

Predici la Triod

Traducere de Adrian și Xenia Tănăsescu-Vlas

Tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte Galaction,
Episcopul Alexandriei și Teleormanului

Tipărită la Editura Biserica Ortodoxă, București, 2004

Ediție electronică

APOLOGETICUM
2005

Sfântul Luca al Crimeei

Volumul poate fi distribuit liber pentru uz personal.

Această lucrare este destinată tuturor iubitorilor de spiritualitate creștină ortodoxă. Ea poate fi utilizată, copiată și distribuită LIBER cu menționarea sursei.

Scanare : Corina

Corectură și tehnoredactare : Apologeticum

Digitalizare pdf : Apologeticum

ISBN 973-7740-00-9

ISBN 973-7957-17-2

© 2005 APOLOGETICUM.

<http://apologeticum.net>

[http://www.angelfire.com/space2/carti/
apologeticum2003@yahoo.com](http://www.angelfire.com/space2/carti/apologeticum2003@yahoo.com)

LA PORȚILE
POSTULUI MARE

Sfântul Luca al Crimeei

Cuvânt în a 35-a duminică după Cincizecime

Sus să avem inimile

Nu mai este mult până la Postul Mare, și azi aș vrea să vă vorbesc despre așezarea sufletească pe care este dator s-o aibă creștinul ce se pregătește să porceadă pe calea Sfințelor Păresimi.

După minunata săturare a celor cinci mii de oameni cu cinci pâini și doi pești, Domnul Iisus Hristos a poruncit ucenicilor Săi să treacă cu corabia de cealaltă parte a lacului, în Capernaum, iar El S-a dus în munte să Se roage. După ce au străbătut douăzeci și cinci sau treizeci de stadii, ucenicii înspăimântați - fiindcă era vifor puternic - L-au văzut pe Iisus mergând către ei pe apă și s-au speriat mai tare.

Domnul a săvârșit de două ori această mare minune a mergerii pe ape - și a săvârșit-o nu pentru popor, ci pentru ucenicii Săi; iar poporul, ce rămăsese de partea cealaltă a lacului, a văzut că plecaseră cu corabia doar apostolii, iar Iisus rămăsese, a văzut că nu se mai găsea nici o corabie la fața locului, și au aflat în scurtă vreme că totuși Domnul Se află deja în Capernaum. S-au tulburat și toți se întrebau: „Cum a ajuns de partea cealaltă? Ce minune mai este și asta?”, dar nimeni nu putea să dea vreo lămurire. Între timp au venit din Tiberiada alte corăbii, așa încât poporul a mers la Capernaum și, văzându-L acolo pe Iisus, L-au întrebat: *Rabbi ! Când ai venit aici?* (v. In. 6, 8-25).

Ce le-a răspuns Iisus? El nu S-a apucat să le explice când și cum ajunsese acolo, ci în loc de a le satisface curiozitatea, în loc de a da un răspuns simplu la întrebarea lor, Domnul a spus aceste cuvinte uimitoare: *Amin, amin grăiesc vouă: Mă căutați nu fiindcă ați văzut semne, ci fiindcă ați mâncat din pâini și v-ați săturat. Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare, ci pentru mâncarea care rămâne spre viață veșnică, pe care Fiul Omului o va da vouă, că pe Acesta L-a pecetluit Dumnezeu Tatăl* (In. 6, 26-27), îndemnându-i să se gândească nu la bunătățile pământești, ci la cele duhovnicești, pe care El le-a adus oamenilor, singura pricină pentru care trebuie să alerge oamenii la Mântuitorul.

Poporul a fost înmărmurit de un asemenea răspuns neobișnuit; gândurile li s-au schimbat îndată, le-a dispărut curiozitatea, înțelegând că El i-a chemat la lucrurile lui Dumnezeu, L-au întrebat: „Ce să facem pentru a săvârși lucrurile lui Dumnezeu?” Iisus le-a răspuns: *Acesta este lucrul lui Dumnezeu, ca să credeți în Cel pe Care L-a trimis El* (In. 6, 29).

Bineînțeles, vorbea de Sine Însuși, căci El era Trimisul Tatălui - dar poporul n-a priceput, nu a cunoscut de ce le-a vorbit așa, fiindcă vedeau în El doar un făcător de minuni, presupuneau că este vreun prooroc înviat prin minune, dar nu gândeau că este Fiul lui Dumnezeu. De aceea, L-au întrebat: „Ce semn ne dai ca să vedem și să Te credem? Ce faci Tu? Tu vorbești de nu știi ce Fiul al Omului, Care ne va da viața veșnică. De ce ar trebui să credem asta? Părinții noștri au mâncat mană în pustie, precum este scris: Pâine din cer le-a dat lor de au mâncat. Iată, părinții noștri aveau dovada că se află sub deosebita purtare de grijă a lui Dumnezeu: mana cădea din cer și îi hrănea. Tu prin ce-ți dovedești obârșia preainaltă?”

Iisus le-a zis: *Amin, amin zic vouă: nu Moisi v-a dat vouă pâinea din cer, ci Tatăl Meu vă dă vouă din cer pâinea cea adevărată, pentru că pâinea lui Dumnezeu este cea care se pogoră din cer și dă viață lumii* (In. 6, 30-33).

Ei n-au putut pricepe nici adâncul înțeles duhovnicesc al acestor cuvinte uluitoare, ci au înțeles că Iisus vorbește despre o oarecare pâine minunată, ce se va pogori pentru ei din cer la voia Tatălui Ceresc, cu care hrânindu-se vor fi sloboziți de osteneala pentru dobândirea

pâinii de toate zilele. De aceea, I-au zis: „Doamne! Dă-ne întotdeauna pâine din aceasta”. Iisus le-a zis: *Eu sunt pâinea vieții; cel ce vine la Mine nu va flămânzi, și cel ce crede întru Mine nu va înseta niciodată* (In. 6, 35). În continuare, Domnul vorbește despre faptul că numai cei ce vor mânca această Pâine, adică vor mânca Trupul Lui și vor bea Sângele Lui, vor moșteni viața veșnică.

Aici începe tulburare între ascultători: „Ce tot vorbește? Ce cuvinte ciudate! Cum să ascuți așa ceva?” Și mulți s-au smintit de El, zicând că acestea nu sunt cuvinte de om cu mintea întregă, și au plecat de la El. Numai sfinții apostoli au rămas credincioși învățătorului lor, și când Iisus i-a întrebat: *Nu vreți și voi să vă duceți*, Simon Petru I-a răspuns: *Doamne! La cine să ne ducem? Tu ai cuvintele vieții veșnice* (In. 6, 60-68).

Așa a făcut Domnul Iisus și în multe alte rânduri: nu rareori se întâmpla să nu răspundă la întrebarea care I se puse, rostind în loc cuvinte uimitoare, tainice, pline de înțelesul cel mai adânc.

Aceasta s-a vădit cu deosebire în convorbirea cu Nicodim, care este atât de tainică, adâncă, plină de mare însemnătate. Așa a fost și atunci când Domnul se afla în templul din Ierusalim, unde veneau spre închinare din toate țările cei ce primiseră credința iudaică, precum și unii dintre elini, adică greci. *Deci, aceștia s-au apropiat de Filip, care era din Betsaida Galileii, și l-au rugat grăind: „Domnule, vrem să-L vedem pe Iisus”* (In. 12, 21-24). Nici măcar Filip n-a cutezat să-L tulbure pe Domnul, știind ce așezare înaltă au totdeauna gândurile Lui, și atunci *vine și-i spune lui Andrei, apoi Andrei și Filip i-au spus lui Iisus* (In. 12, 22).

Dar ce a răspuns Iisus? A zis cumva că pot să se apropie de El și pot să-L vadă? Nu, ci parcă nici n-ar fi auzit întrebarea. Iată spusele Lui: *Amin, amin grăiesc vouă: dacă grăunțele de grâu, căzând în pământ, nu va muri, singur rămâne; iar dacă va muri, multă roadă aduce* (In. 6, 24).

Nu rareori s-a întâmplat ca în mijlocul unei convorbiri cu ucenicii Domnul să Se oprească dintr-odată când nimeni nu se aștepta și să vorbească despre faptul că va fi dat în puterea păcătoșilor, arhierilor și cărturarilor, că îl vor bate, că îl vor răstigni pe Cruce.

Cu totul neașteptate sunt întorsăturile gândurilor Domnului nostru Iisus Hristos. Ce înseamnă aceasta? De ce vorbirea lui Iisus este îndeobște și totdeauna atât de neasemănătoare cu vorbirea oamenilor obișnuți? Deoarece cu Duhul Său, cu gândurile Sale, cu inima Sa El trăia, totdeauna nemăsurat mai presus de platitudinea pământească, în care trăim noi toți, fiindcă El este Dumnezeu Adevărat. El avea gânduri care sunt cu totul improprii oamenilor obișnuți: gânduri despre înalta Sa chemare, despre cumplitele pătimiri prin care avea să răscumpere din stăpânirea diavolului neamul omenesc. Gândurile Lui nu coborau pe pământ, ele erau întotdeauna înalte și neobișnuit de adânci.

Poate veți întreba: „Dar noi, care trăim în deșertăciunea de zi cu zi, cum putem să dobândim o așezare înaltă a gândurilor, asemenea Domnului Iisus Hristos? Doar auzim adeseori că El trebuie să fie pilda noastră”. Bineînțeles, la dumnezeiasca înălțime pe care ne-a vădit-o Domnul Iisus Hristos nici unul dintre pământeni nu e în stare să ajungă, însă dumnezeieștile Lui cuvinte, statornica rămânere a gândului înaintea Tronului Dumnezeirii sunt pildă pe care o putem urma și noi.

Oare nu auzim la fiecare Liturghie: „Sus să avem inimile!” ? Sus, adică la Tronul lui Dumnezeu, să înălțăm inimile noastre! Fiindcă vă puteți înălța inimile și gândurile la Dumnezeu dacă veți voi, dacă vă veți da multă osteneală ca să vă sloboziți de legăturile murdare ale vieții pământești de zi cu zi, veți putea dobândi o așezare înaltă a gândurilor, veți putea citi cu osârdie Sfânta Scriptură, veți putea merge la biserică și veți putea învăța din acest citit și din acest mers cum să vă înălțați sus duhul.

Știm că au fost numeroși oameni dreți, care, închinându-și viața lui Dumnezeu, s-au depărtat de deșertăciunea lumească și în neîncetată rugăciune se înălțau nemăsurat cu duhul deasupra vieții obișnuite pământești, oameni ce până la o anumită treaptă s-au asemănat în această privință însuși Domnului Iisus Hristos, fiindcă au împlinit porunca apostolului Pavel:

Predici la Triod

Cele de sus gândiți, nu cele pământești (Col. 3, 2) - ceea ce înseamnă că și fiecare dintre noi poate și este dator să aibă grijă ca să nu își târască viața prin mocirla pământului.

Să luăm aminte și la faptul că iudeii nu înțelegeau cuvintele Domnului, se mâniiau, îi întorceau spatele, socotindu-L nesănătos la minte. Ceva asemănător a continuat să se întâmple până în ziua de astăzi. Și acum un număr uriaș de oameni, care nu cred în Domnul Iisus Hristos, au chiar această atitudine față de tot ce stă scris în Evanghelie. Evanghelia nu are loc să încapă în ei: li se pare ciudată, de neînțeles, un lucru care nu seamănă a nimic, așa încât o dau deoparte, zicând: „Ce prostie! De ce să citim asta?”, și pier de pierzarea veșnică.

Și lucrul acesta să ne fie de învățătură: nici unul dintre noi să nu fie atât de obraznic, să nu fie atât de josnic sufletește încât să spună despre cuvintele lui Hristos: „Aceasta este o prostie”. Inima noastră să fie totdeauna pătrunsă de cea mai mare evlavie și dragoste față de Hristos, și El ne va învăța toate, ne va da mare înțelepciune, ne va lua de mână și ne va duce întru împărăția Sa. Amin.

Cuvânt în duminica lui Zaheu

I. Setea de înnoire duhovnicească

Iisus, intrând, trecea prin Ierihon. Și iată un bărbat cu numele Zaheu, și acesta era mai-marele vameșilor și era bogat; și căuta să vadă cine este Iisus, dar nu putea de mulțime, fiindcă era mic de statură. Și alergând el înainte, s-a suit într-un sicomor ca să îl vadă, căci pe acolo avea să treacă (Lc. 19, 1-4).

Vameși se numeau strângătorii impozitelor. Ei puteau dobândi bani pe cale nedreaptă la strânsul impozitelor, și o făceau. Erau cruzi și lacomi, jefuiau poporul, iar poporul îi ura. Însuși cuvântul „vameș” ajunsese pentru popor totuna cu „păcătos”.

Zaheu era mai-marele vameșilor, și asupra lui apăsa și mai greu ura poporului decât asupra vameșilor de rând - dar iată că omul acesta păcătos s-a aprins de dorința să-L vadă pe Domnul Iisus Hristos, despre Care auzise atât de multe. Când Domnul a trecut pe lângă pomul unde ședea Zaheu, El S-a oprit deodată și a grăit: „Zaheu, coboară mai repede din pom și mergi acasă, fiindcă astăzi trebuie să vin la tine”.

Pentru ce Domnul, trecând printr-o mulțime uriașă de popor, și-a întors dintr-o dată luarea-aminte asupra lui Zaheu? Pentru ce l-a chemat pe nume? Fiindcă Domnul, Atoateștiutor fiind, cunoștea nu doar numele lui Zaheu, ci și inima lui, și dorințele lui.

Dar ce s-a întâmplat în sufletul lui Zaheu? Cum se simt oamenii care, asemenea lui, trăiesc în nedreptate, de Dumnezeu nu se tem și nu se rușinează de nimeni (v. Lc. 18, 2)? Sufletul lor păcătos nu cunoaște odihnă nici ziua, nici noaptea. Cât de greu este pentru ei să îndure disprețul și ura poporului! Propria conștiință le roade fără încetare, ca un vierme crunt, inima - dar patima banilor înăbușă totul. „N-au decât să ne disprețuiască”, spun ei, „în schimb suntem bogați. Avem de toate”.

Credeți că e ușoară o viață ca aceasta? Nu, ci e foarte grea. Greu este să înăbuși mereu glasul conștiinței. Greu este să duci povara urii și disprețului oamenilor. Așa era și cu sufletul nefericitului Zaheu.

Dar de ce dorea el atât de puternic să îl vadă pe Domnul Iisus Hristos, de ce s-a suit în smochin ca să-L privească măcar din depărtare? Din simplă curiozitate? Nu: el simțea și știa cât de Mare și Sfânt este Domnul Iisus Hristos. El auzise despre marile Lui minuni, despre redarea văzului orbilor, despre învierea morților, și sufletul lui păcătos tresaltă.

Nu simpla curiozitate îl atrăsese, ci dorința tare de a privi măcar la Cel mai sfânt decât toți sfinții, la Cel atât de nesfârșit potrivit în întunecării și nedreptății propriului lui suflet. Conștiința lui păcătoasă era mișcată ca niciodată. El năzuia să-L vadă pe Prorocul Cel minunat, asemenea Căruia lumea încă nu cunoscuse, și în inima sa gândea: „Dar eu, păcătosul, voi rămâne încurcat și pe mai departe în viața aceasta ticăloasă, pentru care oamenii mă urăsc și mă disprețuiesc?”

Iar Domnul știa ce cotitură avusese loc în sufletul lui păcătos, știa că acest suflet nu este greu de mântuit. Tocmai de aceea S-a și hotărât să meargă în casa lui Zaheu.

Zaheu s-a dat jos repede din pom și a fugit acasă pentru a-L primi pe Domnul Iisus Hristos. După aceea, cutremurat de vizita lui Hristos, a stat înaintea Lui și, lepădând îndată și cu hotărâre lăcomia sa de bani, a zis: *Iată, jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor, și dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit (Lc. 19, 8).*

Iată ce pildă de adâncă pocăință; iată cât de adânc a cutremurat sufletul acestui om păcătos cercetarea dumnezeiască. Tocmai la el, un păcătos atât de ticălos, disprețuit de oameni, să vină însuși Domnul Iisus Hristos?! Dar Domnul ce a răspuns? *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia, căci și acesta este fiu al lui Avraam (Lc. 19, 9).*

Așadar, Zaheu, om păcătos, mânat de nevoia simțită lăuntric a renașterii duhovnicești, a început să caute întâlnirea cu Hristos - și această întâlnire a avut loc, aducând mântuire casei lui. Sfânta Biserică ne îndeamnă să-L căutăm pe Domnul urmând pilda lui Zaheu, să înviem în sufletul nostru frica de Dumnezeu dându-ne seama de păcătoșenia noastră și de nevoia pocăinței și înnoirii.

Dar noi, spuneți-mi, oare puține păcate avem? Oare nu suntem toți datori să ne pocăim din toată inima, asemeni lui Zaheu, și, asemenea lui, să ne plătim datoriile față de cei pe care i-am necăjit? Să ne fie pildă întotdeauna această întoarcere la credință a mai-marelui vameșilor. Să ne străduim și noi, când ne va cerceta Domnul în chip nevăzut, să Îl primim așa cum L-a primit Zaheu și să ne învrednicim de aceleași cuvinte pe care le-a auzit el. Amin.

II. Hristos ne cheamă la pocăință

Sfânta Biserică ne cheamă astăzi să pătrundem în tâlcul istorisirii evanghelice despre Zaheu. Aș vrea să vă atrag luarea-aminte asupra următoarelor ei momente.

Când Domnul Iisus Hristos, trecând pe lângă Zaheu, s-a oprit și l-a chemat pe nume ca pe un prieten, ca pe un cunoscut vechi: *Zahee, coboară-te degrabă, căci astăzi în casa ta trebuie să rămân* (Lc. 19, 5), ce vifor a cutremurat pe neașteptate inima păcătosului vameș? „În casa mea vrea să vină acest Sfânt al sfinților, acest Făcător de minuni? Așadar, nu îi este scârbă de mine?” Totul s-a răsturnat deodată în inima lui: a devenit dintr-o dată alt om.

„De ce”, veți întreba, „s-a petrecut în el o astfel de schimbare?” Deoarece *cuvântul lui Dumnezeu e viu și lucrător și mai ascuțit decât orice sabie cu două tăișuri, și pătrunde până la despărțitura... dintre încheieturi și mădule* (Evr. 4, 12), într-un anume fel el taie omul în două dintr-o dată, schimbând totul în el. Puterea chemării Domnului, puterea dragostei dumnezeiești e nesfârșit de mare. Ea a pricinuit o astfel de întorsătură nu doar în sufletul lui Zaheu, ci și în sufletul unui alt vameș - Levi, ce mai apoi a devenit sfântul apostol și evanghelist Matei.

Și acum, când citim sau când auzim cuvintele lui Dumnezeu ce sunt întipărite în Evanghelie, ele pricinuesc același cutremur în sufletele noastre.

Știm din Viețile sfinților că mulți dintre ei au apucat-o pe calea nevoinței datorită simplului fapt că au ascultat în biserică spusele lui Hristos: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea sa și să-Mi urmeze Mie* (Mt. 16, 24), sau cuvintele grăite cărturarului ce căuta desăvârșirea: *Dacă voiești să fii desăvârșit, du-te, vinde averea ta, dă-o săracilor* (Mt. 19, 21), sau cuvintele despre faptul că El trebuie iubit mai mult decât tatăl și mama, decât frații și surorile, chiar decât propria viață (v. Mt. 10, 37). Cuvintele acestea ale Domnului au lucrat cu atâta putere asupra sufletelor lor încât s-au hotărât deodată să lase totul, să vândă totul și să împartă la săraci, să-și părăsească familia, să își ia crucea și să urmeze lui Hristos. Așa s-a întâmplat cu sfinții Antonie cel Mare, Macarie Egipteanul, ce au plecat în pustia sălbatică a Egiptului, precum și cu mulți alții.

Iată, așadar, ce putere are cuvântul lui Dumnezeu - dar care este taina acestei puteri? De ce are cuvântul lui Dumnezeu o lucrare atât de puternică asupra oamenilor? De ce l-au cutremurat atât de mult pe Zaheu cuvintele simple ale Mântuitorului? Fiindcă în cuvintele acestea, care i-au fost grăite lui, dar ne privesc pe toți, se simțea nemărginita dragoste dumnezeiască a Mântuitorului nostru, se simțea că pe noi, păcătoșii, ticăloșii, călcătorii legii dumnezeiești, Hristos nu ne leapădă, ci îi este milă de noi, ne iubește și ne cheamă pe calea mântuirii.

Iar fariseii, care se socoteau pe sine drepti și dascăli ai lui Israel, îi urau și îi disprețuiau pe acei nefericiți, îi înfierau cu vorbe rele, nu voiau să aibă de-a face în nici un fel cu ei, socotindu-i necurați și nevrednici.

Hristos însă nu a făcut așa. Când a intrat în casa lui Zaheu, ce L-a primit cu bucurie, acolo au venit de asemenea mulți vameși, mulți păcătoși, multe curve, și au șezut cu El la masă. Fariseii și cărturarii, văzând aceasta, erau nemulțumiți și căteau împotriva Domnului.

Altă dată, într-o situație asemănătoare, El le-a răspuns lor, cei care își puneau nădejdea numai în rugăciunile lor fățarnice, făcute de ochii lumii la răspântii, și care sperau să dobândească prin aceasta mântuirea: *Mergând, învățați-vă ce înseamnă: „Milă voiesc, iar nu jertfă”*; *că n-am venit să chem pe drepți, ci pe păcătoși la pocăință* (Mt. 9, 13).

A fost o vreme când era nevoie de jertfe, fiindcă acestea erau preînchipuire a singurei Jertfe adevărate, a Jertfei pe Cruce de pe Golgota - dar după ce s-a săvârșit această înfricoșată și ultimă Jertfă, vechile jertfe au încetat și a venit o eră nouă, era milostivirii și a dragostei, pe care a adus-o pe pământ Domnul Iisus Hristos.

El vrea de la noi bunătate, milostivire față de oamenii nefericiți, slabi, față de cei căzuți și disprețuiți, chiar și față de cei pe care s-ar părea că avem depline drepturi de a-i socoti lepădați: față de hoți, de bandiți, de curve, de ucigași. „Cum așa”, veți întreba, „suntem datori să îi iubim și pe ăștia ?” Da, tocmai cu ei trebuie să fim mai atenți, tocmai față de ei trebuie să avem cât mai mult tact în cuvinte, fiindcă ei sunt grav bolnavi cu duhul.

Nu-i așa că față de trupul bolnav avem mai multă grijă și gingășie decât atunci când este sănătos ? Ei bine, să știți că și acești nefericiți, pe care noi îi socotim niște lepădați, acești criminali au și ei inimă omenească, îi muștră conștiința, se chinuie. Le este greu să ducă povara lepădării, disprețului și blestemului obștesc.

Știu din experiență cât de ușor este să miști chiar și o asemenea inimă nelegiuită. Credeți-mă, până și criminalul cel mai înrăit se cutremură în inima sa când aude nu vorba rea a osândirii, ci vorbe de respect și dragoste. Sufletul lui poate fi renăscut printr-o vorbă bună, dacă arătăm respect pentru demnitatea lui de om căzută atât de jos; astfel putem săvârși în el o întorsătură asemenea celei pe care a săvârșit-o Domnul în inima vameșului Zaheu - și el va merge după voi, va începe să vă slujească, vă va plăti cu un adânc devotament pentru faptul că nu îl blestemăți, că nu îl osândiți, pentru vorba voastră bună, cu care nu era deloc obișnuit.

Așadar, să nu ne semețim asupra nimănui, să ne aducem aminte totdeauna de păcatele noastre și să iubim pe toți semenii noștri, până la unul, fiindcă nu știm cum este inima lor înaintea lui Dumnezeu. Viețile sfinților ne arată că au fost tâlhari care au săvârșit mulțime de omoruri, iar după aceea, sub înrăurirea harului lui Dumnezeu, au încetat deodată, și-au coborât mâinile însângerate și au intrat cu capul adânc plecat în mănăstire, unde s-au pocăit ani îndelungi așa cum noi nu știm să ne pocăim - iar Domnul a primit pocăința lor și i-a îndreptățit cu desăvârșire în așa fel că au primit chiar darul facerii de minuni. Și atunci, cum vom cuteza noi să ne semețim asupra celor care se vor pocăi, poate, și vor primi de la Atotputernicul Dumnezeu iertarea tuturor păcatelor? Căci numai pocăința adâncă ne curățește înaintea lui Dumnezeu.

Vameși, tâlhari și curve au ascultat chemarea lui Hristos la pocăință și l-au adus jertfă inimile lor înfrânte. Domnul a mântuit nu numai pe Zaheu, ci și pe curva ce l-a spălat picioarele cu lacrimi, le-a șters cu părul ei și a vărsat peste el mir de mult preț (Lc. 7, 38); a mântuit și pe tâlharul răstignit alături de El pe cruce, care a zis: *Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta. Domnul i-a răspuns: Astăzi vei fi cu Mine în rai* (Lc. 23, 42-43).

Domnul a venit să caute și să mântuiască pe cel pierdut (Lc. 19, 10) - nu doar pe cei pierduți care-L înconjurau în timpul vieții Sale pământești, ci și pe cei din vremurile următoare, printre care ne numărăm și noi. El stă la inima fiecăruia dintre noi, și bate, și cere cu smerenie să-L lăsăm înăuntru. El Se oprește lângă fiecare dintre noi, ne cheamă pe nume, și ne cheamă la pocăință, și ne mântuiește.

Nici în vremea de astăzi nu sunt puțini păcătoși mari asemenea lui Zaheu, dar unii dintre ei, spre deosebire de acesta, nu se hotărăsc nici măcar să privească la Crucea lui Hristos, nu se hotărăsc să intre în biserică, socotindu-se pierduți, gata osândiți, socotind că nimeni nu-i va mai mântui și că Hristos le-a întors spatele. Credeți că e adevărat? Nu, nicidecum. Domnul nu întoarce spatele nimănui. El a zis: *Pe cel care vine la Mine nu-l voi scoate afară* (In. 6, 37). *Eu sunt Păstorul cel bun. Păstorul cel bun sufletul Său îl pune pentru oile Sale* (In. 10, 11). Pentru noi toți, oile cele bolnave și răioase, Domnul a pus sufletul Său pe Crucea de pe Golgota. La Sfântul Proroc Iezechiil citim: *Eu voi paste oile Mele și le voi*

Predici la Triod

odihni pe ele, zice Domnul Dumnezeu. Pe cea pierdută o voi căuta, și pe cea rătăcită o voi întoarce, și pe cea zdrobită o voi întări, și pe cea tare o voi păzi, și le voi paste pe ele cu judecată (Iez. 34, 15-16). Iată ce spune din partea Domnului prorocul Isaia: Au doară va uita femeia pe pruncul său, sau nu îi va fi milă de fiii pântecelui său? Că de va și uita femeia pe aceștia, Eu nu te voi uita pe tine, zice Domnul (Is. 49, 15).

Atât de mare este iubirea de oameni a lui Dumnezeu! Chiar dacă omul va fi plin de tot păcatul și va face tot ce îi închide intrarea în împărăția cerurilor, chiar dacă un mare nevoitor va deveni preacurvar și ucigaș, tot nu trebuie să deznădăjduiască. Chiar dacă va ajunge cineva la treapta cea mai de pe urmă a fărâdelegii, iar apoi se hotărăște să se întoarcă pe calea virtuții, Domnul și pe unul ca acesta îl primește, și de unul ca acesta îi este milă, și îl vindecă, și îl întărește, și se bucură de mântuirea lui ca un Păstor bun, ca un Părinte iubitor. El nu leapădă niciodată pocăința lipsită de fățarnicie.

Deci, să ne amintim întotdeauna de aceasta și să năzuim spre Domnul cu toată inima. Amin.

Cuvânt în Duminica Vameşului și Fariseului

I. Despre rugăciune

Se apropie Postul Mare, vreme de rugăciune și pocăință, vreme foarte însemnată a vieții noastre - fiindcă ce lucru poate fi mai însemnat pentru creștini decât rugăciunea și pocăința?

Sfântul apostol și evanghelist Matei ne spune că atunci când Domnul Iisus Hristos a ieșit la propovăduire, primul lucru pe care a început să-l învețe a fost pocăința. El îi chema pe toți la pocăință prin următoarele cuvinte: *Pocăiți-vă, că s-a apropiat împărăția cerurilor* (Mt. 3, 2). Chemarea la pocăință va răsună mereu în răstimpul de pregătire pentru Post și în timpul Postului - astăzi însă vom vorbi despre rugăciune.

Rugăciunea este cea mai însemnată dintre lucrările omenești, fiindcă prin rugăciune duhul omului intră în împărtășire nemijlocită cu Duhul Cel Dumnezeiesc. Prin rugăciune intrăm în împărtășire cu însuși Dumnezeu, și cel a cărui rugăciune se face de o adâncime fără fund și neobișnuit de lucrătoare, cel care a ajuns la rugăciunea cu care se ruga cuviosul și de Dumnezeu purtătorul părintele nostru Serafim de Sarov, știe preabine, din propria experiență, cum are loc împărtășirea cu Duhul Cel dumnezeiesc; știe că oamenii primesc totul de la Dumnezeu cu ajutorul rugăciunii și în rugăciune: așa primesc și îndreptarea cea adevărată a vieții lor, și pocăința, și mângâierea, și odihna, altfel spus tot ce este de trebuință omului ca să se mântuiască.

Nu este nimic mai însemnat decât rugăciunea; pe de altă parte, nimic nu este mai greu, fiindcă lucrările omenești sunt cu atât mai grele, cu cât sunt mai însemnate. Prin propriile noastre eforturi nu putem pricepe întreaga însemnatate a rugăciunii și cu atât mai mult nu ne putem ruga în chip plăcut lui Dumnezeu. Toți oamenii, până la unul, au nevoie în această mare lucrare de atotputernicul ajutor al Duhului Sfânt, fiindcă iată ce spune Sfântul Apostol Pavel în Epistola către romani: *Duhul vine în ajutor slăbiciunii noastre, căci noi nu știm să ne rugăm cum trebuie, ci însuși Duhul se roagă pentru noi cu suspinuri negrăite* (Rom. 8, 26).

Pentru noi, păcătoșii, care nu am ajuns la o asemenea stare duhovnicească, este greu chiar să și visăm la marea rugăciune atotcuprinzătoare cu care se rugau toți sfinții; este însă nevoie să știm măcar lucrurile cele mai importante, cele mai elementare despre cum trebuie să fie îndeobște rugăciunea.

În pilda despre vameș și fariseu, pe care ați ascultat-o astăzi, însuși Domnul Iisus Hristos ne vorbește despre cum trebuie și cum nu trebuie să ne rugăm. Nu trebuie să ne rugăm ca fariseul - fiindcă, luați seama, în ce consta de fapt rugăciunea lui? Ea se reducea la înălțare de sine înaintea lui Dumnezeu, fiindcă fariseul înălța mulțumită lui Dumnezeu doar pentru că el nu se credea atât de josnic ca alți oameni, se lăuda cu părutele sale calități - în timp ce vameșul, strângător de dări urât și disprețuit de către toți oamenii, socotindu-se mare păcătos, stătea cu capul în piept, necutezând să își ridice nici ochii către cer și, lovindu-și pieptul, se mulțumea să ceară: *Dumnezeule! Milostiv fii mie, păcătosului!* (Lc. 18, 13)

Prin această rugăciune sfântă el împlinea cea dintâi poruncă dată de Hristos în Fericiți: *Fericiți cei săraci cu duhul* (Mt. 5, 3), recunoscându-și nevrednicia, păcătoșenia, înspăimântându-se cât de josnic și de urăcios era în fața lui Dumnezeu din pricina păcatelor sale. În sufletul lui se înstăpânise mântuitorul simțământ al defăimării de sine, smerenia adâncă, apăruse sfânta nevoie de pocăință înaintea lui Dumnezeu - și Domnul l-a miluit, fiindcă pentru Dumnezeu cel mai însemnat lucru este smerenia, starea de pocăință a sufletului nostru, recunoașterea de către noi a adâncii noastre păcătoșenii și nevrednicii. Dumnezeu i-a dăruit harul Său acelui vameș păcătos, nefericit, care s-a smerit înaintea Lui, însă l-a luat de la

trufașul fariseu, fiindcă *Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har* (1 Pt. 5, 5 și Iac. 4, 6).

Celor mândri le stă împotriva, fiindcă trufia este însușirea de căpetenie a satanei însuși. Satana este pătruns cu totul de trufie și toți cei mândri seamănă cu el, drept care, dacă nu se vor pocăi, îi așteaptă osânda veșnică. Ascultați ce spune Sfântul Proroc Isaia despre înfricoșata zi a Judecării ce va să vină, despre ceea ce îi așteaptă pe toți cei trufași și semeți: *Că ochii Domnului sunt înalți, iar omul este smerit, și se va smeri semeția oamenilor, și Se va înălța Domnul Singur în ziua aceea, că ziua Domnului Savaot peste tot semețul și trufașul, și peste tot cel înalt și măreț, și se vor smeri, și peste tot cedrul Libanului cel înalt și ridicat, și peste tot stejarul Basanului, și peste tot muntele înalt, și peste tot dealul înalt, și peste tot turnul înalt, și peste tot zidul înalt... și va cădea semeția oamenilor* (Is. 2, 11-15, 17).

Cuvintele acestea au fost scrise de către Sfântul Proroc Isaia în vechimea îndepărtată, însă ne privesc și pe noi. Ce mult urăște Dumnezeu toată semeția și trufia! Ca să arate cu mai multă putere lucrul acesta, prorocul prezice pieire neîndoielnică în Ziua cea înfricoșată a Domnului până și munților înalți, cedrilor Libanului și stejarilor Basanului, care simbolizează tot ce este semeț și trufaș.

Iată însă ce spune Domnul despre cei smeriți prin gura aceluiași proroc: *Sălășluiesc în loc înalt și sfânt, și sunt cu cei smeriți și înfrânți, ca să înviorez pe cei cu duhul umilit și să îmbărbătez pe cei cu inima înfrântă* (Is. 57, 15).

Din cuvintele acestea vedem cât de dragi sunt Domnului cei smeriți și cu inimă înfrântă, cât de mult îi iubește El: numai către aceștia își întoarce privirea Sa cea milostivă, trimițându-le harul Său cu nemărginită îmbelșugare. El spune: *Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit și blând, și care tremură de cuvintele Mele?* (Is. 66, 2).

Și inima vameșului a fost înviată de harul lui Dumnezeu pentru rugăciunea lui cea smerită de pocăință: a plecat din templu mult mai îndreptățit decât fariseul, în pildă nu se spune că fariseul a fost cu totul osândit, însă aceasta se subînțelege, fiindcă oricine se înalță va fi smerit (Lc. 18, 14).

În predica de pe munte, Domnul a spus limpede ce preț are în ochii Săi dreptatea fariseilor: *De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor, nu veți intra întru împărăția Cerurilor* (Mt. 5, 20). Și în această pildă vedem că trufașul „dascăl al cucerniciei” și „îndrumător duhovnicesc” al poporului israelit s-a arătat în ochii lui Dumnezeu mult mai prejos decât disprețuitul vameș, care era socotit lepădat cu totul, dar care a primit pentru smerenia sa iertarea de păcate.

Vameșul încălcase poruncile date prin Moise, în schimb a împlinit cea mai însemnată dintre poruncile lui Hristos: s-a pătruns de sfânta smerenie, în timp ce fariseul a încălcat această poruncă, a nesocotit lucrul despre care vorbește Sfântul Apostol Pavel în marele său imn al dragostei: Dragostea nu se înalță, nu se trufește (1 Cor. 13, 4). Fariseul se mândrea cu dreptatea sa, se semețea asupra vameșului păcătos, ceea ce înseamnă că era lipsit de dragoste - iar cine este lipsit de dragoste stă departe de Dumnezeu. El a vădit în rugăciunea sa toate trăsăturile hâde ale îndreptăririi de sine, socotindu-se pe sine drept și curat înaintea lui Dumnezeu. Asta în timp ce marii sfinții nu se socoteau niciodată drepti și vrednici înaintea lui Dumnezeu. Așa era cuviosul Serafim, care nici nu se numea pe sine altfel decât „sărmanul Serafim”.

Cine a fost mai apropiat de Dumnezeu și mai drept înaintea lui decât Sfântul Ioan Gură de Aur, unul dintre cei mai mari ierarhi și dascăli ai lumii? Și totuși, într-una dintre rugăciunile lui, pe care o citim în fiecare seară, iată cererea pe care o înalță el către Dumnezeu: „Doamne al cerului și al pământului, pomenește-mă pe mine, păcătosul robul Tău, rușinatul și necuratul, întru împărăția Ta”. Cuvântul „rușinat” înseamnă „necinstit, de rușine, spurcat”. Iată cum se numea pe sine, iar Dumnezeu l-a preaînălțat, așezându-l pe unul dintre cele dintâi locuri în ceata dreptilor. Și între noi sunt însă nu puțini oameni cu așezare sufletească fariseică. Aceștia merg întotdeauna cu osârdie la biserică, țin toate posturile și rânduielile bisericești, însă la spovedanie preotul nu-i poate face cu nici un chip pe unul dintre

acești „de sine îndreptați” să se pocăiască. Orice i-ai întreba, răspunsul este unul singur: „Nu am păcătuit cu nimic”. Aceasta nu este oare așezarea sufletească a fariseului, cu totul potrivnică aceleia în care au trăit și au murit toți sfinții? Acești nefericiți nu au cugetat niciodată la cuvintele scrise în cartea lui Iov: *Slugilor Sale nu Se încrede, și în îngerii săi vede neajunsuri* (Iov 4, 18). Dacă în îngerii Săi vede Dumnezeu neajunsuri, ce să mai zicem de noi înșine? Și atunci, cum să ne rugăm cu această rugăciune fariseică? Cum să nu ne pătrundem de smerenia vameșului păcătos, singura rugăciune potrivită nouă: *Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului!*

Datori suntem cu toții să ne plecăm capetele adânc și să ne ațintim privirile în pământ înaintea măririi slavei lui Dumnezeu, aminte aducându-ne de păcatele noastre fără număr și temându-ne de mânia lui Dumnezeu: iată ce ne învață această sfântă pildă a lui Hristos despre vameș și fariseu. Deci, să ne-o amintim întotdeauna și mai ales când vom începe nevoița pocăinței în zilele Postului Mare. Să ne rugăm așa cum s-a rugat vameșul, și Domnul ne va milui, și ne va îndreptați, și ne va da harul Sfântului Duh. Amin.

II. Apropiati-vă de Dumnezeu!

Duminica trecută am ascultat istorisirea evanghelică despre Zaheu. Istoria mântuirii lui ne arată că dacă păcătosul se pătrunde de dorința aflării lui Dumnezeu și de cea a dobândirii înnoirii duhovnicești, mila dumnezeiască îi împlinește în dar amândouă dorințele: însă cum trebuie să-L căutăm pe Dumnezeu, și ce este de trebuință pentru înnoirea duhovnicească? La această întrebare ne răspunde mai amănunțit pilda despre vameș și fariseu. După cum spune evanghelistul, ea a fost rostită pentru cei *ce se nădăduiau întru sine cum că sunt drepti și defăimau pe ceilalți* (Lc. 18, 9).

Prin pilda aceasta Domnul arată că Lui îi plac nu cei încrezuți și mândri, ci oamenii smeriți, care se pocăiesc. Cei dintâi sunt înfățișați în pildă sub chipul fariseului, iar ceilalți - sub chipul vameșului. Atât vameșul cât și fariseul au venit la templu ca să se roage - dar câtă deosebire între ei atât în privința stării lăuntrice cât și în privința înfățișării!

Fariseul a mers îndată în față, și primele cuvintele ale rugăciunii lui lăuntrice au fost cuvinte prin care se înălța pe sine: *Dumnezeule! Mulțumescu-ți că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepti, preacurvari, sau ca și acest vameș* (Lc. 18, 11).

Câtă trufie și osândire a celorlalți sunt în această rugăciune a fariseului! El dă mulțumită lui Dumnezeu nu pentru milostivirea Lui, nu pentru buna Lui purtare de grijă arătată față de lume și oameni, ci pentru faptul că el, fariseul, ar fi fost pasămite cel mai bun dintre oameni. Trufia nu-i îngăduia să privească în propriul suflet, să vadă în el păcatele și să se numere pe sine între păcătoși, între cei ce au nevoie de pocăință și de milostivirea lui Dumnezeu. Nu păcatele și patimile, ci virtuțile și meritele a început fariseul să și le pună înaintea lui Dumnezeu: *Postesc de două ori în săptămână, dau zeciuală din toate câte câștig* (Lc. 18, 12). Așa se poate purta numai trufia omenească, ce nu dorește să priceapă că prin aceasta se depărtează de Dumnezeu.

Cât de adesea ne mândrim atunci când păzim postul, socotindu-ne mai buni decât cei care nu postesc; cât de adesea ne cuprinde slava deșartă când ne ajutăm cu ceva aproapele; cât de adesea ne admirăm singuri și ne ridicăm în slăvi calitățile, uitând că înaintea lui Dumnezeu suntem doar *slugi nevrednice* (Lc. 17, 10), că la o faptă bună avem zeci și sute de fapte rele și că de lăudat n-avem de ce și nu avem cu ce. Fiecare dintre noi se socoate în adâncul sufletului mai bun decât ceilalți sau, în orice caz, nu mai rău. Cât de aproape suntem prin trufia noastră de fariseul din pilda de astăzi, și câtă nevoie, neapărată nevoie, avem a urma vameșului, a fi mai aproape de el prin smerenie și prin simțământul de pocăință!

Deci, să ne adunăm acum luarea-aminte asupra vameșului, asupra purtării lui din templu. El a intrat acolo cu conștiința adâncii sale păcătoșenii și vinovății înaintea lui Dumnezeu, totodată și cu sete de înnoire duhovnicească, în pragul templului s-a oprit însă, neîndrăznind să pășească mai departe, nici să-și ridice ochii, nici să privească în jur.

Intrând, el a simțit îndată că Dumnezeu este de față, a înțeles că templul era loc sfânt al Celui Preaînalt, că însuși Dumnezeu întâmpina acolo pe tot cel ce intra. Simțind aceasta, sufletul păcătos s-a cutremurat și s-a întors cu strigăt de rugăciune către milostivirea lui Dumnezeu: *Dumnezeule! Milostiv fii mie, păcătosului* (Lc. 18, 13).

Inima lui a tresărit, și conștiința i s-a deschis pentru adâncă pocăință și mărturisire înaintea Feței lui Dumnezeu. Și iată că păcatele săvârșite au început să se scoale în amintire unul câte unul, iar el le retrăia cu simțământul vinovăției, al înțelegerii fărădelegii săvârșite. Plecându-și capul tot mai jos și lovindu-se în piept, a continuat să strige către milostivirea lui Dumnezeu: *Dumnezeule! Milostiv fii mie, păcătosului!*

Câte necazuri și amaruri nu le făcuse săracilor, văduvelor și orfanilor, împilându-i cu dări nelegiuite! Câte lacrimi nu făcuseră acestea să se verse! Câte ocări, blesteme și amenințări nu fuseseră îndreptate către el! Toate acestea i-au umplut din nou sufletul, sfâșiindu-i inima cu durerea amară a pocăinței. Cu ce să se îndreptățească înaintea lui Dumnezeu, unde să afle ocrotire? Doar în milostivirea lui Dumnezeu - și iată că vameșul păcătos strigă iar și iar către Dumnezeu: *Dumnezeule! Milostiv fii mie, păcătosului!*

Îndelung s-a rugat astfel vameșul, cu pocăință și cu inimă înfrântă, până ce de pe sufletul lui a coborât apăsarea și întinăciunea păcatului și s-a curățit prin milostivirea lui Dumnezeu, îndreptățit de Dumnezeu (Lc. 18, 14), a ieșit din templu - a ieșit cu totul alt om și de acum pentru o altă viață. Așa s-a petrecut renașterea vameșului.

De ce a reușit vameșul să trăiască adânc în templu simțământul păcătoșeniei sale și să se curățească? Fiindcă pocăința lui începuse cu mult înainte de rugăciunea din templu. Acolo nu a făcut decât să se întărească și să se prefacă în mărturisire vie, din inimă curată, înaintea lui Dumnezeu.

Sfânta Biserică, pregătindu-ne pentru Postul Mare, ne dă drept călăuză chipul vameșului, pocăința și rugăciunea lui.

Dumnezeule! Milostiv fii mie, păcătosului! Mulți dintre noi cunosc această rugăciune, și totuși n-o rostesc din inimă - ea însă ascunde în sine putere harică și ne apropie de smerenie și pocăință, iar prin aceasta și de milostivirea lui Dumnezeu.

La privegherea de ieri, Sfânta Biserică, tot pregătindu-ne pentru Post, ne deștepta duhul la pocăință strigând: „Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață” și prin aceasta arătând că prin păcatele noastre rușinoase ne-am spurcat locașul trupului și că trebuie să strigăm către Dumnezeu în rugăciuni nădăjduind doar în milostivirea Lui: „Miluiește-mă, Dumnezeule, după mare mila Ta”. Amin.

Cuvânt în Duminica Fiului Curvar¹

I. Patria noastră este la Dumnezeu

Astăzi am ascultat pilda lui Hristos despre fiul curvar. Această pildă adânc mișcătoare, luminată de dumnezeiasca lumină a dragostei, ne învață cât de nemăsurată este milostivirea și atotiertarea lui Dumnezeu, cât de însemnată, neapărat trebuincioasă, e pocăința.

Fiul curvar era cel mai tânăr, și de aceea slujește drept chip al tineretii. Tinerii se abat adeseori de la calea dreaptă - și iată că pe calea cea grea a pierzării a mers și acest fiu mezin, care s-a plictisit în casa tatălui său, care a vrut să aibă libertate, a vrut să-și rânduiască viața după bunul său plac.

El și-a rugat tatăl să-i dea partea convenită din moștenire, iar după ce-a primit-o a plecat de la el într-o țară îndepărtată. Acolo, în goana sa după plăceri și veselie, a căzut grabnic pe calea pierzării; și-a cheltuit averea cu femeile desfrânate și cu bețivii, ajungând la deplină sărăcie și foamete, așa încât a fost nevoit să se apuce de păscut porcii. Flămânzind greu, s-ar fi bucurat să mănânce nutrețul porcilor, dar nici acela nu i se dădea, în privința duhovnicească a căzut cum nu se poate mai jos, ajungând la starea dobitocească, și a început a trăi cu porcii în cel mai nemijlocit înțeles al cuvântului. Pentru tineret este foarte firească năzuința spre plăceri și veselie, fiindcă el nu cunoaște viața, nu înțelege toată asprimea ei. Mulți tineri am văzut care, în goana lor după desfătări după o viață veselă și îndestulată au zburat ca fluturii la lumină, la foc, și și-au ars aripioarele, și au căzut în păcat, iar apoi și în deznădejde. Această deznădejde îi face pe mulți să nu mai întrezărească nici o lumină, nici un rost în viață, căci înainte vreme rostul vieții era pentru ei restrâns la plăceri și bucurii - așa încât, simțind viața ca pe o povară, îi pun capăt sinucigându-se.

Alții, coborându-se mult moralmente și duhovnicește, la fel ca fiul curvar, își târăsc viața - o viață adânc pătimășă, nevrednică, disprețuindu-se și necinstindu-se pe ei înșiși. Aceștia sunt gata de orice josnicie, numai să-și prelungească jalnică și rușinoasă lor existență: căci dacă omul își îndreaptă toate gândurile, toate năzuințele, numai către distracții și bucurii, el uită nu doar de datoria sa înaintea oamenilor, înaintea părinților, ci - lucrul cel mai cumplit - uită cu desăvârșire de Dumnezeu: iar cel ce uită de Dumnezeu este uitat și el de Dumnezeu, cade sub stăpânirea patimilor, sub stăpânirea dracilor, și în acest vifor al patimilor se coboară din ce în ce mai mult, ajungând tot mai aproape de starea dobitocească și nimerind în tovărășia unor oameni care pot fi asemuiți doar cu turma de porci a fiului curvar, oameni care n-au nimic sfânt, oameni deșeți, împovărați de toate patimile, ce nu dau înapoi dinaintea nici unei fărădelegi, care trăiesc doar ca să-și umple burta, iar apoi, săturându-se, să se tăvălească în mocirlă și să doarmă - și ajunge la fel ca ei, vrednic să fie în rândul lor.

În pilda despre fiul curvar, Domnul Iisus Hristos arată acestor tineri căzuți în deznădejde calea pe care se cuvine lor să se mântuiască. Fiul curvar, ajungând într-o atare stare jalnică, s-a trezit, și-a venit în fire și și-a zis: „Ce fac eu, nebunul de mine? Doar pier de foame aici, în vreme ce la tatăl meu orișice slugă are pâine. Voi merge, mă voi întoarce la tata, mă voi pocăi și îi voi spune: nu sunt vrednic să mă numesc fiul tău, fiindcă sunt fiu curvar; primește-mă în rândul argaților tăi” (Lc. 1, 19).

Așadar, fiul curvar a intrat în calea pocăinței - și luați aminte cum l-a primit tatăl lui, cu ce bucurie și dragoste mare. Văzându-l din depărtare, i-a alergat în întâmpinare, a poruncit

¹ Traducerea exactă a expresiei grecești este «fiul desfănat, dezmațat, curvar». Am adoptat varianta «fiul curvar», care se regăsește de altfel și în vechile noastre cărți de cult, pentru că în exegeza sa Sfântul Luca stăruie mult asupra acestui înțeles de «curvar», care nu se regăsește în foarte edulcoratul «risipitor» (n. tr.)

robilor să aducă haina și încălțăminte ce mai bună, și să pună inel în degetul lui, și să facă pentru el ospăț. Și toți beau, și mâncau, și se veseleau cu bucurie mare.

Tatăl fiului curvar închipuie pe însuși Dumnezeu. Această pildă este ceea ce ne-a descoperit Domnul Iisus Hristos despre Tatăl Său; ea înfățișează nemăsurata, nemărginita milostivire a lui Dumnezeu față de păcătoșii care se pocăiesc. Domnul a spus că în împărăția Cerurilor va fi bucurie mare chiar și pentru un singur păcătos care se pocăiește (Lc. 15, 7) - la Dumnezeu este bucuria care a fost la tatăl fiului curvar. El primește pe orice păcătos care se pocăiește, care a părăsit calea pierzării, calea cea largă și bătută, despre care a zis: *Largă este ușa și lată este calea ce duce în pierzare* (Mt. 7, 13).

O mulțime de oameni aleargă pe această cale largă după bunătățile acestei vieți, după plăcerile și mângâierile lumești. Pentru cei care nu vor să meargă pe această cale, Domnul a arătat o alta: *Strâmtă este ușa și îngustă calea care duce în împărăția lui Dumnezeu* (Mt. 7, 14). Doar pentru cel ce va străbate această cale plină de spini, presărată cu pietre, calea pătimirilor și prigoanelor, este deschisă intrarea în împărăția lui Dumnezeu. Domnul însuși ne preîntâmpină cu privire la faptul că viața în această lume este o viață în necaz; El le-a spus ucenicilor Săi, iar prin ei și nouă, tuturor creștinilor: *În lume necazuri veți avea; ci îndrăzniți, Eu am biruit lumea* (In. 16, 33).

Sunt printre tineri și unii evlavioși din fragedă pruncie, pătrunși de năzuințe înalte, care iubesc biserica și cunosc Sfintele Scripturi. Așa au fost numeroși sfinți - cuvioși, mărturisitori și mucenici. Iată, așadar, ce trebuie să cunoască tinerii.

Iar voi, tați și mame ce ați păzit credința și ați dus-o fără de întinare prin anii grei ai lepădării poporului de Hristos, trebuie să pătrundeți tâlcul a ceea ce Domnul Iisus Hristos a spus în pilda sa despre fiul cel mare, și nicidecum să nu vă asemănați lui: căci luați seama cât de lipsit de inimă și mândru s-a arătat.

El nu era acasă când s-a întors mezinul, întorcându-se, a auzit cântare de ospăț și a întrebat o slugă ce înseamnă aceasta. Sluga a răspuns că s-a întors fratele lui și tatăl l-a primit cu bucurie mare, iar acum se veselește de el. Atunci fiul cel mare i-a spus tatălui său cu dojana grea: „De atâția ani îți slujesc și n-am călcat vreodată porunca ta, dar nu mi-ai dat nicicând măcar un ied ca să mă veselesc cu prietenii mei; în schimb, când a venit fratele meu cel păcătos, ai făcut ospăț”.

Ce i-a răspuns tatăl? „Fiul meu! Tu ești cu mine întotdeauna și tot ce e al meu este și al tău; iar fratele tău cel păcătos mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat: cum să nu mă bucur de asta?” (Lc. 15, 31-32). Deci, nimeni dintre noi să nu fie aspru și necruțător cu păcătosul care se pocăiește.

Iată deci tâlcul pildei despre fiul curvar, care se citește în cea de-a doua dintre duminicile pregătitoare pentru Marele Post. Ea ne amintește că oricât de primejdios ne-am rătăci, oricât de departe ne-am abate de la calea dreptății, întotdeauna ne rămâne calea pocăinței, întotdeauna sunt deschise brațele Tatălui nostru Ceresc. Doar să ne pocăim, doar să ne întoarcem la El, și Tatăl nostru Cel Ceresc ne va primi cu mare bucurie și va face ospăț pentru cei care erau morți și au înviat, care erau pierduți și s-au aflat.

Iar acum aș vrea să vă lămuresc psalmul 136, pe care l-ați ascultat ieri la priveghere: *La râul Babilonului...* Pe mulți îi smintesc ultimele cuvinte ale acestui psalm: *Fii ca Babilonului, ticăloasă! Fericit carele va răsplăti fie răsplătirea ta, care ai răsplătit nouă, fericit carele va apuca și va zdrobi pe pruncii tăi de piatră* (Ps. 136, 11). Să pătrundem, așadar, în noima acestui psalm, și atunci veți cunoaște ce însemnătate are el pentru noi și pentru ce se cântă în aceste săptămâni premergătoare Postului Mare.

La râul Babilonului, acolo am șezut și am plâns, când ne-am adus aminte de Sion. Cu câteva sute de ani înaintea nașterii Domnului Iisus Hristos, împăratul babilonian Nabucodonosor a pustiit toată țara iudeilor, a dărâmat templul din Ierusalim și a dus în robie întreg poporul iudeu. Aceasta a fost pedeapsa lui Dumnezeu pentru apostazia de la Adevărul Dumnezeu și închinarea la idoli. Și acolo, la râul Babilonului, au șezut evreii și au plâns, amintindu-și de Sion. Sionul este muntele pe care se afla templul din Ierusalim.

În sălcii, în mijlocul lor, am atârnat organele noastre; că acolo ne-au întrebat pe noi cei ce ne-au robît pe noi cuvinte de cântări, și cei ce ne-au dus pe noi - „cântare cântați nouă din cântările Sionului”. Cum vom cânta cântarea Domnului în pământ străin ? De te voi uita, Ierusalime, uitată să fie dreapta mea; să se lipească limba mea de grumazul meu de nu-mi voi aminti de tine, de nu voi pune înaintea Ierusalimului în capul veseliei mele. Adu-ți aminte, Doamne, de fiii Edomului, în ziua Ierusalimului, care ziceau: „Stricați-l, stricați-l până în temeliiile lui”.

Fiii Edomului erau un popor vrăjmaș evreilor, care locuia în vecinătatea lor. În ziua adâncului necaz al Ierusalimului, vrăjmașii lui spuneau: *Stricați-l, stricați-l până în temeliiile lui - și de aceea fiica Babilonului, ticăloasă! Fericit carele va răsplăti ție răsplătirea ta, care ai răsplătit nouă, fericit carele va apuca și va zdrobi pe pruncii tăi de piatră.*

Acesta este înțelesul nemijlocit al psalmului despre care vorbim: adâncă suferință a poporului părăsit de Dumnezeu, popor care visa la răzbunare, care spunea: *Fericit carele va apuca și va zdrobi pe pruncii tăi de piatră.*

Pe lângă înțelesul nemijlocit, cuvintele Sfintei Scripturi au însă deseori și un alt înțeles - un înțeles tainic, ascuns. Tot ce a scris în psalmi Sfântul Proroc David este în fapt scris nu de el, ci de Duhul Sfânt prin el. Toți psalmii lui David au pe lângă înțelesul nemijlocit, istoric, un înțeles veșnic, care privește neîndoielnic tot neamul omenesc. Iată, deci, care este înțelesul acestui psalm pentru noi și de ce se cântă el în zilele pregătitoare pentru Marele Post.

În robie la păgâni, în robie la un popor necredincios și crud a căzut poporul iudeu - iar noi, care uităm de Dumnezeu, ne aflăm toți într-o robie: robie mult mai grea, robie la vrăjmașul neamului omenesc, ce năzuiește să ne ducă la pierzare. Noi toți ne aflăm în grea atârnavă de el, suntem supuși unor grele ispite de către el. În mințile noastre se învoldurează patimile, stârnite de vrăjmașul lui Hristos. Noi toți suntem în aceeași stare grea în care era poporul evreiesc în robia babiloniană, și toți suntem datori ca, plecându-ne capetele, să plângem și să ne tânguim după Patria noastră pierdută și să ne amintim de ea, fiindcă Patria noastră este la Dumnezeu, iar noi am plecat de la El cum a plecat fiul curvar de la tatăl său.

Avem nevoie să ne amintim cuvintele Domnului Iisus Hristos: *Nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor* (Mt. 7, 6) și să nu cântăm cântările sfinte înaintea oamenilor care se află pe de-a-ntregul în stăpânirea vrăjmașului. Avem nevoie să cugetăm cu întristare la faptul că e stricată viața noastră creștinească, la faptul că îl părăsim de bunăvoie pe Dumnezeu, că părăsim de bunăvoie poruncile lui Hristos. Avem nevoie să ridicăm război asupra vrăjmașului nostru. Evreii chemau răzbunare cruntă asupra celor ce îi robiseră, ei fereceau pe cei ce ar fi zdrobit de piatră pruncii lor.

Noi însă de care prunci suntem datori să ne amintim? Și iadul are odraslele sale, pruncii săi. Sunt o mulțime de draci care ne duc la pierzare, care ne sfâșie. Aceste odrasle ale iadului, acești prunci ai satanei sunt pruncii pe care trebuie să îi zdrobim de piatră, ca să nu mai fie lângă noi. Este vorba de lupta noastră cu dracii, cu răul, cu necredința, cu nedreptatea. Din toate puterile noastre suntem datori să ne oștim împotriva lor.

Iată, așadar, cum ni se reamintește nouă, care pășim pe calea Postului Mare, că suntem datori să rămânem întotdeauna în luptă cu odraslele iadului, să nimicim tot ce împiedică mântuirea noastră, și anume patimile noastre, necurăția noastră.

Suntem datori să ne amintim ceea ce am auzit în Apostolul de astăzi: suntem datori să ne amintim că trupurile noastre sunt temple ale Duhului Sfânt, încât să nu cutezăm a pângări templul acesta cu patimi grosolane, și în primul rând cu patima curviei.

Acestea sunt lucrurile pe care ni le reamintesc și pilda despre fiul curvar, și Apostolul, și psalmul *La râul Babilonului...* Amintiți-vi-le, amintiți-vi-le întotdeauna, și să nu le uitați nicicând. Amin.

II. Mort era, și a înviat

Astăzi ați auzit marea pildă a lui Hristos despre fiul curvar. Zic: „Ați ascultat”, dar chiar ați ascultat? Fiindcă, în primul rând, mulți dintre voi au obiceiul foarte rău de a întârzia la slujbă. Unii vin la Liturghie chiar după citirea Evangheliei - lucru adânc lipsit de cucernicie - și ca atare nu ajung deloc să asculte pericopa zilei. Ceilalți, deși ascultă, însă ascultă rău: unul nu ia aminte pe deplin, altul nu înțelege limba bisericească, altul chiar îndrăznește să stea de vorbă în timp ce se citește Evanghelia.

De ascultat trebuie să ascultați cu luare-aminte, ca această pildă să se întipărească adânc în minte și în inimă, ca să înțelegeți ce s-a citit în Sfânta Evanghelie.

Nemăsurat de bogat este cuprinsul acestei pilde. Multe s-ar putea spune despre ea, dar în anul ce a trecut am spus deja mult și n-aș dori să mă repet. Astăzi vreau să mă opresc numai asupra următoarelor cuvinte din această pildă: *venindu-și întru sine*.

Ce înseamnă *venindu-și întru sine*, venindu-și în fire (Lc. 15, 17)? Știm că această expresie este folosită cu privire la oameni grav bolnavi, care delirau sau își pierduseră cunoștința, apoi și-au revenit. Dar ce, fiul curvar delira sau își pierduse cunoștința? Nu, starea creierului și a întregului trup îi era normală - însă de vreme ce se spune că și-a venit întru sine, înseamnă că înainte nu era „întru sine”.

De ce nu era „întru sine”? Fiindcă duhul lui nu era așa cum trebuie să fie duhul omenesc cu întreagă înțelepciune. Fiindcă atât cu trupul cât și cu duhul era în rând cu porcii, se tăvălea în păcate, nu era nicidecum așa cum se cuvine să fie omul, ce are o vrednicie mai înaltă decât dobitoacele. El era grav bolnav din pricina păcatului, ducea o viață dezământată, era afundat în curvie și în beție. Oare aceasta e o stare normală, vrednică de un om? Nu, ci e o stare dobitocească, neomenească.

Starea normală a creștinului trebuie să fie cu totul alta: nu poftelor sale dobitocești trebuie el să fie slujitor, nu viață dezământată, deșartă, păcătoasă trebuie să ducă, ci trebuie să fie vas curat al Duhului Sfânt, purtător al acelor roade ale Duhului despre care vorbește Sfântul Apostol Pavel în Epistola către galateni: *Iar roada Duhului este dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețele, înfrânarea poftelor, împotriva acestora nu este lege* (Gal. 5, 22-23), adică unii ca aceștia au împlinit legea, devenind temple ale Duhului Celui Sfânt.

Dacă omul este departe de aceasta, dacă roadele pe care le aduce sunt potrivnice celor numite „roade ale Duhului”, atunci are nevoie să-și „vină întru sine” la fel ca un bolnav grav; trebuie să se oprească, să cadă pe gânduri, plecându-și adânc capul, și să își pună întrebarea: „Oare trăiesc așa cum trebuie? Nu merg cumva pe calea pierzării, nu umblu cumva împreună cu cei lepădați?”

Toți au nevoie să-și „vină întru sine”, însă mulți dintre noi s-au rătăcit, trăiesc în aiurarea păcatului în afară de sine, în cărtire împotriva lui Dumnezeu.

Bine este dacă omul se oprește singur și începe să cugete la căile vieții sale - dar rareori se întâmplă ca cel împotmolit în păcate să se oprească singur. Cel mai des îl oprește Dumnezeu, Care nu voiește moartea păcătosului, ci vrea ca toți să se mântuiască.

Dumnezeu îi oprește pe cei care par că s-au rătăcit fără îndreptare pe căile vieții. Dumnezeu l-a oprit și pe fiul curvar, trimițându-i foamete, punându-l în rând cu porcii. El ne oprește și pe noi toți, fiindcă aproape toți trăim nechibzuit, trăim în deșertăciune, ca la talcioc, gândindu-ne doar la lucrurile cele mai josnice, la cele care n-au valoare morală înaltă.

Domnul ne oprește în fel și chip, curmând faptele cu care ne-am obișnuit, răpindu-ne deodată bunurile acestei vieți, trimițând necazuri, batjocuri, înjosiri prin oameni. Deci, să primim aceste învățături de minte dumnezeiești așa cum se cuvine. Să nu întrebăm cum obișnuiesc oamenii să întrebe: „De ce mă pedepsește Dumnezeu?”

Trebuie să pricepem că nu e vorba de pedeapsă, ci de învățătură de minte. Ca atare, să nu cărtim, ci să ne oprim, să ascultăm glasul lui Dumnezeu, glasul propriei conștiințe, și să

dăm mulțumită lui Dumnezeu pentru că ne-a oprit, ne-a dat puțința să ne întoarcem de pe calea pierzării.

Domnul oprește astfel chiar și popoare întregi. Când poporul israelit a căzut în închinare la idoli întunecată, neascultând de marii proroci, Domnul l-a oprit, dându-l în robie împăratului Babilonului. Și tot poporul a fost dus în robia babilonică, unde a rămas șaptezeci de ani. Când în robie s-au dezmeticit, Domnul i-a readus în Iudeea, în țara lor.

Dar ce înseamnă cuvintele pe care i le-a spus fiului curvar tatăl său când l-a primit în brațe cu bucurie negrăită? Cum să înțelegem spusele lui către fiul mai mare, care se tulburase de praznicul dat în cinstea întoarcerii fiului curvar? Tatăl i-a răspuns: *Se cădea a ne veseli și a ne bucura, căci acest frate al tău mort era și a înviat, pierdut era și s-a aflat* (Lc. 15, 32).

De ce tatăl l-a numit mort, că doar nu era mort, ci umbla, se mișca, vorbea? Vedeți voi, era viu cu trupul, dar mort cu duhul. Și nu puțini sunt între noi cei pe care îi privesc spusele acestea, cei pe care ar trebui să îi numim „morți”.

Cum se pierd oile rătăcite de turma lui Hristos în munți, în codri și hățișuri, așa se pierd și unii dintre noi, iar Domnul îi găsește și-i readuce la viața duhovnicească.

Ce este moartea duhovnicească? De unde vine viața? De unde vine moartea? Unde este izvorul vieții? La aceste întrebări ne răspunde limpede însuși Domnul Iisus Hristos, zicând: *Eu sunt învierea și viața* (In. 11, 25). Iar Sfântul Evanghelist Ioan Teologul, în primul capitol al Evangheliei sale, scrie așa: *Întru Dânsul viață era, și viața era lumina oamenilor* (In. 1, 4).

Așadar, numai în El, numai în Hristos este viața cea adevărată - viața duhovnicească, viața vrednică de om. Numai în El și nicăieri altundeva. Și cine nu va primi această viață de la El sau, după ce o va fi primit, nu se va îngriji de acest mare dar, ci va uita de Hristos, acela va deveni mort duhovnicește.

Nu numai între noi, ci și între episcopii pe care în Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul Domnul îi numește *îngeri ai Bisericii* și care, prin urmare, erau puși peste oile turmei lui Hristos, se aflau unii morți cu duhul. Ascultați ce-i spune Domnul Iisus Hristos lui Ioan în vedenia acestuia: *Îngerului Bisericii din Sardes scrie-i: „Acestea zice Cel Ce are cele șapte duhuri ale lui Dumnezeu și cele șapte stele: știi faptele tale, că ai nume că trăiești, dar ești mort”* (Apoc. 3, 1).

Îngerul unei Biserici este mort. Nu este înfricoșător lucrul acesta? Așadar, mort poate fi și cel ce are cea mai înaltă stăpânire duhovnicească, îngerul Bisericii este episcopul. Mort poate fi și preotul, și diaconul. Și mai mulți morți sunt printre noi. Suntem morți când trăim fără Hristos, când călcăm legea lui Hristos, când nu ne amintim uimitoarele cuvinte ale sfântului apostol Pavel: *Precum ați făcut mădularele voastre roabe necurăției și fărădelegii spre fărădelege, așa acum să faceți mădularele voastre roabe dreptății spre sfințenie* (Rom. 6, 19).

În ce fel facem mădularele noastre roabe necurăției? În ziua de astăzi, mulți trăiesc sub o înrâurire nelegiuită - mâinile lor sunt mereu întinse spre buzunarele aproapelui. Oare aceștia nu și-au făcut mădularele - mâinile și picioarele - roabe necurăției? Să se gândească fiecare la sine: oare nu vă faceți deseori organul cel mai mișcător limba, rob necurăției, rob fărădelegii? Oare puține lucruri necurate - înjurături, vorbe spurcate, denunțuri, clevetiri, batjocoriri ale aproapelui - ies din gurile voastre?

Deci, să facem mădularele noastre roabe dreptății spre sfințenie: să îndreptăm pe calea dreptății, pe calea binelui, mâinile, care au făcut tot felul de fărădelegi, picioarele, care au alergat pe calea necredinței, pe calea păcatului și fărădelegii; să ne înfrânăm limba cea rea, s-o facem să nu blesteme, ci să binecuvânteze, s-o silim să nu mai verse nimic rău, ci să vorbească numai ce este spre folosul fraților noștri.

Numai și numai atunci vom împlini cuvintele de mai sus ale apostolului Pavel. Atunci vom împlini și alte cuvinte ale lui - cele privitoare la faptul că trebuie să părăsim felul de viață dinainte, care este al omului celui vechi, ce putrezește în poftă amăgitoare, și să ne înnoim cu duhul minții noastre, și să ne îmbrăcăm în omul nou, care este zidit după Dumnezeu, întru

dreptate și întru sfințenia adevărului (v. Efes. 4, 22-24). Iată sarcina noastră: să ne îmbrăcăm în omul nou, cel zidit după Dumnezeu întru dreptate și întru sfințenia adevărului. Dacă vom împlini această sarcină, nimeni nu va spune despre noi că suntem morți, nimeni nu va spune că suntem rătăciți.

Mergeți în așa fel încât să nu vă pierdeți, încât să nu vă rătăciți niciodată. Mergeți în așa fel încât să împrăștiați nu mirosul de putreziciune al morții, ci bine să înmiresmați cu viața voastră întru Hristos Iisus, Domnul nostru, Căruia este și slava, dimpreună cu Cel fără de început al Său Părinte și cu Preasfântul Duh. Amin.

1949

III. Nu iubiți lumea

Pilda despre fiul curvar este una dintre cele mai prețioase pilde ale lui Hristos, dintre cele mai însemnate pentru noi, fiindcă în ea Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos ne învață lucrul cel mai important, mai bine zis ce trebuie să socotim noi ca lucrul cel mai important, cel mai prețios, cel mai necesar din viața noastră.

De ce fiul curvar a plecat din casa părintească, unde domnea cucernicia, unde totul era curat și sfânt, unde atât tatăl cât și fiul mai mare erau fericiți? Fiului mai mic nu i-a plăcut așa, n-a vrut cucernicie, n-a vrut să-și închine viața lui Dumnezeu, ci a tins către desfătări, căci nu putea suferi gândul că trebuie să slujească lui Dumnezeu în neîncetată rugăciune și în postire.

Așadar, iată că a plecat, și a trăit așa cum voia trupul lui: a trăit în dezmăț, și-a tocat tot avutul. Și când a început o foamete cumplită, a început să flămânzească amarnic și a decăzut cu desăvârșire: a început să pască porcii și să trăiască în tovărășia lor. Ar fi fost bucuros să mănânce din hrana porcilor, dar nici aceea nu i se dădea. Iată unde l-a dus slujirea trupului, năzuința spre bucuriile și mângâierile lui.

Aceasta este pentru noi o lecție și un avertisment: să nu trăim pentru trup, pentru desfătărilor și plăcerile pământești, să nu slujim poftelor și patimilor. Altfel nu vom scăpa de o cădere adâncă și de viața între oameni asemănători porcilor: desfrânați, hoți, curve, mitarnici, clevețitori, călcători de jurământ, ucigași.

Această pildă ne amintește și cuvintele lui Hristos privitoare la faptul că nu putem sluji și lui Dumnezeu, și mamonei (v. Mt. 6, 24). Trebuie să alegem una din două: fie slujim lui Dumnezeu, fie slujim mamonei, adică bogăției, trupului, patimilor și poftelor lui. Cale de mijloc nu există. Despre asta citim și la marele apostol al lui Hristos, Ioan Teologul: *Nu iubiți lumea, nici cele ce sunt în lume. De iubește cineva lumea, nu este dragostea Tatălui întru dânsul* (1 In. 2, 15).

Nu iubiți lumea, nu iubiți bucuriile lumești, nu iubiți plăcerile trupului, fiindcă *tot ce este în lume, adică pofta trupului și pofta ochilor și trufia vieții, nu este de la Tatăl, ci din lume este* (1 In. 2, 16). Ochii noștri ne smintesc prin ceea ce vedem - dacă vedem, de pildă, vreun lucru de rușine sau amăgitor, care ne trage la păcat, dacă vedem cum trăiesc bogații străini de Dumnezeu și începem să-i pizmuim. Iată în ce stă pofta ochilor. Ne molipsim de dragostea de averi, care este *rădăcina tuturor relelor* (1 Tim. 6, 10), fiindcă ea ne împinge la multe fapte rele și nelegiuite, și în cele din urmă, când ajungem la bunăstare lumească, duce la patima cea mai grea - la trufie, care este pierzare duhovnicească. Așa spune Sfântul Apostol Ioan.

Ascultați acum cuvintele cuviosului Antonie cel Mare: „Să urăști tot ce este lumesc și odihna trupească, fiindcă ele te-au făcut vrăjmaș al lui Dumnezeu. Omul care are vrăjmaș duce cu el luptă: așa și noi trebuie să ducem luptă cu trupul, ca să nu-l odihnim”. Altundeva, cuviosul Antonie spune: „Nu umblați în urma poftelor ochilor voștri și nu vă moleșiți cu inimile voastre, fiindcă pofta rea strică inima și întunecă mintea. Depărtați-vă de ea, ca să nu mâniați pe Duhul lui Dumnezeu, Care locuiește în voi. Să ne nevoim pentru curăție până la moarte și să ne păzim în tot chipul de poftele spurcate”.

Așa vorbea marele sfânt, care și-a închinat întreaga viață numai lui Dumnezeu, așa vorbesc toți nenumărații nevoitori ai buneii cinstiri, pustnici, monahi. Ei și-au urât trupul, au urât toate înșelările, toate smintelile lumii. Ei își mânau trupul ca pe un animal de povară, ca pe un rob leneș și neascultător, și-l istoveau prin post și priveghere, ajungând astfel la stăpânirea duhului asupra trupului, la lucrul despre care vorbește apostolul Pavel în Epistola către galateni: *Cu duhul să umblați, și pofta trupului nu o veți săvârși; că trupul pofteste împotriva duhului, iar duhul împotriva trupului, și aceștia se împotrivesc unul altuia, încât nu faceți cele ce ați voi... Faptele trupului arătate sunt, și sunt acestea: preacurvia, curvia, necurăția, destrăbălarea, slujirea idolilor, fermecătoriile, vrajbele, șezile, zavistiile, mâniile, gâlceville, dezbinările, eresurile, pizmele, uciderile, bețiile, chefurile și cele asemenea acestora, despre care dinainte vă spun vouă, precum am mai și spus, că cei ce fac unele ca acestea împărăția lui Dumnezeu nu o vor moșteni* (Gal. 5, 16-18).

Sunt oameni care, spre deosebire de sfinți, pentru plăcerea trupească nu se dau în lături de la nimic, nici măcar de la uciderea aproapelui, între acești doi poli se află însă o masă uriașă de oameni care, deși nu săvârșesc nici un fel de fărădelegi și crime, slujesc poftelor trupului, nu imboldurilor înalte ale duhului, între aceștia sunt o mulțime de necredincioși, care preferă să trăiască după rațiunea proprie, să meargă pe calea lor - pe calea largă și bătută, nu pe calea strâmtă și necăjită a lui Hristos.

Să ne uităm acum la cei ce umplu bisericile. Ce să spunem despre ei? Vom spune că și mulți dintre ei slujesc, de asemenea, în mult mai mare măsură trupului decât duhului lor, săvârșesc mai mult faptele trupului decât pe cele ale duhului, în numele unora ca aceștia spune apostolul: *Pentru că ceea ce fac nu știu, căci săvârșesc nu ceea ce voiesc, ci fac ceea ce urăsc... fiindcă a voi binele este în mine, dar a face binele nu aflu, căci nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-i voiesc, pe acela îl săvârșesc* (Rom. 7, 15, 18, 19).

Ei ar vrea să slujească binelui, dar trupul îi trage în jos; ar vrea să trăiască cu duhul, dar poftele și patimile precumpănesc, ca niște greutatea din fontă. Drept urmare, aceștia trăiesc într-o adâncă schizofrenizare a conștiinței: și spre împlinirea poruncilor năzuiesc, și la împărăția lui Dumnezeu se gândesc, și ar vrea să slujească duhului, nu trupului, însă duhul le este slab, trupul puternic și nu îi lasă să se înalțe la cer, nu-i lasă să trăiască potrivit poruncilor lui Hristos.

Iată, Domnul Iisus Hristos arată în pilda Sa tocmai, această împărțire a neamului omenesc.

Cu toții ne asemănăm fiului curvar, cu toții năzuim spre plăceri, tuturor ne vine greu să slujim duhului. Nu vrem să postim, nu vrem să ne rugăm vreme îndelungată, nu vrem să ne concentrăm gândurile asupra poruncilor lui Hristos. În fața ochilor noștri nu stă tot timpul Crucea lui Hristos. Nu îl vedem mereu înaintea noastră pe Dumnezeiescul Pătimitor, Care pentru a noastră mântuire și-a vărsat Sângele în chinuri groaznice pe Cruce. Ne rugăm lui Dumnezeu cât ne rugăm, ne amintim de El, după care îl uităm iarăși.

Fiul mai mic trăia cu porcii - trăia între oameni decăzuți, cu desăvârșire străini de slujirea duhului. Nu s-ar cuveni oare ca noi să trăim cu cei care sunt mai aproape de Dumnezeu, nu s-ar cuveni să ne dezmeticim la fel ca fiul curvar, să părăsim slujirea trupului și să ne întoarcem din toată inima la Tatăl Ceresc, zicând: „Părinte! Am păcătuit înaintea Ta, iar acum am venit cu pocăință. Primește-mă nu ca pe un moștenitor, ci ca pe un rob al Tău!”

Și de vom face asta, se va petrece ceea ce s-a petrecut în pildă: Tatăl Ceresc Se va grăbi să ne întâmpine pe noi, cei ce ne pocăim, ne va îmbrățișa pe noi, curvarii și păcătoșii, ne va ierta totul și va face ospăț de bucurie.

Deci, să fim asemenea păcătoșilor care se pocăiesc, și Dumnezeu, Care este Dragostea și Atotiertarea, ne va deschide brațele Sale. Spre El să năzuim toate gândurile noastre. Lui să îi închinăm toată viața noastră! Amin.

IV. Opriți-vă în căile voastre

„Glasul curvarului aduc ție, Doamne: greșit-am înaintea ochilor Tăi, Bunule, risipit-am bogăția dăruirilor. Ci primește-mă pe mine, cel ce mă pocăiesc, Mântuitorule, și mă mântuiește”.

Am ascultat astăzi împreună pilda despre fiul curvar. În persoana fiului curvar ne-a fost arătată toată istoria păcatului omenesc, începând cu zămislirea sa (neascultarea), trecând prin creștere (dezmățul), sfârșind cu pocăința (venirea întru sine) și întoarcerea la Tatăl Ceresc.

De ce fiul mai mic a vrut să plece de sub stăpânirea tatălui său, de ce i-a pretins partea sa din moștenire? De ce a plecat într-o țară îndepărtată? Fiindcă era neascultător, cum neascultători sunt mulți dintre noi, nu voia și nu știa să se supună. El voia „libertate”, voia să trăiască după bunul plac, nu așa cum îi arăta tatăl său.

Și cine nu caută libertate? Dar cât de des, căutând libertate nelimitată, oamenii uită de marea datorie pe care o au față de aproapele, față de părinți, față de stat și societate! Ei nu vor să aibă nici un fel de îndatoriri, vor libertate deplină în năzuința lor egoistă spre plăceri, spre distracții. Nu vor să se supună nimănui, nu vor să depindă de nimeni.

Tocmai această năzuință îl mâna pe fiul curvar când s-a hotărât să plece de la tatăl său.

Tatăl era înțelept și bun: nu a vrut să-l silească, fiindcă punea preț numai pe dragostea de bunăvoie, pe supunerea de bunăvoie, nu silită. Și a împlinit cererea fiului mai mic, i-a dat partea sa din moștenire și a zis: „Mergi unde vrei, dacă nu vrei să mi te supui și să trăiești cum îți arăt eu”.

Și a plecat fiul curvar și nesupus, care a lepădat toate bunătățile iubirii părintești și purtării de grijă părintești - a plecat într-o țară îndepărtată și acolo și-a cheltuit averea în scurtă vreme. A căzut în puterea dracilor lăcomiei pântecelui, beției, curviei; aceștia au pus stăpânire pe el cu desăvârșire: tatăl nu îl mai apăra de acești draci, iar el nu știa și nu putea să se apere de ei. Ca atare, a ajuns la foametea cea mai mare, a ajuns să trăiască în tovărășia porcilor.

Aceeași soartă îi așteaptă și pe tinerii care năzuiesc numai spre plăceri și nu vor să trăiască după voia părinților, îi așteaptă și pe acei răi creștini ce nu vor să trăiască după voia Tatălui lor Ceresc și trăiesc nu potrivit poruncilor lui Hristos, ci după voia proprie. Câți oameni de acest fel nu pier, la fel cum pieria nefericitul fiu curvar! Dar Domnul nu vrea pierzarea păcătosului, ci vrea ca toți să se mântuiască - și de aceea Atotbunul Dumnezeu nu rareori ne face să ne dezmeticim, să cădem pe gânduri, să ne oprim din căderea noastră. Așa a cercetat Domnul și inima fiului curvar, și acesta s-a dezmeticit, s-a pocăit și s-a întors la tatăl său.

A căzut pe gânduri, când mâna Domnului l-a oprit cu puterea Sa. El vruse să fugă de Dumnezeu, dar Dumnezeu este întotdeauna aproape. Iată, El stă și la ușa inimii noastre și bate, zicând: „Stai! Gândește-te încotro te îndrepti; gândește că ești deja în tovărășia porcilor; gândește-te și pocăiește-te, oprește-te din calea desfrâului tău!”

Fiul curvar a luat aminte la acest glas și, sperându-se, s-a oprit: „Ticălosul de mine, ce am făcut!! De ce am disprețuit viața după voia tatălui meu, care îmi voia binele!? De ce flămânez eu, când la tatăl meu ultima slugă are pâine cu prisosință! Iată, voi merge, voi cădea la picioarele tatei, voi cere iertare și voi spune: „Nu sunt vrednic să mă mai numesc fiul tău; primește-mă între argații tăi”.

Iată cum se săvârșește întorsătura mântuitoare în sufletul păcătosului.

Cât de mult trebuie să dorim ca și pe cei ce merg pe calea curviei să îi oprească mâna lui Dumnezeu! Suntem datori să trăim pentru Domnul, nu să slujim trupului și poftelor lui. Și cuvintele pe care le-am ascultat în Apostolul de astăzi ne amintesc încă o dată faptul că trupul nostru nu ne aparține, că el a fost zidit de Făcătorul nostru nu pentru curvie: *Trupul nu e pentru curvie, ci pentru Domnul, și Domnul e pentru trup* (1 Cor. 6, 13).

Să cadă pe gânduri cei vinovați de acest greu păcat, să se pocăiască și să vină la spovedanie în Postul Mare. Atunci se va împlini asupra noastră ceea ce s-a întâmplat cu fiul curvar: *Și încă departe fiind el, l-a văzut tatăl său și i s-a făcut milă, și, alergând, a căzut pe grumazul lui și l-a sărutat. Și i-a zis fiul: „Tată, am greșit la cer și înaintea ta, și nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău”. Și a zis tatăl către slugile sale: „Aduceți degrabă haina lui cea dintâi și-l îmbrăcați, și dați inel în mâna lui și încălțăminte în picioarele lui”* (Lc. 15, 20-22).

Nemăsurată este dragostea tatălui, nemăsurată atotiertarea lui! Suntem datori să știm și să credem, cu adâncă nădejde să credem că dacă ne vom întoarce așa cum s-a întors fiul curvar, dacă ne vom dezmetici, dacă ne vom opri, de ne vom pocăi din toată inima și, plecându-ne adânc capul și lovindu-ne în piept, vom cere iertare de la Tatăl Ceresc, oricât de mult ar fi cineva întinat cu păcatul necurăției trupești, Dumnezeu Tatăl Se va grăbi să ne întâmpine, ne va deschide brațele Sale, ne va cădea de grumaz, ne va primi cu bucurie mare. Va fi ospăț, va fi bucurie, va fi săltare și pentru un singur păcătos care se pocăiește. Pentru fiecare se va face ospăț, și dacă vor fi mulți asemenea păcătoși, în cer va fi ospăț neconținut.

Știind aceasta, oare nu ne vom îmbărbăta și nu ne vom pune nădejdea cu neclintire în mila lui Dumnezeu față de cei ce se pocăiesc?

Vine Postul, vreme de pocăință, vreme de mântuire.

Ascultați-mă cu toții, voi, fii și fiice care ați curvit! Vă chem la pocăință: cutremurați-vă de mulțimea păcatelor voastre în inimile voastre și veniți la spovedanie cu aceleași simțăminte și cu aceeași hotărâre cu care a venit la tatăl său fiul risipitor.

Veniți, pocăiți-vă, spălați-vă păcatele cu lacrimi, și veți primi iertare de la Atotbunul și Atotmilostivul nostru Dumnezeu! Amin.

V. Calea întoarcerii la Tatăl Ceresc

În pericopa evanghelică de astăzi, fraților și surorilor, am ascultat pilda despre fiul curvar. Un oarecare tată avea doi fii. Familia lor trăia în fericire, aveau multă îmbelșugare. Membrii familiei erau uniți cu legătura duhovnicească, era unire a sufletelor și a inimilor. Iată însă că fiului mai mic i-a venit cheful să trăiască după bunul plac. Și a cerut să i se dea partea cuvenită din averea tatălui său.

Primind-o, a plecat din casa părintească. Tatăl nu l-a oprit, știind că omului i-a fost dată libertatea voinței și că fiul poate singur să se pună la încercare și să se cunoască prin experiența vieții personale.

Așadar, fiul a plecat într-o țară îndepărtată și acolo, trăind în curvie, a tocat repede tot ce primise de la tatăl său. În țara aceea s-a lăsat mare foamete, și fiul a căzut în mare nevoie. Ca să scape de moartea prin înfometare, a intrat în slujba cuiva ca păstor la porci, nădăjduind să facă rost de ceva mâncare pe lângă acele animale - dar nici din mâncarea porcilor nu-i dădea nimeni! Și a ajuns în așa hal că era în primejdie să moară de foame.

Ei bine, atunci și-a venit întru sine și și-a adus aminte de tatăl său și de argații lui, care mâncau pe săturate la el în casă. Dar își jignise tatăl, așa încât nu mai era vrednic să se numească fiu al lui: simțământul vinovăției și al căinței l-a cuprins pe fiul curvar. Acest simțământ i-a arătat ieșirea din necaz: i-a spus să meargă la tatăl său și să se supună lui. *Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu și îi voi spune: „Tată! Am greșit la cer și înaintea ta; nu mai sunt vrednic să mă numesc fiul tău. Fă-mă ca pe unul dintre argații tăi”* (Lc. 15, 18-19). Astfel, în sufletul lui a luat naștere cuvântarea, mai bine zis mărturisirea, pe care avea s-o spună tatălui, îndată ce s-a hotărât să meargă la tatăl său, a prins putere, s-a sculat și a plecat.

Luați aminte: el nu numai că și-a dat seama de păcatele sale, ci s-a și pocăit în sufletul său înaintea tatălui și a pregătit mărturisirea pe care avea să i-o facă. Toate acestea i le-a dat harul lui Dumnezeu, care îl cheamă pe om; el i-a dat și puterea de a ridica și a pleca. Așadar,

fiul curvar a plecat la tatăl său, iar tatăl l-a întâmpinat cu brațele deschise. Ce întâlnire plină de bucurie a avut loc! Tatăl de-abia o aștepta.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Tatăl nu l-a muștrat pe fiu pentru trecut”. Nici măcar nu l-a lăsat să se dezvinovățească până la capăt. Totul s-a înecat în dragostea tatălui, dragostea de părinte a acoperit totul. Ce bucurie: fiul se pierduse și a fost aflat, pierise și a înviat! Iată cât de mare este dragostea părintească față de fiul care se pocăiește.

După cum vedem, această pildă nu vorbește doar de fiul curvar, ci și de nemărginita, preamiloștiva dragoste a Tatălui Ceresc față de noi, păcătoșii.

Iubiți frați și surori! Cu toții suntem fii curvari ai Tatălui Ceresc. Suntem curvari, fiindcă prin neascultarea noastră încălcăm voia Tatălui, facem ceea ce vrem, ne îngăduim orice, năzuim să ne rupem de Tatăl Ceresc, pierdem legătura cu El, plecăm în țara păcatului și a stricăciunii.

De asemenea, păcătuim prin faptul că pierdem legătura cu oamenii, vrem să ne rupem de ceilalți, nu ne cinștim unii pe alții: soția nu-și cinștește soțul, copiii nu-și cinștesc părinții, părinții nu-și cinștesc, la rândul lor, părinții bătrâni și așa mai departe. Pretutindeni neascultare și egoism, pretutindeni dorință de a face ziduri ce ne despart, de a fugi unii de alții în colțuri cât mai îndepărtate. Așa pierdem noi legătura cu aproapele.

În fine, cel mai cumplit păcat al nostru stă în iubirea noastră de plăceri, în dragostea de trup și de poftele lui, despre care în Apostolul de astăzi se spune: *Sau nu știți că trupul vostru este templu al Duhului Sfânt, Care este în voi? Slăviți, dar, pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu* (1 Cor. 6, 19, 20).

Dar noi nu-L proslăvim cu trupul nostru pe Dumnezeu, ci îl mâniem; nu facem din trupul nostru biserică, ci îl stricăm, îl stricăm îmbuibându-l, împodobindu-l, făcându-i prea mult pe plac și, în primul rând, îl stricăm prin curvie și îl spurcăm prin gânduri de curvie.

Socotiți, poate, că în curvie trăiesc doar cei care, făcând pe plac trupului, și-l desfrânează și îl strică prin gânduri și fapte de curvie? Nu. Trebuie să ne amintim că nu este îngăduit să ne facem idol din trup - și asta e curvie. Nu este îngăduit să ne îndepărtăm de Dumnezeu prin necredință sau prin puținătatea de credință, prin neascultare - și asta e curvie. Cel ce rupe legătura cu oamenii, care nu trăiește acasă în pace, înțelegere și iubire, care se ceartă, face scandal, dușmănește - și acesta trăiește în curvie. Așadar, aproape toți ne asemănăm fiului curvar, și iată pentru ce este atât de însemnată pentru noi această pildă.

Cum să ne luptăm cu păcatul curviei? Ne-o arată pilda. În primul rând, este nevoie de căință - căință atât față de propria conștiință, cât și față de Dumnezeu, pentru păcatele săvârșite. Căința, părerea de rău, nu ajunge însă: Iuda Iscarioteanul s-a căit, dar a sfârșit prin a se spânzura. De ce? Fiindcă n-a dus căința până la capăt, adică până la pocăință. Ar fi trebuit să vină la Hristos și să se pocăiască. Pentru asta nu a avut îndeajuns nici credință în Hristos, nici nădejde în milostivirea lui Dumnezeu.

Dar fiul curvar ce face? Și el s-a căit, însă nu s-a oprit. El s-a hotărât să facă pocăință înaintea tatălui și chiar și-a pregătit mărturisirea de pocăință. Mergând la tatăl său, a început să se mărturisească. Dragostea Tatălui Ceresc a împlinit restul.

Iată, așa trebuie să ne întoarcem și noi la Tatăl Ceresc ca să primim de la El iertare și dragoste.

Și noi trebuie să mergem pe aceeași cale: la început să ne recunoaștem păcătoșenia și vinovăția față de Dumnezeu și să trăim aceasta în simțământul adânc al căinței și muștrării de sine. Aici trebuie să-și spună cuvântul conștiința noastră, arătând toate felurile și concretizările păcătoșeniei noastre. Cu cât va fi căința mai adâncă, cu atât mai puternică va fi nevoia de pocăință și de mărturisire ce se va naște.

Marele Post se apropie. El bate deja la ușa inimii noastre. El ne cheamă la marea pocăință și ne fâgăduiește marea bucurie a împărtășirii cu Tatăl Ceresc. Așadar, să începem să ne pregătim pentru Postul Mare! „Ușile pocăinței deschide-mi mie, Dătătorule de viață!”. Amin.

Cuvânt în miercuria de după Duminica Fiului Risipitor

Despre răbdarea cu blândețe a jignirilor

Hristos ne-a dat pildă a felului în care trebuie să răbdăm jignirile. Urmăm noi, oare, pilda lui Hristos? Oare nu facem altfel decât El, oare nu răspundem cu vorbă rea la vorbă rea, nu ne enervăm și nu ne mâniem la culme, nu îi acoperim cu înjurături și blesteme pe cei care ne spun cuvinte grele și neplăcute? Puțini, puțini sunt cei care urmează pilda Lui!

Toți ne ieșim din fire când suntem jigniți, suntem gata să-l luăm de gât pe cel ce ne-a jignit: ochii aruncă scântei, fața ni se schimonosește de mânie și devine respingătoare pentru toți cei care ne văd; mișcările devin dizgrațioase, bruște, mâinile și picioarele tind să înhațe, tind să lovească; limba revarsă neînfrânată hule asupra celui ce ne jignește.

Oare așa Se purta Hristos când îl huleau, când îl vorbeau de rău, când îl jigneau? Nu, nicidecum; noi nu urmăm pilda lui Hristos, ci ne purtăm cum ne învață dracii - dracii iuțimii (enervării) și ai mâniei, fiindcă cine dintre noi este slobod de iuțime și de mânie, cine primește jignirile cu liniște și seninătate?

Dacă ne-am vedea atunci când ne înviforează mânia, când revărsăm blesteme, cum ne-am mai rușina de noi înșine! Vedeți, toți oamenii care sunt martorii enervării și ai mâniei noastre, care aud înjurăturile și blestemele noastre, ne găsesc urâți și respingători, dar noi nu ne dăm seama.

Ei bine, dacă nu putem să ne vedem, măcar atunci când vedem pe cineva care se mânie, se ceartă, înjură, se bate, în loc să-l osândim, mai bine să ne închipuim că suntem în locul lui și să ne gândim: „Nu cumva și eu arăt la fel de urât când mă mâni, mă cert și răspund cu ocări la ocări?” Și de atunci înainte ne va fi rușine să ne certăm, să ne mâniem, să ocăram și să ne batem.

Dar cum răspundeau la jigniri toți dreptii și sfinții? Când erau ocărâți și defăimați, când erau clevetiți, ei își păstrau liniștea. De ce? Fiindcă se simțeau nevinovați - iar dacă se simțeau nevinovați, pentru ce să se enerveze?

Dacă cineva, dorind să-l enerveze pe un bogat, l-ar numi sărac, oare bogatul se va enerva? El va zâmbi și va spune: „Ce prostie! Cum să fiu sărac, dacă sunt bogat?!” Dacă am fi bogați duhovnicește, nici un fel de jigniri, nici un fel de atacuri grosolane nu ne-ar mai enerva: am răspunde la ele cu tot atâta liniște ca cea cu care ar răspunde bogatul de mai sus.

Iar dacă ne umplem de enervare, de mânie și răutate, dacă năzuim să ne răzbunăm pe cel care ne-a necăjit, aceasta dă mărturie cu o limpezime neîndoielnică despre faptul că suntem defăimați pe drept. Singuri ne dăm în vileag înaintea oamenilor, singuri recunoaștem că suntem așa cum ne zugrăvesc cei care ne vorbesc de rău - căci dacă n-ar fi fost așa, am fi fost liniștiți cu desăvârșire.

Despre aceasta a spus un cuvânt foarte simplu și foarte scurt Sfântul Efrem Sirul: „Nu poți suferi jignirile? Taci”. Atât se cere: taci, și te vei liniști îndată. Iar înțeleptul Iisus, fiul lui Sirah, a zis: „Dacă vei sufla în scântei, ea se va aprinde; dacă vei scuipa, se va stinge”. Dacă sunteți jigniți, prin tăcere și liniște îl veți dezarma cu desăvârșire pe cel care vă defăima și vă jignește: el va amuți așa cum se stinge scântea când scuipi în ea, ceea ce se poate vedea și din viețile multor sfinți.

Oamenii însă obișnuiesc să se poarte altfel: cel ce s-a auzit jignit se aprinde de mânie împotriva celui ce îndrăznește să-l jignească.

Să ne amintim cuvintele lui Hristos: *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima* (Mt. 11, 29). O, dacă am fi blânzi, dacă am fi smeriți cu inima, ar fi cu neputință izbucnirile urâtei mâinii, care face plăcere dracilor, și enervarea pricinuită de jignirile care ni se aduc! Am fi liniștiți, am trăi totdeauna în pace adâncă, pacea lui Hristos ar stăpâni în

inimile noastre. Iar dacă răspundem prin înjurături la înjurături, prin vorbă rea la vorbă rea, asta dă mărturie despre faptul că nu e nici o pace în inimile noastre. Iar dacă nu e pace în inimă, în ea nu locuiește Duhul Sfânt, ci locuiesc dracii.

În Viețile Sfinților aflăm numeroase pilde de uluitoare răbdare a jignirilor și chiar a bătăilor de către oameni cu totul nevinovați, în Egipt trăia cuviosul Dula, un tânăr monah uimitor de smerit și ascultător. El nu contrazicea niciodată pe nimeni, se supunea tuturor - iar asta îi scotea din sărite pe cei ce nu aveau asemenea însușiri sfinte. Au început să îl defaima și să îl prigonească, au început să îl clevetească - iar el îndura totul în tăcere. La început i-a fost greu să se deprindă cu răbdarea și cu tăcerea când era defăimat, însă Duhul Sfânt, pogorându-se în inima lui, l-a învățat să se liniștească, i-a dat pace adâncă - și iată ce lucru uimitor s-a întâmplat cu el. Dula mergea în fiecare zi la biserică, însă odată s-a îmbolnăvit și a rămas la chilie, iar în timpul slujbei un frate a furat sfintele vase. Clevetitorii care tot timpul îl vorbeau de rău pe cuvios au mers la stareț și i-au zis: „Bineînțeles că Dula a furat, fiindcă nu era atunci în biserică”.

Starețul a adunat soborul mănăstirii și a făcut judecată. La judecată, Dula și-a tăgăduit la început vina, încercând să se îndreptățească, însă văzând că nu i se dă crezare și incredințându-se de faptul că toți îl dușmănesc, a tăcut, și-a plecat capul și a zis: „Iertați-mă, părinților și fraților: am păcătuit”. L-au osândit și l-au bătut crunt cu toiegele, dar nu s-au mulțumit cu atât și l-a dat pe mâna judecății lumești.

Nici în fața judecătorului Dula n-a încercat să se dezvinovățească, ci a zis: „Iertați-mă: am păcătuit”. Judecata a hotărât să i se taie amândouă mâinile. Când adevăratul hoț a aflat asta, s-a îngrozit, i s-a făcut milă de Dula, a mers la stareț și a recunoscut că el a săvârșit fapta. Dula a mai trăit trei zile și s-a săvârșit cu pace, fiind socotit în ceata pătimitorilor lui Hristos.

Apostolul Pavel a zis: *Soarele să nu apună peste mânia voastră* (Efes. 4, 26). Dacă vreodată, prin uneltirile satanei, se va întâmpla ca inima voastră să fie cuprinsă de mânie, de enervare și ură împotriva aproapelui, nu zăboviți în starea de mânie și vrăjmășie, nu vă culcați fără să vă împăcați cu cel care v-a jignit, fără să fi înăbușit mânia, fără să fi scuiptat în scânteia care e gata să aprindă și să pârjolească inima voastră.

Și luați aminte: voi să nu jigniți pe nimeni. Când sunteți jigniți, smeriți-vă și răbdați în liniște. Gândiți-vă că cel ce vă jignește are dreptate, fiindcă în multe privințe suntem păcătoși înaintea lui Dumnezeu, am făcut multe lucruri rele, pentru care am și meritat pedeapsă.

Chiar dacă jignirea nu este peotriva păcatelor pe care le-am săvârșit, plecați-vă capul și ziceți: „Dumnezeule! Păcătos sunt și vrednic de toate jignirile”. Și se va liniști inima voastră, și se va liniști și cel ce vă jignește. Amin.

23 februarie 1949

Cuvinte în Duminica Lăsatului sec de carne

I. Despre Judecata cea viitoare a lui Dumnezeu

A mai rămas o singură duminică până la Postul Mare. În duminica următoare, Duminica Iertării, Sfânta Biserică ne va chema să ne împăcăm, să ne iertăm unii altora greșelile, amintind că Dumnezeu ne iartă numai atunci când ne iertăm și noi unii pe alții. Pregătindu-ne pentru nevoia Patruzecimii și pentru această împăcare, sfânta Biserică, prin pericopa evanghelică de astăzi, ne zugrăvește spre învățatură Judecata care va fi la A Doua Venire a Fiului lui Dumnezeu.

Hristos va veni în toată slava Sa cerească, și înaintea Lui se vor aduna toate popoarele, toți dreptii și toți păcătoșii; nimeni nu va putea da dosul, nimeni nu va putea rămâne deoparte, nu se va putea piti în spatele altcuiva.

Domnul îi va despărți pe drepti de păcătoși: dreptii vor merge de-a dreapta Lui, păcătoșii de-a stânga. Domnul va spune: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, de moșteniți împărăția gătită vouă de la întemeierea lumii* (Mt. 25, 34).

De la zidirea lumii a fost deja prevăzută, a fost deja hotărâtă această înfricoșată Judecată, a fost deja pregătită împărăția Cerurilor. „Cu ce bunătăți se poate asemui această binecuvântare?” - se întreabă Sfântul Ioan Gură de Aur. „Câtă cinste, câtă fericire este în el! Hristos n-a zis: primiți, ci: moșteniți - ca pe propriul nostru avut, ca pe avutul nostru părintesc, pe care îl avem de veacuri”. Pentru ce virtuți se va pogorî asemenea milostivire asupra dreptilor la Judecata lui Dumnezeu? Ni le arată însuși Judecătorul - Hristos.

Flămând am fost, va spune El, și M-ați hrănit; însetat am fost, și Mi-ați dat să beau; străin am fost, și M-ați primit; gol am fost, și M-ați îmbrăcat; bolnav am fost, și M-ați cercetat; în temniță am fost și ați venit la Mine (Mt. 25, 36). Precum vedem, frați și surori, la Judecata lui Dumnezeu se vor descoperi faptele dragostei și milostivirii, săvârșite de către drepti în viața lor pe acest pământ.

Totuși, dreptii, cu toate virtuțile lor, se vor socoti, din preadânca lor smerenie, niște robi netrebnici (v. Lc. 17, 10), nevrednici de mila lui Dumnezeu. Ei nu vor începe să amintească toate faptele lor bune, dragostea și milostivirea lor. Chiar li se va părea că n-au făcut nici un lucru bun: așa va fi smerenia lor, însușirea prin care strălucesc toți dreptii. Ei nu se vor dezvinovăți la această Judecată, ci, dimpotrivă, se vor învinui. Vor spune Domnului: „Doamne, când Te-am văzut noi flămând, însetat, suferind, bolnav, gol sau în închisoare și ți-am arătat milă?”. Atunci, Domnul Se va ridica în apărarea lor împotriva învinuirilor pe care singuri și le vor aduce. El le va spune: *întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei preamici, Mie Mi-ați făcut* (Mt. 25, 40).

După cum vedem, Domnul îi miluiește și îi îndreptățește pe drepti prin viața lor cea dreaptă și le dăruiește nemăsurat mai mult decât s-ar fi putut aștepta ei.

După aceea, întorcându-se către cei de-a stânga, va spune: „N-ați hrănit nici unul dintr-acești frați ai Mei mai mici, nu le-ați dat de băut, nu le-ați arătat milă: înseamnă că nici pentru Mine nu ați făcut nimic, și care atare meritați chinul veșnic” (v. Mt. 25, 46).

De ce această osândă aspră? Pentru că n-au făcut lucrul cel mai important din viață: n-au răspuns la nevoia aproapelui în numele lui Hristos.

Ce înseamnă să împărți bucata de pâine cu cel flămând ori să mergi la un bolnav în numele lui Hristos? Înseamnă ca inima ta să răspundă cu împreună-pățimire la foamea și la durerea lui, să trăiești amarul lui ca pe al tău propriu, să suferi împreună cu el ca împreună cu un frate în Hristos și, în fine, să împărți cu el ceea ce ți-a trimis Domnul și ai la îndemână. Ca

veșnică pildă de ajutorare a celui bolnav ni se arată samariteanul milostiv din Evanghelie, care i-a dat celui rănit tot ce avea (v. Mc. 10, 30-37).

Se poate întâmpla să nu avem mijloace materiale prisositoare pentru binefaceri, însă în vremea noastră este nevoie nu atât de această bogăție, cât de bogăția inimii, de darurile milostivirii noastre, împreună-simțirii și rugăciunii noastre lăuntrice. O, dacă ne-am iubi câtuși de puțin unii pe alții întru Hristos, dacă am avea împreună-simțire unii față de alții, dacă ne-am respecta cu adevărat, atunci s-ar găsi căi și mijloace ca să ne întrajutorăm - și atunci raiul ar începe încă de aici, de pe pământ, și nu ne-ar mai fi frică să murim.

Dar de ce nu ne iubim unii pe alții? Fiindcă nu-L iubim pe Dumnezeu. Ne iubindu-L pe Dumnezeu, nu îl putem iubi nici pe aproapele. Iar pe Dumnezeu nu-L iubim fiindcă avem credință slabă. De asta nu-L simțim pe Dumnezeu în inima noastră, de asta nu trăim în El și nu-L cunoaștem, fiindcă citim puțin Evanghelia și nu înțelegem în Dumnezeu toate întâmplările și lucrurile din viața noastră, nu înțelegem că toate ne sunt trimise prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu.

Trec zile, săptămâni, iar de Dumnezeu uneori nici nu ne amintim, nu medităm la viața noastră, nu ne înmuiem inima - iar inima pe care n-o încălzește dragostea de Dumnezeu va fi rece și față de aproapele, și în locul dragostei se va cuibări în ea vrăjmășia, în locul milei și al dorinței de a ajuta - ura, bucuria răutăcioasă. Atunci ne pregătim singuri osânda viitoare: *Judecata este fără milă pentru cel ce n-a făcut milă* (Iac. 2, 13).

Două porunci de temelie ni s-au dat: prima e dragostea de Dumnezeu, a doua - dragostea de aproapele (v. Mc. 12, 30-31).

Cine este aproapele nostru? Toți cei cu care trăim, muncim, ne întâlnim, care au nevoie de dragostea noastră, de ajutorul nostru, de rugăciunile noastre. Potrivit credinței noastre creștinești, suntem cu toții frați și surori, alcătuind o singură familie în Hristos. Nimeni nu ni-i străin, în spatele fiecărui aproape al nostru stă Hristos însuși. Dacă nu arătăm dragoste aproapelui, n-o arătăm nici lui Hristos. Domnul însuși ne-a vorbit despre asta foarte simplu și limpede, în cuvintele pe care le-am ascultat și noi astăzi la Liturghie.

Deci, să ne amintim întotdeauna aceste spuse ale Mântuitorului. Să îl rugăm să dea viață inimilor noastre prin dragostea de oameni. Să-I cerem să ne dăruiască „pocăință mai înainte de sfârșit” și „răspuns bun” la cea de-a Doua și Slăvită a Lui venire, ca să auzim cuvintele aducătoare de fericire: *Veniți, binecuvântații Tatălui Meu, de moșteniți împărăția care v-a fost gătită vouă de la întemeierea lumii*. Amin.

II. Cel ce face bine săracului dă împrumut lui Dumnezeu

Astăzi, Sfânta Biserică ne amintește istorisirea evanghelică despre înfricoșata Judecată.

Expresia exterioară a acestei Judecăți va fi împărțirea oamenilor în două grupe: dreptii vor fi așezați de-a dreapta, iar păcătoșii de-a stânga Tronului lui Dumnezeu.

La această Judecată se va da în vileag ce a făcut fiecare. Acolo se va dovedi că fiecare din faptele sale va fi găsit drept sau va fi osândit (v. Mt. 12, 37). În lumina Judecății lui Dumnezeu se va descoperi adevărata față și stare morală a fiecărui om - și păcătoșii, care pe pământ au trăit în robia patimilor, nu se vor putea îndreptăți nicidecum.

Ei și la Judecata lui Dumnezeu vor avea o purtare vrednică de osândă, încercând să se dezvinovățească prin aceea că nu au recunoscut în ceilalți oameni pe frații mai mici ai lui Hristos și de aceea n-au făcut faptele milostivirii. Tocmai de asta vor și merita osânda la chinul veșnic (Mt. 25, 46).

Ce păcătoși să fie aceștia? Sunt cei ce n-au vrut să găsească și să dea loc în inima lor Domnului, cum a făcut Zahau, care n-au vrut să-și curețe conștiința prin pocăință, cum a făcut vameșul care s-a pocăit în templu, care n-au vrut să străbată întreaga cale complicată a întoarcerii sufletului care se pocăiește la Tatăl Ceresc, cum a făcut fiul risipitor. Sunt oamenii

pentru care Dumnezeu e ca și cum nu ar fi Dumnezeu, și omul e ca și cum nu ar fi om, și viața n-ar fi cale a mântuirii, n-ar fi lucrare a dragostei și milostivirii, ci goană nebunească după slavă deșartă, după mângâieri și plăceri lumești.

Care dintre noi, fraților și surorilor, nu este aproape de starea acestor păcătoși, de mângâierile și plăcerile lor lumești? Dar istorisirea evanghelică despre înfricoșătoarea Judecată a lui Dumnezeu ce ne învață? Ne învață ca, urmând dreptilor, să facem lucrurile dragostei și milostivirii, îngrijindu-ne nu numai de noi înșine, ci și de ceilalți (v. Filip. 2, 4).

„Nimic nu-i place atât de mult lui Dumnezeu”, spune Sfântul Ioan Gură de Aur, „ca o viață care aduce folos tuturor. Tocmai de aceea ne-a dat și darul cuvântului, și mâini, și tărie trupească, și minte, și pricepere: ca să întrebuițăm toate acestea spre mântuirea noastră și folosul aproapelui”.

Dar cum să întrebuițăm puterile noastre spre folosul aproapelui? Având conștiința faptului că facem binele nu pentru lauda și slava omenească, ci pentru că aproapele nostru este *fratele mai mic* al lui Hristos (v. Mc. 9, 41). Iar asta înseamnă că trebuie să facem toate faptele milostivirii în numele lui Hristos, oricât ar fi ele de mici. De pildă, când dăm un bănuț aproapelui care îl cere în numele lui Hristos, să ne amintim că îl dăm lui Hristos însuși și, după cum spune înțeleptul, dăm împrumut lui Dumnezeu (Pilde 19, 17). Deci, iubiiții mei în Hristos, să facem din toată inima faptele milostivirii, socotind pierdută ziua în care n-am ajutat pe cineva fie cu vorba bună, fie împărtășindu-i din inimă necazurile și suferințele, fie mijlocind prin rugăciune pentru el înaintea lui Dumnezeu.

Să arătăm milostivire în numele lui Hristos, întru slava Tatălui Ceresc, Care Milostiv este (Lc. 6, 36) și le arată milă chiar celor ce dau altora doar o cană de apă (v. Mc. 9, 41). Să ne amintim totdeauna de moartea noastră și de Judecata lui Dumnezeu, ca să nu păcătuim; curățindu-ne prin pocăință, să ne unim cu Hristos prin Taina Sfintei Euharistii.

În zilele Postului Mare, Sfânta Biserică ne va și chema la această înnoire lăuntrică, la harica unire cu Domnul, la creștineasca dragoste de frați și milostivire.

Nu ne lăsa, Doamne, să rămânem nepăsători la această chemare a Sfintei Biserici! Ajută-ne, Doamne, să ne ridicăm pe calea pocăinței și a renașterii duhovnicești! Amin.

III. Să alegem calea dreptății și a milostivirii

Ca două aripi, ne înalță mai presus de toată făptura două năzuințe, cele mai adânci ale noastre: năzuința spre nemurire și năzuința spre dreptate. De când există neamul cel gânditor al oamenilor, aceștia sunt sfâșiați de întrebarea chinuitoare: „Ce se săvârșește pe pământ? De ce răii o duc bine, iar cei buni, blânzi, liniștiți, sunt prigoniți și suferă?” Această întrebare nu și-a primit încă răspunsul, însă îl va primi - îl va primi când Domnul și Dumnezeul nostru va face înfricoșătoarea și Dreapta Sa Judecată.

De mii de ani se revarsă neîncetat lacrimile celor necăjiți și împilați, și dacă ar fi să adunăm toate aceste lacrimi și să le vărsăm în mări, mărilor n-ar mai încăpea între țărmurile lor și-ar îneca întreg uscatul - iar Dumnezeu ține socoteala tuturor lacrimilor celor ce suferă fără vină. Și câte fărâdelegi nu s-au săvârșit în tot timpul acesta, începând din vechimea cea mai adâncă!

Sfântul Ioan Teologul scrie în Apocalipsă că a văzut lângă Tronul lui Dumnezeu sufletele celor omorâți pentru Cuvântul Dumnezeiesc și a ascultat cum strigau ei către Dumnezeu: *Până când, Stăpâne Sfinte și Adevărate, nu vei judeca și nu vei răzbuna sângele nostru?* (Apoc. 6, 10).

Dar îndelunga răbdare a Domnului este uimitoare, și nouă ni se pare ciudat, de neînțeles, pentru ce El nu face încă răzbunare asupra tuturor nelegiuitorilor, de ce rabdă răul strigător la cer de pe pământ? Sfântul Ioan Teologul a primit de la Dumnezeu următorul răspuns la această întrebare: *Cine e nedrept, să nedreptățească înainte. Cine e spurcat, să se spurce încă. Cine este drept, să facă dreptate mai departe. Cine este sfânt, să se sfințească*

încă. *Iată, vin curând și plata Mea este cu Mine, ca să dau fiecăruia după cum este fapta lui (Apoc. 22, 11-12). Domnul rabdă, așteptând Ziua înfricoșată despre care a prezis: Fiul Omului, când va veni, va găsi oare credință pe pământ?* (Lc. 18, 8).

Dacă sufletul nostru nu rabdă ca răufăcătorii să rămână nepedepsiți, iar dreptii să fie totdeauna împilați, asta înseamnă că este neapărată nevoie de nemurire atât pentru cei răi, cât și pentru cei dreapți, fiindcă doar așa pot ei primi răsplata veșnică, pe care n-au primit-o în timpul vieții pământești.

Oare nu auziți în fiecare zi la Liturghie poruncile Fericirilor: *Fericiți cei ce flămânzesc și însetoșează de dreptate, că aceia se vor sătura. Fericiți cei prizonieri pentru dreptate, că a lor este împărăția Cerurilor. Fericiți veți fi când vă vor ocări pe voi și vă vor prizoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Mt. 5, 6, 11-12). În cer, în viața veșnică, dreptii vor primi cu mare bucurie răsplata pentru tot ce au suferit în această viață.

Judecata lui Hristos va fi într-adevăr înfricoșătoare, dar ea va fi și dreaptă, fiindcă nu este cu putință să calci nepedepsit marea lege a dragostei și dreptății. Ea va fi înfricoșătoare, fiindcă la ea se vor aduna nenumărații oameni ce au trăit pretutindeni, de-a lungul întregii vremi scurse de la întemeierea lumii. Nici dacă ei n-au auzit niciodată vestea cea bună a lui Hristos, atunci, după cuvântul Apostolului, nu vor avea îndreptățire, fiindcă natura însăși ni-L arată prin toate ale ei pe Dumnezeu, și în ea ar fi putut să înțeleagă și să vadă limpede Pronia lui Dumnezeu, ce cârmuiește toate.

În pericopa evanghelică de astăzi ați auzit cum îi va judeca Domnul pe oameni la înfricoșătoarea Judecată. El va da răsplată veșnică dreptilor, care au făcut totdeauna faptele dragostei și milostivirii, dar îi va numi blestemați și îi va trimite în focul veșnic pe cei ce niciodată n-au fost milostivi.

De ce-i va judeca Domnul pe oameni numai după milostivirea sau nemilostivirea lor? Fiindcă milostivirea este cea mai înaltă dovadă a dragostei și împreună-pățimirii față de oameni. Dar cine este plin de dragoste, cine face faptele milostivirii? Doar cei care au îndrăgit Dragostea Vie - pe Domnul nostru Iisus Hristos, Care din dragoste de lume, pentru mântuirea ei, și-a dat de bunăvoie viața în chinuri groaznice pe Cruce ca să răscumpere păcatele noastre, ca să ne arate calea pe care trebuie să mergem - calea milostivirii, calea iubirii, calea dreptății.

În viață sunt două căi: pe de o parte calea binelui și dreptății, pe de alta calea răului și a nedreptății. Și fiecare alege una dintre ele. În lume și în viața omenească totul se petrece după legea dezvoltării neîntrerupte. Nimic nu rămâne neschimbat, totul curge, totul se schimbă, după cum a spus un înțelept din antichitate. Totul se dezvoltă și se perfecționează - și dacă omul alege calea binelui și dreptății și o urmează neabătut, el se perfecționează în această direcție devine vrednic să își continue dezvoltarea în viața veșnică. Iar dacă omul alege calea răului și a nedreptății, în această viață inima și mintea lui se cufundă tot mai mult în rău și nedreptate. Prin urmare, și în viața veșnică va continua dezvoltarea lui în această direcție. Dar unde își va continua el cufundarea în noianul răului, dacă nu în locul cel înfricoșător pregătit diavolului și îngerilor lui? Cumplită este soarta păcătoșilor nepocăiți.

Deci, să alegem calea dreptății și s-o urmăm. Dar ce înseamnă a alege calea dreptății? Înseamnă a împlini întreaga lege a lui Hristos, fiindcă toată dreptatea se cuprinde în această sfântă lege dumnezeiască.

Psalmistul David striga astfel către Dumnezeu: *Dumnezeul răzbunărilor, Dumnezeul răzbunărilor cu îndrăzneală a statut. Înălță-Te, Cea Ce judeci pământul, răsplătește răsplătirea celor mândri. Până când păcătoșii, Doamne, până când păcătoșii se vor fâli, vor spune și vor grăi nedreptate, vor grăi toți cei ce lucrează fără de lege? Pe poporul Tău, Doamne, au împilat, și moștenirea Ta au apăsă-o* (Ps. 93, 1-5). Însă Domnul, Care întâia dată a venit ca Miel la junghiere, propovăduind dragostea, blândețea și milostivirea, Se va scula și va veni a doua oară - va veni ca Judecător Cumplit, cu nenumărate cete de îngeri cerești, și va face Judecata Sa înfricoșătoare. Amin.

IV. Judecata conștiinței și judecata lui Dumnezeu

În această duminică, prin pericopa evanghelică ce se citește Sfânta Biserică ridică puțin din vălul care acoperă Judecata cea viitoare, ca să ne îndemne la pocăință și îndreptare în acest Post Mare.

Domnul l-a făcut pe om după chipul și asemănarea Sa, dându-i rațiune, inimă, și voință liberă. Rațiune i-a dat ca să îi lumineze calea vieții, să facă deosebire între bine și rău, între folositor și vătămător. Inimă i-a dat ca să-L iubească pe Dumnezeu și să-și iubească aproapele. Voința liberă i-a dat ca să semene în sufletul său semințele binelui și prin încordarea acestei voințe să înfăptuiască în viața sa tot ce este mântuitor și folositor.

Dacă omul urmează în viața sa glasul rațiunii, simțămintele dragostei și cerințele conștiinței, el se poartă ca o ființă rațională și liberă - și cu cât face asta într-o mai mare măsură, cu atât își întărește și își dezvoltă libertatea voinței. Dimpotrivă, dacă omul preferă în viață ceea ce este rău, vătămător, păcătos, el își pierde pe zi ce trece libertatea voinței, prefăcându-se într-un rob al păcatului și al patimilor - iar robul păcatului își pierde demnitatea de om și rangul de fiu al lui Dumnezeu.

Nu pe pământ om cu desăvârșire mort duhovnicește și cu desăvârșire pierdut, fiindcă nu este om lipsit de scăpărări ale raționalității, ale inimii, ale conștiinței. Oricât de rea și de păcătoasă ar fi purtarea lui, el își dă totuși seama în adâncul sufletului său și al conștiinței necălcate cu totul în picioare că nu face ceea ce trebuie, și din această pricină se chinuie și suferă mai mult sau mai puțin.

Cu toții simțim din când în când muștrări de conștiință. Asta se întâmplă și atunci când am necăjit, sau am osândit, sau am smintim pe cineva, sau când ne-a scăpat vreo vorbă de prisos. Se întâmplă și când trebuia să spunem ceva cu bărbăție, dar nu am spus din teama de neplăceri, sau, dimpotrivă, când trebuia să tăcem, dar din aprindere nu ne-am ținut gura. Glasul conștiinței, luminat și întărit de lumina rațiunii, este judecătorul nostru dintâi și de temelie - și vai de cel care nu ia aminte la îndemnul rațiunii și la muștrările conștiinței, înăbușindu-le, luându-le dreptul de a se face auzite. Un asemenea om se preschimbă mai devreme sau mai târziu într-o ființă lipsită de conștiință, împietrită și necinstită. Și deși conștiința tot licărește în el, deja nu-l mai călăuzește - iar asta se întâmplă până când un trăsnet din cer - vreun necaz, vreo nenorocire - îl întoarce la viața conștient-rațională, la viața îndrumată de conștiință.

Dacă avem rațiune ca să ne lumineze calea vieții și conștiință ca să ne controlăm și să ne îndreptăm în căile acestei vieți, asta înseamnă că suntem răspunzători înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor pentru purtarea noastră. Binele ni se socoate drept bine, răul drept rău. Așadar, pentru tot păcatul și tot răul săvârșit de noi vom da răspuns, și-l dăm încă din viața asta pământească, suferind încă de aici, pe pământ, pentru păcatele și răutatea noastră - fiindcă iată ce spune cuviosul Marcu Ascetul: „Pentru fiecă faptă, bună sau rea, răsplata pe potrivă urmează în chip firesc, iar nu printr-o menire deosebită”.

Cu toții știm că lăcomia pântecelelui, îmbuibarea, prisosul în mâncare și băutură duc la boli de stomac, la tulburări de digestie, de metabolism și de activitate a inimii, drept care este foarte folositoare înfrânarea de la mâncare pe care o presupune postul.

Curvia, dezmățul, goana după plăceri trupești duc la stricarea sufletului și trupului, la neînțelegeri și dezmembrare în familie. Astfel, și aici păcatului îi urmează amărăciunea, necazul și pedeapsa care-i sunt proprii. O, ce nevoie este și în această privință de asprimea postului și de înfrânarea duhovnicească și trupească!

Celui capricios și mândru, care-i jignește pe ceilalți, i se răspunde prin răutate și ură răzbunătoare. Și aici, prin urmare, păcatul trufiei și al nepăsării față de oameni își primește plata, își primește pedeapsa. Nici aici nu este mijloc mai radical decât sfântul post, decât

pocăința foarte adâncă, smerită, și rugăciunea către Dumnezeu, fiindcă numai Dumnezeu poate înmuia mândria omenească.

Toate tulburările din viața duhovnicească și trupească, precum și pedepsele legate de ele, decurg din încălcarea normelor, legilor și regulilor stabilite.

De ce au loc toate aceste tulburări ? Fiindcă nu ne dăm osteneala cu noi înșine, Nu ne educăm în frica de Dumnezeu și în dragostea de aproapele; fiindcă ne înăbușim conștiința, nu ne luminăm duhovnicește rațiunea, nu ne întărim voința, Nu dobândim experiența luptei continue cu păcatul, cu încălcările regulilor și normelor vieții noastre duhovnicești. Viața duhovnicească este viață activă, trezvitoare, volitivă, orientată spre Dumnezeu și oameni - iar aici glasului rațiunii și cerințelor conștiinței le aparține locul întâi.

Cum și când poate și trebuie să ridice glasul conștiința noastră, îndemnând voința să lucreze? Ea trebuie să ne ferească de păcat și să înalțe cu deosebire glasul după fiecare păcat, după fiecare faptă rea, vrednică de osândă, sfătuind, muștrând și îndemnându-ne să ne înfrânăm în restul vieții noastre de la păcatul pe care îl osândește.

Ea trebuie să mai osândească încă o dată acel păcat la sfârșitul zilei, înainte de culcare, după rugăciunea de seară, într-un moment de pocăință deosebită pentru toate păcatele zilei ce a trecut; trebuie să stea de strajă și în ziua următoare, înlăturând însăși puțința repetării păcatului cu pricina; în fine, trebuie să osândească acest păcat atunci când vine vremea spovedaniei, când descoperă înaintea lui Dumnezeu și a preotului sufletul nostru păcătos, rănit de păcate și suferințe. Dacă în acest moment de răspundere conștiința nu ne va ajuta să ne pocăim în mod conștient, adică nu va putea să ne osândească aspru și nepărtinitor, nu vom avea iertare adevărată nici de la preot, nici de la Domnul Dumnezeu.

După ce s-a pocăit la spovedanie și s-a învrednicit de primirea Sfintelor Taine, omul trebuie să înceapă a face *roade vrednice de pocăință* (Lc. 3, 8). Asta înseamnă că dacă s-a pocăit, de pildă, pentru că a osândit pe cineva sau a fost răuvoitor față de cineva, acum, la cererea conștiinței, trebuie să se înfrâneze de la osândire și să schimbe reaua voință cu buna voință față de aproapele, apoi să îl ajute și să se roage pentru el.

Toate acestea sunt cu puțință păcătosului dacă el, după ce conștiința sa îl judecă și își formulează pretențiile, își va îndrepta viața neabătut, crescând și întărindu-se duhovnicește pe zi ce trece.

Lupta cu sine, cu propria păcătoșenie, este cea mai grea luptă de pe pământ. Dacă nu ducem această luptă sau o ducem fără vlagă și credință, poticnindu-ne la tot pasul, păcatele noastre ne vor însoți în viața de după moarte, de dincolo de mormânt - și acolo vor fi supuse îndată așa-numitei judecăți particulare, prin care trece orice răposat. Ce înseamnă această judecată particulară? Înseamnă că sufletul, ieșind din trup și recunoscând că ține de lumea duhovnicească, după ce ajunge în această lume luminoasă simte puternic faptul că nu e potrivit cu ea, simte întunericul și apăsarea păcatului, împiedicarea și orbirea sa duhovnicească, ceea ce îi pricinuieste grele suferințe și muștrări de conștiință ca urmare a vieții netrăite cum se cuvine.

Trăind pe pământ în trup, sufletul păcătosului privește trupește și sufletește, nu duhovnicește, și tot ce îl înconjură, chiar și pe sine însuși - iar înțelegerea duhovnicească a propriei ființe și a vieții sale păcătoase îi e închisă, nu este trează, și se descoperă abia după ieșirea din trup. Atunci, în lumina veșniciei, începe să se desfășoare tot zapisul faptelor săvârșite, iar ele încep să mustre, să certe și să ardă sufletul, arătând întregii lumi duhovnicești toată urâtimea, toată sărăcia, toată nelegiuirea vieții pământești a păcătosului.

Suferințele de după moarte ale conștiinței duhului păcătos sunt atât de mari încât el este gata să strige: „Munților, prăbușiți-vă peste mine! Dealurilor, acoperiți-mă!”

Despre această judecată se vorbește și în Sfânta Scriptură, unde stă scris că din faptele și din cuvintele noastre vom fi găsiți dreți sau vom fi osândiți (Mt. 12, 37).

La judecata particulară, nu ne va judeca și pedepsi Domnul cât ne vom judeca și pedepsi noi înșine; conștiința noastră ne va judeca și pedepsi prin suferințe pentru păcatele vieții noastre pământești. Puterea vrăjmașă, demonică, va începe să adâncească aceste

învinuiri, amintind pe rând păcatele vieții care s-a scurs, îngerul păzitor se împotrivesc acestei puteri, apărându-l pe răposat.

În această luptă pentru sufletul păcătosul și în alinarea stării lui grele ajută mult rugăciunea Bisericii. „Rugăciunea voastră să fie pentru mine mijlocitor la judecata lui Dumnezeu”, spunea obștii sale cuviosul Efrem Sirul. Milostivirea, dragostea și rugăciunile tuturor rudelor și apropiaților sprijină, de asemenea, sufletul răposatului, insuflându-i nădejdea în milostivirea lui Dumnezeu pentru Judecata următoare, care se va face la cea de-a Doua Venire în lume a Fiului lui Dumnezeu.

Pe lângă asta, după judecata particulară primim o hotărâre aparte a lui Dumnezeu cu privire la soarta noastră și un loc aparte unde rămânem până la înfricoșătoarea Judecată.

La această Judecată ultimă, a cărei hotărâre nimic nu o va mai putea schimba, ne vom înfățișa cu toții înaintea Domnului nostru Iisus Hristos. Acum, pe pământ, păcătuim în primul rând împotriva Lui: poruncile Lui le călcăm, dragostea Lui față de noi o disprețuim, pe frații Lui mai mici îi strâmtorăm și îi necăjim. Și atunci, cine să ne judece, dacă nu El, Care ne-a dat totul și nu primește de la noi nimic, afară de păcate?

Hristos a ascuns de noi vremea când va veni să ne judece, dar ne-a descoperit pentru ce ne va judeca - și acesta este principalul. Ce milă a lui Dumnezeu și ce mângâiere pentru noi este să știm dinainte pentru ce ne va judeca Domnul! Știind asta, nu vom mai putea nici trăi, nici muri orbește, nu vom mai putea să ne dezvinovățim prin necunoașterea destinului ce ne așteaptă dincolo de mormânt.

Ni s-au dat două porunci de temelie: cea privitoare la dragostea de Dumnezeu și cea privitoare la dragostea de aproapele. Pentru neîmplinirea lor ne va și judeca Domnul. Aceste porunci sunt de nedespărțit în ochii lui Dumnezeu. Dacă îl vom hrăni pe cel flămând sau vom da de băut celui însetat, facem asta și pentru Hristos. Dacă îl îmbrăcăm pe cel gol sau mergem la cel bolnav, facem asta și pentru El.

În numele Lui trebuie să facem toate faptele dragostei și milostivirii, fiindcă Domnul Iisus Hristos primește toate faptele noastre de milostivire, toate faptele iubirii noastre de aproapele, ca și cum i-ar fi Lui făcute. El nu are nevoie de faptele acestea, dar Se identifică cu cei nefericiți, nevoiași, săraci, părăsiți, bolnavi, aflați în închisoare, îi pare rău de ei, împărtășește necazul lor, este nemulțumit când nu sunt băgați în seamă.

Hristos este nedespărțit de omul suferind tot atât pe cât este porunca dragostei de Dumnezeu nedespărțită de porunca dragostei de aproapele. Mântuitorul nu Se desparte de cei pentru care a vărsat Preacuratul Său Sânge, pentru care și-a dat sfânta Sa viață.

El nu Se desparte nici acum de noi, împărtășindu-ne Trupul Său și Sângele Său prin Taina Sfintei împărtășanii, aducându-ne prin aceasta în unire cât se poate de strânsă cu Sine și pregătindu-ne astfel să ne întâlnim cu El când va veni a doua oară ca să ne judece.

Această Judecată viitoare nu o să fie pentru noi înfricoșătoare dacă, după cuvântul Apostolului, ne vom judeca singuri fără crutare și fără părtinire (v. I Cor. 11, 31) în viața pământească, dacă după fiecare păcat ne vom pocăi așa cum cere conștiința, altfel spus dacă ne vom osândi singuri și, osândindu-ne, ne vom îndrepta, dacă ne vom spovedi și împărtăși mai des. Înfricoșătoarea Judecată a lui Dumnezeu nu va mai fi atât de înfricoșătoare pentru noi dacă vom împlini neabătut porunca Lui privitoare la dragostea de Dumnezeu și de aproapele. Atunci nici moartea nu ne va îngrozi. Ea va fi nu o pierdere, ci un câștig. Iar unirea cu Hristos după moarte va fi și mai deplină, și mai dorită. Amin.

V. Munții se topesc de la fața Ta

Precum a fost în zilele lui Noe, așa va fi și venirea Fiului Omului; și precum era în zilele cele mai înainte de potop: mâncau, beau, se însurau și se măritau, până în ziua întru care a intrat Noe în corabie, și n-au știut până când a venit potopul și i-a luat pe toți, așa va fi și venirea Fiului Omului (Mt. 24, 37-39).

Totul va fi chiar ca în zilele lui Noe? Nu, nu chiar totul - dar Domnul a spus asta dorind să ne arate că a Doua Sa Venire va fi la fel de năprasnică, la fel de neașteptată ca potopul: ca un trăsnet, ca un fulger ni Se va arăta Fiul Omului întru slava Sa cu toți îngerii Săi ca să facă Judecata Sa.

De ce am zis că nu va fi totul chiar ca în zilele lui Noe? Fiindcă Domnul a lămurit: *Îndată după strâmtorarea acelor zile, soarele se va întuneca și luna nu va mai da lumina ei, iar stelele vor cădea din cer și puterile cerurilor se vor zgudui. Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului cu putere și slavă multă* (Mt. 24, 20-31).

Iar acestei cumplite arătări a Lui îi vor premerge grozăvii, nenorociri, fiindcă *Se va scula neam peste neam și împărăție peste împărăție, și va fi foamete și molimă și cutremure pe alocuri; dar toate acestea sunt începutul durerilor* (Mt. 24, 7-9). *Atunci va fi strâmtorare mare, cum n-a fost de la începutul lumii până acum și nici nu va mai fi* (Mt. 24, 21).

În Apocalipsa Sfântului Ioan Teologul citim descrierea acelor grozăvii, acelor suferințe crunte, de nedescris, care vor bântui pe pământ înaintea celei de-a Doua Veniri a Domnului Iisus Hristos. Și atunci va răsună deodată glasul cel înfricoșător al trâmbiței arhanghelului, de care toată lumea se va cutremura. Atunci se va împlini prezicerea Sfântului Proroc Isaia: *O, de ai rupe cerurile și Te-ai pogori! Munții s-ar topi de fața Ta ca de foc, de fața Ta s-ar cutremura neamurile. Tu Te-ai mâniat, fiindcă am păcătuit, și cum ne vom mântui?* (Is. 64, 1-5).

Atunci se vor împlini spusele Domnului Iisus Hristos: *Amin, amin grăiesc vouă, că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și care vor auzi vor învia* (In. 5, 25).

Cum va avea loc asta, cum vor învia cei morți? Vor învia prin puterea lui Dumnezeu: prin voia Lui se vor deschide mormintele tuturor celor răposați din veac, marea se va învifora cumplit și va scoate nenumărații morți ascunși în ea. Întreg pământul se va acoperi de oase omenești și va începe lucrul vestit de Dumnezeu în vedenie Sfântului Proroc Iezechiel: *Fost-a peste mine mâna Domnului, și m-a scos Duhul Domnului, și m-a pus în mijlocul unui câmp, și acela era plin de oase de oameni; și m-a purtat împrejurul lor, și iată, erau multe foarte pe fața câmpului, și iată uscate foarte. Și a zis către mine: „Fiul omului! Oare vor învia oasele acestea?” Și am zis: „Doamne! Doamne! Tu știi acestea”. Și a zis către mine: „Fiul omului! Proorocește spre oasele acestea și să le zici lor:*

„Oase uscate, ascultați cuvântul Domnului. Acestea zice Domnul Dumnezeu oaselor acestora: Iată, Eu voi aduce întru voi duh de viață, și voi da peste voi carne, și voi pune peste voi carne, și voi da întru voi duhul Meu, și veți învia, și veți cunoaște că Eu sunt Domnul”. „Și am prorocit precum mi-a poruncit mie Domnul, și s-a făcut glas când am prorocit, și iată cutremur s-a făcut, și s-au apropiat oasele, fiecare os la încheietura sa. Și am văzut, și iată creșteau peste dânsele vine și carne, și se întindea pielea peste dânsele deasupra, și duh nu era într-însele. Și a zis către mine: „Proorocește pentru duhul, proorocește, fiul omului! Și zi duhului: „Acestea zice Domnul Dumnezeu: Din patru vânturi vino, duhule, și suflă peste morții aceștia, și să învieze”. „Și am prorocit precum mi-a poruncit mie Domnul, și a intrat într-înșii duhul, și au înviat, și au stătut pe picioarele lor mulțime multă foarte. Și a grăit Domnul către mine, zicând: „Fiul omului! Oasele acestea toată casa lui Israil este. Aceștia zic: „Uscatu-s-au oasele noastre, pierit-a nădejdea noastră și ne-am stins”. Pentru aceea, proorocește și zi: „Acestea zice Domnul: Iată, Eu voi deschide mormânturile voastre, și vă voi scoate din mormânturile voastre, poporul Meu, și vă voi duce pe voi în pământul lui Israil, și veți cunoaște că Eu sunt Domnul când voi deschide Eu mormânturile voastre ca să vă scot pe voi din mormânturile voastre, poporul Meu. Și voi da duhul Meu întru voi, și veți învia, și vă voi pune pe pământul vostru, și veți cunoaște că Eu sunt Domnul. Grăit-am, și voi face, zice Domnul” (Iez. 37, 1-14).

Domnul i-a spus în vedenie Sfântului Ioan Teologul: *Iată, toate le fac noi* (Apoc. 21, 5) - și El va face trupuri noi. Trupurile nu vor mai fi ca cele dinainte, ci de un soi cu însușiri

necunoscute nouă, fiindcă se spune în Scriptură că vor fi trupuri duhovnicești. Apostolul Pavel ne-a vestit despre cei ce vor fi vii în ziua înfricoșătoare a Judecării lui Hristos. El spune așa: *Iată, taină zic vouă: nu toți vom adormi, dar toți ne vom schimba într-o clipeală de ochi la trâmbița cea de apoi: căci trâmbița va suna și morții vor învia nesticăcioși, iar noi ne vom schimba - căci se cuvine ca stricăciosul acesta (trupul) să se îmbrace în nesticăciune muritorul acesta să se îmbrace întru nemurire* (1 Cor. 15, 51-53).

Iar ziua Domnului va veni ca un fur, când cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiiile, arzând, se vor desface, și pământul și lucrurile de pe el se vor mistui. Deci, dacă acestea toate se vor desființa, cât de mult vi se cuvine vouă să umblați întru viață sfântă și cucernicie, așteptând și grăbind venirea zilei Domnului, din pricina căreia cerurile, luând foc, se vor nimici, iar stihiiile, aprinse, se vor topi! (2 Pt. 3, 10-12).

Va avea loc o catastrofă mondială de nedescris. Întreaga lume va fi nimicită printr-un foc înfricoșător, de un fel pe care noi nu-l știm - și atunci va veni ziua în care Domnul va face toate noi: un nou Ierusalim, un nou pământ, o nouă lume.

Cumplita văpaie ce va cuprinde toate ca un râu de foc îi va trage pe cei înviați departe-depart de pământ, care va arde, îi va trage acolo unde se va desfășura înfricoșata Judecată, unde Se va arăta pe nori Dreptul Judecător, Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos, cu toți îngerii Săi. Și I se vor înfățișa toate popoarele, toți oamenii care au trăit vreodată. Se va lăsa un întuneric înspăimântător, *soarele se va întuneca și luna nu va mai da lumina ei, iar stelele vor cădea din cer și puterile cerurilor se vor zgudui* (v. Mt. 24, 29, 31) - dar în această beznă va străluci o lumină neobișnuită, fiindcă pe cer se va arăta deodată semnul Fiului Omului: Sfânta Cruce, a cărei lumină va fi nemăsurat mai puternică decât cea a luminătorilor cerești care vor fi atunci deja stinși.

Atunci vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerurilor, cu putere și slavă multă (Mt. 24, 30). Și-L vor vedea toate popoarele pe Cel în Care mulți nu au crezut, îl vor vedea pe Domnul Iisus Hristos cei ce L-au răstignit, îl vor vedea toți cei ce continuă să-L răstignească și să calce în picioare Sângele Lui neprețuit, îl vor vedea necredincioșii și se vor cutremura, va cădea peste ei groază de nedescris, care-i va face să se ascundă în peșteri și în râpe și să se roage ca munții să cadă peste ei și să-i ascundă de mânia Mielului.

Nimic nu-i va ascunde însă, fiindcă veșnică este dreptatea dumnezeiască, neasemuit de mare și desăvârșită, și nimeni nu o poate călca fără să fie pedepsit; și această dreptate, care a fost călcată atât de des pe pământul nostru păcătos, va străluci în întreaga lume. Atunci va veni bucurie mare pentru cei ce toată viața au flămânzit și au însetat de dreptate fără s-o afle în jurul lor. Ei vor prinde curaj și vor înălța capetele, fiindcă răscumpărarea lor se va apropia (v. Lc. 21, 28).

Cu mare bucurie, cu săltare de nedescris vor învia toți dreptii. Cu frică și cutremur, cu groază neasemuită vor învia toți cei ce au călcat Sângele lui Hristos, care nu au crezut în El și care în toate vremurile au fost foarte mulți la număr - fiindcă încă din vechime Iisus, fiul lui Sirah², arată felul în care gândeau ei: *Întâmplător ne naștem, și după ce murim e ca și cum n-am fi fost... și duhul se va vărsa ca aerul cel moale* (Înț. Sol. 2, 2). Nu, nu se va vărsa ca aerul duhul lor, nu va fi ca și cum n-ar fi fost, ci se vor înfățișa Cumplitului Judecător.

Domnul Atotțiitorul îi va despărți pe drepti de cei nedrepți, pe unii îi va pune de-a dreapta Sa, iar pe ceilalți de-a stânga, și va rosti cuvintele pe care le-ați auzit în pericopa evanghelică de astăzi. El îi va îndreptăți pe cei care au făcut binele, care au slujit celor nefericiți și suferinzi, și îi va osândi, îi va trimite în chinul veșnic pe cei ce n-au fost niciodată milostivi față de nimeni.

Este nespus de însemnat lucrul pe care ni l-a descoperit Domnul cu privire la înfricoșata Judecată: doar pentru faptele milostivirii sau pentru lipsa lor deplină îi va judeca El pe oameni. Despre altceva nu-i va întreba, ci va judeca după cum am avut sau nu împreună-

² Citatul este de fapt din înțelepciunea lui Solomon (n. tr.).

pătimire, milă, dragoste față de aproapele - și aceasta va fi îndeajuns, fiindcă dragostea este plinirea a toată legea lui Hristos, iar lipsa dragostei este călcarea acestei legi.

Să ne smintim, oare, de faptul că oamenii lipsiți de dragoste vor merge în chinul veșnic? Nu, fiindcă singuri s-au osândit la acest chin. Chiar dacă Hristos nici n-ar fi rostit înfricoșătoarea Sa hotărâre, ei tot s-ar fi osândit singuri la asta. În stihirile duminicii de astăzi ați auzit că atunci când va începe Judecata, se vor deschide cărțile în care este scris ce a făcut fiecare dintre noi. Aceste cărți simbolizează ceea ce este întipărit, fără a se putea șterge, în conștiința omului. Deodată i se va perinda prin față, într-o clipită, întreaga viață care a trecut, își va aminti până în cele mai mici amănunte orice cuvânt și faptă rea, orice gând necuvios - și le va aminti și se va îngrozi.

Oameni care au fost la un pas de moarte - care, de pildă, se înecau și au fost salvați pe neașteptate, sau care aproape că au nimerit sub roțile trenului - povesteau că în cumplita clipă de așteptare a sfârșitului li se perinda prin față întreaga lor viață, începând cu frageda copilărie.

Asta se poate numai fiindcă tot ce este făcut, spus, gândit de noi se întipărește pe veci în duhul nostru, fără a se putea șterge. Duhul păstrează aceste întipăriri, și când va fi eliberat de legăturile trupului, când trupul va deveni duhovnicesc, el va descoperi ochilor duhovnicești ai omului tot ce s-a întâmplat de-a lungul vieții sale. Aceasta va fi înfricoșata Judecată pe care omul o va face singur asupra sa. Propriu lui duh, propria lui conștiință îl vor osândi.

Ca atare, este foarte drept și corect ca toți cei ce au făcut răul să fie dați chinurilor veșnice împreună cu diavolul și cu îngerii lui, care s-au lepădat de bine și au devenit chintesență a răului. În veșnică, nesfârșită împărțășire cu ei vor trăi răstignitorii lui Hristos. În această împărțășire, răutatea și împietrirea lor vor crește fără margini. Tocmai în asta va consta nesfârșita lor chinuire.

Iată ce trebuie să știm, în ce trebuie să credem necondiționat, deoarece chiar așa se va petrece totul. Așa a spus Hristos, așa au spus sfinții Lui apostoli, așa au spus prorocii Lui, iar ei nu pot minți.

Și atunci, ce să facem noi, care avem în fața ochilor minții priveliștea înfricoșătoare a Judecății? La întrebarea aceasta voi răspunde folosindu-mă de cuvintele Sfântului Apostol Petru: *Drept aceea, iubiților, așteptând acestea, sârguiți-vă să fiți aflați de El în pace, fără prihană și fără vină, și îndelunga răbdare a Domnului nostru socotiți-o drept mântuire* (2 Pt. 3, 14-15).

Să ne îngrijim dinainte ca înfricoșătoarea Judecată să fie pentru noi nu grozăvie de neîndurat, ci bucurie. Să trăim în așa fel ca înfricoșătoarea Judecată și trâmbița arhanghelului să nu ne sperie, ci să ne aducă mare bucurie, și să cântăm cântare Judecătorului Veșnic, Drept, Care va da fiecăruia după faptele sale. Amin.

1957

VI. Dreptii se vor bucura, iar păcătoșii se vor tângui

Precum fulgerul iese de la răsărit și se arată până la apus, așa va fi și venirea Fiului Omului, că unde va fi stârvul, acolo se vor aduna vulturii (Mt. 24, 27-28).

Despre care stârv este vorba aici? Despre stârvul omenirii, care până la urmă se va împotmoli negreșit în păcate și necredință, fiind în ochii lui Dumnezeu ca un hoit care putrezește. Va veni vremea cea cumplită despre care Domnul nostru Iisus Hristos a spus: *Fiul Omului, când va veni, va găsi, oare, credință pe pământ?* (Lc. 18, 8). Despre această vreme a prorocit și Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Timotei: *Și să știi că în zilele din urmă vor veni vremuri grele - că vor fi oameni iubitori de sine, iubitori de arginți, lăudăroși, trufași, hulitori, neascultători de părinți, nemulțumitori, fără cucernicie, lipsiți de dragoste, neînduplecați, clevetitori, neînfrânați, cruzi, ne iubitori de bine, trădători, necuviincioși, îngâmfați, iubitori de desfătări mai mult decât iubitori de Dumnezeu* (2 Tim. 3, 1-4).

Sfântul Luca al Crimeei

Când toate acestea se vor împlini și omenirea va deveni ca un stârv, se vor aduna vulturii. Care vulturi? Nu este vorba de păsări: îngerii răzbunători se vor aduna la acest hoit al omenirii. În acea zi înfricoșătoare, la glasul trâmbiței arhanghelului toți morții vor învia și se vor înfățișa la Înfricoșătoarea Judecată a lui Hristos.

Cum se vor înfățișa, unde se vor înfățișa, că doar vor fi milioane fără număr? Pământul întreg nu i-ar putea cuprinde. Nu pe pământ va fi această Judecată înfricoșătoare, fiindcă pe pământ și în tot universul se va petrece atunci o catastrofă cumplită, pe care nici nu ne-o putem închipui: tot universul va fi nimic, va arde, va pieri în flăcări. Munții se vor mișca din loc, insulele vor dispărea, va avea loc un cutremur nemaivăzut. Și dacă necredincioșii vor vrea în acea zi să scape, dacă vor striga munților: „Cădeți peste noi” și dealurilor: „Acoperiți-ne” (v. Lc. 23, 30), nu vor avea unde să fugă. Nici un fel de peșteri nu-i vor adăposti, fiindcă totul va fi nimic.

Va fi ceea ce a prezis demult prorocul Daniel. El scrie lucruri uimitoare. Uimitor e și faptul că încă din vechime Dumnezeu a descoperit oamenilor cum se va încheia existența universului și a neamului omenesc în starea lor de acum.

Am privit până când au fost așezate scaune, și S-a așezat Cel Vechi de zile; îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada, iar părul capului Său curat ca lâna; tronul Său - flăcări de foc, iar roțile lui - foc arzător. Un râu de foc se vărsa și ieșea din el; mii de mii îi slujeau și miriade de miriade stăteau înaintea Lui. Judecătorul S-a așezat și au fost deschise cărțile (Dan. 7, 9-10) - cărțile în care sunt înscrise toate faptele oamenilor.

Care sunt cărțile acestea? Bineînțeles, nu cărți scrise, de care Dumnezeu, Cel Netrupesc și Atotștiutor, nu are nevoie, ci cărțile conștiinței fiecărui om, fiindcă în acea zi înfricoșătoare a Judecății se vor deschide cărțile conștiințelor, și fiecare își va aminti deodată, până în cele mai mici amănunte, tot ce a făcut în fiecare zi a vieții sale; va vedea cu groază toată păcătoșenia cumplită a sufletului său, își va aminti toate faptele sale rele, toate cuvintele păcătoase pe care le-a rostit limba sa.

Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului. Care semn? Semnul cel luminat al Crucii lui Hristos. *Atunci se va arăta pe cer semnul Fiului Omului și vor plânge toate neamurile pământului și vor vedea pe Fiul Omului venind pe norii cerului, cu putere și slavă multă (Mt. 24, 30-31).*

Vor fi adunați toți cei curați și dreți, pentru care această zi nu va fi groaznică, înfricoșătoare, ci va fi zi de mare bucurie: aceștia îl vor întâmpina pe Domnul cu mare bucurie, nu cu frica animalică de care vor fi plini cei așezați de Domnul Iisus Hristos de-a stânga.

Ce se va întâmpla cu nefericiții așezați de-a stânga? Va fi plângere mare, care va umple întreaga lume. Vor curge râuri și mări de lacrimi. Scrâșnirea dinților va fi ca tunetul, fiindcă - toți vor vedea semnul Fiului Omului, fiindcă toți îl vor vedea pe Judecătorul lumii, al Cărui nume l-au necinstit, în Care n-au crezut - îl vor vedea și se vor cutremura, îl vor vedea și vor striga cu jale, îl vor vedea și vor plânge cu lacrimi de sânge, îl vor vedea și vor scrâșni din dinți, îl vor vedea și își vor smulge părul din cap, se vor bate în piept, îl vor vedea pe Domnul Iisus Hristos ca Judecător al lumii arhieriei Ana și Caiafa, care L-au răstignit, îl va vedea Pilat, îl vor vedea ostașii care au bătut piroane în mâinile și picioarele Lui. Îl va vedea ostașul ce l-a străpuns cu lancea inima, îl vor vedea și va cădea peste ei groază de nedescris.

Irod îl va vedea pe Înainte-Mergătorul Ioan, căruia el i-a tăiat capul, stând lângă Domnul Iisus. Împărații romani, care i-au prigonit cumplit pe creștini, vor vedea nenumăratele cete ale mucenicilor împurpurați de sânge, pe care ei i-au chinuit pentru credința în Domnul Iisus Hristos, pentru cuvântul lui Hristos.

Împăratul Iulian Apostatul îl va vedea în lumina dumnezeiască și în cumplita Lui mărire pe Judecătorul Atotputernic, al Cărui nume a vrut să-l șteargă din amintirea lumii ca să statornicească în locul ei pomenirea dumnezeilor săi mincinoși.

Uriășele cete ale curvarilor și curvelor vor vedea cetele luminoase ale feciorelnicilor, în fruntea cărora va fi Sfântul Ioan Teologul - cete de oameni în haine albe, având pe cap

cununi de lumină; le vor vedea, vor pricepe murdăria sufletului și inimii lor și vor cădea într-o deznădejde nemărginită. Preacurvarii își vor vedea soțiile și soții, pe care i-au rănit atât de adânc. Tâlharii îi vor vedea pe cei pe care i-au ucis; hoții îi vor vedea pe sărmanii cărora le-au luat ultimul bănuț, vor pricepe suferințele pe care le-au pricinuit, vor vedea cât de mult a decăzut vrednicia lor omenească.

Cei răi de gură îi vor vedea pe oamenii ce și-au păzit curăția limbii, îi vor vedea îmbrăcați în haine albe pe mării nevoitori, ce s-au luptat întotdeauna cu limba lor, îi vor vedea pe sfinți, din ale căror guri ieșeau numai cuvinte harice și niciodată cuvinte rele, blesteme și minciuni. Vor vedea toate acestea clevetitorii, și focul iadului le va aprinde limbile.

Și va începe Judecata, aspră și dreaptă, și se va împlini ceea ce ne-a spus Iisus Hristos: *Fericiți cei ce flămânzesc și însetosează de dreptate, că aceia se vor sătura* (Mt. 5, 6).

Cum poate omul să trăiască fără dreptate? Inima curată năzuiește către dreptate. Cât de nesuferită i-e nedreptatea, cât de mult o chinuie nedreptatea! Iar dacă pe noi, care suntem plini de nedreptate, ne chinuie atât de mult nedreptatea lumii, ce să mai spunem de Dumnezeu, Care a privit mii de ani grozăviile nedreptății omenești?! Dacă inima noastră nu poate răbda ca răufăcătorii plini de neomenie să rămână nepedepsiți, oare Dreptul Dumnezeu nu cere această Înfricoșată Judecată?

Și va fi, va fi Judecată, fiindcă dreptatea trebuie să triumfe neapărat, și după nimicirea lumii prin foc totul va fi făcut din nou (Apoc. 21, 5). Vom trăi într-o lume nouă, unde va locui dreptatea, sfânta și veșnica dreptate, unde nu va fi nici o minciună și răutate, unde nu va mai fi nici moarte.

Pe mulți obraznici îi nemulțumește ideea acestei Judecăți. „Cum așa”, spun ei, „pentru micile noastre păcate lumești să fim osândiți la chinuri veșnice? Unde este dreptatea?” Tocmai aici se vede marea dreptate dumnezeiască: păcătoșii s-au osândit singuri la chinuri veșnice neîubindu-L pe Domnul și Făcătorul lor, nepunând ca lege a vieții lor poruncile Lui: fie că L-au urât, la fel ca fariseii, cărturarii și arhieriei, fie că au fost cu desăvârșire nepăsători față de El și răstignirea Fiului lui Dumnezeu nu i-a mișcat deloc.

Mulți au ales nu calea dragostei, ci calea îmbogățirii, calea lăcomiei de averi, a slujirii trupului, a slujirii diavolului - fiindcă de la diavol sunt patimile și poftele noastre. Ei bine, dacă ați ales de bunăvoie calea slujirii diavolului, calea răului și a urii, mergeți în focul veșnic, la diavol, unde-i temeiul răului, al urii și al nedreptății. Chinul lor veșnic va sta în faptul că răutatea lor va spori tot mai mult, tinzând spre răutatea diavolului. Așadar, oare nu s-au osândit singuri la aceste chinuri? Și oare nu e drept ca toți cei curați cu inima și drepti să primească răsplata bucuriei veșnice, a bucuriei împărtășirii cu însuși Dumnezeu, cu Tatăl și cu Fiul și cu Sfântul Duh întru împărăția lui Dumnezeu?

Iată, v-am descris ziua cea înfricoșătoare ca să vă cutremurați, ca să pricepeți și să cunoașteți că doar prin sfânta pocăință ne putem șterge păcatele fără număr. V-am vorbit despre asta fiindcă mâine începe Postul Mare - vreme de pocăință și mântuire. Deci, amintiți-vă acest lucru și începeți, cu ajutorul îngerului păzitor, calea pocăinței voastre. Amin.

Cuvinte în Duminica Lăsatului sec de brânză

I. Despre post

Mâine începe Postul Mare. Ei bine, ce este postul? Pentru ce a fost el rânduit?

Domnul nostru Iisus Hristos a vorbit nu o dată despre post. În timpul vieții Lui pământești, ucenicii Lui n-au postit, iar când cărturarii și fariseii au început să-i mustre pentru asta pe ei și pe însuși Domnul Iisus Hristos, El le-a răspuns: *Puteți, oare, să faceți pe fiii nunții să postească cât timp Mirele este cu ei?* (Lc. 5, 34).

Cât timp a fost cu apostolii însuși Domnul Iisus Hristos, Dumnezeuiescul Mire al Bisericii Sale, bucuria le umplea inima și, bineînțeles, n-aveau nevoie să postească. Domnul a adăugat însă că vor veni zile când Mirele va fi luat de la ei, și atunci vor posti. Astfel, El le-a poruncit să postească în anumite zile.

În pericopa evanghelică de astăzi ați auzit cuvintele Domnului privitoare la faptul că trebuie să postim. El ne-a prevenit ca nu cumva să postim ca fariseii și cărturarii, pentru care era important numai să pară postitori, drept care făceau o față mohorâtă și îmbrăcau haine de doliu.

Domnul Iisus Hristos ne poruncește să ne purtăm cu totul altfel în vremea postului: să postim cu fețe vesele, pline de bucurie, ca ascunzând postirea noastră de ochii oamenilor să postim înaintea lui Dumnezeu, Care, văzând taina inimii noastre pline de evlavie și de frica Lui, ne va răsplăti la arătare (v. Mt. 6, 16-18). Iar cei care postesc doar de ochii lumii și-au primit deja răsplata prin cinstirea pe care le-o arată oamenii.

Aceste pilde sunt îndeajuns ca să vă încredințați de sfințenia postului, de faptul că el a fost poruncit de către însuși Domnul Iisus Hristos, drept care trebuie să avem mare evlavie față de post, mare luare-aminte și cinstire adâncă. Postul trebuie să fie pentru noi un lucru extrem de important.

Cât de greu este când vezi că poporul nostru nu mai are aproape nici o idee despre post, că aproape n-au mai rămas oameni care țin posturile. Cei ce postesc sunt batjocoriți, sunt numiți „fățarnici”. Să ne gândim: așa era pe timpuri în țara noastră? Postea întreg poporul, începând cu țarul - și țineau nu numai Postul Mare, ci și toate celelalte posturi, miercurile și vinerile. Copiii mirenilor erau educați în frica lui Dumnezeu, în adânc respect față de toate regulile Bisericii, inclusiv față de cea privitoare la post. Ei se pătrundeau din copilărie de adâncă cinstire față de post și socoteau că este un păcat greu călcarea lui. Și era cucernic poporul rus - iar acum cât de puțin a mai rămas din vechea cucernicie!

Ca atare, datoria mea este să vă amintesc marea sfințenie a postului, să vă lămuresc de ce este nevoie de el - fiindcă oamenii ușuratici spun deseori: „Dar nu-i totuna ce mâncăm, ce, prin mâncare trebuie să plăcem lui Dumnezeu?”, și disprețuiesc postul. Dar dacă însuși Domnul Iisus Hristos ne-a lăsat rânduiala postului, înseamnă că el este un lucru foarte însemnat, indispensabil - și cel care disprețuiește postul, care nu dă două parale pe el, disprețuiește cuvintele Domnului Iisus Hristos.

Ca să înțelegem mai bine toată însemnătatea postului, trebuie să lămurim pentru început care e scopul lui.

Postul ne învață să ne înfrânăm. Prin post ne obișnuim să ne înfrânăm poftele pântecelui, să călcăm în picioare poftele rele ale trupului, care se străduiesc întotdeauna să aibă întâietate asupra duhului, încercând să înăbușe orice năzuință duhovnicească, supunând voința cugetării sale.

Trupul nu ne duce la bine: el e izvorul celor mai multe păcate și sminteli, în săvârșirea lucrurilor care plac trupului se află esența majorității păcatelor - și dacă noi, conștientizând lucrul acesta, ne silim trupul să postească, dacă îl lipsim de mâncăruri gustoase și

îmbelșugate, dacă ne mulțumim cu strictul necesar, prin asta câștigăm o victorie asupra lui, îndepărtăm ceea ce ne împiedică să ducem o viață duhovnicească, dăm libertate duhului, îl înaripăm în năzuința lui spre tot ce este sfânt, ceresc, înalt.

Sarcina noastră e să ne înfrânăm de la toate patimile și poftele rele, de la tot ce este rău, de la tot ce aduce vătămare aproapelui, de la orice lucru pe care ni-l dictează egoismul și adorarea de sine. Așadar, trebuie să ne educăm voința în așa fel ca ea să fie îndreptată spre lupta cu patimile, ca toate dorințele noastre să năzuiască nu către satisfacerea imboldurilor trupului, ci către cele de sus, către cele cerești, ca să avem sus inimile, ca să trăim întotdeauna cu gândul la Dumnezeu, la poruncile lui Hristos.

În acest scop, trebuie să educăm în noi deprinderea înfrânării, fiindcă știți că la orice scop dificil se ajunge pe calea antrenamentului de lungă durată. Adevărul acesta este valabil pentru orice muncă, atât intelectuală cât și fizică. Scopurile mari se ating doar cu silință mare. Ca atare, trebuie să înțelegem că și scopul atât de înalt al înfrânării trupului nostru, al luptei cu patimile, cere exersare constantă, luptă permanentă.

Postul este tocmai o astfel de școală a înfrânării. Omul obișnuit cu postul, care ține toate posturile, mai ales când a postit toată viața, cum făceau marii nevoitori, capătă o putere uriașă în lupta cu toate ispitele, învață să se înfrâneze de la tot păcatul.

Aici este însemnătatea de temelie a postului. Dar postul, mai ales Postul Mare, are și o altă însemnătate, fiindcă este vreme de pocăință, de mărturisire, vreme pentru Sfânta împărtășire, și ca atare trebuie să petrecem această vreme în aducere-aminte neconținută de păcate și de nevoia spovedaniei.

Și dacă vom posti, însăși înfrânarea de la mâncare ne va aduce mereu aminte de acest fapt. Când te așezi la masă și începi să mănânci gustarea sărăcăcioasă, îți amintești de ce ai nevoie să faci asta: fiindcă suntem apăsați de păcate și în vederea marelui Praznic trebuie să ne curățim de ele și de tot răul, ca în Luminata Zi a Paștilor să ne înfățișăm lui Dumnezeu curați, îndreptățiți, pocăiți până în adânc. Vedeți ce mare este și această însemnătate a postului?

Doar oamenii stricați și nechibzuiți disprețuiesc postul. Din păcate, copiii generației noastre sunt însă educați într-o deplină necunoaștere a postului, nu sunt deprinși cu el, nu-și pleacă micuțele capete de copil în fața poruncilor Bisericii. Ar trebui ca ei să se învețe cu postul de la cea mai fragedă vârstă cu putință, ca să crească o nouă generație de creștini, care să fie cu totul altfel decât acest tineret desfrânat și ateu care ne înconjoară. Este nevoie ca copiii creștinilor să lumineze ca niște stele curate în această societate păcătoasă, care calcă în picioare Sângele lui Hristos.

Pătrundeți-vă de sfântul gând al însemnătății postului și al educării copiilor voștri în păzire neabătută a lui.

Înainte de a vorbi despre post, Domnul Iisus Hristos ne-a spus și prima condiție ca postul să ne fie spre mântuire: *De nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre* (Mt. 6, 15). Vă mai amintesc și pilda împăratului care a hotărât să încheie socotelile cu toți datornicii săi. I s-a înfățișat un om care îi era dator cu o sumă uriașă de bani. Dat fiind că nu avea de unde să-i înapoieze, împăratul a poruncit să fie vândut el însuși, împreună cu soția, copiii și toată averea lui, pentru acoperirea datoriei. Atunci, datornicul a început să-l roage pe împărat să mai rabde, promițând că în timp va plăti tot. Făcându-i-se milă de el, împăratul i-a iertat datoria în întregime.

Ce credeți că s-a întâmplat? Îndată ce omul cu pricina a ieșit de la împărat, s-a întâlnit cu cineva care îi era lui dator cu o sumă neînsemnată. A început să pretindă plata neîntârziată a datoriei și, înhățându-l, a început să îl sugrume. Văzând asta, slugile împărătești s-au tulburat foarte tare și au povestit totul împăratului. Acesta a poruncit ca datornicul său să fie chemat și i-a zis: *Slugă vicleană! Toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca și tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum și eu am avut milă de tine? Și l-a dat pe mâna chinuitorilor, până ce va plăti toată datoria* (Mt. 18, 32-34).

Oare nu era drept să facă așa? Domnul ne-a poruncit să iertăm aproapei greșelile față de noi, dacă vrem să primim iertare de la Dumnezeu. De asemenea, Domnul Iisus Hristos ne-a învățat să ne rugăm lui Dumnezeu prin cuvintele următoare: *Și ne iartă nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșelilor noștri* (Mt. 6, 12).

Așadar, iertați-i pe toți cei care sunt vinovați față de voi, care v-au făcut să suferiți, care v-au rănit orgoliul. Aceasta este condiția dintâi și de temelie pentru a pune început postului. Doar când îi vom ierta pe toți vom putea începe postul și marea taină a pocăinței. Dar oamenilor, de multe ori, le este greu să ierte. Cu câtă greutate se răsuțește limba ca să spună niște cuvinte atât de simple: „Iartă-mă, fratele meu!”, de parcă o leagă cineva! De legat i-o leagă chiar diavolul, și de asta ne e atât de greu să spunem cuvintele acestea simple.

Dar fiecare om care a biruit măcar o dată piedica aceasta, care a spus pentru prima dată: „Iartă-mă”, simte cum se schimbă fără întârziere inima sa, simte în ea îndată o bucurie lină. A iertat, iar Domnul i-a dat bucurie și pace în suflet. A doua oară este deja mult mai ușor să spună: „Iartă-mă”, iar a treia oară foarte ușor. Și omul se învață să ceară iertare cu ușurință și repede, și i se duce apăsarea de pe inimă, și nu mai zace pe ea piatra dușmăniei, și în locul urii în inima lui se sălășluiește sfânta dragoste.

Pentru monahi, cuvântul „iartă-mă” e cel mai însemnat, cea mai mare obligație. Bătrânii duhovnicești, cărora li se încredințau monahii spre a-i călăuzi în viața duhovnicească, îi învățau în primul rând să răspundă cu acest cuvânt la orice muștrare li s-ar fi făcut, făcând totodată o plecăciune adâncă celui care i-ar fi muștrat.

Au fost și oameni uimitori, care rosteau acest cuvânt chiar și atunci când asupra lor cădeau cele mai rușinoase și nedrepte învinuiri. Erau monahi învinuiți de curvie, care nu se dezvinovăteau și nu răspundeau la acele clevetiri murdare, ci doar le răspundeau: „Iartă-mă” cu smerenie celor care îi asupreau. După aceea, timp de mulți ani trăiau înfierăți cu numele de „curvar”, și deseori doar înainte de ieșirea din această viață Domnul vădea nevinovăția lor, și se cutremurau inimile celor care îi socotiseră păcătoși. Iată cât de mare este puterea sfintei iertări.

Așadar, să începem postul iertând pe toți greșiții noștri: pe toți cei care ne-au jignit, care ne-au făcut daune, care ne-au amărât cu ceva. Și în timpul postului să împlinim față de toți vrăjmașii noștri porunca Sfântului Apostol Pavel pe care am auzit-o în Apostolul de astăzi: *Nimănui cu nimic să nu fiți datori, decât cu iubirea unuia față de celălalt - că cel care iubește pe aproapele a împlinit legea; fiindcă poruncile: „Să nu săvârșești preacurvie, să nu ucizi, să nu furi, să nu mărturisești strâmb, să nu poștești” și orice altă poruncă ar mai fi se cuprind în acest cuvânt: să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși. Iubirea nu face rău aproapei; iubirea este deci împlinirea legii - și aceasta, fiindcă știți în ce timp ne găsim, căci este chiar ceasul să vă treziți din somn* (Rom. 13, 8-11).

A venit vremea să ne trezim din somnul nostru nesfârșit, în care nu ne gândim la Dumnezeu, *căci acum mântuirea este mai aproape de noi decât atunci când am crezut* (Rom. 13, 11). Acum, după ce a trecut oarecare vreme în care am slujit Domnului, mântuirea e mai aproape de noi decât atunci când de-abia pășisem pe calea vieții creștinești. Noaptea e pe sfârșite, iar ziua s-a apropiat (Rom. 13, 12). A trecut noaptea când trăiam în bezna de nepătruns a necunoașterii lui Dumnezeu, în mândrie și egoism. Ziua pocăinței s-a apropiat.

Să lepădăm, dar, lucrurile întunericului și să ne îmbrăcăm cu armele luminii; să umblăm cuviincios, ca ziua, nu în ospete și în beții, nu în desfrânări și în fapte de rușine, nu în ceartă și pizmă, ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos, și grija de trup nu o faceți spre poște (v. Rom. 13, 12-14). Tocmai asta ne învață Marele Post. Amin.

18 martie 1945

II. Despre fățarnicie

Mâine purcedem pe marea cale a pocăinței și mântuirii, pe calea Postului Mare. Însuși Domnul și Dumnezeu nostru Iisus Hristos ne învață cum trebuie să postim: *Când postiți, nu fiți triști ca fățarnicii, că ei își smolesc fețele ca să se arate oamenilor că postesc. Adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor* (Mt. 6, 16).

Domnul nostru Iisus Hristos ne-a poruncit, de asemenea, să fugim de fățarnicie nu numai când postim, ci și când facem milostenie: *Luați aminte ca faptele dreptății voastre să nu le faceți înaintea oamenilor, ca să fiți văzuți de ei, altfel nu veți avea plată de la Tatăl vostru Cel din ceruri. Deci, când faci milostenie, nu trâmbița înaintea ta, cum fac fățarnicii în sinagogi și pe ulițe, ca să fie slăviți de oameni; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când faci milostenie, să nu știe stânga ta ce face dreapta ta, ca milostenia ta să fie într-ascuns, și Tatăl tău, Care vede într-ascuns, va răsplăti ție* (Mt. 6, 1-4).

Cât de însemnate sunt aceste cuvinte ale Domnului! Cât de important este să nu pierdem răsplata de la Dumnezeu pentru faptele noastre bune! Vedeți, El spune că dacă săvârșim cu fățarnicie aceste fapte bune, ne-am primit deja plata de la oameni, iar de la Dumnezeu nu mai avem ce plată să așteptăm. Am preferat plata de nimic care e slava de la oameni? Am lepădat plata veșnică, plata cea mai mare: slava de la Tatăl Ceresc.

Domnul a vorbit mult despre fățarnicie, în înfricoșătoarea Sa cuvântare în care-i înfierează pe cărturari și pe farisei, El le spune de multe ori: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici* (v. Mt. 23, 13-29), vestind ca va fi vai de toți fățarnicii. Fățarnicii nici pentru părutele lor fapte bune nu vor primi de la Dumnezeu plată.

Dacă Domnul vorbește cu atâta stăruință despre vătămarea și pierzania aduse de fățarnicie, înseamnă că trebuie să cugetăm: ce este fățarnicia, de unde vine ea, unde își are rădăcinile și care îi sunt formele?

Formele ei sunt foarte diferite. O pildă a celei mai cumplite, mai pierzătoare fățarnicii, a fățarniciei de treaptă diavolească, e sărutarea trădătoare dată Domnului Iisus Hristos de către Iuda în grădina Ghetsimani. Acea sărutare n-a fost o mărturie a dragostei, ci semn pentru străjerii pe care-i adusesese acolo ca să îl aresteze pe Hristos. Ce poate fi mai cumplit decât această fățarnicie? Sărutul Iudei a devenit simbolul trădării, fățarniciei, al celei mai mari josnicii și nemernicii omenești.

În Sfânta Scriptură putem găsi și alte exemple de fățarnicie. Să vă povestesc despre unul dintre ele. Împăratul David avea o căpetenie de oaste, un general ce se numea Ioav, iar Saul - vrăjmașul lui, care voia să îl omoare - o altă căpetenie numită Avenir, care după moartea lui Saul s-a supus lui David și a fost primit de el. Blând fiind, David l-a iertat, însă Ioav, care era plin de răutate, nu a putut să-l ierte, și odată, când s-a întâlnit cu Avenir, l-a tras spre sine ca și cum ar fi vrut să îl sărute prietenește, și în timp ce-l săruta i-a înfipt un pumnal în pantece.

Acestea sunt exemple ale fățarniciei celei mai mari, însă fățarnicia cunoaște numeroase trepte: este și fățarnicie foarte fină, pe care foarte greu o bagi de seamă. Cu toți suntem supuși, mai mult sau mai puțin, acestei boli sufletești, cu toții ne străduim să părem oamenilor mai buni decât suntem de fapt, și mulți dintre noi arată o mască de cucernicie fără să aibă cucernicia în suflet.

Domnul Iisus Hristos i-a comparat pe farisei cu niște morminte îngrijite pe dinafară, însă pline pe dinăuntru cu oase moarte (v. Mt. 23, 27), iar Sfinții Părinți cu un măr roșu și frumos la vedere, însă pe dinăuntru ros de viermi cu desăvârșire.

Cât de exactă comparație! În sufletul fățarnicului nu este bunătate adevărată, nu este dragoste adevărată, însă pe dinafară el pare și bun, și evlavios. Iată că Domnul ne previne cu privire la această nenorocită fățarnicie. El cere ca în toate faptele noastre bune să nu fie amestecată deloc fățarnicia.

Dar cum să împlinim această poruncă a lui Hristos? Ei bine, pentru asta trebuie să cunoaștem pricinile și rădăcinile fățarniciei.

Există patima slavei deșarte, a dorinței nesățurate de slavă, de laudă și încuviințare din partea oamenilor. De această patimă suferim cu toții: tuturor ne place să fim laudați, toți năzuim spre slava de la oameni. Dar, oare, trebuie să năzuim spre ea? Cât face slava de la oameni? De ce aleargă oamenii după încuviințarea gloatei, silindu-se în fel și chip să fie ridicați în slăvi de ea?

Această patimă se vădea foarte puternic la nefericiții de cărturari și de farisei, pe care Domnul i-a înfierat pentru fățarnicia și năzuința lor de a fi primit laudele poporului, care erau îmbinate cu dispreț față de acesta: *Mulțimea aceasta, care nu cunoaște Legea, este blestemată* (In. 7, 49), spuneau ei. Și de la cei pe care-i blestemau, de la cei pe care îi socoteau neștiutori, căutau fără saț proslăvire și preamărire.

Vedeți ce lucru josnic? De ce să cauți încuviințare de la cei pe care nu-i respecti, pe a căror părere nu dai doi bani în adâncul inimii? De ce să căutăm laudă și slavă de la o gloată care poate să-și arate încuviințarea, țipând nebunește, chiar și față de curvele vopsite, chiar și față de oamenii lipsiți de orice valori morale, dar care o cuceresc prin forța lor fizică sau prin alte calități îndoielnice?

De ce să căutăm încuviințarea unei gloate care, pe deasupra, astăzi te preaînaltă, și te laudă, și te proslăvește, iar mâine te defăima și necinstește? Nu se aseamănă slava de la oameni cu fumul care se risipește în aer și piere fără întârziere? Ea n-are absolut nici o valoare.

În plus, trebuie să știm că slava fuge de cei care o caută și îi umbrește deseori pe cei care n-o caută, și o disprețuiesc, și nu îi dau însemnătate.

Spuneți-mi, slava cui este mai presus de slava marelui ierarh Nicolae, Făcătorul de minuni? Slava cui este mai presus de slava și mărirea cuvioșilor Antonie și Teodosie ai Lavrei Peșterilor, Serafim din Sarov, Serghie din Radonej? De la moartea cuvioșilor Antonie și Teodosie a trecut aproape o mie de ani, de la moartea Făcătorului de minuni Nicolae - o mie șase sute, și până acum slava lor nu a suferit nici o întunecare, ci pe măsură ce trece timpul ea strălucește tot mai mult.

Aceștia au căutat vreodată slava și lauda de la oameni? Oare a fost vreun pic de slavă deșartă în inimile lor sfinte? Nu! Inimile lor erau curate, sfinte, și de aceea le-a umbrit slava dată nu de oameni, ci de Dumnezeu însuși.

Celor ce caută slava de la oameni, însuși Domnul Iisus Hristos le vorbește precum urmează: *Cum puteți voi să credeți, când primiți slavă unii de la alții?* (v. In. 5, 44). Să adâncim înțelesul acestor spuse. Domnul a spus că cel ce caută slava de la oameni nu poate să creadă în Dumnezeu, fiindcă în locul Marelui Dumnezeu, Căruia trebuie să-I slujim, el și-a făcut un idol - slava omenească, și acestui idol se închină și îi slujește. Ce poate fi mai cumplit?

Aceste cuvinte ale Domnului s-au împlinit asupra cărturarilor și a fariseilor, care erau fățarnici până în adâncul ființei lor - în inimile lor nu era credință, căci dacă ar fi fost credință, dacă L-ar fi cinstit pe Dumnezeu și ar fi avut frica Lui, cum ar mai fi putut să-L răstignească pe Fiul lui Dumnezeu, cum ar mai fi putut să facă această nelegiuire, cea mai groaznică dintre toate - pe care le-a cunoscut neamul omenesc!? Adevărate, adevărate sunt cuvintele lui Hristos: cine caută slava de la oameni, acela nu poate să creadă.

Iar cei ce cred din toată inima în Dumnezeu, care fac binele nu de ochii lumii, ci din dragoste de bine, din dragoste și milostivire față de oameni, din dragoste de Dumnezeu, din închinare adâncă în fața tuturor poruncilor lui Hristos, sunt străini de orice slavă deșartă. Ei săvârșesc toate faptele lor nu pentru slavă lumească, nu ca să facă pe sfinții în chip fățarnic, ci fac binele fiindcă nu pot să nu-l facă, fiindcă despre ei a zis Hristos: *Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura* (Mt. 5, 6). Ei flămânzesc, ei însetează fără saț de dreptate, de bine, de pace și de mântuire pentru toți, și de aceea împlinesc toată dreptatea.

Astfel, credința adevărată curăță inima de orice păcat, iar otrava slavei deșarte, dimpotrivă, este cumplit de pierzătoare. Tocmai din slava deșartă se naște fățarnicia.

Iar patima slavei deșarte este cea mai subțire, cea mai felurită, cea mai primejdioasă și cea mai otrăvitoare dintre toate patimile, fiindcă celelalte patimi, dacă ne străduim prin propriile strădanii și ajutorul harului Dumnezeiesc, ne pot lăsa în pace cu timpul, însă patima slavei deșarte nu ne va părăsi niciodată: ea ne urmărește, se folosește și de faptele noastre bune, și de căldura rugăciunilor noastre, și de postirea noastră, și de înfrânarea noastră, ca să ne otrăvească cu otrava ei diavolească. Când nevoitorul ajunge la oarecare sporire pe calea binelui, slava deșartă începe să îi șoptească la ureche: „Uite, acum ești mai presus de ceilalți, acum i-ai întrecut pe toți frații”. El poate să nici n-o spună, ci numai s-o gândească, însă otrava slavei deșarte i-a molipsit deja sufletul nefericit.

De această otravă scapă doar cei care au dobândit plânsul neîncetat al inimii, întristarea necurmată pentru păcate, conștiința propriei păcătoșenii. Despre aceasta, Cuviosul Varsanufie cel Mare a spus un cuvânt scurt, dar adânc: „Dacă nu ai plânsul inimii, atunci ai slavă deșartă”. Cel ce nu are plâns în inimă, cel care nu trăiește doar pentru Dumnezeu, care nu caută doar slava Lui, fugind de slava proprie, nu va scăpa de slava deșartă.

Slava deșartă este subțire: ea nu ne părăsește nici când ne rugăm în biserică, fiindcă iată ce spune un alt mare dascăl al Bisericii, Sfântul Ioan Scărarul: „Ia aminte ca nu cumva, aflându-te între frați, să te arăți mai drept decât ei în oarecare privință. Dacă vei face asta, două rele vei săvârși în același timp: pe frați îi vei răni cu râvna ta mincinoasă, iar ție îți vei da negreșit prilej de semeață cugetare. Fii osârduitor în sufletul tău, fără să dai în vileag asta nici prin mișcarea trupului, nici prin înfățișare, nici prin cuvânt”.

Vedeți, așadar, ce învățătură adâncă ne-a dat Domnul Iisus Hristos la începutul Postului Mare, la începutul nevoinței pocăinței. Amintiți-vă bine ce a spus Hristos despre fățarnicie; nu faceți din post prilej pentru fățarnicie, de slavă deșartă. Nu vă rugați cu slavă deșartă, fiindcă așa făceau cărturarii și fariseii, pentru care au fost osândiți pe veci de către Domnul Iisus Hristos.

Iar pe voi, pe toți care vă străduiți să scăpați de fățarnicie, care vă temeți ca de foc de otrava slavei deșarte, să vă păzească Domnul Dumnezeu de robia lor, să vă binecuvânteze pe calea mării pocăințe în vremea Postului Mare. Amin.

6 martie 1949

III. A venit Postul, maica înfrânării

Cât de bine numesc sfintele cântări postul „maică a înfrânării”! Căci, pe de o parte, nimic nu îl împinge pe om atât de mult la încălcarea întregii înțelepciuni ca îmbuibarea și beția, adică încălcarea postului, iar pe de alta păzirea postului ne duce la cea mai înaltă formă a întregii înțelepciuni, care e curăția inimii.

Știu cât de grea este postirea în vremurile noastre, știu că nu totdeauna puteți găsi mâncare de post. Ce să vă spun? Important e nu numai ce vă intră în gură, ci în primul rând dispoziția duhovnicească, atitudinea față de post: căci dacă nu aveți mâncare de post și sunteți nevoiți să mâncați ce puteți găsi, Dumnezeu n-o să vă osândească pentru asta; dar dacă veți disprețui postul, dacă nu veți avea intenția și dorința de a posti, veți fi osândiți de Dumnezeu, fiindcă El prețuiește nu numai faptele noastre bune, ci și intențiile noastre bune. El privește inima noastră, și dacă vede că suntem amărâți fiindcă nu putem posti, ne socoate această amărăciune într-un adevărat post.

De ce suntem datori să nutrim mare evlavie față de post? În primul rând, fiindcă postul a fost rânduit de însuși Domnul nostru Iisus Hristos, iar ceea ce a rânduit El e sfânt și cuvintele Lui trebuie păzite din toată inima.

Pe lângă asta, Domnul ne-a dat El însuși pildă, postind patruzeci de zile în pustie. Și sfinții Lui apostoli posteau, în Faptele apostolilor citim că ei, postind și rugându-se, și-au pus mâinile peste Saul și peste Varnava, și așa i-au lăsat să plece (v. Fapte 13, 2-3).

Cei care nu vor să postească, cei ce disprețuiesc postul, care îl resping, de pildă sectanții sau protestanții, care postesc numai două-trei zile pe an, spun cu fățarnicie: „Trebuie să plăcem lui Dumnezeu nu prin mâncare, ci prin fapte bune”. Dar faptele lor bune sunt fățarnicie de la un capăt la altul. Ei fac adeseori trimitere la cuvintele Domnului: *Nu ceea ce intră în gură spurcă pe om, ci ceea ce iese din gură, aceea spurcă pe om.* (Mt 15, 11) - însă cuvintele acestea au fost spuse mai mult spre înfierarea cugetării deșarte a fariseilor și a cărturarilor, care dădeau o uriașă însemnătate curăției dinafară, de pildă spălării mâinilor înainte de masă, dar nu se îngrijeau deloc de curăția inimii. De asemenea, în cugetarea deșartă a potrivnicilor postului este vorba întotdeauna de aspectul lui exterior, ca și cum postul ar fi regim alimentar!

Mulți citează cuvintele apostolului Pavel: *Pe cel slab în credință primiți-l nu întru îndoirea gândurilor, că unul crede să mănânce de toate, iar cel slab legume mănâncă. Cel ce mănâncă să nu disprețuiască pe cel ce nu mănâncă, iar cel ce nu mănâncă să nu osândească pe cel ce mănâncă, fiindcă Dumnezeu l-a primit. Cine ești tu ca să judeci pe sluga altuia? Pentru stăpânul său stă sau cade. Dar va sta, căci Domnul are putere ca să-l facă să stea* (Rom. 14, 1-3).

Scoase din context, cuvintele acestea nu sunt cu totul limpezi. Apostolul Pavel vorbește despre probleme dureroase ale vremii sale: despre păzirea exagerată de către unii a rânduielilor Vechiului Testament, în particular a deosebirii dintre „curat” și „necurat”, precum și despre ferirea de mâncărurile jertfite idolilor sau gustarea lor și smintelile ce apăreau de aici. Ceva mai jos, lucrul acesta devine evident: *Știu și sunt încredințat în Domnul Iisus că nimic nu este întinat prin sine, decât numai pentru cel care gândește că e ceva întinat: pentru acela, întinat este... Rău este pentru omul care mănâncă spre poticnire. Bine este să nu mănânci carne, nici să bei vin, nici să faci ceva de care fratele tău se poticnește, se smintește sau slăbește* (Rom. 14, 14-20). Și în continuare sfântul apostol trage concluzia că trebuie să facem totul din credință și întru slava lui Dumnezeu.

În acest context, *cel slab în credință* este cel care se smintește, lăsându-se târât de cugetarea deșartă, nu cel care postește crezând în sfințenia postului. Pe deasupra, noi ne înfrânăm de la mâncarea de dulce nu fiindcă o socotim necurată, fiindcă tot ce a zidit pentru noi Făcătorul este curat, ci datorită poruncii privitoare la înfrânare, spre înfrânarea *patimilor și poftelor* noastre, după cuvântul aceluiași apostol. Și, bineînțeles, postim pentru Domnul, întru slava lui Dumnezeu, cum ne-a și învățat Domnul. Dar de ce nu vor să postească sectanții și ceilalți? Să se gândească singuri.

Din celelalte Epistole ale apostolului Pavel putem trage concluzia că și el ținea post. Dau numai un exemplu. În a doua Epistolă către corinteni, vorbind despre numeroasele neazuri și pătimiri prin care a trecut în timp ce propovăduia despre Hristos, arată că s-a aflat în felurite primejdii: *în osteneală și supărare, în privegheri de multe ori, în foame și în sete, în posturi adeseori, în frig și în golătate* (2 Cor. 11, 27). Și atunci, cine va cuteza să spună că apostolul nu postea? Cine va cuteza să îi răstălmăcească vorbele, făcând din ele o tăgăduire a postului? Dimpotrivă, el îi chema pe creștini să exerseze postirea, le arăta uriașa însemnătate a înfrânării.

„Dar care este însemnătatea postului?” - veți întreba. Încă din Vechiul Testament, în cartea prorocului Iona citim că Domnul Dumnezeu a osândit la nimicire străvechiul, uriașul și vestitul oraș Ninive - dar înainte de înfăptuirea osândei l-a trimis acolo pe prorocul Iona ca s-o vestească locuitorilor Ninivei și să îi cheme la pocăință.

Ninivitenii au fost cutremurați de propovăduirea lui Iona; au căzut îndată pe gânduri, s-au pocăit, au hotărât să-și schimbe viața păcătoasă - și însuși regele din Ninive le-a poruncit tuturor locuitorilor să petreacă trei zile în post, punând la post chiar și animalele. El însuși s-a

Predici la Triod

îmbrăcat în sac și și-a turnat cenușă în cap, și tot poporul a făcut la fel: trei zile au postit toți cu post deplin și desăvârșit.

Ce credeți că s-a întâmplat? Pentru acest post, pentru adâncă pocăință Domnul a miluit orașul Ninive și a schimbat cumplita Sa hotărâre. Orașul a scăpat de nimicire. Fiecare creștin poate, la rândul său, să se mântuiască prin post și pocăință, fiindcă postul naște aplecarea spre pocăință.

Mai vreau să vă amintesc că Domnul, când ucenicii Săi nu au putut să vindece un îndrăcit, a zis: *Acest neam de draci nu iese decât cu rugăciune și cu post* (Mt. 17, 21). Vedeți puterea postului? El izgonește dracii - dracii fug de post, fiindcă urăsc postul. Nu cumva se află printre noi cineva care urăște postul, asemănându-se dracilor?

Cine citește Viețile Sfinților știe în ce chip de neurmat pentru noi posteau cuvioșii Părinți și cuvioasele Maici: ei posteau mereu, adeseori nu mâncau de dulce, mulți gustau doar pâine și apă, dar trăiau o sută de ani și mai bine, fiindcă îi ținea harul atotputernic al lui Dumnezeu, în timp ce noi nădăjdum în sprijinul mâncărilor noastre rafinate, care, fiindcă veni vorba, sunt deseori vătămătoare pentru sănătate, pricinuind numeroase boli de stomac și de intestine, dureri de cap, podagră și așa mai departe.

Așadar, să nu se îndoiască nimeni de faptul că postul petrecut în chip plăcut lui Dumnezeu nu vătăma, ci, dimpotrivă, dă tărie și putere trupului și duhului. Nu puteți posti cum posteau cuvioșii, dar puteți păzi posturile rânduite de Biserică.

Dacă, postind, ne vom învăța să ne înfrânăm pântecelul nesățios, ne va fi mai simplu să ne învățăm cu înfrânarea tuturor poftelor, tuturor pornirilor trupești, din care vin cele mai multe păcate: prin înfrânarea de la mâncarea oprită în timpul postului ne călim voința. Și oare sunt puține lucrurile de la care trebuie să ne înfrânăm? Oare puține sunt lucrurile pe care trebuie să ni le interzicem?

Așadar, să ne binecuvânteze Domnul la nevoința postului care ne stă în față, să ne dăruiască credință, tărie și răbdare. Amin.

2 martie 1952

Cuvânt la Vecernia din Duminica Lăsatului sec de brânză

Mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău

Astăzi, Sfânta Biserică ne amintește că a purcede pe calea postului putem numai iertând pe toți cei vinovați față de noi și cerând iertare de la toți față de care suntem noi vinovați.

De nu veți ierta oamenilor greșelile lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greșelile voastre (Mt. 6, 15).

Ce dreptate adâncă e în cuvintele acestea! Cu Preacuratul Său Sânge, Domnul Iisus Hristos a răscumpărat păcatele tuturor oamenilor, deci și păcatele celui care te-a necăjit - iar tu, ticăloase, nu vrei să ierți, când Hristos însuși a iertat!

Dacă nu vei ierta aproapelui greșelile lui, Hristos te va așeza de-a stânga la înfricoșătoarea Judecată și te va osândi, nu-ți va ierta greșelile, fiindcă nici tu nu ți-ai iertat aproapele.

Altădată, Domnul a zis: *Dacă îți vei aduce darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, și mergi întâi de te împacă cu fratele tău, și apoi, venind, adu darul tău (Mt. 5, 23-24).*

Iudeii din vechime aduceau jertfă lui Dumnezeu felurite animale, acum însă darul adus pe jertfelnic este întâi de toate rugăciunea. Și, iată, după cum spune Domnul, dacă îți amintești că ai ceva împotriva aproapelui tău, dacă te-a necăjit sau dacă nu vrea să-ți ierte păcatul săvârșit față de el, pleacă, nu îndrăzni să te rogi, lasă-ți darul acolo și mergi de te împacă cu fratele tău.

Dar, iată, am auzit cu groază că s-a găsit o femeie nefericită care nu se roagă niciodată lui Dumnezeu fiindcă nu vrea să-i ierte pe cei care au necăjit-o, așa încât preferă să nu se roage niciodată. Oare asta nu dovedește ce păcat greu este vrăjmășia împotriva aproapelui? Cu adevărat este păcat de moarte, care ne înstrăinează de Dumnezeu - și mare este mânia Lui împotriva celor care nu-și iartă aproapele.

În Viețile Sfinților putem găsi pilde înfricoșătoare ale pedepselor căzute asupra celor care n-au vrut să ierte. Ieromonahul Tit din Lavra Peșterilor de la Kiev era pe moarte, și obștea s-a adunat la patul lui. Tit se vrăjmășea cu ierodiaconul Evagrie, cu care fusese cândva prieten. Știind asta, frații l-au adus pe Evagrie la el. Atunci, fericitul Tit s-a ridicat în capul oaselor, s-a închinat lui Evagrie și și-a cerut iertare - însă Evagrie, care avea inima împietrită, a rostit groaznicele cuvinte: „Nu te voi ierta nici în această viață, nici în veacul ce va să fie!” - și deodată a căzut mort. Fericitul Tit s-a sculat din pat ca un om sănătos cu desăvârșire și cu mare cutremur le-a povestit fraților că la patul lui se adunaseră îngerii și dracii, iar dracii îi cereau sufletul, fiindcă se vrăjmășea cu fratele său. Când Evagrie a rostit cuvintele acelea cumplite, Tit a văzut cum unul dintre îngeri l-a lovit deodată cu o lance de foc, și Evagrie a căzut fără suflare. Același înger l-a luat pe Tit de mână, l-a ridicat din pat și l-a vindecat.

E cunoscut și alt exemplu înfricoșător - din Viața Sfântului Mucenic Nichifor. Acesta era simplu mirean, legat printr-o mare prietenie de preotul Saprachie. Cum se întâmplă uneori, diavolul a stricat dragostea lor frățească și a semănat ură în inima lui Saprachie. Oricât îl ruga Nichifor: „Fratele meu, iartă-mă!”, Saprachie nu-i ierta.

Iată însă că Saprachie a fost dat la chinuri pentru Hristos - fiindcă atunci era vreme de prigoană cruntă împotriva creștinilor. L-au chinuit vreme îndelungată, apoi l-au scos din oraș ca să-i taie capul. Nichifor a văzut totul. A alergat în urma lui Saprachie și a ostașilor care-l duceau, și se ruga: „Părinte Saprachie! Iartă-mă!”

Predici la Triod

Dar Saprachie tăcea, nu ierta, ascundea în inimă răutate. Și iată că atunci când era să-i taie capul, și-a ridicat deodată mâinile, zicând: „Nu mă omorâți! Nu mă omorâți! Mă lepăd de Hristos !”. Și s-a lepădat. Și-a păstrat viața nenorocită. Iar în locul lui, Nichifor, mărturisind credința în Hristos, a fost pe loc tăiat cu sabia și acum este proslăvit în ceruri.

Cât este de cumplit să nu iertăm aproapelui nostru greșelile sale! Oare noi știm ce se petrece în inima lui? Poate că se pocăiește cu lacrimi înaintea lui Dumnezeu pentru necazul pe care ni l-a făcut, iar noi, nevrând să știm de nimic, le refuzăm iertarea cu grosolanie și fără milă. Amintiți-vă cum ierta Domnul: cum l-a iertat pe tâlhar pe cruce, cum a iertat pe vameși și pe curvele ce l-au spălat picioarele cu lacrimi. Iar noi suntem adeseori fără milă, adesea ne îndărătnicim, neiertându-l pe aproapele nostru.

Fiecare dintre noi are multe păcate. Cu toții ne-am necăjit aproapele nu o dată. Și este rânduială ca în această seară a duminicii Lăsatului sec de brânză să ne cerem unii altora iertare pentru toate greșelile, și eu sunt cel dintâi dator să cer iertare de la voi.

Binecuvântați, părinți sfinți și frați! Iertați-mă pe mine, păcătosul, pentru câte am greșit în ziua de astăzi și în toate zilele vieții mele cu cuvântul, sau cu fapta, sau cu gândul și cu toate simțirile mele! Amin.

2 martie 1952

POSTUL MARE

Cuvânt în vinerea primei săptămâni din Postul Mare

Despre lupta cu patimile

„Postind trupește, fraților, să postim și duhovnicește”. Să pătrundem în tâlcul acestor cuvinte, fiindcă ele lămuresc scopul și însemnătatea postului.

De ce au fost rânduite posturile? Ca să ne învețe înfrânarea. Ce înfrânare? În chip nemijlocit, înfrânarea de la mâncarea sățioasă și gustoasă. Dar însemnătatea postului nu se termină aici: am vorbit de postul trupesc, dar el trebuie să fie pentru noi școală a postului duhovnicesc.

Ce este postul duhovnicesc? Este înfrânarea de la tot ce ne vătăma, de la tot ce strică sufletul nostru, adică de la patimi, ce stau la temelia tuturor păcatelor noastre. Sfinții Părinți deosebeau opt patimi de căpetenie: lăcomia pântecelui, curvia, iubirea de argint, mânia, întristarea, deznădejdea, slava deșartă și trufia. De ce patima lăcomiei pântecelui a fost pusă pe primul loc? Fiindcă cel ce nu biruie această patimă josnică, dobitocească, nu va putea înfrânge nici celelalte patimi. Sfinții Părinți, care au cercetat în adâncime tot ce se petrecea în inimile lor, care au înțeles căile prin care păcatul se dezvoltă în inima omenească, ne învață că toate aceste patimi sunt legate între ele în chip nemijlocit - altfel spus, dacă nu biruim o patimă grosolană, aceasta naște în inimă altă patimă, mai subțire, iar împreună atrag o alta și așa mai departe. Această legătură nedespărțită dintre patimi poate fi comparată cu un lanț greu, în care suntem cu toții strâns înfășurați și pe care trebuie să îl rupem începând nu de la mijloc, nu de la capăt, ci de la început. Postul a fost rânduit tocmai pentru că lăcomia pântecelui este începutul acestui lanț, temeiul dintâi al tuturor celorlalte patimi ale noastre.

Dacă omul se îmbuibă întotdeauna, dacă este întotdeauna peste măsură de sătul, dacă se îndoapă mereu cu mâncăruri gustoase, dulci, și mai ales dacă bea mult vin, lăcomia pântecelui atrage după sine curvia - iar curvia este o patimă josnică și atât de scârboasă încât nici măcar nu trebuie să se pomenească între creștini, după cum spune Sfântul Apostol Pavel în Epistola către efeseni (v. Efes. 5, 3).

După ce mâncăul cade în curvie, ce se va întâmpla? Va avea nevoie de bani ca să țină amante, și încă de bani mulți. Sufletul lui va arde să dobândească din ce în ce mai multe bunuri pământești cu care să atragă femeile desfrânate. Cu alte cuvinte, va fi cuprins de patima iubirii de argint, a dragostei de bani - iar aceasta este, după cum scrie Sfântul Apostol Pavel în Epistola către Timotei, *rădăcina tuturor relelor* (1 Tim. 6, 10).

Iar dacă omul cu burta ghiftuită, care duce o viață de curvie, își fixează drept scop dobândirea bogăției, cade negreșit și în patima mâniei, începe să fie iritat, mânios, să înjure, să blesteme, să-i urască pe toți câți stau în calea planurilor lui josnice.

Deseori însă, ca să-l oprească pe un astfel de om din calea păcatului, Domnul îi trimite boli grave sau ruină financiară, îl face să cunoască înjosiri adânci sau moartea celor apropiați. Și atunci își intră în drepturi următoarea patimă - întristarea, întristarea este marea cădere cu duhul care urmează după eșecurile de tot felul suferite în viață - și dacă în întristarea sa omul nu-și amintește de dragoste, de faptele bune, de Dumnezeu, cade negreșit în următoarea patimă - deznădejdea.

Aceasta pune o pecete grea asupra sufletului. Pe om nu-l mai interesează nimic, i se pare că degeaba se ostenește, încetează să se mai roage, se depărtează de Biserică. Deznădejdea adâncă duce nu rareori chiar la sinucidere.

Vedem că toate aceste patimi sunt legate de trupul nostru, cu poftele lui, și că au drept rădăcină patima primă și de temelie - lăcomia pânteceului. Mai rămân două patimi, cele mai pierzătoare și cele mai cumplite, ce nu mai sunt legate nemijlocit de patimile trupului, ci pun stăpânire chiar și pe sufletul și inima asceților mari dacă aceștia vor dobândi părerea că au ajuns pe culmile virtuții și piscurile sfințeniei. Acestea sunt slava deșartă și trufia, care urmează acesteia. Chiar dacă are virtuți, omul nu trebuie să creadă că le-a meritat prin osteneala sa, ci să vadă în ele darul lui Dumnezeu.

Dar ce vorbesc eu de asceți! Patima slavei deșarte e nesfârșit de felurită. Cu toții ne slăvim în deșert: unii cu frumusețea trupezască, cu bogăția și luxul hainelor, cu vilele, cu forța fizică; alții cu profunzimea cugetării, cu educația multilaterală și cu talentele. Cel bolnav de slava deșartă devine negreșit trufaș: el se pune mai presus de toți, i se pare că toți sunt mai răi, mai prejos decât el, nevrednici de el, și se îngâmfa asupra lor ca asupra unor nimicnici care nu știu nimic, care nu fac doi bani și nu vede nefericitul că se află în stăpânirea păcatului de moarte al trufiei, cea mai cumplită dintre toate patimile, fiindcă ea alcătuiește esența duhovnicească a diavolului și este urâtă înaintea lui Dumnezeu. Urât este înaintea Domnului tot omul trufaș. Nu o dată ați auzit, când s-a citit Epistola Sfântului Apostol Iacov, că *Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har* (4, 6). Omul trufaș nu va putea nicicând să placă lui Dumnezeu, chiar dacă și-ar petrece întreaga viață în asceză. Iată cât de pierzătoare e patima trufiei.

Închideți deci ochii, plecați-vă capetele și îndreptați-vă ochii minții spre adâncul propriei voastre inimi, și căutați: ce patimi, ce șerpi se cuibăresc acolo? Găsiți-i pe toți, și doar atunci să cutezați a veni la spovedanie. Nimic să nu ascundeți.

Înaintea voastră stă postul - vreme de pocăință și mântuire. Mulți nu pricep însemnătatea posturilor și nu le țin. Totuși, tocmai postul trupesc ne ajută să ne pocăim și să ne mântuim, fiindcă, după cum am văzut deja, lăcomia pânteceului este născătoarea tuturor celorlalte patimi și în același timp cea mai ușor de biruit. Dacă vom împlini această poruncă ușoară, dacă ne vom înfrâna pântecele, vom căpăta stăpânire și asupra celorlalte patimi.

Pentru a birui toate patimile, până la una, avem neapărată nevoie să deprindem înfrânarea - iar fără postul trupesc nu putem face asta.

În școală, elevii sunt conduși treptat de la cunoștințele cele mai elementare până la cele mai avansate, de la alfabet până la matematicile superioare - și înfrânarea trebuie începută de la alfabet, de la înfrânarea pânteceului.

Iată de ce are atâta însemnătate postul - lucru pe care mulți nu îl înțeleg, și nici ei nu țin posturile, nici pe copiii lor nu îi învață să le țină; și nu numai că nu-i învață, ci le și dau exemplu rău de călcare a postului. În Săptămâna Patimilor, chiar și în Vinerea Patimilor mama își hrănește copiii cu carne și spune: „Mâncăți, mâncăți, copii, ce dacă e post! Dumnezeu vede că totdeauna ne hrănim prost. Dumnezeu iartă, Dumnezeu n-o să ne tragă la socoteală pentru asta...”

Ba nu, ci o să-i tragă la socoteală pe cei care își strică copiii! Fiecare mamă trebuie să-și învețe copiii de mici cu postul, ca în vechime, când tot poporul nostru ținea posturile.

Deci, nu subapreciați însemnătatea postului; deprindeți-vă copiii cu postul de la cea mai fragedă vârstă, nebăgând în seamă batjocurile hulitorilor. Aceștia n-au decât să râdă, afundându-se în poftele lor, iar voi bine să-L cuvântați pe Dumnezeu, Care prin Biserica Sa ne învață cum să luptăm cu patimile. Să urmați tuturor poruncilor Bisericii, fiindcă ea este mama voastră bună, curată, sfântă, care ne învață numai lucruri mântuitoare. Să nu uitați de post, ci țineți-vă de toate rânduielile bisericesti strâns-strâns, cum se ține pruncul de fusta mamei - și Domnul vă va îndrepta într-acolo unde năzuiește inima voastră: în împărăția luminii, în împărăția harului. Amin.

24 februarie 1950

Cuvinte în prima Duminică a Postului Mare

I. Despre fericiri

Am vorbit cu voi despre faptul că diavolul făurește un îngrozitor lanț de fier din patimile noastre, lanț care coboară în adânc, trăgându-i acolo pe cei care, neexersând înfrânarea, dau frâu liber patimilor. Acum vreau să vorbesc despre un alt lanț, lanț de aur, lanț sfânt, care a fost făurit pentru noi de către însuși Domnul Iisus Hristos. L-am numit lanț de aur, dar numele acesta este prea mărunț pentru el, fiindcă e nesfârșit mai prețios decât aurul. Lanțul acesta ne poate ridica ușor la înălțime, la însuși Tronul Dumnezeirii. Din ce verigi e făurit lanțul acesta? Din poruncile fericirilor, pe care le auziți la fiecare Liturghie și pe care trebuie să le păstrați adânc în inima voastră.

Fericiți cei săraci cu duhul, că a lor este împărăția Cerurilor (Mt. 5, 3). Cine sunt săracii cu duhul? Cei ce duhovnicește se aseamănă oamenilor sărmani, flămânzi, săraci trupește, care nu au nici un avut; cei care cu sinceritate, din toată inima socot că nu au nici un fel de calități duhovnicești și morale. Dacă fac vreun lucru bun, aceștia cred, plini de smerenie, că nu l-au făcut ei, ci harul lui Dumnezeu, care este cu ei (vezi I Cor. 15, 10).

Smeriți sunt cei care nu se îngâmă, nu se înalță pe sine mai presus de nimeni, ci se socot mai prejos decât toți și mai răi decât toți. Smeriți sunt cei despre care vorbește însuși Dumnezeu prin gura prorocului Isaia: *Spre cine voi căuta, fără numai spre cel smerit și blând, și care tremură de cuvintele Mele?* (Is. 66, 2). Smerenia este cel dintâi lucrul cel mai însemnat și de temelie, pe care îl cere Dumnezeu de la noi; este primul pas, prima verigă a lanțului de aur. De ea este legată și cea de-a doua verigă: *Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia* (Mt. 5, 4). Cei smeriți plâng cu ușurință; trufașii nu plâng niciodată pentru păcate.

Dar pentru ce plâng cei smeriți? Ce lacrimi sunt plăcute înaintea lui Dumnezeu? Oare toate lacrimile sunt deopotrivă? Dar oamenii plâng deseori cu lacrimi de invidie, de răutate, de ură. Nu despre acest plâns nenorocit vorbește Hristos; El vorbește de cei ce plâng gândindu-se la mulțimea păcatelor pe care le-au săvârșit, la greutatea lor care îi apasă, la vinovăția lor înaintea lui Dumnezeu, la nevrednicia lor. Aceasta este întristarea cea după Dumnezeu, de care vorbește Sfântul Apostol Pavel în a doua Epistolă către corinteni (v. 2 Cor. 7, 10).

De preț sunt înaintea lui Dumnezeu și lacrimile celor ce nu pot îndura nedreptățile lumii, care se chinuie și suferă trăind între oameni înversunați în stricăciunea și desfrâul lor, cum s-a chinuit dreptul Lot când trăia în Sodoma.

Dacă din ochii voștri vor curge asemenea lacrimi curate, dacă sufletul nostru va fi sfâșiat de propria noastră nevrednicie, de răutatea și nedreptatea lumii, atunci se va împlini asupra noastră cuvântul lui Hristos: *Fericiți cei ce plâng, că aceia se vor mângâia. Vor fi mângâiați cu mare, veșnică mângâiere la Dumnezeu.*

În continuare care verigă vine? Fericiți cei blânzi, că aceștia vor moșteni pământul (Mt. 5, 5). Cine sunt acești blânzi, și ce pământ vor moșteni ei? Bineînțeles că nu acest pământ, fiindcă el va arde cu toate lucrurile de pe el (v. 2 Pt. 3, 10), ci un alt pământ, unul nou: vor moșteni viața veșnică pentru faptul că în viața lor, în toate ale lor s-au asemănat însuși Domnului nostru Iisus Hristos, *Care ocărât fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu amenința, ci Se lăsa în știrea Celui Care judecă cu dreptate* (I Pt. 2, 23). Fericiți cei care nu răspund la jignire cu jignire. Fericiți cei a căror inimă este moale ca ceara, nu tare precum piatra, așa cum este inima celor trufași. Fericiți cei blânzi, fiindcă blândețea este potrivnică trufiei. Blândețea este urmarea sărăciei duhului și a lacrimilor curate.

În acest duh fericit se trezește o nesățioasă foamete și sete de dreptatea veșnică, de dreptatea cea mai înaltă. *Fericiți cei ce flămânez și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura* (Mt. 5, 7) - vor afla în viața veșnică, în împărăția lui Dumnezeu dreptatea, care este așa de puțină pe pământ.

Iar cei ce însetează de dreptate cunosc că greutatea nedreptății este întemeiată pe nemilostivirea oamenilor față de aproapele lor - și în inima lor ia naștere o nouă verigă a lanțului de aur: *Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui* (Mt. 5, 7).

În continuare? În continuare ni s-a făgăduit: *Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu* (Mt. 5, 8). Pe însuși Dumnezeu îl vor vedea cei în a căror inimă nu este murdărie, nu este urâtă și scârboasă minciună, curvie, clevetire, ură, ale căror inimi sunt totdeauna liniștite, blânde, curate. Acești fericiți nu mai pot vedea oameni care se ceartă și se învrăjbesc - ei devin făcători de pace. *Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema* (Mt. 5, 9).

Împăcându-i pe alții și păstrând pace cu toți în inimile lor, ei se împotrivesc însă cu tărie răului, suferind din această pricină orice necazuri. Și când în inima omului lanțul de aur se va lungi în așa fel că omul va deveni în stare să primească liniștit, fără cârtire, chiar bucuros prigoanele pentru dreptate, pentru Hristos, el va auzi: *Fericiți cei prigonii pentru dreptate, că acelora este împărăția Cerurilor* (Mt. 5, 10).

Și, în fine, încununarea tuturor virtuților: *Fericiți veți fi când vă vor ocări pe voi și vă vor prigoni și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine. Bucurați-vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri* (Mt. 5, 11-12). Iată unde înalță acest sfânt lanț de aur: în împărăția lui Dumnezeu, în împărăția Cerurilor.

Poruncile Vechiului Testament, date de Dumnezeu prin Moise pe muntele Sinai, priveau păcatele grosolane - iar aceste porunci cer de la noi cea mai înaltă desăvârșire. Dar cui vorbesc eu despre cea mai înaltă desăvârșire? Oare nu sunt și printre ascultătorii de acum oameni ce nu cunosc nici alfabetul creștinismului, care nu au făcut nici primul pas pe calea virtuții?

Ascultați ce spunea marele arhieru Ioan Gură de Aur turmei sale, cu care semănați în multe privințe: „Văd că după Botez mulți trăiesc în mai mare nepăsare decât cei încă nebotezați și nu vădesc nici măcar un semn de viață creștinească. Iată de ce nici în piață, nici în biserică nu se poate face deosebire grabnică între credincioși și necredincioși... Credinciosul trebuie să se vadă nu numai după dar, ci și după viața înnoită. Credinciosul trebuie să fie luminător și sare a lumii. Iar dacă nu luminezi nici ție, dacă nu sărezi propria putreziciune, după ce să te mai cunoaștem că ești credincios? După faptul că te-ai scaldat în apele sfințite? Dar asta ți se va face temei de pedepsire, căci mărimea cinstirii se face întru adaos de certare pentru cei ce nu vor să trăiască în chip vrednic de aceasta. Nu prin cele primite de la Dumnezeu trebuie credinciosul să strălucească, ci prin cele pe care le aduce de la sine, și prin toate să se vadească: prin umblet, prin privire, prin înfățișare, prin glas. Nu vreau să spun că trebuie să luăm ochii lumii, ci că trebuie să ne aducem la rânduială pe noi înșine spre folosul celor care ne văd.

Or, acum, dacă încerc să recunosc în tine creștinul, din toate părțile te arăți tocmai pe dos de cum ar trebui: că dacă vreau să te recunosc după loc, te văd petrecându-ți ziua la alergările de cai și la spectacole și în nelegiuiri, în adunările cele rele din piață și în tovărășia oamenilor stricați; dacă vreau să te recunosc după înfățișare, te văd mereu rânzând cu o înfățișare dezmățată, ca o curvă rânjită, ca o femeie pierdută; dacă vreau să te recunosc după haine, te văd îmbrăcat ca un comediant; dacă vreau să te recunosc după însoțitori, târaști după tine paraziți și lingăi; dacă vreau să te recunosc după vorbe, nu aud de la tine nimic sănătos, nimic de trebuință, nimic folositor pentru viața noastră; dacă vreau să te recunosc după hrană, aceasta mai mare osândă îți aduce.

Spune-mi, deci, după ce voi putea să te recunosc drept credincios, când toate cele spuse mai înainte arată cu totul altceva? Dar ce zic eu „credincios”?! Nu-mi pot da seama limpede nici măcar că ești om: fiindcă atunci când dai din copite ca un măgar, împungi ca un

taur, nechezi la femei ca un armăsar, te îmbuibi ca un urs, îți îngrași trupul ca un catâr, ești ranchiunos ca o cămilă și răpitor ca un lup, te mânii ca un șarpe, înțepi ca un scorpion, ești prefăcut ca o vulpe, păstrezi veninul răutății ca o năpârcă, te războiești împotriva fraților ca dracul cel rău, cum voi putea să te număr împreună cu oamenii fără să văd în tine semnele firii omenești? Căci iată, căutând să aflu deosebire între catehumen și botezat, sunt în primejdie să nu mai aflu deosebire nici între om și fiară. Dar ce zic „fiară”?! Fiara are una dintre aceste scăderi, în timp ce tu suferi de toate, întrecându-o cu dobitocia. Și nici nu știu de ce te-am numit drac - căci dracul nici nu e rob tiraniei pântecelui, nici nu iubește avuția. Așadar, dacă ai mai multe scăderi și decât fiarele, și decât dracii, cum să te numim om, ia spune-mi? Și dacă nu-ți putem spune om, cum să te numim credincios? Și - lucru mai rău - având o asemenea așezare rea, nu ne gândim la slujenia sufletului nostru, nici nu pricepem cât de urât este...”

Iată înfricoșătoarele cuvinte ale marelui sfânt, cuvinte rostite cu o mie cinci sute de ani în urmă, dar atât de proaspete și acum! Oare nu sunt și între noi oameni pe care ele îi privesc? Sunt, spre rușinea noastră, și încă nu puțini! Cum se poartă unii în biserică? Se împing, se ocărăsc, se înjură, se osândesc, clevetesc. De ce mai merg aceștia la biserică? De ce spurcă locașul sfânt cu prezența lor? De ce smintesc inimile curate ale celor pentru care o asemenea profanare e de neîndurat?

Și după ce se întorc de la biserică, ce fac? Își chinuie casnicii. Soacra rea îi otrăvește zilele nefericitei nore, prigonind-o, blestemând-o și înjurând-o pentru orice fleac, o bate, o alungă din casă, reușește să o despartă de fiul ei, o aduce la sinucidere! Dar numai soacrele sunt așa? Sunt și nurori, fii și fiice care își alungă părinții și socrii bătrâni din casă. Legea veche, a lui Moise, porunca ca asemenea oameni să fie omorâți cu pietre. Ei sunt cu duhul pe de-a-ntregul depărtați de Biserică.

Sunt și creștini mincinoși care fură, mint, își strică proprii copii! Un băiat de unsprezece ani a furat un caiet la școală. Tras la răspundere, a zis: „Eu văd cum mama ia mereu cărbuni de la vecina, și am crezut că așa trebuie”. Alt băiat, de doisprezece ani, minte întotdeauna - iar când i se spune că e urât să minți, el răspunde: „Dar totdeauna mi se zice că trebuie să iau exemplul de la cei mari, iar eu aud în fiecare zi cum mama îi minte pe tata și pe mătușa și îi înșală. Înseamnă că așa trebuie”. O fată de cincisprezece ani își vopsește buzele și sprâncenele. Ea a învățat asta uitându-se la mama sa, al cărei păr este deja cărunț. O, mamă nefericită! Ce-ți înveți fiica? Mereu mergi la biserică și nu ai auzit ce spune Sfântul Apostol Petru: *Podoaba voastră să nu fie cea din afară - împletirea părului, podoabele de aur și îmbrăcarea hainelor scumpe, ci să fie omul cel tainic al inimii, întru nesticăcioasa podoabă a duhului blând și liniștit, care este de mare preț înaintea lui Dumnezeu* (1 Pt. 3, 3-4). Cuvintele acestea parcă nici n-ar atinge-o: ea nu-și învață fiica cum să fie frumoasă cu inima, ci o învață la fals și la minciună.

Iată că iese din biserică o femeie bine îmbrăcată cu o fetiță de șase ani. Copilul, bun la suflet, vede un bătrân sărman și îi dă o rublă. Mama ce face? Își pedepsește copilul! Oare n-a auzit nicicând că la înfricoșata Judecată a lui Hristos nemilostivii vor fi trimiși în chinurile veșnice? Darmite să-l înveți și pe copil să fie nemilostiv, să-i interzici să facă fapte bune!

Ce îi așteaptă pe toți acești nefericiți? Domnul nostru Iisus Hristos ne învață: *Nu oricine îmi zice: „Doamne! Doamne!” va intra în împărăția Cerurilor, ci cel ce face voia Tatălui Meu Celui din ceruri* (Mt. 7,21). Acestor oameni, care merg mereu la biserică și se socot creștini, El le va spune: *Niciodată nu v-am cunoscut pe voi; depărtați-vă de la Mine, cei ce lucrați fărădelegea* (Mt. 7, 23) - plecați, ticăloși, care cutezați să vă deschideți gurile de năpârca ca să primiți Trupul Meu și Sângele Meu!

Temeți-vă de mânia Dumnezeirii! Amintiți-vă de cuvintele Sfântului Ioan Gură de Aur cu privire la faptul că celor care nu vor să trăiască potrivit făgăduințelor date lui Dumnezeu, Sfântul Botez nu face decât să le sporească osânda. Uitați-vă cum trăiesc necredincioșii, evreii, musulmanii. **Oricât de greu ne-ar veni să le spunem asta, ei nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu - nu o vor moșteni fiindcă împărăția lui Dumnezeu este închisă pentru cei ce nu**

îl mărturisesc pe Hristos drept Dumnezeu Adevărat, pentru cei ce în viața lor nu s-au împărtășit cu Trupul lui Hristos și cu Sângele Lui, nu s-au hrănit cu seva Viței Dumnezeiești.

Nu știm ce îi așteaptă, dar cred că soarta lor va fi mai puțin amară decât cea a nefericiților creștini mincinoși: fiindcă din pricina acestora, precum este scris, *se hulește numele lui Dumnezeu întru neamuri* (Rom. 2, 24; Is. 52, 5). Înțelegeți, vă rog, că nu putem trăi, numindu-ne creștini, mai rău decât necredincioșii, ci suntem datori ca prin osteneală neîncetată să năzuim către atingerea virtuților, proslăvind prin întreaga noastră viață numele lui Dumnezeu, pe care îl purtăm, lucrare în care fie ca să ne ajute harul Domnului nostru Iisus Hristos, a Căruia este slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

27 martie 1949

II. Despre soarta ereticilor

În cea dintâi Duminică a Marelui Post, care se numește Duminica Triumfului Ortodoxiei, Sfânta Biserică prăznuiește întărirea și întemeinirea credinței ortodoxe, biruința asupra numeroșiloreretici osândiți de cele șapte Sinoade Ecumenice.

Știți că încă din vremurile apostolice au apărut o mulțime de dascăli mincinoși, al căror număr a tot crescut o dată cu scurgerea veacurilor. S-au ridicat eretici care au strămbat sfânta credință ortodoxă, învățând mincinos despre Dumnezeirea Domnului nostru Iisus Hristos - și mulți au urmat păgânătății lor, mulți au pierit cu moarte veșnică.

Toate acestea au fost prezise de către sfinții apostoli. Iată ce spune Sfântul Apostol Petru în cea de-a doua Epistolă sobornicească a sa: *Dar au fost în popor și proroci mincinoși, după cum și între voi vor fi învățători mincinoși, care vor strecura eresuri pierzătoare și, tăgăduind chiar pe Stăpânul Ce i-a răscumpărat, își vor aduce sieși grabnică pieire; și mulți se vor lua după învățăturile lor rătăcite, și din pricina lor calea adevărului va fi hulită* (2 Pt. 2, 1-2). Și sfântul apostol Pavel îi prevenea pe creștinii din Efes: Știu că după plecarea mea vor intra între voi lupi îngrozitori, care nu vor cruța turma, și dintre voi înșivă se vor ridica bărbați grăind învățături răstălmăcite, ca să tragă pe ucenici după ei (Fapte 20, 29-30).

Încă de atunci, din vremurile apostolice, au început despărțirile de Biserica lui Hristos - iar Domnul nostru Iisus Hristos a spus cu gura Sa că Biserica trebuie să fie una: *Și va fi o turmă și un păstor* (v. In. 10, 14-16). Și în rugăciunea Sa arhierescă El a strigat către Tatăl Său: *Ca toți să fie una, după cum Tu, Părinte, întru Mine, și Eu întru Tine, așa și aceștia în Noi să fie una* (In. 17, 10-21).

Domnul a învățat că Biserica trebuie să fie una, El fiindu-i Cap și Păstor - iar toți dascălii mincinoși și ereticii cu puțință au năzuit întotdeauna, ca niște lupi răpitori, să se deosebească de Hristos și să răpească o parte a turmei lui, însetând de stăpânire și de cinstirea din partea lumii. Ei sfășie Biserica lui Hristos. În anul 1054, din pricina pretențiilor papilor romani la stăpânire absolută în Biserică, pe care voiau s-o cârmuiască singuri, Biserica Apuseană, catolică adică, s-a despărțit de Biserica Răsăritului, ai cărei fii suntem noi. Sfinții apostoli nu au practicat niciodată stăpânirea absolută a unui singur om în Biserică: Biserica era cârmuită sobornicește și nimeni nu-și dădea numele de loțiitor al lui Hristos pe pământ. Ortodocșii au făcut totul pentru a preîntâmpina ruptura, dar Domnul a îngăduit-o.

În cel de-al XIV-lea veac a apărut un nou făcător de schismă, Luther, care a supus unei obraznice și samavolnice critici întreaga învățătură a Bisericii și a refăcut-o cu desăvârșire după cum i s-a părut lui că este nevoie - și a apărut o nouă erezie, care a rupt cu desăvârșire succesiunea apostolică: erezia luterană sau protestantă. După aceea a început o necurmată împărțire a protestantismului într-o mulțime de secte și de curente, căci Luther a dat tuturor adeptilor săi dreptul deplin de a explica Evanghelia după bunul plac.

O asemenea explicare fără călăuzirea păstorilor de Dumnezeu rânduiri ai Bisericii n-avea cum să nu fie strâmbă. Fiecare înțelegea Biblia precum voia, precum îi dictau lipsa de educație și neputința minții. Și acum protestantismul cuprinde un număr uriaș de secte.

Din păcate, și în Biserica noastră a pătruns înrâurirea acestor erezii și secte protestante. S-au găsit în poporul nostru nu puțini oameni care au părăsit credința strămoșească și au urmat sectarilor protestanți. Așa au apărut la noi ștundismul, baptismul și multe alte secte.

În secte intră oameni neștiutori, neîntăriți în adevăr, și își clădesc învățătura fiind pătrunși de patima cea mai grea, de cel mai greu păcat: de păcatul satanic al trufiei. Ei îndrăznesc cu obrăznicie să critice rânduielile Sinoadelor Ecumenice, poruncile sfinților apostoli, învățătura Bisericii Ortodoxe. Ei supun unei nimicitoare critici, cu prostie și ignoranță, întreaga Biblie, tot Noul Testament, alegând din Sfânta Scriptură doar locurile care le gâdilă iubirea de sine și trufia și respingând tot ce le contrazice părerile preconceptuate.

Trufia și adâncă neștiință stau la temelia sectelor. Toți trebuie să-și amintească bine lucrul acesta. Fenomenul sectar a îmbrăcat la noi forme absurde, revoltătoare prin prostia lor și prin obraznica lor tăgăduire a întregii învățături creștine; despre unele dintre ele ție și rușine să vorbești.

Nu puțini sunt sectanții care tăgăduiesc Dumnezeirea lui Iisus Hristos. Spre rușinea poporului nostru, s-au găsit în el oameni care, uitând tot trecutul lui, toți stâlpii seculari ai vieții lui, uitându-și credința ortodoxă, au început să mărturisească credința evreiască - fiindcă sunt un șir întreg de secte iudaizante care păzesc întreaga lege a lui Moise, cinstesc toate praznicele iudaice, se supun pe sine și își supun copiii tăierii împrejur și devin din ruși evrei. Iată până la câtă nerozie ajung unii sectanți.

Sfântul Apostol Petru spunea în cea de-a doua Epistolă sobornicească a sa că cei neștiutori și neîntăriți răstălmăcesc scrierile lui Pavel, ca și pe celelalte Scripturi, spre pierzarea lor (v. 2 Pt. 3, 16).

Iată și cuvintele Sfântului Apostol Pavel: *Cum vor propovădui, de nu vor fi trimiși?* (Rom. 10, 15). Slujitorii Bisericii, arhierii și preoți, au fost trimiși la propovăduire: pe preoți îi trimite arhierii, arhierii au primit această autoritate de la apostoli, iar apostolilor le-a poruncit să pască turma Sa însuși Domnul: *Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă, și cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă; iar cel ce se leapădă de Mine se leapădă de Cel Ce M-a trimis pe Mine* (Lc. 10, 16).

Cuvintele acestea îi privesc nemijlocit și pe sectanți, care nu ascultă de slujitorii Bisericii și astfel se leapădă de însuși Domnul Iisus Hristos și de Tatăl Ceresc, Care L-a trimis. Leapădându-se de Adevărul Dumnezeiesc, sectanții au călcat poruncile lui Dumnezeu și au lepădat Tainele Bisericii, însușindu-și dreptul de a propovădui. Cum vor propovădui însă, dacă n-au fost trimiși?

Nu e păcat mai greu decât schismele și sfâșierile din Biserica lui Hristos. Așa spuneau toți marii ierarhi. Iată cuvintele sfințitului mucenic Ciprian: „Păcatul celor care nu păstrează unirea și strânsa legătură cu Biserica nu se spală nici măcar cu sângele lor, chiar dacă aceștia s-ar da pe sine la moarte pentru mărturisirea numelui lui Hristos: vina cea de neșters și grea a despărțirii de Biserică nu se curăță nici măcar prin sânge”. Iar alt sfințit mucenic - Ignatie Teoforul - a zis așa: „Nu vă amăgiți, fraților: cine urmează făcătorilor de schisme, acela nu va moșteni împărăția lui Dumnezeu”.

Vedeți cât de cumplit este păcatul schismei și al alcătuirii de secte, cât de cumplit este a te abate de la Biserica lui Hristos și a merge după sectanți. Sfinții apostoli ne-au prevenit de numeroase ori în această privință. În Epistola către romani, Sfântul Apostol Pavel spune: *Vă îndemn, fraților, să vă păziți de cei ce fac dezbinări și sminteli împotriva învățaturii pe care ați primit-o. Depărtați-vă de ei* (Rom. 16, 17).

Domnul Iisus Hristos a zis: *Feriți-vă de prorocii mincinoși, care vin la voi în haine de oi, iar pe dinăuntru sunt lupi răpitori* (Mt. 7, 15). Să știți, popor al lui Dumnezeu, că sectanții sunt fățarnici, că vin punându-și masca iubirii și smereniei. Ei sunt din cale-afară de șireți:

lingușesc subțire auzul, fac pe sfinții, robesc oamenii printr-o amăgitoare dragoste și atenție, îi atrag în cursele lor – și dacă ajungeți în aceste curse veți pieri.

Sfântul Apostol Pavel cheamă în Epistolele către tesaloniceni și galateni: *Stați neclintii și țineți predaniile pe care le-ați învățat fie prin cuvânt, fie prin epistola noastră* (2 Tes 2, 15); *chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o, să fie anatema!* (Gal. 1, 8).

Pe toți cei aflați în secte, care smintesc oamenii cu învățăturile lor mincinoase, apostolul Pavel îi dă anatemei - și urmând cuvintelor lui, Sfânta Biserică anatematizează în Duminica Triumfului Ortodoxiei pe toți ereticii, pe toți cei ce nu recunosc Sinoadele Ecumenice și Sfânta Tradiție. Să vă aduceți aminte și să știți că dacă cineva vă smintește și vă atrage într-o sectă, veți fi supuși anatemei, veșnicului blestem. Ce poate fi mai groaznic decât aceasta? Nu știu. Pot numai să vă rog, cum îi ruga pe credincioși și Sfântul Apostol Pavel, să vă păziți de acești răpitori, să vă păziți de cei ce fac schisme, să nu vă duceți niciodată la adunările lor, căci altfel va pătrunde în voi otrava lor. Ca de foc temeți-vă de legăturile cu ereticii, cu sectanții. Țineți-vă de credința pe care ne-o învață Sfânta Biserică - de credința evanghelică, de credința lui Hristos, de credința apostolească, și vă va mântui Domnul Iisus Hristos. Amin.

25 martie 1945

III. Despre iconoclastism

Sfânta Ortodoxie, biruind toate ereziile, s-a întărit pe veci.

Mulți învățători mincinoși, făcători de schisme și eretici, a cunoscut creștinismul, începând din vechime. Unele erezii - cum ar fi cele ale lui Arie, Macedonie, Dioscor, Nestorie și cea iconoclastă - au zguduit Biserica veacuri întregi. Ele au adus Bisericii suferințe nenumărate și foarte grele; mulți au fost mărturisitorii și mucenicii care și-au vărsat sângele pentru adevărul Ortodoxiei în lupta cu acești învățători mincinoși și eretici. Mulți ierarhi mari au fost surghiuniți, unii au fost chiar alungați de câteva ori de la catedrele lor - iar Flavian, Patriarhul de Constantinopol, a fost bătut atât de crunt la sinodul numit „tâlhăresc”, condus de către ereticul Dioscor, încât a murit după trei zile.

Erezia iconoclastă a fost una dintre cele mai cumplite. Ea a început în timpul împăratului Leon Isaurianul, care a fost înscăunat în anul 717. În alegerea lui cuvântul hotărâtor l-a avut armata și depindea de aceasta pe de-a-ntregul, iar în armată erau nu puțini potrivnici ai cinstirii sfintelor icoane. Dorind să facă pe placul soldaților, Leon a început o prigoană înverșunată împotriva ortodocșilor.

Această prigoană a fost continuată de urmașul lui, Constantin Copronimul. Ce înseamnă numele Copronim? În grecește „copros” înseamnă „excremente”. Și necredinciosul împărat și-a primit numele datorită faptului că în timp ce era botezat a spurcat astfel apa. Cei doi împărați sus-pomeniți au domnit mult timp și au pricinuit Bisericii pătimiri foarte grele. Au urmat la tron alți împărați iconoclaști, care au continuat reaua lor lucrare, sfâșiind Biserica mai bine de un veac.

De nedescris sunt chinurile pe care le-a îndurat atunci Biserica - mai ales monahii, care au apărut cu cea mai mare dârzenie cinstirea sfintelor icoane, împărații iconoclaști au închis aproape toate mănăstirile și bisericile în care se aflau sfinte icoane, transformându-le în depozite și baze militare. Monahii erau schingiuiți - li se scoteau ochii, li se tăiau nasurile, li se spărgeau capetele cu icoane. Celor ce zugrăveau icoane li se ardeau degetele până la carbonizare pe table din aramă înroșite în foc.

Numai atunci când pe tronul Bizanțului s-a suit împărăteasa Irina, aceasta a reușit - cei drept, numai pentru o vreme - să curme această prigoană, să repună în drepturi cinstirea sfintelor icoane și să adune, în anul 787, cel de-al șaptelea Sinod Ecumenic, care a declarat solemn că cinstirea icoanelor este legiuită și dreaptă. După ea s-a înscăunat un nou iconoclast

- împăratul Teofil, însă erezia iconoclastă tot a fost zdrobită până la urmă, de către binecredincioasa împărăteasă Teodora. Aceasta a convocat în anul 842 un sfânt Sinod care a întărit o dată pentru totdeauna dogma cinstirii icoanelor. Acest Sinod a rostit anatema asupra tuturor celor ce îndrăznesc să spună că cinstirea icoanelor este închinare la idoli și să ne numească închinători la idoli pe noi, creștinii ortodocși.

Sectanții însă continuă lucrarea iconoclaștilor și în ziua de astăzi. Nu demult, într-un oraș din Siberia doi bapțiști au intrat în biserică în timpul slujbei și au început să țipe în gura mare, numindu-i pe creștini închinători la idoli, iar icoanele - idoli. Oare aceasta nu e nebunie? Cum de cutează ei să verse otravă de năpârci prin gurile lor păgâne? Spusele lor arată o adâncă neînțelegere a celei de-a doua porunci din Legea lui Moise: *Să nu-ți faci chip cioplit și nici un fel de asemănare a nici unui lucru din câte sunt în cer, sus, și din câte sunt pe pământ, jos, și din câte sunt în apele de sub pământ; să nu te închini lor, nici să le slujești, că Eu, Domnul Dumnezeuul tău, sunt un Dumnezeu gelos* (Ieș. 20, 4-5). Ce înseamnă această poruncă? Noima ei este foarte limpede. Ea interzice oamenilor să-și facă idoli, interzice cinstirea lucrurilor neînsuflețite în locul Dumnezeului Celui Adevărat, după obiceiul vechilor asiro-babilonieni, egipteni, greci, romani și celorlalte neamuri păgâne.

Egiptenii se închinau taurului Apis, se închinau prostește maimuțelor, crocodililor, jivinelor de tot felul. Se închinau soarelui și lunii, făcându-le „asemănări”, adică imagini pictate și cioplite. Acestor „asemănări”, acestor imagini ale dumnezeilor pe care și-i născociseră - Baal, Astarte, Zeus, Apollo, Hermes și ceilalți - ei se închinau ca unor dumnezei adevărați, încredințați fiind că în idoli trăiesc cei înfățișați prin ei. Aceasta, într-adevăr, era închinare la idoli. Esența închinării la idoli stă în faptul că prin ea oamenii se întorc de la Dumnezeu și slujesc dracilor. Din multele istorisiri despre viețile bineplăcutilor lui Dumnezeu știm că în mulți idoli chiar trăiau draci, pe care sfinții apostoli și cuvioșii îi izgoneau prin rugăciune către Domnul.

Oare cinstirea icoanelor are ceva în comun cu închinarea la idoli, o amintește cu ceva măcar pe departe? Bineînțeles că nu. Noi nu ne facem dumnezei din sfintele icoane, ci dând cinstire sfântului chip, icoanei, dăm cinstire Dumnezeului Celui Adevărat, sau Preacuratei Lui Maici, sau sfântului zugrăvit în ea. Privind sfântul chip cu ochii trupești, ne întoarcem ochii duhovnicești către chipul dintâi, către prototipul ei.

Sfintele icoane, asemenea Sfintei Scripturi, ne amintesc de persoane și întâmplări reale. Oare Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos, Căruia îi dăm cinste și laudă prin aceste imagini, nu S-a întrupat și n-a trăit pe pământ, printre noi, în realitate? Oare n-a trăit pe pământ Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, a Cărei icoană a fost zugrăvită de către Sfântul Evanghelist Luca? Iar Ea a binecuvântat icoana cu pricina și a zis: „Cu acest chip va rămâne pururea harul Meu”. Știu asta sectanții cei lipsiți de minte? Oare n-au auzit câte minuni se fac prin icoanele Preasfintei Născătoare de Dumnezeu?

Dar icoanele sfinților lui Dumnezeu, pe care El însuși i-a proslăvit? Oare imaginile lor nu propovăduiesc cu cea mai mare putere măreția nevoiței lor, care a proslăvit puterea lui Dumnezeu? Oare nu ne-au învățat și nu ne învață ei să ne închinăm numai lui Dumnezeu și să trăim după voia Lui? Oare pot fi numite idoli lucruri cum sunt icoanele acestea? Și atunci, iată cât de păgâne sunt gurile care cutează să le numească pe ele idoli, iar pe noi - închinători la idoli! Să tacă necredincioșii, fiindcă sfântul Sinod a toată lumea a rostit asupra lor anatema. Amintiți-vă acest lucru și temeți-vă - temeți-vă ca nu cumva să fiți cu cei asupra cărora a fost rostită anatema la cel de-al șaptelea Sinod a toată lumea, care a întărit definitiv credința ortodoxă, călcând și rușinând toate ereziile și schismele.

Mult timp s-a scurs de la ultimul Sinod Ecumenic - mai mult de un mileniu. De atunci n-au mai fost în Biserică Sinoade Ecumenice. De ce? Din motive politice, deoarece convocarea lor n-a mai fost cu putință. Este însă cazul să ne mâhnim prea mult pentru că nu mai sunt Sinoade Ecumenice? Nu, fiindcă primele șapte Sinoade Ecumenice au făcut tot ce trebuia făcut pentru călcarea tuturor ereziilor și pentru întărirea deplină a credinței ortodoxe.

Predici la Triod

Veți spune poate: „Dar până în ziua de astăzi apar o grămadă de erezii și schisme noi, apar o mulțime fără număr de secte”. Da, așa este, însă toate aceste erezii și schisme nu aduc nimic nou față de vechile erezii și schisme. Ele repetă și dezvoltă ideile ereticilor din vechime, care au fost cu desăvârșire răsturnate și pe deplin doborâte de către cele șapte Sinoade Ecumenice. Ca atare, ne este de ajuns marea înțelepciune pe care o avem în învățătura lor.

Iată de ce spunem că Ortodoxia a fost întărită definitiv la cel de-al șaptelea Sinod Ecumenic, și astăzi este o zi de mare solemnitate și bucurie, căci este ziua în care Biserica a rânduit să se înalțe mulțumită lui Dumnezeu pentru întemeinirea Ortodoxiei. Haideți să ne unim și noi la această laudă, la această rugăciune. Amin.

26 martie 1950

Cuvânt în cea de-a doua
Duminică din Postul Mare

Învățătura lui Hristos și învățăturile omenești

Dacă, precum vă amintiți, în cea dintâi Duminică a Marelui Post Sfânta Biserică a prăznuit întărirea Ortodoxiei de către cele șapte Sinoade Ecumenice, în cea de-a doua ea cinstește pomenirea ierarhului Grigorie Palama, marele apărător al Ortodoxiei.

Acesta a trăit în al XIV-lea veac, la aproape șase sute de ani după ultimul Sinod Ecumenic. A primit o educație aleasă, fiind apropiat al împăratului din Bizanț, dar a părăsit curând viața de la curte și s-a retras în muntele Athos, fiindcă sufletul lui năzuia spre împărtășirea statornică și nedespărțită cu Dumnezeu. În zilele lui s-a ridicat hulă asupra monahismului și mai ales asupra călugărilor din Athos, care erau defăimați pentru faptul că-și închinaseră întreaga viață numai slujirii lui Dumnezeu, cugetării la cele dumnezeiești și rugăciunii.

Sfântul Grigorie i-a înfierat cu mare putere pe acești hulitori, ridicându-se în apărarea monahismului ortodox, în acea vreme s-a ridicat ereticul Varlaam, care propovăduia învățătura greșită că, schimbându-Se la față în muntele Taborului, Domnul Iisus Hristos nu ar fi strălucit cu lumina dumnezeiască, ci cu o lumină pământească, obișnuită. Sfântul Grigorie l-a dat în vileag ca eretic, învățând cu tărie că lumina taborică este dumnezeiască.

În ziua pomenirii acestui mare ierarh, ca de altfel în toate zilele când sunt pomeniți sfinți ierarhi, auziți în Evanghelia care se citește cuvintele lui Hristos: *Adevărat, adevărat zic vouă: cel ce nu intră pe ușă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela este fur și tâlhar, iar cel ce intră prin ușă este păstorul oilor* (In. 10, 1-2).

În ele, toți învățătorii mincinoși și ereticii sunt asemuiți unor hoți și tâlhari, ce nu doresc să intre cu smerenie în sfânta credință pe ușa Ortodoxiei, ci năzuiesc să se furișeze prin altă parte. Singura intrare sfântă și legiuită în dumnezeiasca învățătură e însă una singură, și unul singur este învățătorul nostru - Iisus Hristos (v. Mt. 23, 8), iar noi suntem datori să urmăm doar Lui și nimănui altcuiva. *Eu sunt ușă: de va intra cineva prin Mine, se va mântui; și va intra, și va ieși, și pășune va afla* (In. 10, 9).

La această ușă El i-a pus ca străjeri ai împărăției Cerurilor pe sfinții apostoli, în urma cărora au primit hirotonia, ca urmași ai lor, mulți alți păstori buni: toți aceștia învață oile cele bune, turma lui Hristos, să asculte de glasul singurului învățător și Păstor, să meargă după Hristos.

Au fost și sunt numeroși conducători pe care și-i alege neamul omenesc, mulți învățători care arată felurite căi de a trăi - însă Domnul Iisus Hristos ne poruncește nouă, creștinilor, să mergem numai după El, după Păstorul Cel Bun, Care pune sufletul Său pentru oile Sale (v. In. 10, 11).

Care sunt învățăturile tuturor conducătorilor omenești și prin ce se deosebesc ele de învățătura Domnului Iisus Hristos? Toate învățăturile omenești au ca țință perfecționarea vieții noastre sociale și politice. Ele vorbesc aproape numai despre felul în care trebuie organizat aspectul exterior a vieții, despre legile de stat care ar trebui făcute, despre realizarea unei forme cât mai perfecte de organizare statală. Din aceste învățături omenești cunoaștem multe lucruri înțelepte, multe lucruri mari, multe lucruri folositoare, în fața celor mai bune și mai vrednice, în fața celor mai drepte dintre ele ne plecăm și noi.

Și totuși, de ce mergem după un singur Conducător - după Domnul nostru Iisus Hristos? De ce punem sfânta Lui învățătură mai presus de toate învățăturile social-politice ale lumii, chiar și de cele mai drepte dintre ele? Acesta e un lucru pe care trebuie neapărat să-l înțelegeți.

Înainte de venirea Domnului Iisus Hristos, lumea era adânc înstrăinată de obiectul învățării Lui, necugetând deloc la ceea ce El socotea a fi lucrul cel mai însemnat, neapărat trebuincios, pentru oameni: se gândeau numai la cele exterioare. Lumea antică era încredințată că pentru dezrădăcinarea răului de pe pământ este nevoie doar de legi drepte în stat; și lumea nouă visează la egalitate socială. Păstorul Cel Bun ne spune însă cu totul altceva.

Știți că în vremea postirii Lui de patruzeci de zile în pustie satana a început să-L ispitească. L-a suit pe un munte înalt, i-a arătat toate împărățiile pământești și a zis: „Dacă Te vei închina mie, îți voi da toate aceste împărății și slava lor” (v. Lc. 4, 6-7) - la care Domnul a răspuns: *Mergi înapoia Mea, satano, căci scris este: „Domnului Dumnezeuului tău să I te închini și numai Lui să-I slujești”* (Lc. 4, 8).

El a lepădat de la Sine puterea politică și socială și nu la reforme sociale. Se gândea. Și după aceea, cu alte prilejuri, a respins această putere - fiindcă atunci când veneau la El oameni cu rugămintea de a le fi judecător, El se dădea în lături, spunând: Cine M-a pus pe Mine judecător sau împărtitor peste voi? (Lc. 12, 14). Iar când înainte de cumplitele Sale pătimiri de pe Golgota a stat înaintea lui Pilat ca să fie judecat, și acesta L-a întrebat: „Ești împărat?”, El a răspuns: *„Da, împărat sunt, însă împărăția Mea nu este din această lume”* (v. In. 18, 33-36).

Iată ce are însemnătate pentru noi: faptul că El este Conducătorul unei împărății care nu este din această lume, iar conducătorii omenești sunt toți conducători ai împărăției acestei lumi.

Ei bine, care este deosebirea de temelie dintre învățătura lui Hristos și toate învățăturile omenești? În aceea că Hristos ne-a învățat despre împărăția care e înăuntrul nostru, ne-a învățat să luăm aminte la glasul inimii: *Căci dinăuntru, din inima omului, ies cugetele cele rele, desfrânările, hoțiile, uciderile, preacurvia, lăcomiile, vicleniile, înșelăciunea, nerușinarea, ochiul pizmaș, hula, trufia, ușurătatea* (Mc. 7, 21-22). Aceeași idee o veți afla și în Evanghelia după Luca: *Om bun, din vistieria cea bună a inimii sale scoate cele bune, pe când omul rău, din vistieria cea rea a inimii lui scoate cele rele - căci din prisosul inimii vorbește gura lui* (Lc. 6, 45).

În viața noastră duhovnicească - prin urmare și în toată viața noastră lăuntrică, care se află în legătura cea mai strânsă cu viața duhovnicească - inima împărățește și stăpânește asupra minții noastre, asupra voii și a năzuințelor. Noi cugetăm cum vrea inima, credem ceea ce-i place inimii, ne îndreptăm voința potrivit năzuințelor inimii. Simțirea, al cărei organ este inima, domnește asupra întregii noastre gândiri, credințe, cunoașteri, asupra întregii noastre concepții despre lume, asupra tuturor tendințelor sociale și politice.

Cum ne este inima, așa ne este și viața. Dacă inima este curată, sfântă, pătrunsă de dragoste fierbinte față de Domnul Iisus Hristos, toate faptele, toate gândurile, toate opiniile noastre sociale și politice, toată filosofia noastră de viață vor fi pătrunse de această simțire, de aceste sfinte porunci ale inimii - și atunci din vistieria cea bună a inimii noastre vom scoate roade bune în tot ce facem, și în primul rând în viața de zi cu zi, în legăturile noastre cu cei din jur. Iar dacă în inimă domnesc răul și întunericul, oricât de bună ar fi orânduirea socială și politică, oricât ar fi de drepte legile, omul va face rele. Nici un fel de legi, nici un fel de orânduire socială nu pot înfrâna inima omenească.

Oamenii tind să înăbușe răul prin pedepse juridice - însă răul continuă, infrațiunile nu conțenesc. Știți că și în cea mai desăvârșită orânduire de stat există o mulțime de oameni josnici, lipsiți de cinste, care fac răul și prin tot ceea ce săvârșesc strică tot lucrul bun, împiedicându-l și lipsindu-l de putere prin năzuințele inimii sale negre; știți că există o mulțime de oameni egoiști, cărora nu le pasă decât de sine și care nu se dau în lături să îi strivească pe cei ce stau în calea lor. Știți cât de mulți sunt oamenii desfrânați și că prin nici un fel de legi nu se poate face ca toți oamenii să devină buni și cinstiți, să nu mai fie oameni necinstiți, egoiști.

Sfântul Luca al Crimeei

Asta o poate face numai Domnul Iisus Hristos, fiindcă El ne-a adus învățătura Sa cea dumnezeiască despre felul în care trebuie să fie inima noastră, despre felul în care trebuie să ne-o îndreptăm. Și prin Sângele Său și Trupul Său, cu care ne împărtășim, El ne dă putere să ne luptăm cu răul, să curățim inimile noastre. Iată de ce El este pentru noi singurul Sfânt Conducător, fiindcă la deșurubarea răului nu pot și niciodată nu vor putea să ajungă conducătorii omenești. Este nevoie de harul dumnezeiesc, de puterea dumnezeiască, pentru a îndrepta inima omenească; oamenii au nevoie de ajutor haric în lupta cu răul. Și atunci, cum să nu îl iubim din toată inima pe Domnul Iisus Hristos, Care ne-a învățat adevărul cel mai adânc, Care ne-a întors luarea-aminte asupra inimilor noastre, Care ne-a adus învățătura dumnezeiască și luminoasă despre dragostea de aproapele?

Și se cuvine să băgăm de seamă că lucrurile pe care ne-a învățat El - dragostea, milostivirea, blândețea, smerenia - erau adânc străine de inimile păgânilor. Aceștia nu se închinau blândeții, ci trufiei; ei socoteau că a da milostenie săracilor este o slăbiciune de neiertat, în rândul lor era foarte răspândită sclavia, care înjosește demnitatea omenească; ei nu-i puneau pe sclavi în rândul oamenilor și se purtau cu ei ca și cu niște vite. Ciudat și nebunește ar fi sunat în urechile lor cuvintele dragoste, blândețe, smerenie și milostivire - dar ele au răsunat în întreaga lume prin dumnezeiasca propovăduire a Domnului Iisus Hristos și au supus treptat inimile oamenilor, încât în locul trufiei și disprețului față de oameni dinainte s-a încetățenit recunoașterea tocmai acestor virtuți.

Așadar, fiecare creștin este dator să își aducă aminte că trebuie să-și curățească inima, să deșurubeze din ea gândurile rele, să tindă spre sfințenia ei. Sfântul Apostol Iacov spune: *Curățiți-vă mâinile, păcătoșilor, și sfințiți-vă inimile, voi, cei îndoielnici. Pătrundeți-vă de durere, întristați-vă și vă jeliți. Râsul întoarce-se în plâns și bucuria voastră în întristare. Smeriți-vă înaintea Domnului, și El vă va înălța* (Iac. 4, 8-10).

Smeriți-vă înaintea Domnului, pocăiți-vă pentru ceea ce vă întinează inimile, umpleți viața voastră de năzuința către dragoste, bine și milostivire, și atunci va odihni asupra voastră harul Sfântului Duh. Amin.

Cuvinte în a treia săptămână
din Postul Mare

I. În grădina Ghetsimani

Să nu credeți că doar pe Cruce a răbdat Domnul suferințe de nedescris, chinuri cumplite. Chinuri și mai cumplite au început în grădina Ghetsimani, la lumina lunii. Cum Îl mai sfâșia durerea pe Mântuitorul! Cât de fierbinte S-a rugat Tatălui Său: *Părintele Meu! De este cu puțință, trecă de la Mine paharul acesta! Însă nu precum voiesc Eu, ci precum Tu voiești* (Mt. 26, 39)!

Poate că oamenii obraznici se vor gândi: „Ce lașitate! De a cerut Tatălui ca paharul pătimirilor să îl ocolească, dacă pentru aceste pătimiri a venit în lume?” Din păcate, nu toți adâncesc ceea ce a trăit Domnul în inima Sa atunci. Nu toți știu de ce a fost atât de chinuitoare rugăciunea Lui către Tatăl Său. Nu toți se cutremură la gândul că de pe fața Lui cădea sudoare de sânge. Totuși, se cade ca toți să știe asta - să știe că lupta duhovnicească pe care a trăit-o Domnul rugându-Se Tatălui Său în grădina Ghetsimani a fost cea mai mare, și totodată cea mai grea și mai cumplită încercare din viața Lui.

Ei bine, de ce au fost atât de înfricoșătoare suferințele Lui sufletești, chiar față de suferințele Lui trupești? De ce s-a întristat atât de mult Hristos înaintea pătimirilor Sale pe Cruce? Gândiți-vă: dacă vreunul dintre voi ar ajunge să ia asupra sa păcatele a o sută de oameni și să dea răspuns pentru ele înaintea lui Dumnezeu, de câtă groază s-ar umple și cât de greu l-ar apăsa păcatele străine? Iar Domnul a luat asupra Sa păcatele întregii omeniri.

Oare n-ați auzit cuvintele marelui proroc Isaia: *Iar El pentru păcatele noastre a fost rănit și pentru fărădelegile noastre a pățimit; certarea împăcării noastre asupra Lui, și prin rana Lui noi toți ne-am vindecat* (Is. 53, 5-6)? Oare nu ați citit ce scrie în prima Epistolă a Sfântului Apostol Petru: *El a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn... prin a Cărui rană v-ați vindecat* (1 Pt. 2, 24)?

Așadar, încă din grădina Ghetsimani Domnul s-a întristat sub înfricoșătoarea greutate a păcatelor întregii lumi, pe care le-a luat de bunăvoie asupra Sa, pentru care a trebuit să devină Jertfă înaintea dreptei judecăți a lui Dumnezeu, fiindcă El - și nimeni altul - putea răscumpăra păcatele întregii omeniri. Iată de ce sudoare însângerată picura de pe fruntea Lui, iată de ce S-a chinuit atâta Domnul rugându-Se Tatălui Său. Putem oare să ne închipuim măcar chinul acesta? Căci El, ca Om, era Drept, urător a toată nedreptatea și plinitor a *toată dreptatea* (Mt. 3, 15). Pe deasupra, El, Atoateștiutor fiind, știa și ce vedem noi în zilele noastre, știa că vor trece veacuri și neamul omenesc Îl va uita din ce în ce mai mult, chiar va huli și va defăima numele Lui cel sfânt, știa că la A Doua Sa Venire Fiul Omului de-abia va mai găsi credință pe pământ (v. Lc. 18, 8).

Fericitul Augustin scria: „Nicăieri nu mă uimește atât de mult măreția și sfințenia Domnului Iisus ca aici. Nu aș fi cunoscut toată măreția facerilor Lui de bine dacă El nu mi-ar fi descoperit cât de mult îl costă”. Noi nu am înțelege întreaga măreție a Jertfei lui Hristos dacă n-am ști prin ce a trecut El în ceasul cel cumplit al rugăciunii sale din grădina Ghetsimani.

Pe muntele Taborului Domnul, schimbându-Se la față, a arătat slava Sa cea dumnezeiască celor trei ucenici iubiți: Petru, Iacov și Ioan. Prin Dumnezeiasca Purtare de grijă, aceiași ucenici aveau datoria să vadă, să audă și să dea mărturie despre un lucru neasemuit de mare și însemnat: despre nemăsurata măreție a nevoinței duhovnicești cu care S-a nevoit Dumnezeu-Omul Iisus Hristos.

Sfântul Luca al Crimeei

De ce însă au adormit? O explicație simplă este aceea că erau foarte obosiți după ce au trecut în miez de noapte pârâul Chedronului și, ne spune Evanghelia după Luca, erau covârșiți de întristare. Să ne gândim: oare nu putem trage de aici învățământ spre zidirea noastră?

Ei au văzut numai în treacăt pătimirile pe care le-a îndurat Domnul Iisus Hristos. Înainte de a începe să se roage, *El s-a depărtat de la ei ca la o aruncătură de piatră* (Lc. 22, 41). Întreg adâncul înfricoșător, fără fund, al rugăciunii Lui, a fost ascuns de ochii lor. Ei dormeau, însă trezindu-se de trei ori după cuvântul lui Iisus, au văzut la lumina limpede a lunii cum Se ruga El, au auzit înfricoșătoarele Lui cuvinte - și au adormit la loc. Nu se întâmplă și cu noi la fel? Domnul ne-a poruncit: *Privegheați și rugați-vă, ca nu cândva să cădeți în ispită* (26, 41) - iar noi dormim, fiindcă suntem depărtați de Domnul, întristați, deznădăjduiți, leneși sau pur și simplu nepăsători. Și cât de mulți sunt nefericiții care uită adeseori, câteodată de tot, pătimirile îndurate pe Cruce de Hristos și calcă poruncile Fiului lui Dumnezeu, nesocotind sfințenia Sângelui Legământului, cu care au fost sfințiți, și jignesc Duhul harului (v. Evr. 10, 29)! Trebuie să plângem pentru aceștia: mântuiește-i, Doamne!

Să ne plecăm, dar, cu frică și cutremur înaintea nemăsuratei măreții a pătimirilor lui Hristos. Să cădem la Cruce și să cântăm din toată inima: „Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne, și sfântă învierea Ta slăvim!”. Amin.

II. Pe Drumul durerii

Am vorbit deja despre faptul că suferințele Domnului nostru Iisus Hristos, Mântuitorul lumii, au început încă din grădina Ghetsimani.

După aceea L-au bătut peste față, L-au îmbrâncit, L-au mânat bătându-L în Ierusalim, la arhiereul Caiafa, unde s-au adunat cei mai încrâncenați vrăjmași ai Lui și unde L-au batjocorit, L-au scuipat în față și L-au bătut întrebându-L în zeflemea: „Prorocește-ne: cine Te-a lovit?” (v. Mt. 26, 68)

Batjocurile s-au prelungit întreaga noapte, iar dimineța devreme Domnul a fost dus în pretoriu, să fie judecat de către Pilat. Înfricoșat de urletele gloatei înverșunate, sălbătice, Pilat L-a dat pe Hristos la biciuire. L-au biciuit cu sete, folosind biciul roman, care avea mânerul scurt și un întreg mănunchi de curele împletite cu fir de aramă, de care erau prinse bucăți de os. Biciuirea era o caznă atât de groaznică încât se întâmpla nu rareori ca cei supuși la ea să moară. Sângele nefericiților curgea șiroaie, trupul era sfâșiat, se rupeau bucăți de piele și mușchi.

De pe Domnul au scos purpura, însă au lăsat cununa de spini, peste care loveau cu bățul ca spinii să se înfigă și mai adânc în sfântul Lui cap. Picături mari de Sânge cădeau pe față.

După aceea, Domnul a fost dus la moarte pe o străduță strâmtă, care până acum poartă numele de „Drumul durerii” (Via Dolorosa). Pe umerii Lui au pus o Cruce grea, fiindcă cel osândit la răstignire era silit să-și poarte crucea până la locul execuției. Istovit, sleit de biciuire, El a căzut pe drum sub înfricoșătoarea greutate.

L-au ridicat bătându-L și L-au pus iarăși să-și poarte Crucea, însă El a căzut din nou. Atunci l-au oprit pe un oarecare Simon Cirineul, care se întorcea din țarina sa, și i-au poruncit să ducă Crucea lui Hristos. O, fericitul Simon! Știa el oare ce Cruce purta? Acum știe, fiindcă pentru purtarea Crucii lui Hristos a fost învrednicit, nu mă îndoiesc, de împărăția lui Dumnezeu.

Domnul era însoțit de o gloată uriașă, fiindcă în zilele Paștilor la Ierusalim se aduna mulțime de popor venit la praznic. Oamenii aveau păreri felurite cu privire la ceea ce vedeau. Femeile plângeau cu lacrimi amare, fiindcă inimile lor sunt moi și simțitoare: ele nu puteau privi asemenea pătimiri, asemenea batjocorire a Celui fără de păcat - dar Domnul, auzind plânsul lor, a deschis gura Sa, care tăcuse îndelung, și a zis: *Fiițe ale Ierusalimului! Nu Mă plângeți pe Mine, ci pe voi plângeți-vă și pe copiii voștri - căci iată, vin zile în care vor zice:*

„Fericite sunt cele sterpe și pântecele care n-au născut și sânii care n-au alăptat!” Atunci vor începe să spună munților: „Cădeți peste noi” și dealurilor: „Acoperiți-ne!”; căci dacă fac acestea cu lemnul verde, cu cel uscat ce va fi! (Lc. 23, 28-31). Dacă cu pomul verde, roditor, cu Purtătorul și Dătătorul vieții au făcut astfel, ce va fi cu pomul cel uscat al neamului evreiesc, care s-a lepădat de Mesia, care L-a dat unei morți atât de cumplite, atât de chinuitoare?

Știm că această prorocie s-a împlinit, așa cum se împlinește fiecare cuvânt al lui Dumnezeu: au venit oștile romane și au dărâmat din temelii toată cetatea și templul din Ierusalim. La istoricul iudeu Iosephus Flavius, care a trăit în acele vremuri, citim despre grozăviile de nedescris care s-au petrecut atunci, despre cât de înfricoșătoare a fost pedepsirea poporului care L-a răstignit pe Mesia.

Dar să lăsăm femeile să plângă cu lacrimi curate. Să ne uităm: ce fac bărbații care îl însoțeau pe Domnul Iisus? Ce fel de oameni sunt aceștia? Cum pot cei ce cu șase zile înainte L-au întâmpinat pe Domnul cu bucurie mare când a intrat în Ierusalim, strigând: *Osana întru cei de sus* și așternându-și hainele sub picioarele asinului pe care ședea El - cum pot acum să strige cu sălbăticie: „Răstignește-L! Răstignește-L!” Cum pot să se bucure de ce văd?

S-a petrecut un lucru groaznic: folosind în chip samavolnic sfințita lor putere, căpeteniile lui Israel au molipsit poporul cu ură oarbă către Cel Drept, ură ce a ajuns până la cererea ca El să fie omorât, până la îngrozitorul urlet: *Sângele Lui asupra noastră și asupra copiilor noștri!* (Mt. 27, 25). Drumul cel greu a fost străbătut, calea durerii s-a încheiat. Au ajuns pe Golgota cea cumplită. Iată, sapă groapa, smulg de pe Iisus toate hainele. Arhanghelii, heruvimii și serafimii, văzând aceasta, își ascund fata sub aripi îngroziți. Cel Care a împodobit cu negrită frumusețe toată firea de El zidită stă acum gol și așteaptă cumplita moarte. Cum pot privi ei goliciunea Lui?!

Crucea e aruncată pe pământ, pe ea este întins trupul Lui preacurat și cu piroane groaznice din fier sunt ținute pe ea preacuratele mâini prin a căror atingere orbii își recăpătau vederea, la al căror semn s-a potolit furtuna pe lacul Ghenizaret și vijelia s-a curmat. Sunt ținute și picioarele Lui; Crucea e ridicată și înfiptă temeinic în pământ.

S-a săvârșit fărădelegea de neînchipuit: oamenii L-au răstignit pe Ziditorul și Domnul lor. Dintre toate morțile pe care le putea născoci răutatea omenească, aceasta este cea mai groaznică. De-a lungul a câteva ceasuri, Domnul a suferit chinuri cumplite, pe care cu greu ni le închipuim în deplinătatea lor, fiindcă ele au fost cu adevărat dincolo de răbdarea omenească. Rănile făcute de piroane în mâini continuau a se sfâșia sub greutatea trupului, pricinuind dureri cumplite nervilor de la mâini, întinși ca niște strune.

La ceasul al șaselea întuneric s-a făcut peste tot pământul (Mt. 15, 33). Soarele s-a întunecat și și-a ascuns razele. Iar la ceasul al nouălea a venit clipa cea înfricoșătoare a morții lui Iisus Hristos. Din pieptul Lui a țâșnit cuvântul care până acum cutremură lumea creștină: Săvârșitu-s-a!

Săvârșitu-s-a marea lucrare a răscumpărării neamului omenesc; munții s-au cutremurat, s-au despiciat pietrele și stâncile, iar catapeteasma templului din Ierusalim s-a rupt în două de sus și până jos. Poporul, ce nu demult îi cerea moartea, s-a împărțiat de pe Golgota cu capetele plecate și lovindu-și piepturile cu pumnii.

Să mergem și noi, cu capetele plecate și lovindu-ne piepturile cu pumnii. Să ne amintim că și pentru păcatele noastre, ca și pentru păcatele întregii omeniri, a suferit Mântuitorul aceste înfricoșătoare chinuri și pătimiri. Amin.

III. Despre tâlhar

Prin toată viața Sa Domnul ne învață cum trebuie să înfruntăm necazurile și cum trebuie să ne purtăm cu cei care ni le pricinuiesc. Cutremurătoare, înfricoșătoare, însă și pline de dumnezeiască măreție sunt cele din urmă clipe ale vieții Lui pământești. Cu răutate și ură,

dar nu și fără spaimă, priveau la chinurile Răstignitului vrăjmașii Lui de moarte. Iar Domnul, în ciuda cumplitelor pătimiri, continua să iubească și să mântuiască.

Cu adâncă luare-aminte și uluire a ascultat rugăciunea Lui pentru răstignitori - Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac - tâlharul răstignit de-a dreapta Lui.

Fiul lui Dumnezeu Și-a întors nu o dată spre el sfântul Său cap, privind stăruitor în ochii și inima lui cu ochii Săi prealuminoși, atoatevăzători. O astfel de privire harică tâlharul nu văzuse niciodată în ochii oamenilor obișnuiți. El a fost uimit și de faptul că de la Iisus Cel Răstignit, Ce suferea chinuri cumplite, nu se auzeau țipete și nici măcar un singur sunet. Din ce în ce mai mult s-a pătruns de conștiința faptului că lângă el nu este răstignit un simplu om, ci Cel neasemuit mai presus decât toți oamenii.

Citea cuvintele de pe tăblița prinsă deasupra capului Celui Răstignit: „Iisus Nazarineanul, împăratul iudeilor”. Neobișnuite erau cuvintele acestea; niciodată nu se scrisese astfel despre vreun răstignit, însă Pilat poruncise să se facă un astfel de înscris pentru a-i necăji pe arhierii și pe cărturarii, fiindcă știa că ei îl clevetiseră din invidie. Pilat nu vruse să-L răstignească pe Hristos, însă din lașitate n-a îndrăznit să se împotrivescă iudeilor, n-a fost în stare să schimbe nimic - dar iată că și-a vărsat tot amarul neputinței în acest înscris de pe Cruce, care nu înfierează pe Răstignit, ci pe răstignitorii iudei, care vorbește despre faptul că ei L-au răstignit pe împăratul lor. Toți cei care citeau acest înscris rămâneau nedumeriți.

Și mai înainte, auzind că Hristos Se numește pe Sine „Pâinea Vieții, Care S-a pogorât din cer”, mulți iudei puseseră mâna pe pietre ca să îl bată, crezând că El hulește. Aceste spuse ale lui Iisus nu-și găseau loc în conștiința lor, erau de nesuferit și de neînțeles pentru ei. Mințile și inimile lor erau sfâșiate de îndoială, neștiind ce să mai creadă. Pe de o parte, îl vedeau pe Cel mai mare Făcător de minuni, Care îi vindeca pe cei bolnavi, porunca valurilor mării, învia morții, sătura cinci mii de oameni cu cinci pâini; pe de alta, auzeau învinuirile răutăcioase, pline de ură ale arhierilor și cărturarilor, care strigau că Domnul hulește și calcă legea lui Moise, și se supuneau orbește înrăuririi conducătorilor lor religioși.

Nici unul dintre ei nu a putut să îl vadă pe Hristos de vreun păcat. Vrăjmașii Lui au vrut să-și mulțumească răutatea și ura batjocorindu-L pe Răstignit. Apropiindu-se de Cruce, ziceau: Pe alții i-a mântuit, iar pe Sine nu poate să Se mântuiască! Dacă este împăratul lui Israil, să Se coboare acum de pe cruce, și vom crede în El. S-a încrezut în Dumnezeu: să-L scape acum, dacă este plăcut Lui, fiindcă El a zis: „*Sunt Fiul lui Dumnezeu*” (Mt. 27, 42-43).

Auzind aceste zeflemele, tâlharul se adâncea din ce în ce mai mult în contemplarea adevărului: „Aceștia îl numesc „Fiul lui Dumnezeu”. Și totuși, cine este?” Deodată, mințea i-a fost luminată de credința adâncă în faptul că alături de el atârână pe lemn nu numai împăratul iudeilor, ci un împărat neasemuit mai mare decât toți împărații pământești: împăratul Ceresc și Stăpânul a toată făptura; a înțeles că El nu este simplu om, ci Cel mai sfânt decât toți sfinții, Dumnezeu însuși în chip omenesc - și, cutremurat de înțelegerea aceasta, s-a îngrozit de cele ce se petreceau.

Celălalt tâlhar, la fel ca poporul din jur, rostea vorbe de hulă și spunea: Nu ești Tu Hristosul? Mântuiește-Te pe Tine însuși și pe noi. Tâlharul cel înțelept însă căuta să-i închidă gura: Nu te temi tu de Dumnezeu, că ești în aceeași osândă? „Doar noi suntem osândiți după dreptate, în vreme ce El, Acest Sfânt, n-a făcut nici un rău”. Și a cerut sfios de la Răstignit: Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta (Lc. 23, 39-42).

Ce spuse uimitoare! Tâlharul a cerut cu smerenie de la Cel fără de moarte doar ca Acesta să-Și aducă aminte de el, nefericitul și întinatul, când Se va înălța în împărăția Sa cea Cerească. Tâlharul cel înroșit de sânge omenesc a mărturisit pe cruce dumnezeirea și nepăcătoșenia desăvârșită a Domnului Iisus, Care era răstignit împreună cu el.

Ascultați uimitorul răspuns pe care l-a primit de la Fiul lui Dumnezeu și minunați-vă: *Adevărat grăiesc ție, astăzi vei fi cu Mine în rai* (Lc. 23, 43).

Pentru dragostea sa de adevăr, pentru credința înflăcărată în Fiul lui Dumnezeu și pentru mărturisirea fierbinte a sfințeniei Lui, pentru întoarcerea cu toată inima spre El, pentru adâncul nemăsurat al pocăinței sale, în care nici n-a îndrăznit să ceară iertarea cumplitelor sale

păcate, pentru osândirea de sine bărbătească, cel ce cândva își alesese cu bună știință ca meserie uciderea și prădarea celor lipsiți de apărare a devenit în acea clipită părtaș al fericirii raiului.

Cât de însemnat, cât de adânc mângâietor lucru este pentru noi, cei apăsați de păcate multe, să știm și să credem că până și păcătosul cel mai groaznic poate fi într-o clipă miluit, primind intrare în împărăția Cerurilor prin negrăita milostivire a lui Dumnezeu!

Totuși, unor oameni lipsiți de înțelepciune, mai ales dintre necredincioși, le dă prin cap să răstălmăcească pildele uimitoarei milostiviri a lui Dumnezeu după cugetarea lor cea trupească. „Iată”, zic ei, „omul a tâlhărit și a omorât întreaga viață, sau a trăit întreaga viață în curvie, și totuși este proslăvit. Dar pentru ce? Unde este dreptatea?” Acești oameni își dau în vileag orbirea duhovnicească, necunoașterea propriilor păcate, nemilostivirea și lipsa oricărei înțelegeri a esenței pocăinței, a înțelesului acestor spuse ale Domnului: *N-am venit să chem pe drepți, ci pe păcătoși la pocăință* (Mt. 9, 13).

Să ne amintim de fericita Taisia, care a săvârșit mulțime de fapte bune pentru călugării egipteni, iar apoi a fost târâtă prin puterea diavolului pe calea desfrâului. Mult au plâns și s-au rugat pentru ea monahii și, în cele din urmă, ca să o mântuiască, l-au trimis la ea pe un mare nevoitor: Cuviosul Ioan Colov. Lacrimile lui fierbinți și cuvintele lui înflăcărate despre întoarcerea la calea mântuirii au cutremurat-o pe Taisia până într-atât că aceasta, căzând la picioarele lui, l-a rugat s-o ducă într-o mănăstire de maici pentru pocăință și, lăsând toate și lepădându-se de toate, a mers după Cuviosul Ioan. Lăsându-se întunericul, au fost nevoiți să înnopteze în pustie. La miezul nopții, sfântul Ioan s-a deșteptat și a văzut o rază largă de lumină de la cer până la pământ căzând în locul unde dormea Taisia. În această lumină cerească îngerii înălțau sufletul ei, fiindcă tocmai murise, și Ioan a auzit glas: „Domnul a primit pocăința Taisiei. Ea s-a pocăit nu îndelung, dar cu mare râvnă și cu căldură sufletească”.

Așadar, iată ce are preț înaintea Domnului: puterea și adâncimea pocăinței. Pe acestea noi nu le putem judeca întotdeauna după semne dinafară, dar Domnul vede până în adâncul inimii omenești, în tainițele ei neurmat de adânci, El Singur știe ce are acolo fiecare dintre noi, vede lucrurile de preț în mijlocul celor nevrednice. El i-a spus pe șleau prorocului Ieremia: *De vei scoate lucrul de preț din cel fără de preț, vei fi ca gura Mea* (Ier. 15, 19).

Să ne întoarcem însă la tâlharul cel înțelept. Ce vedem în inima lui? Ea i se rupea de pocăință până-ntr-atât că socotea ca pe un nimic chiar și suferințele răstignirii, drept care nici nu cârtea, ca celălalt tâlhar, ci ar fi fost gata să se osândească singur la chinuri și mai mari. Într-adevăr, era răufăcător - dar, fără îndoială, minunile și predicile Fiului lui Dumnezeu, pe care poate că le văzuse și le ascultase, îi pătrunseseră adânc în inimă, întipărindu-se puternic.

Ceva asemănător s-a întâmplat și cu alt tâlhar, care a trăit mult mai târziu, la sfârșitul veacului al VIII-lea - începutul veacului al IX-lea. Noi îl numim Varvar - „Barbarul” - fiindcă nici măcar numele acestui om nu ni s-a păstrat. El era musulman fanatic, care omorâse în jurul a trei sute de ortodocși - dar Domnul l-a întors și pe un astfel de nelegiuit la pocăință în chip uimitor și mai presus de înțelegerea omenească.

Odată, acest barbar în toată puterea cuvântului a mers la o biserică de țară ca, așteptând sfârșitul slujbei, să-l omoare pe preot. Domnul însă a văzut în inima lui focul mocnit al iubirii de Adevăr și i-a deschis ochii duhovnicești. Tâlharul a văzut îngerii care slujeau împreună cu preotul și a înțeles că acesta era om cu viață sfântă. Cu privire la pocăința lui putem să judecăm după cele ce s-au întâmplat în continuare.

După ce slujba s-a sfârșit, el și-a mărturisit toate păcatele, care erau atât de groaznice, și a cerut să i se dea voie fără întârziere să se boteze, după care s-a rugat să fie lăsat să trăiască împreună cu porcii în cocina de pe lângă casa preotului. Sfâșiat de muștrări aprige de conștiință, căindu-se pentru faptele sale de fiară, el a început să se creadă mai rău decât o fiară și trei ani de zile a mers în patru labe, trei ani a mâncat împreună cu porcii, iar apoi a plecat în pădure, unde a trăit încă doisprezece ani. Cu o asprime uimitoare, el s-a chinuit prin

înfometare, prin frig, prin lipsurile de tot felul și nici nu cuteza să meargă drept, ca toți oamenii, ci se țâra pe burtă sau în genunchi.

Cât de mult își dorea Varvar să moară pentru Domnul! Și Domnul l-a învrednicit de sfârșit mucenicesc. Niște vânători, luându-l drept fiară sălbatică - fiindcă părul îi crescuse, acoperindu-l ca o adevărată blană - l-au săgetat; el însă, murind, le-a mulțumit ca celor mai mari binefăcători. Sfințenia lui era atât de limpede încât îndată după moartea lui a început cinstirea sfințelor lui moaște, care au fost mutate în biserică, începând să izvorască mir tămăduitor și să facă nenumărate minuni.

Iată adevărata pocăință: adâncă, până la moarte, pocăință în stare să facă minuni!

Ce pildă pentru noi! O, dacă s-ar întâmpla și acum ceva asemănător cu un necredincios venit să vadă cum slujim, să asculte ce citim și despre ce propovăduim! O, dacă s-ar atinge și de el puterea lui Dumnezeu și ar crede dintr-o dată, așa cum a crezut acest tâlhar Varvar!

Dar pocăința noastră unde este? Că doar lumina dumnezeiască se revarsă ca un șuvoi neconținut în inimile noastre și din filele Evangheliei, pe care o citim mereu, și în timpul slujbelor din biserică, unde mergem statornic. Luminați fiind de această lumină, oare nu ne vom schimba, oare nu ne vom speria de păcatele noastre, cum a făcut Sfântul Varvar și nu vom striga împreună cu tâlharul cel înțelept: Pomeneste-mă, Doamne, când vei veni întru împărăția Ta?!

Deci, să nu îi osândim pe sfinți cu nechibzuință, așa cum fac necredincioșii și neortodocșii, ci să ne plecăm în fața măreției pocăinței lor și a pildei lor harice. Totodată, să nu pierdem nădejdea în negrăita milostivire dumnezeiască, de care Domnul ne poate învrednici până în ultima clipă a vieții noastre, chiar și pentru un singur cuvânt de pocăință venit din toată inima, chiar și pentru o rugăciune scurtă, dar plină de credință și nădejde, pentru miluire și pentru iertarea mulțimii păcatelor noastre. Amin.

23 februarie 1949

IV. Despre închinarea Crucii

În Deuteronom, a cincea carte a marelui prooroc Moise, este scris: *Blestemat este înaintea Domnului tot cel spânzurat pe lemn* (Deut. 21, 23). Arhierii, cărturarii și fariseii, care l-au răstignit pe Domnul Iisus Hristos ca pe un făcător de rele, stricător al legii lui Moise, au hotărât să-L dea morții celei mai rușinoase, ca să înfierceze pe veci numele Lui cu blestemul răstignirii.

O, pizmă și răutate omenească! Au cutezat să îl numească răufăcător, călcător al legii, pe Cel Care învia morții, Care l-a înviat chiar și pe Lazăr cel mort de patru zile, Care deschidea ochii orbilor, făcea minuni nenumărate, porunca valurilor mării și vânturilor! Însă Domnul Iisus Hristos spunea despre Sine că n-a venit să strice legea, ci s-o împlinească.

Și atunci, pe cine să credem? Pe cei a căror limbă, aprinsă de flacăra iadului, repeta asemenea cuvinte îngrozitoare, sau pe Domnul Iisus Hristos? Noi credem și mărturisim că pe Cruce a atârnat nu un răufăcător, ci Jertfa Cea mai mare și Cea mai sfântă adusă lui Dumnezeu pentru păcatele întregii lumi. Noi știm că Domnul S-a lăsat de bunăvoie batjocorit și chinuit.

Să ne amintim ce i-a spus El apostolului Petru, care scosese sabia și tăiase urechea slugii arhierelui: *Întoarce sabia ta la locul ei, că toți cei ce scot sabia de sabie vor pieri. Sau ți se pare că nu pot să rog pe Tatăl Meu și să-Mi trimită acum mai mult de douăsprezece legiuni de îngeri?* (Mt. 26, 52-53). El, Căruia I se supuneau stihiiile, ar fi putut să-i nimicească pe toți vrăjmașii Săi, dar nu a făcut asta: a mers de bunăvoie la chinurile cumplite, S-a dat pe Sine spre răstignire.

Nenumăratele soboare ale Puterilor cerești așteptau doar un semn al Lui ca să îl apere de rușinoasa și groaznica moarte pe Cruce. El însă n-a dat semn, ci S-a suit pe Cruce de

bunăvoie. Și toate Puterile cerești s-au plecat cu frică și cutremur în fața Crucii Lui, înaintea Celui Care S-a dat pe Sine, și-a dat Sângele pentru mântuirea noastră de păcate, de stăpânirea diavolului.

O, ce păcat înfricoșător, neasemuit de cumplit, au făcut arhieriei, cărturarii și fariseii din vechime clevetindu-L pe Domnul și dându-L unei morți de rușine! Însă au căpătat ceea ce doreau atât de puternic, au atras blestemul asupra numelui și întregii Lui învățături? Nu! Dimpotrivă, au fost unealta voii lui Dumnezeu spre proslăvirea de viață Făcătoarei Crucii și a Mântuitorului lumii.

O mulțime de mucenici ai lui Hristos au fost răstigniți pe cruce, spânzurați pe lemn, dar n-au fost blestemați de Dumnezeu, ci strălucesc în ceruri ca niște stele - nu, nu sunt blestemați, ci binecuvântați de Dumnezeu. Pentru răufăcători, spânzurarea va rămâne o rușine în vecii vecilor, dar pătimirile mucenicilor pentru Domnul îi proslăvesc pe aceștia și între oameni, și în ceruri.

Cumplită este rătăcirea sectanților, care disprețuiesc crucea, fiind plini de o ură împotriva ei cum merită numai uneltele morții criminalilor: securea călăului, spânzurătoarea, ghilotina francezilor, scaunul electric american.

Mi s-a povestit o întâmplare înfricoșătoare ce a avut loc cu mulți ani în urmă în orașul Ialta. Niște băieți au găsit o cruciuliță din sedef, au privit-o cu plăcere și au hotărât s-o dea unei bătrâne care trecea pe acolo și care li s-a părut femeie de treabă. Aceasta însă era baptistă. Luând crucea - pe care, firește, era și imaginea Mântuitorului - a aruncat-o pe pământ și a călcat-o în picioare cu înverșunare, făcând-o bucățele.

Noi, creștinii ortodocși, cinștim adânc crucea lui Hristos și toată viața o purtăm pe piept. Nu poartă cruce evreii, musulmanii și toți necredincioșii, în rând cu aceștia se pun sectanții, care nu înțeleg că crucea lui Hristos a devenit cel mai sfânt odor după ce pe ea a fost întins Trupul Domnului Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, și a curs Sângele Dumnezeu-Omului; nu înțeleg că tot ce a venit în atingere cu Trupul Dumnezeu-Omului primește sfințire mare.

Ei nu cinștesc sărbătorile noastre ortodoxe, printre care și praznicul înălțării Crucii Domnului, și n-au habar de minunea care s-a săvârșit la Ierusalim în veacul al patrulea, când împărăteasa Elena, cea întocmai cu apostolii, a stricat templul păgân înălțat pe Golgota și a aflat sub el trei cruce la fel. Trebuia să afle cumva care din ele era crucea lui Hristos. Dumnezeu însuși a dezlegat nedumerirea. Pe acolo duceau un mort la groapă. Patriarhul Macarie a poruncit să fie oprită procesiunea și să fie puse crucile găsite asupra celui mort. Când au pus pe el cea de-a treia cruce - Crucea lui Hristos - mortul a înviat deodată și s-a sculat.

Deci, iubiți Crucea lui Hristos, iubiți-L pe Hristos, Cel răstignit pe ea! Cu cât vă veți gândi mai des, mai mult și mai adânc la Crucea lui Hristos, la pătimirile Lui, cu atât vi se va face mai curată, mai bună inima, și gândurile acestea vor izgoni din ea tot lucrul negru și spurcat, care împiedică Duhul lui Dumnezeu să-și facă locaș acolo.

Este oare vreun lucru mai folositor pentru noi decât aducerea-aminte statornică de Crucea lui Hristos? Este oare vreun imbold mai puternic spre a urî răutatea vieții, spre a iubi binele, spre a iubi iubirea? Nu, și nu poate fi. Tocmai de aceea mii de oameni, care au devenit mai apoi cuvioși, citind sau auzind despre pătimirile lui Hristos pe Cruce, s-au cutremurat, au uitat de toate cele din lume, le-au părăsit pe toate și nu i-a mai interesat nimic. Pentru ei, ca și pentru apostolul Pavel, întreaga lume a fost răstignită, și ei înșiși s-au răstignit împreună cu Hristos.

Ei și-au închinat întreaga viață cugetării adânci la pătimirile lui Hristos, au contemplat întreaga viață Crucea lui Hristos, și lacrimi arzătoare curgeau șiroaie din ochii lor curați, trăgând brazde aprinse pe obraji.

Noi suntem departe de ei, dar este foarte bine că în aceste zile sfinte mergeți la biserică și ascultați cu inimă înfrântă despre pătimirile lui Hristos, fiindcă aceasta vă va fi balsam pentru suflet, doctorie de patimi, de relele care se cuibăresc în inimă; conștiința vă va mostra

Sfântul Luca al Crimeei

când i se vor aminti pătimirile lui Hristos. Priviți mai des la Crucea lui Hristos și vărsați măcar o lacrimă pentru Cel răstignit pe ea pentru patimile noastre ticăloase, pentru păcatele noastre fără număr!

Veniți deci, toți robii credincioși ai Domnului Iisus, să ne închinăm și să cădem cu dragoste la Crucea Lui, prin care El ne-a mântuit de stăpânirea diavolului. Amin.

Cuvânt în Duminica Închinării Sfintei Cruci

Unde să căutăm mângâiere de necazuri?

Mângâiați, mângâiați pe poporul Meu (Is. 40, 1). Aceste cuvinte ale străvechiului proroc Isaia sunt îndreptate în primul rând către noi, păstorii, fiindcă pe umerii noștri stă nu numai datoria de a vă învăța, de a vă arăta calea lui Hristos, ci și de a vă mângâia, de a vă arăta dragoste și grijă din adâncul inimii. Și eu vă iubesc pe voi, turma dată mie de Dumnezeu, ca pe oamenii cei mai apropiați mie. Și oare eu nu știu ce multe necazuri și lacrimi aveți voi? Oare nu sunt dator să vă mângâi? Și mă voi strădui s-o fac în marea zi de astăzi a închinării Crucii lui Hristos.

Când vă învățăm calea lui Hristos, totdeauna vă îndemnăm să vă amintiți spusele Lui despre faptul că *strâmtă este poarta și îngustă este calea ce duce în împărăția lui Dumnezeu* (Mt. 7, 14), că necazurile sunt partea tuturor creștinilor.

Veți întreba: „Dar ce, numai creștinii au necazuri? Nu îndură necazuri, nenorociri și amărăciuni și oamenii acestei lumi? Nu varsă lacrimi și cei ce leapădă calea lui Hristos?” Bineînțeles, de necazuri nu scapă nici aceștia, dar este mare deosebire între prețul pe care îl au înaintea lui Dumnezeu necazurile și lacrimile noastre și prețul pe care îl au înaintea Lui necazurile și lacrimile celor care trăiesc fără Dumnezeu.

Ei își rabdă necazurile nu de bunăvoie, ci numai fiindcă nu pot scăpa deloc de ele; adeseori blestemă și cârtesc, în timp ce noi, creștinii, suntem datori să ne ducem necazurile cu totul altfel - pentru numele lui Hristos, cu mare supunere față de voia lui Dumnezeu, mulțumind lui Dumnezeu pentru tot ce ni se întâmplă: și pentru bucurii, și pentru greutăți, și pentru amărăciuni, și pentru toate nefericirile. Noi ne ducem necazurile de bunăvoie, căci dacă ne-am lepăda de Hristos am scăpa de cele mai multe necazuri - dar întrucât nu ne lepădăm, pentru pătimirile noastre Dumnezeu ne dă binecuvântare.

Oamenii lumești se străduie din răspuțeri să scape de necazuri: ei își îneacă amarul în vin și vodcă, se amestecă cu tutun și chiar cu droguri, căutând mângâiere; negăsind-o, se străduie să uite de necazuri: caută distracții, petrec, dansează, merg în ospetie și flecăresc. Asta nu trebuie să se întâmple cu creștinii, fiindcă ei sunt datori să nu înăbușe glasul conștiinței, ci, dimpotrivă, să îl asculte cu luare-aminte.

Oamenii aflați pe o treaptă duhovnicească mai înaltă caută uitarea de necazuri în prietenie, în muncă. Lucrul cel mai mare în care află ei ușurare este dragostea: dragostea dintre soți, dragostea părinților față de copii și a copiilor față de părinți, dragostea față de oamenii care merită dragoste. Orice dragoste este binecuvântată: aceasta însă este forma de început, cea mai joasă a dragostei, fiindcă de la ea, pe calea exersării în ea, trebuie să ne înălțăm la dragostea, mult mai înaltă, față de toți oamenii, față de toți cei nefericiți, față de toți cei care suferă. De la ea trebuie să ne înălțăm până la cea de-a treia treaptă a dragostei: până la dragostea dumnezeiască, până la dragostea de însuși Dumnezeu.

Niciodată nu vor afla mângâiere în necazuri cei ce n-o caută unde trebuie. Unde să căutăm mângâiere în necazuri? Despre aceasta Sfântul Proroc David spune: *Numai în Dumnezeu se liniștește sufletul meu* (Ps. 61, 1). Fericiți cei ce află mângâiere adâncă în rugăciunea fierbinte, care din inimă țâșnește, în împărtășirea duhovnicească cu Dumnezeu. Așa au fost dreptii Vechiului Testament - însă nouă, creștinilor, Domnul ne-a dăruit cea mai adâncă și mai înaltă mângâiere: a privi la Crucea lui Hristos și a ne închina ei.

Îl vedeți pe Fiul lui Dumnezeu, Cel de-al doilea Ipostas al Sfintei Treimi, Dumnezeu întrupat, Cel mai sfânt decât toți sfinții, Marele Drept, Binefăcătorul neamului omenesc, cum n-a mai cunoscut și nu va mai cunoaște vreodată lumea? Îl vedeți ținut de Cruce cu piroane din fier? Cât de greu pătimește Cel Care cu un singur semn al mâinii Sale, cu un singur cuvânt

Sfântul Luca al Crimeei

al Său porunca valurilor și vânturilor să se potolească; Cel Ce de-a lungul scurtei Sale vieți pământești a făcut minuni uluitoare din dragoste și milă față de oameni; Cel Ce vindeca toate bolile, Care deschidea ochii orbilor, Care îi ridica din pat pe cei paralizați, Care sătura cu câteva pâini mii de oameni, Care învia morții; Cel mai mare Binefăcător al lumii, Mântuitorul ei!

De pe Crucea lui Hristos se revarsă nemăsuratul șuvoi al dragostei dumnezeiești, dragoste minunată, ce nimicește în chip tainic răutatea și vrăjmășia, ce vindecă durerea și tulburarea inimii, ce întărește puterile noastre trupești și sufletești. Pe Cruce, Răscumpărătorul lumii este sfâșiat pentru păcatele noastre... Această Neasemuită Jertfă și nemărginită milostivire pune în umbră toate necazurile noastre, oricât de multe ar fi ele, oricât de grele ar fi ele.

Doar pătrunzându-vă de aceste gânduri și simțăminte, privind la Crucea lui Hristos, veți primi singura mângâiere adevărată. Nu sunt alte mângâieri asemenea ei - și la ce ne-ar face trebuință ele dacă ne este dată Crucea, pe care putem nu numai s-o privim, ci și s-o sărutăm?! Și oare nu ne adăpăm cu nesfârșită nădejde și putere din acest izvor? Plină de mângâiere sunt și Dumnezeieștile Scripturi, care istorisesc pătimirea pe Cruce a lui Hristos. În orice necaz să ne întoarcem totdeauna luarea-aminte spre Sfintele Scripturi și spre Crucea lui Hristos.

Adânciți-vă în spusele apostolului Pavel: *Bine este cuvântat Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, Părintele îndurărilor și Dumnezeu al toată mângâierea, Cel Ce ne mângâie pe noi în tot necazul nostru, ca să putem mângâia și noi pe cei care se află în tot necazul prin mângâierea cu care noi înșine suntem mângâiați de Dumnezeu (2 Cor. 1, 3-4).* Mărturisesc din toată inima adevărul acestor spuse - mărturisesc din proprie experiență, fiindcă Domnul m-a mângâiat în marele meu necaz. Pe măsură ce se înmulțesc necazurile, se înmulțește și mângâierea lui Hristos.

În această zi sfântă este scoasă spre închinare Crucea lui Hristos și îi atrage pe toți la sine, adică la Cel Ce a fost răstignit pe Cruce. Cu mare bucurie vedem cât de mulți oameni năzuiesc să vadă Crucea înălțându-se și să audă cântarea: „Crucii Tale ne închinăm, Stăpâne”. Dar ce putere ne atrage? De ce-i așa de multă lume în biserică? Ne atrage puterea nevăzută a lui Dumnezeu, ce mângâie și încălzește inimile noastre. Dumnezeu însuși să îndrepteze inimile voastre într-o dragoste a lui Dumnezeu și într-o răbdare a lui Hristos. Amin.

Cuvinte în a Patra Duminică a Postului Mare

I. Din cuvintele tale te vei osândi

Prăznuim acum pomenirea Cuviosului Părintelui nostru Ioan Scărarul. Sfântul Ioan făcea parte dintr-o familie de mare vază și a primit o educație înaltă pentru acele vremuri, dar încă din tinerețea sa a lepădat toate și a mers în muntele Sinai, viețuind patruzeci și cinci de ani în pustie, la poalele acestui munte.

Biserica fericește pomenirea lui, fiindcă el a scris o carte de mare însemnătate pentru toată lumea creștină, care se cheamă „Scara”³, în această carte, Sfântul Ioan înfățișează învățătura despre toate virtuțile creștinești și mijloacele de a urca pe treptele lor spre desăvârșire. Despre această sfântă carte s-ar putea spune foarte multe, dar astăzi vom vorbi despre ceea ce ne poate ridica foarte mari piedici în calea spre mântuire: despre cuvânt.

Sfântul Apostol Iacov vorbește despre limba noastră, despre cuvântul nostru, astfel: *Limba mic mădular este, dar cu mari lucruri se fălește! Puțin foc mult codru aprinde: foc este și limba, lume a fărădelegii. Limba își are locul ei între toate mădulele noastre, dar spurcă tot trupul și aruncă în foc drumul vieții, după ce a fost aprinsă ea însăși de focul gheenei* (Iac. 3, 5-6). Incendiul ne mistuie avutul, aduce în inimile noastre mare tulburare și frică - și iată că Sfântul Apostol Iacov compară cu incendiul limba noastră neînfrânată. Toată viața noastră va deveni neliniștită și dureroasă, fiindcă limba rea și necredincioasă este aprinsă de focul gheenei.

Orice fel de fiare și de păsări, de târătoare și de vietăți din mare a fost și este îmblânzită de firea omenească, dar limba nimeni dintre oameni nu poate s-o îmblânzească! Ea este un rău fără astâmpăr; ea este plină de venin aducător de moarte. Cu ea binecuvântăm pe Dumnezeu și Tatăl, și cu ea blestemăm pe oameni, care sunt făcuți după asemănarea lui Dumnezeu. Din aceeași gură ies binecuvântarea și blestemul. Nu trebuie, frații mei, să fie așa acestea (Iac. 3, 7-10). Nu trebuie să spurcăm astfel gurile noastre, care se ating de Sfântul Potir, primind nemuritorul și de viață făcătorul Trup și Sânge al lui Hristos. Nu trebuie ca din gurile voastre să curgă alături de cuvinte bune, cuvinte de iubire, și cuvinte de blestem, care sunt osândite de Dumnezeu.

Din gura voastră să nu iasă nici un cuvânt rău, ci numai ce este bun, spre zidirea cea de trebuință, ca să dea har celor care ascultă (Efes. 4, 29). Sfântul Apostol Iacov dă mărturie: *Dacă cineva socoate că e cucernic, dar nu își ține limba în frâu, ci își amăgește inima, cucernicia acestuia este zadarnică* (Iac. 1, 26).

Nu puțini sunt între noi cei care se cred evlavioși, dar nu își înfrânează limba; nu puțini sunt cei care după ce se întorc de la biserică, unde au ascultat cuvintele lui Hristos și chiar s-au împărtășit cu Trupul și Sângele Lui, varsă cuvinte rele și veninoase peste aproapele lor.

Dar câți nu sunt între noi cei ale căror guri nu-s îngrădite cu nimic, ci vorbesc mereu, fără conținere, pălăvrăgind și iar pălăvrăgind de dimineața până seara! Și, se înțelege, în această pălăvrăgeală sunt o mulțime de vorbe deșarte, rele - în timp ce însuși Domnul Iisus Hristos ne-a zis: *Vă spun că pentru orice cuvânt deșert pe care-l vor rosti, oamenii vor da socoteală în Ziua Judecății, căci din cuvintele tale vei fi găsit drept, și din cuvintele tale vei fi osândit* (Mt. 12, 36-37).

Oamenii cu adevărat evlavioși sunt întotdeauna într-o concentrare adâncă, se cufundă în sine, privesc în propriile inimi - iar gurile flecare nu doar că flecăresc la nesfârșit, ci varsă otravă de aspidă, de viperă (Ps. 139, 3): cuvinte otrăvite de osândire, clevetire și defăimare, înjurături dezgustătoare. Iar Domnul Iisus Hristos a interzis cu asprime orice cuvânt de ocară,

³ Sf. Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuș*, Filocalia românească, vol. IX. Traducere, introducere și note de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, EIBMBOR, București, 1980. Volumul este disponibil în colecția Biblioteca teologică digitală, la adresa <http://apologeticum.net> (nota Apologeticum).

chiar și cel mai puțin grosolan: *Cine va zice fratelui său: „netrebnicule”, vrednic va fi de judecata sinedriului, iar cine îi va zice: „nebunule”, vrednic va fi de gheena focului* (Mt. 5, 22). Vedeți ce curăție desăvârșită cere limbii noastre Domnul Iisus Hristos?

Din păcate, între creștini sunt mulți vorbitori de rău, mulți oameni care își clevetesc aproapele. Iar Sfântul Apostol Pavel, vorbind de cei ce nu vor moșteni împărăția Cerurilor - de hoți, adulteri, închinători la idoli - îi pune în rând cu aceștia și pe vorbitorii de rău: Vorbitorii de rău nu vor moșteni împărăția lui Dumnezeu (1 Cor. 6, 10).

Chiar dacă ne abținem cu luare-aminte și cu strictete de la cele mai respingătoare înjurături, de la cele mai putrede cuvinte, de la osândirea aproapelui, de la clevetire și bârfe, tot vom fi vinovați de grăire în deșert. Noi grăim în deșert întotdeauna și peste tot. Dar iată ce-i spune Sfântul Apostol Pavel lui Timotei: *O, Timotei! Păzește comoara care ți s-a încredințat, depărtându-te de vorbirile deșarte și lumești și de împotrivirile științei mincinoase. De deșartele vorbiri lumești ferește-te* (1 Tim. 6, 20; 2 Tim. 2, 16), adică îi interzice chiar să rămână acolo unde se grăiește în deșert.

Dar ce înseamnă „împotrivirile științei mincinoase”, de care apostolul Pavel îi poruncește lui Timotei să se depărteze? Sunt disputele pe care le poartă cu plăcere în jurul celor sfinte oamenii care se socot „autorități” în domeniu, care cred despre sine că au o înaltă educație teologică, dar care sunt de fapt cu desăvârșire deșerți duhovnicești.

Grăirea în deșert pustiește până în adânc sufletul. Noi ne facem singuri răni grave nu numai când rostim cuvinte putrede și deșarte, ci și când ascultăm asemenea cuvinte ieșind din guri străine. Multora le place să asculte bârfe și clevetiri despre aproapele lor și sunt la fel de vinovați înaintea lui Dumnezeu ca și cei pe care îi ascultă.

A te înfrâna de la cuvinte rele, vorbe deșarte și a te învăța să taci e o sarcină grea. Mulți nevoitori s-au ostenit din greu întreaga viață ca să își înfrâneze limba, urmărind-o cu strictete, punându-i fel și fel de îngrădiri - însă aceasta tot aluneca deseori din stăpânirea lor cum alunecă peștele din mâini, fiindcă așa e limba: alunecoasă și foarte mișcătoare. Mulți asceți s-au lepădat cu totul de vorbire - iar cuviosul avvă Agaton, ca să-și biruie limba, ca să și-o înfrâneze, s-o dezvețe de grăirea deșartă, a purtat o pietricică sub limbă timp de trei ani. Vedeți ce însemnătate dădeau sfinții cuvântului? Și noi trebuie să luăm exemplu de la ei.

Când se citesc parimiile, răsună deseori cuvintele: *Întru binecuvântarea dreptilor se va înălța cetatea, iar prin gura necredincioșilor se dărâmă*⁴ (Pilde 11, 11). Ce să însemne asta? Ce poate fi? Nu este o exagerare, ci purul adevăr. Puterea cuvântului omenesc este uriașă. El e în stare să lase o urmă adâncă, de neșters în inimi, el zidește dacă e plin de dragoste și bunătate sau dărâmă dacă, dimpotrivă, e plin de vrăjmășie și ură.

Dacă binecuvântarea dreptilor se întinde asupra cetății, dacă în inimile oamenilor pătrund sfintele lor cuvinte, cetatea se înalță, iar bunăstarea duhovnicească, prin urmare și cea materială, de asemenea crește și sporește. Iar dacă gurile necredincioșilor spurcă inimile celor din jurul lor cu vorbe asemănătoare unor aburi otrăvitori, întreaga viață duhovnicească a poporului se strică. O asemenea cetate poate ajunge pustie în deplinul înțeles al cuvântului.

Răspunderea noastră pentru orice cuvânt putred este înfricoșătoare și mare, fiindcă prin aceste cuvinte necurate nu numai că ne otrăvim pe noi înșine, ci otrăvim de asemenea inima și mintea aproapelui.

La fiecare Liturghie a Darurilor Înainte -sfințite auziți sfânta cântare: „Să se îndrepteze rugăciunea mea...” Luați aminte cu adâncă umilință la spusele: „Pune, Doamne, pază gurii mele și ușă de îngrădire împrejurul buzelor mele”. Mulți se mulțumesc însă doar cu această umilință; după ce pleacă din biserică, ea se stinge în ei treptat și uită că nu trebuie doar să ceară de la Dumnezeu ca El să „pună pază gurii”, ci și să se străduiască ei înșiși întreaga viață să-și înfrâneze limba nelegiuită, în care lucrare să ne ajute tuturor Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos. Amin.

15 aprilie 1945.

⁴ Potrivit traducerii ruse (n. tr.)

II. Înțelepciunea lumii și înțelepciunea inimii curate

Vouă, turmei mele, vă voi spune cuvintele pe care Sfântul Apostol Pavel le-a scris turmei sale filipene, iar voi să le puneți în inima voastră: *Mă rog ca dragostea voastră încă mai mult să prisosească întru cunoștință și întru toată simțirea, ca să cercați voi cele de folos, ca să fiți curați și fără de sminteală în ziua lui Hristos* (Filip. 1, 9).

Cum să le înțelegem? Cum trebuie dragostea noastră să prisosească întru cunoștință și întru toată simțirea? Acestea sunt două domenii cu totul diferite ale cunoașterii. Primul este cel cu care se ocupă toți savanții: ei cercetează natura și tot ce se săvârșește în ea, acumulează cunoștințe uriașe ale înțelepciunii acestei lumi; al doilea este cel la care ajung și oameni fără nici o știință de carte; pentru primirea acestei cunoașteri trebuie să ai doar inimă curată.

Primul domeniu al cunoașterii, domeniul cunoștințelor acestei lumi, e mare și îmbelșugat, însă în el sunt foarte multe contradicții. Pe deasupra, fiecare savant este informat doar în cele ce privesc specialitatea lui: îndeobște, chimistul nu știe astronomie, astronomul nu știe biologie, sociologul nu știe legile arhitecturii. În ziua de astăzi nu poate exista un savant care să încapă toate cunoștințele omenești, fiindcă acestea au crescut demult într-o așa măsură că nimeni nu-i în stare să le încapă. De aceea, fiecare savant stăpânește numai o mică parte din toate cunoștințele despre natură. De acest fapt își dădea seama limpede marele savant Laplace, care a zis: „Ceea ce știm este un fleac, iar ceea ce nu știm este nemăsurat!”

Mare gând! Cât adevăr este în el! Laplace întredeschide ușa care dă în domeniul altor cunoștințe - al cunoștințelor despre ceea ce-i neschimbat, veșnic, nepătruns. Dar ce, acest domeniu este cu totul inaccesibil pentru oameni? Ba nu, el este accesibil. Este accesibil doar celor ce se aseamănă cu marele nostru Părinte Ioan Scărarul, a cărui pomenire o prăznuim astăzi. Cu inimă curată, în neîncetată rugăciune și postire, el și-a înmulțit dragostea și astfel a ajuns la cunoașterea multora dintre cele pe care Laplace le pune în domeniul nemăsurat al celor neștiute de învățați, în uimitoarea sa carte numită „Scara”, el este ca un anatomist care disecă trupul, disecă sufletul, cercetând tainele lui, cercetând deprinderile noastre păcătoase și arătând căile izbăvirii de ele.

Cum se poate dobândi cunoașterea aceasta? Nu cum se dobândește cunoașterea acestei lumi, fiindcă sunt două metode ale cunoașterii: prima este cunoașterea cu mintea care analizează faptele, iar a doua, nemăsurat mai importantă, este cunoașterea prin inima curată, prin dragostea de Dumnezeu, de Hristos. La cei care L-au îndrăgit din toată inima pe Dumnezeu, care se pleacă în fata lui Hristos, în inimile lor curate se acumulează uriașe, nesfârșite cunoștințe din domeniul fără hotar al neștiutului pe care nu-i cunoaște și nu îl poate cerceta cu metodele sale știința. La necredincioși nu există această cunoaștere cu inima: ei cunosc doar cu mintea și de aceea nici nu cred.

Mă rog cum se ruga Sfântul Apostol Pavel ca dragostea voastră să prisosească întru știință, încât dragostea de Hristos să vă deschidă acest domeniu neasemuit mai important decât înțelepciunea lumii: domeniul veșnicului, domeniul adevărului absolut.

Noi însă ne rugăm însă ca dragostea voastră să prisosească nu doar în dobândirea cunoașterii, ci și întru toată simțirea. Cum poate dragostea să prisosească întru toată simțirea? Dacă privind la cerul nemărginit cu nenumărate stele, la marea puternică ce se înviforează, la munții cei înalți, vă pătrundeți de simțământul evlaviei, fie ca această evlavie înaintea înțelepciunii lui Dumnezeu, care a făcut cerul, și marea, și munții, să prisosească în dragostea față de Dumnezeu.

Când ne minunăm de zidirile lui Dumnezeu, care sunt întocmite atât de uimitor, în noi crește simțământul de închinare înaintea lui Dumnezeu, Care este Dragoste, crește dragostea de Dumnezeu Cel înțelept și Mare, iar dragostea de Dumnezeu este începutul a toată dragostea.

Când vă pătrundeți de simțământul milei față de oamenii nefericiți, dragostea voastră să crească din ce în ce mai mult: ea se va aprinde cu văpaie puternică și va da roade în faptele milosteniei.

Când vă veți înfricoșa înaintea cuiva sau a ceva, amintiți-vă de cuvintele apostolului Ioan: *în iubire nu este frică, ci iubirea desăvârșită alungă frica* (1 In. 4, 18). Agonișiți dragoste care să alunge de la voi orice frică.

Amintiți-vă că sfinții mari, cum a fost cuviosul Serafim de Sarov, nu se temeau deloc de fiarele sălbatice, ci le hrăneau cu mâna lor. Iar cuviosul Gherasim, a cărui pomenire am prăznuit-o ieri, avea ca prieten apropiat și slujitor un leu, căruia îi făcuse bine scoțându-i un spin din labă. În acești sfinți nu era frică nici înaintea fiarelor sălbatice, nici înaintea oamenilor, fiindcă ei iubeau toți oamenii - chiar și pe tâlharii ce năvăleau asupra lor îi binecuvântau, îi ocroteau de judecata omenească, așa cum a făcut cuviosul Serafim. În dragostea lor nemăsurată nu era nici o frică.

Dacă vă biruie invidia, amintiți-vă de dragoste și în loc să invidiați bucurați-vă de bucuria, de succesele celor pe care îi invidiați, și ca urmare dragostea voastră va spori. Dacă vă biruie mânia, dacă vă enervați, amintiți-vă de sfinți: ei se purtau cu mare dragoste față de cei care îi enervau, și le iertau toate jignirile, și își iubeau vrăjmașii.

Iată ce înseamnă cuvintele apostolului Pavel despre faptul că dragostea trebuie să prisosească nu numai întru cunoștință, ci și întru toată simțirea. Dar ce spune el despre înțelepciunea învățaților, înaintea căreia mulți se închină ca niște robi? *Înțelepciunea acestei lumi nebunie este înaintea lui Dumnezeu* (1 Cor. 3, 19). Iată și spusele Sfântului Proroc Ieremia: *Nebun este tot omul întru știința lui* (Ier. 10, 14). În minunatul său imn închinat dragostei Sfântul Apostol Pavel spune: Dragostea nu cade niciodată. Cât despre prorocii - se vor desființa, darul limbilor va înceta, știința se va sfârși (1 Cor. 13, 8): cunoștințele vor fi cândva desființate, desființată va fi înțelepciunea acestei lumi - de Dumnezeu va fi desființată. Apostolul Pavel ne previne: *Cunoașterea îngâmfă, iar dragostea zidește* (1 Cor. 8, 1).

Trufașii se îngâmfă, se mândresc cu cunoștințele lor și cu înțelepciunea lor lumească - cu acea înțelepciune care, după spusele apostolului Pavel, va pieri! Noi, creștinii, să nu ne mândrim cu înțelepciunea pământească, să nu ne mândrim nici cu înțelepciunea cea preafaltă dată de Domnul Iisus, fiindcă această înțelepciune, de care erau pline inimile cuvioșilor, ducă nu la trufie, ci, dimpotrivă, la smerenia cea mai adâncă, fiindcă atunci când omul cunoaște veșnicile taine dumnezeiești, când inima lui se curățește și se luminează, din ea sunt izgonite trufia și îngâmfarea și în locul lor se sălășluiește în inimă sfânta smerenie.

Așadar, să prisosească dragostea voastră întru cunoștință și întru toată simțirea, pentru ca voi, cunoscând cele nemăsurat mai bune decât înțelepciunea acestei lumi, să fiți curați și neîmpiedicați în Ziua lui Hristos, plini de roadele dreptății lui Iisus Hristos, întru slava și lauda lui Dumnezeu. Amin.

Cuvinte în cea de-a Cincea Duminică a Postului Mare

I. Întoarceți-vă la Mine cu toată inima voastră

Astăzi, Sfânta Biserică le aduce ca pildă tuturor celor care se pocăiesc pe cuvioasa Maria Egipteanca, una dintre cele mai mari sfinte, a cărei viață este atât de uimitoare și plină de învățături, atât de adânci încât trebuie să știm tot ce se poate despre ea.

În tinerețe, Maria Egipteanca era de o frumusețe strălucitoare. Ea locuia în Alexandria, ducând o viață desfrânată. Odată, plimbându-se pe malul mării, a văzut o corabie care pleca spre Palestina, ducând pelerini la praznicul Înălțării Crucii Domnului. Pe corabie erau numeroși tineri, și i-a venit în gând să meargă împreună cu ei ca să-i ademenească. După sosirea în Palestina, toți pelerinii au mers la Ierusalim, la biserica ~nvierii lui Hristos. A mers acolo și Maria - dar când a vrut să intre în biserică laolaltă cu toți ceilalți, a simțit că o putere nevăzută o împinge, nelăsând-o să intre.

De trei ori a încercat, și de trei ori a fost oprită de acea putere tainică. Maria s-a cutremurat până în adânc, neputând pricepe ce înseamnă aceasta: de ce toți intră în biserică, iar ea nu poate să-i treacă pragul? Intr-o stare de adâncă tulburare sufletească, ea și-a ridicat ochii și a văzut icoana Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, în acea clipă a început pentru prima dată să se roage fierbinte, cerându-i Maicii Domnului s-o lase în biserică. După această rugăciune fierbinte nimic n-a mai oprit-o, și a intrat fără împiedicare. A fost adânc cutremurată de slujba praznicului Înălțării Crucii Domnului, și după ce aceasta s-a sfârșit a trecut Iordanul și a mers în inima pustiei, unde a trăit nevăzând pe nimeni patruzeci și șapte de ani.

Ea i-a povestit despre viața sa cuviosului Zosima, care din purtarea de grijă a lui Dumnezeu a întâlnit-o în pustie; i-a povestit că în primii șaptesprezece ani de viață în pustie suferințele ei au fost din cale-afară de grele: a suferit de arșiță și foame în timp ce i se năluceau mâncăruri și băuturi alese și toată viața ei desfrânată din Alexandria. Vreme de șaptesprezece ani s-a luptat ea cu nălucirile acestea, și doar în cel de-al optsprezecelea an a dobândit tihnă adâncă, după care a trăit în pustie încă treizeci de ani, devenind un adevărat înger în trup - fiindcă atunci când se ruga se înălța de pe pământ și plutea în văzduh. Nu este o legendă. Noi nu ne îndoim de asta, fiindcă și alți sfinți mari s-au învrednicit de asemenea rugăciune. Dar cum se poate explica ea? Cum poate trupul omenesc să se ridice deasupra pământului și să plutească în văzduh? Singura explicație este că duhul omenesc luminat de rugăciunea neîncetată și de postire dobândește o uriașă stăpânire asupra trupului, fiindcă trupul nostru este unealta duhului și poate fi supus poruncilor acestuia. Trupul poate deveni atât de subțire și de ușor încât devine în stare să plutească în văzduh.

După ce a terminat de vorbit cu cuviosul Zosima, cuvioasa Maria i-a poruncit să vină la Iordan peste un an și s-o aștepte acolo cu Sfintele Daruri, ceea ce el a și făcut, întorcându-se după un an, a văzut-o în depărtare pe cuvioasa Maria, care se apropia de el; a văzut cum aceasta s-a apropiat de râu, l-a însemnat cu semnul crucii și a venit la el pe apă. Și a împărtășit-o monahul Zosima cu frică și cutremur, iar cuvioasa Maria i-a poruncit să vină iarăși peste un an în locul unde o văzuse prima dată.

A trecut anul, iar cuviosul Zosima a mers acolo și a văzut-o pe Sfânta Maria zăcând pe pământ moartă. Pe nisip stătea scris: „Păcătoasa Maria a murit pe întâi aprilie; înmormânteaz-o”. Cuviosul Zosima a prohodit-o, însă era în încurcătură, neștiind cum s-o înmormânteze, căci nu avea cu ce să sape groapa. Atunci s-a petrecut o nouă minune: a venit un leu, a săpat cu ghearele o groapă adâncă și a plecat. Așa a înmormântat-o monahul Zosima pe cuvioasa Maria.

Minunată viață, care nu seamănă deloc cu viețile oamenilor obișnuiți! În ea uimesc mai ales două lucruri, în primul rând, harul lui Dumnezeu, neasemuita Lui milostivire și prevedere a faptului că jalnica desfrânată va deveni o sfântă dintre cele mai mari. Al doilea - repeziciunea, neașteptata adâncime și hotărâre a întoarcerii cuvioasei Maria de la viața sa păcătoasă dinaintea la nevoița ei neasemuită din pustie. Cuvioasa Măria a împlinit lucrul despre care vorbește prorocul: *~!ntoarceți-vă la Mine din toată inima voastră, cu post, cu plângere și cu rugăciune, și sfâșiați inimile voastre, iar nu hainele voastre, și vă întoarceți la Domnul Dumnezeu vostru, că Milostiv și îndurat este, Îndelung-Răbdător și Mult-milostiv, și Îi pare rău de răutăți* (Ioil 2, 12-13).

Și Sfânta Măria și-a sfâșiat inima și s-a întors din toată inima, deodată, la Dumnezeu. Ea a împlinit și lucrul despre care vorbește Sfântul Prooroc Iezechiel: *Vă veți aduce aminte acolo de căile voastre, întru care v-ati pângărit, și veți bate fețele voastre pentru toate răutățile voastre* (Iez. 20, 43). Și s-au împlinit asupra ei cuvintele lui Dumnezeu, și a aflat de milostivirea Lui nesfârșită, despre sfințenia Lui nemărginită, când Domnul a făcut cu ea nu după faptele ei, ci după mila Sa, pentru sfânt numele Său.

Iată cum e adevărata pocăință, iată cum trebuie să se poarte toți cei împovărați de păcate grele: să se întoarcă într-o clipă, din toată inima, la Dumnezeu, să se scârbească de viața lor dinainte, să se scârbească de ei înșiși, să părăsească fără amânare toate păcatele dinainte și să se pocăiască toată viața, cum s-a pocăit Sfânta Maria Egipteanca. Vedeți ce adâncime nemăsurată a avut pocăința ei, în ce măsură fără seamăn a avut conștiința propriei nevrednicii, cât de uimitoare a fost puterea voinței ei în lupta cu patimile, cât de mult timp a petrecut în sfânta pocăință și în postire. Nu știm cu ce s-a hrănit cuvioasa Maria în adâncul pustiei patruzeci și șapte de ani, dar ea a petrecut acolo vreme îndelungată și a ajuns la sfințenie mare. Ea le-a arătat tuturor celor ce merg pe calea răului, pe calea propriilor patimi, pildă a felului care trebuie să o rupă cu viața păcătoasă, a felului în care trebuie să se pocăiască și să ceară iertare de la Dumnezeu.

Din Viețile Sfinților cunoaștem multe alte pilde ale unei pocăințe neobișnuit de adânci. O asemenea pocăință este obligatorie pentru toți creștinii ce se întorc la Dumnezeu. Dar ce să spun despre noi, creștinii de rând, care nu putem fi numiți „foarte mari” păcătoși, care n-am trăit în curvie, nu ne-am murdărit în desfrâu, beție, fărâdelegi, hoție? Oare trebuie să ne pocăim, sau ne putem spune așa cum spun mulți dintre noi: „Dar eu ce mari păcate am? Acolo, niște păcate obișnuite, omenești”.

Oare pentru a pune început pocăinței trebuie să facem păcate drăcești? Oare aceste păcate omenești nu înseamnă nimic? Oare Hristos nu cere să fim desăvârșiți, pentru că Tatăl nostru Cel Cereș desăvârșit este (v. Mt. 5, 48)? Oare nu amenință El cu pedepse grele chiar și pentru orice cuvânt rău (v. Mt. 12, 36)? Asta în vreme ce sunt destui care curvesc și zic liniștiți: „Și ce-i cu asta, ce, e vreun păcat mare? Slăbiciune omenească”, nădăjduind în iubirea de oameni a lui Dumnezeu, în faptul că El le va ierta toate păcatele. Dar au ei dreptul la o asemenea nădejde? Bineînțeles că nu. Domnul nu este numai Iubitor de oameni, El e și Drept Judecător - El iartă doar păcatele pe care le-am conștientizat adânc și pentru care ne-am pocăit din toată inima, și atunci iartă cu ușurință uimitoare.

În Evanghelia de astăzi ați ascultat cum Domnul a iertat-o pe curva care a spălat picioarele Lui cu lacrimi și le-a șters cu părul său. A iertat-o îndată, întrucât ea îl îndrăgise din toată inima.

Domnul trebuie iubit din toată inima, trebuie să ne temem chiar de cele mai mici păcate, trebuie să năzuim a fi asemănători cu acei sfinți nevoitori ce n-au avut păcate grele, dar și-au petrecut toată viața în pocăință.

Mulți sfinți au plâns neîncetat, după cuvântului prorocului Ieremia: *Să cercetăm căile noastre, luând aminte și întorcându-ne la Domnul! Să ridicăm inimile și mâinile noastre la Domnul din cer: noi am păcătuit și ne-am răzvrătit* (Plângerile 3, 40-42). Ei căutau în inima lor cu mare stăruință orice necurăție, se pocăiau tot timpul și se mâhneau pentru păcatele lor. Aveau așezarea sufletească așa cum poruncește Sfântul Apostol Iacov: *Întristați-vă și jeliți*.

Râsul întoarce-se în plâns și bucuria voastră în întristare (Iac. 4, 9). Această poruncă îi privește nu numai pe marii păcătoși, ci ne privește pe noi toți. Într-o astfel de pocăință adâncă pentru păcatele lor au viețuit toți cei ce s-au întors din toată inima la Domnul Iisus Hristos. Sfântul Apostol Pavel spune: *Întristarea după Dumnezeu pocăință spre mântuire fără părere de rău lucrează, iar întristarea lumii moarte lucrează* (2 Cor. 7, 10-11). Ce este întristarea după Dumnezeu? Este dorul de Dumnezeu, dorul de curăție, de sfințenie, e întristarea care umple inima omului care vede necurăția și nevrednicia sa. Această întristare este mântuitoare. Dar ce e întristarea lumii? Întristarea pentru bunurile lumești, pentru toate nereușitele noastre în lupta pentru o viață bogată și sătulă, pentru toate pierderile pe care le suferim în această goană după bunurile lumești.

Așadar, așezarea de totdeauna a inimii creștinului trebuie să fie întristarea după Dumnezeu. Râsul este departe de cel ce are o asemenea așezare; el nu va năzui spre veselie. Atunci, dacă va fi cuprins de o singură năzuință - cea către Dumnezeu, către curăție, către sfințenie - va deveni înțelept, liniștit și blând până în adânc. Preaînțeleptul împărat Solomon a spus un cuvânt foarte adânc despre cel ce a dobândit o astfel de înțelepciune: *Inima înțelepților în casa plângerii, iar inima nebunilor în casa veseliei* (Ecl. 7, 5). Locul nostru nu e în casa veseliei - locul nostru este, de-a lungul întregii noastre vieți, în casa plângerii, în tovărășia celor ce plâng și se întristează, în tovărășia celor ce își frâng inimile înaintea lui Dumnezeu, ce își dau seama de necurăția lor.

Iată calea arătată oamenilor obișnuiți, creștinilor de rând - dar mulți dintre noi merg pe această cale, mulți dintre noi realizează atât de adânc însemnătatea pocăinței? Nicidecum. Cei mai mulți cred că este de ajuns să te pocăiești pentru păcatele grele, de care îți dai seama limpede. Aceasta însă nu este deloc de ajuns, fiindcă păcatele de care ne dăm seama tulbure sunt mult mai multe decât păcatele „grole”, și totdeauna trebuie să căutăm orice necurăție din inima noastră, nu trebuie să fim nepăsători în lucrarea mântuirii noastre, fiindcă nepăsarea înseamnă moarte duhovnicească.

Se întâmplă însă ca oamenii să cadă în cealaltă extremă: cei cu păcate grele se deznădăduiesc de mântuirea lor, de milostivirea lui Dumnezeu. Ei cred că este deja prea târziu ca să se pocăiască, și satana le șoptește: „Da, da, așa e, în zadar te mai pocăiești, nu pierde vremea cu asta”. Acești oameni, căzând în deznădejde, lepădându-se de pocăință, nu știu ce este scris în cartea prorocului Iezechiel: *Și cel fărădelege, de se va întoarce de la toate fărădelegile sale, pe care le-afăcut, și va păzi toate poruncile Mele, și va face dreptate și milă, viu va fi și nu va muri. Toate nedreptățile lui, câte le-a făcut, nu se vor pomeni, ci întru dreptatea sa pe care a făcut-o va fi viu. Au cu vrere voiesc moartea celui fărădelege, zice Domnul, și nu mai vârtos să se abată el de la calea sa cea rea și să fie viu? (Iez. 18, 21-23)?* Dumnezeu nu voiește moartea păcătosului, ci mântuirea lui. A crede că milostivirea lui Dumnezeu este neîndestulătoare pentru iertarea păcatelor grele este totuna cu a spune că dacă arunci în mare un pumn de nisip murdar, ea se va murdări. Nu, ci marea va spăla acel nisip murdar, și el va pieri în adâncul ei fără fund. Iar milostivirea lui Dumnezeu este fără margini, este nemăsurat mai mare decât oceanul nesfârșit, și în această milostivire dumnezeiască putem cu ușurință îneca toate păcatele grele dacă ne vom pocăi pentru ele din toată inima.

Mulți oameni lasă pentru bătrânețe marea lucrare a pocăinței. „Păi cum, o să mă distrez și eu cât sunt tânăr, o să mă bucur de viață, iar când o să îmbătrânesc o să am timp să mă pocăiesc”, spun ei. Oare este înțelept să faci așa? Oare știe vreunul dintre noi când va veni ceasul morții? Oare te poți bizui pe faptul că o să ajungi la bătrânețe? Trebuie să te pocăiești neîntârziat, îndată ce a fost săvârșit păcatul, fără să amâni nici cu o zi, nici cu un ceas. Trebuie să-ți amintești cuvintele pe care le spunea Sfântul Ioan Botezătorul la Iordan chemând poporul la pocăință: *Iată, securea stă la rădăcina pomilor, și tot pomul care nu face roadă bună se taie și se aruncă în foc* (Mt. 3, 10).

Deci, să ne temem de aceasta și să ne amintim că la rădăcina pomului stă deja securea: dacă nu vom aduce roadele bunătății, iubirii și curăției, vom fi tăiați de această secure când nici nu vom gândi. Să se cutremure inima noastră, temându-se de nepăsarea față de păcatele

neiertate, și fie ca întotdeauna să stea în fața noastră uimitorul chip îngeresc al cuvioasei Măria Egipteanca, ce ne-a arătat o asemenea cale minunată, desăvârșită spre pocăință. Cu sfințele ei rugăciuni, fie ca Domnul să ne învrednicească de pocăință adevărată și de iertarea păcatelor noastre. Amin.

II. Lumina lină a cunoașterii lui Dumnezeu în inimile cuvioase

Iată că se apropie sfârșitul Sfintei Patruzecimi. Să ne adunăm gândurile și să cercetăm: oare a fost atins scopul sfântului post?

Pentru ce a fost rânduit Postul Mare, care este obligatoriu pentru toți creștinii? Pentru a ne putea pregăti ca să întâmpinăm cu vrednicie cea mai mare zi din istoria omenirii, ziua mântuirii neamului omenesc - a preaslăvitei Învieri a Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos după moartea Lui pe Cruce.

Cu trei săptămâni înainte de începutul Postului Mare, Sfânta Biserică începe cu grijă să ne pregătească pentru această întâlnire, amintindu-ne pildele evanghelice și chemându-ne să pătrundem în tâlcul lor, iar apoi, în duminicile Patruzecimii, amintindu-ne evenimente din istoria Bisericii, legate mai ales de numele unor mari sfinți.

În cea de-a cincea săptămână se înalță înaintea noastră uluitorul chip al unei femei care a început ca noian a tot păcatul și a toată necurăția, pentru a deveni în cele din urmă înger în trup: chipul cuvioasei Maria Egipteanca, întoarsă fulgerător de Dumnezeu de pe calea cea pierzătoare a vieții desfrânate, a vieții de curvie, ea a devenit pentru noi toți pildă a pocăinței.

Ea nu știa Sfânta Scriptură, nu a citit-o niciodată; a intrat în pustie fără cărți, și totuși, cum povestește bătrânul Zosima, l-a uimit prin adâncă cunoaștere a Scripturii. Dumnezeu însuși a învățat-o, fiindcă ea auzea în inima sa cuvintele Sfintei Scripturi. Dumnezeu i-a dat străvedere, pe care nu o au oamenii obișnuiți: cunoștea numele monahului Zosima, știa că este preot. Ea ne-a arătat cea mai uluitoare dintre toate pildele de pocăință, chemându-ne și pe noi pe această cale: fiindcă atunci când auzim de ea, de viața ei chinuitoare din pustie, trebuie să ne rușinăm dacă nu ne pocăim deloc, dacă nu ne îngrijim de curățirea inimii noastre.

Să ne amintim încă o pildă de mare pocăință, pe care a săvârșit-o făcătorul de minuni și marele postitor care a fost sihastrul Iacov. După ce a săvârșit două păcate foarte grele, cumplite, el a căzut în deznădejde, vrând să lase viețuirea sa și să plece în lume - dar Domnul l-a repus pe calea pocăinței, încât a petrecut zece ani într-o peșteră plină de oase omenești, plângând cu lacrimi de sânge păcatul său înfricoșător. Și a fost miluit de Dumnezeu, Care i-a înapoiat darul facerii de minuni.

Aceste pilde strălucitoare de pocăință ale cuvioșilor ne îndeamnă și pe noi să ne pocăim de păcatele noastre. Și astăzi vreau să vă spun câteva cuvinte despre cuvioși în general. Cuvioșii sunt sfinții monahi și pustnici. Din păcate, demult au început să fie osândiți cu asprime și grosolănie toți monahii, chiar să fie numiți paraziți, depravați, să se spună cu dispreț că ei se îngrijesc numai de mântuirea propriului suflet, că nu le pasă de suferințele și de răul din lume.

Să fie adevărat? Nicidecum! Este o minciună grosolană, fiindcă cei ce sălășluiau în mănăstirile Egiptului, Palestinei, iar apoi și în cele ale Rusiei, s-au ostenit foarte mult în slujirea adusă de ei lui Dumnezeu. Da, într-adevăr, ei se ocupau numai de curățirea propriei inimi. Da, într-adevăr, ei năzuiau numai să intre în împărtășirea personală cu Dumnezeu. Oare lucrul acesta nu este însemnat, nu este necesar pentru lume? Ba da, este cât se poate de necesar, fiindcă cei care și-au închinat viața lui Dumnezeu, istovindu-și trupul în rugăciune și postire, au devenit cu adevărat mari. Despre ei Sfântul Apostol Pavel spune în Epistola către evrei: *De care lumea nu era vrednică (Evr. 11, 38). Și însuși Domnul Iisus Hristos spune că ei sunt lumina lumii, ei sunt sarea pământului* (v. Mt. 5, 13-14).

Ce adevăr adânc stă în aceste spuse! Prin viața lor îngerească ei luminează în întunericul păcatului ca stelele cerului, arătându-ne calea pe care trebuie să mergem. Ei ne-au

arătat icoana a ceea ce trebuie să fie, măcar într-o mică măsură, fiecare creștin. Asupra lor s-au împlinit uluitoarele cuvinte ale Domnului nostru Iisus Hristos: *Amin, amin zic vouă: cel ce crede întru Mine va face și el lucrurile pe care le fac Eu, și mai mari decât acestea va face* (In. 14, 12).

În cei care citesc pentru întâia dată cuvintele acestea răsare îndoiala: „Cum, poate cineva să facă minuni ca cele ale lui Hristos și chiar mai mari?” Da, nu vă îndoiiți de asta, fiindcă au fost mari cuvioși care au făcut lucruri asemenea celor pe care le-a făcut însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Mulți cuvioși au înviat morți - de pildă, cuviosul Macarie cel Mare, cuviosul Eftimie cel Mare, cuviosul Serghie din Radonej (acesta a înviat un băiat pe care tatăl său îl adusese mort).

Au fost alți cuvioși mari care, asemenea Domnului Iisus Hristos, Care a săturat cu puțină pâine patru mii și cinci mii de oameni, au săturat, fără să aibă mâncare la îndemână, multe sute de oameni flămânzi, care veniseră în mănăstire. Cu rugăciunile lor, magaziiile mănăstirești se umpleau în chip minunat cu grâne și cu pâine atunci când frații flămânzeau și erau gata să se împrăștie ca să nu moară de foame. Oare nu vă amintiți de minuni asemănătoare făcute de cuvioșii Serghie din Radonej, Macarie cel Mare, Eftimie cel Mare, Sava cel Sfințit și mulți alții? Cu rugăciunea lor, ei umpleau deodată hambarele pustii, încât hrăneau nu numai obștea, ci și pe flămânzii și pe săracii care veneau în mănăstire. Iar Sfântul Teodosie cel Mare a făcut o minune cu adevărat ca cele ale lui Hristos, saturând poporul în mănăstire când se terminaseră cu desăvârșire proviziile de hrană.

În rai, înainte de cădere, strămoșii noștri, Adam și Eva, aveau stăpânire asupra tuturor fiarelor. Stăpânirea aceasta a fost pierdută de către ei atunci când neamul omenesc a căzut în stricăciune. S-au aflat însă oameni mari care au recăpătat-o. Cuvioșii Serafim din Sarov și Serghie din Radonej hrăneau din mână urși, iar urșii îi ascultau, îi înțelegeau. Cuvioșilor Gherasim și Chiriac le-au slujit toată viața niște lei, iar cuviosul Zosima, care mai târziu a devenit mucenic, trăia în mijlocul unei haite de fiare sălbatice. Stătea de vorbă cu ele, ele îl înțelegeau, îl iubeau, iar când a sosit ceasul muceniei lui, din pustie a venit un leu uriaș și a pus capăt chinurilor.

Cuviosul Sava a mers într-o peșteră din pustie, unde trăia un leu, și s-a sălășluit acolo. Când leul s-a întors, nu s-a atins de sfânt, ci doar a început să-l tragă de poala dulamei ca să-l scoată din peșteră. Cuviosul Sava i-a propus leului să locuiască împreună. „Dacă nu vrei”, i-a spus, „pleacă tu, fiindcă înaintea lui Dumnezeu eu sunt mai bun ca tine”. Și leul a plecat. Alt leu s-a tras din drum ca să-i facă loc cuviosului Ioan Sihastrul. Astfel, cuvioșii noștri Părinți au recăpătat stăpânirea asupra fiarelor, care a fost pierdută de strămoșii Adam și Eva.

Câte pilde uimitoare a căii pe care trebuie s-o urmăm ne-au arătat alți cuvioși! Marele făcător de minuni Macarie Egipteanul, care învia morții, a fost clevetit de o curvă, care spunea că a rămas însărcinată cu el. Pe atunci era tânăr, și minciuna a fost crezută. Tot satul, mâniat de păruta nelegiuire, s-a aruncat asupra lui și l-a bătut până ce l-au lăsat mai mult mort decât viu, fiindcă el nici n-a încercat să se dezvinovățească. Atunci când a venit vremea să nască, clevetitoarea s-a chinuit cinci zile, până când s-a pocăit pentru învinuirea mincinoasă adusă dreptului. Locuitorii satului s-au speriat și au mers la cuviosul ca să-și ceară iertare, însă el a fugit în pustie ca să nu fie lăudat, ca să nu-și ceară oamenii iertare de la el.

Dar cât de mare a fost cuviosul Dula, care întreaga viață a răbdat ocări de la frații ce nu-l aveau la inimă și a arătat mare blândețe față de toți cei ce îl dușmăneau!

Iar acelora dintre noi care, suferind din pricina bolilor, se descurajează, să le fie pildă cuvioasa Singlitichia, care până la bătrânețea cea mai adâncă a dus o viață aspră, ascetică, în timp ce suferea de o boală cumplită, de neîndurat: până și cei din jur simțeau mirosul urât care ieșea din carnea ei putredă. Să ne fie pildă și cuviosul Pimen din Lavra Peșterilor, care din copilărie zăcea bolnav, dar a fost tuns monah în chip minunat de către îngerii lui Dumnezeu, care i s-au arătat în chipul starețului și al fraților. Nouă, care ne îngrijim atât de mult de trupul nostru, care îl spălăm și îl încălzim, îl hrănim peste măsură, îl împodobim cu haine luxoase, să ne fie pildă oamenii minunați despre care citim în Viețile Sfinților. Cuviosul Daniil Stâlpnicul

nici pe gerul cel mai crunt, când sufla viscolul înghețat și troienea, nu s-a coborât de pe stâlpul său, ci a stat două zile în viscol acoperit doar cu niște zdrențe și aproape că a degerat; Procopie din Ustiug, nebunul pentru Hristos, când a fost întrebat cum a petrecut o noapte de iarnă acoperit numai cu niște zdrențe, desculț, a răspuns: „Păi aproape că am murit de frig, dar un înger ceresc s-a atins de mine cu o floriceică din rai, și am simțit căldură în toate mădulele”.

Acum prăznuim pomenirea unui mare ierarh: patriarhul Nichifor al Constantinopolului, iar ieri am prăznuit pomenirea Cuviosului Teofan Mărturisitorul. Ei au trăit pe vremea împăratului Leon, crunt prigonitor al celor care cinsteau icoanele, au fost mărturisitori și au suferit pedepse foarte grele. Odată, când Teofan dădea învățătură ucenicilor săi, le-a poruncit pe neașteptate să aprindă lumânări, să aducă tămâie, și a început să cădească, după care a făcut o metanie mare. Când ucenicii au întrebat mirați de ce s-a închinat cu lumânările aprinse, Sfântul Teofan a răspuns: „Iată, pe mare plutește spre locul de surghiun Sfântul Patriarh Nichifor. Lui mă închin”. Iar Patriarhul, care se afla atunci pe corabie, a făcut o închinăciune adâncă și când a fost întrebat de ce se închină a răspuns: „Mă închin Cuviosului Teofan, care m-a heretisit”.

Din Viața Cuviosului Serghie din Radonej se știe că el, prânzind cu frații, a făcut pe neașteptate o închinăciune până la pământ ierarhului Ștefan al Fermului când acesta, în drum spre Moscova, a poposit la treizeci de verste depărtare de Lavra Sfintei Treimi. Cuviosul a răspuns astfel la heretisirea ierarhului.

Iată ce străvedere aveau cuvioșii! Ei citeau în inimile oamenilor, știau numele celor pe care îi vedeau pentru prima dată. Nu rareori răspundeau la întrebări încă nerostite, cum s-a întâmplat în multe rânduri cu cuviosul nostru Părinte Serafim din Sarov.

Să ne amintim, de asemenea, cât de mișcător îl ruga strămoșul Avraam pe Dumnezeu, Care i Se arătase în chipul celor trei călători, să cruțe cetățile Sodoma și Gomora de nimicire dacă s-ar fi găsit în ele cincizeci, patruzeci, treizeci sau măcar zece drepti (v. Fac. 18, 24 și următoarele).

Cuvioșii, dreptii, sfinții sunt cei pentru care Dumnezeu cruță până acum lumea păcătoasă, care s-a lepădat de El și de poruncile Lui. Are vreunul dintre oameni o misiune mai înaltă? Și sfintele noastre mănăstiri - Kievo-Pecerskaia, Troițe-Serghieva, Sarovskaia, Poceaevskaia, Solovetkaia și multe altele - au fost mărgăritare de preț, din care lumina lină a cunoașterii lui Dumnezeu, ce licărea în inimile marilor nevoitori din ele, lumina Rusia multpătimitoare.

Iată cine sunt cuvioșii. Iată cine sunt monahii și pustnicii. Să nu cutezăm a repeta cuvintele celor care-i batjocoresc! Să plecăm inimile noastre în fața acestor mari bineplăcuți ai lui Dumnezeu! Să ne fie pildă a tot binele pe care-l putem face și noi. Iar acum, când vine vremea pocăinței, să ne fie pildă tuturor cuvioasa noastră Maică Maria Egipteanca, cu ale cărei rugăciuni să ne păzească Domnul nostru Iisus Hristos, a Căruia este slava și stăpânirea în veci. Amin.

Cuvânt în Duminica Floriilor

Litera omoară, iar duhul dă viață

Acum prăznuim unul dintre cele mai mari evenimente din viața pământească a Domnului nostru Iisus Hristos: intrarea Lui sărbătorească în Ierusalim. În zilele acelea, cetatea era plină cu oameni veniți de pretutindeni la marea sărbătoare a Paștilor. Ea răsuna de zvonurile privitoare la Marele Proroc și Făcător de minuni din Nazaret, Ce tocmai săvârșise cea mai mare dintre nenumăratele Sale minuni - învierea lui Lazăr, care zăcuse patru zile în mormânt, și aștepta sosirea Lui, și se pregătea să îl întâmpine sărbătorește.

Hristos Se ferise întotdeauna de cinstiri, poruncindu-le dracilor pe care îi scotea să nu dea de știre că El este Fiul lui Dumnezeu, iar celor vindecați să nu povestească despre minunea vindecării lor. Acum însă venise vremea, să descopere oamenilor vrednicia Sa de Mesia, și intrarea în Ierusalim avea drept scop tocmai lucrul acesta: să vestească tuturor că a venit Mesia.

Totuși, El n-a venit ca să Se facă împărat pământesc ori să așeze poporul israelit mai presus de toate celelalte popoare, deși tocmai aceasta era așteptarea iudeilor, împărăția lui Hristos nu este din această lume, și slava Lui nu putea să aibă nimic în comun cu strălucirea de paradă a împăraților pământești.

El Se arată în Ierusalim cu o înfățișare sărăcăcioasă și smerită: fără cai și care mărețe, fără nici o strălucire exterioară. Dar orice slavă pământească este nimicnică și se risipește ca fumul. Este, totuși, o altă slavă, nemăsurat mai înaltă: slava vitejității smerenii, a blândeții, a virtuții - fiindcă aceste mari calități duhovnicești sunt nemăsurat mai înalte decât toate atributele exterioare ale puterii și stăpânirii.

Împărăția lui Hristos nu este din această lume și slava Lui trebuia să fie de alt fel - mai presus de lume, dumnezeiască. Și El a dobândit această slavă prin smerita Sa intrare în Ierusalim. Ședea pe asin ținându-și capul nu ridicat cu semeție, ci adânc plecat, și înrourând sfinții Săi obraji cu râuri de lacrimi. El S-a descoperit poporului israelit ca Mesia smerit și pătimitor, liniștit și blând, Care *trestia frântă nu o va zdrobi și feștila ce fumează nu o va stinge* (Is. 42, 3).

Pentru ce plângea? Aflăm din propriile Lui cuvinte: *Ierusalime, Ierusalime! Dacă ai fi cunoscut și tu în ziua aceasta cele ce sunt spre pacea ta! Dar acum ascunse sunt de ochii tăi* (Lc. 19, 41-42). O, dacă ai fi priceput că Eu sunt Mesia, Care a venit să te mântuiască, că Eu sunt împăratul tău - nu pământesc, ci ceresc!

Domnul știa ce va trebui să îndure poporul, care avea să se lepede de El. Știa că vor veni oștile romane și vor împresura Ierusalimul, că îl vor supune grozăviilor de nedescris ale asediului, că cetatea va fi nimicită, încât nu va mai rămâne din el piatră peste piatră, și că templul va suferi aceeași soartă. O, dacă Ierusalimul ar fi știut că slujește mântuirii lui!

Se întâmplă ca omul să meargă pe o cale greșită, iar milostivirea lui Dumnezeu să îl oprească printr-un cutremur adus de nenorocire sau boală, prin care îi spune: *Dacă ai fi cunoscut și tu în ziua aceasta cele ce sunt spre pacea ta!* Cu fiecare dintre noi se întâmplă că Domnul stă la ușa inimii noastre și bate încetișor, așteptând să I se deschidă și să I se dea drumul înăuntru, bate ca un sărac la ușa noastră.

Așadar, poporul sălta ținând în mâini ramuri de finic, strigând: *Osana întru cei de sus! Bine este cuvântat Cel Ce vine întru numele Domnului!*, așternându-și hainele sub copitele asinului. Copii strigau, înălțând laudă lui Dumnezeu. Este limpede că fiecare, văzând cele ce se petreceau, trebuia să-și amintească de spusele prorocului Zaharia: *Bucură-te foarte, fiica Sionului, veselește-te, fiica Ierusalimului, căci iată, împăratul tău vine la tine drept și biruitor, smerit și călare pe asin, pe fiul celei de sub jug* (Zah. 9, 9). Și totuși, cărturarii,

fariseii și arhierii, care știau această prorocie, sufereau și cârteau, iar în cele din urmă, nemaiputând răbda, I-au zis Domnului: „Ceartă-i, Tu nu auzi ce zic?” Iisus le-a răspuns: *Au niciodată n-ați citit că „din gura pruncilor și a celor ce sug ți-ai pregătit laudă”?* Dacă vor tăcea aceștia, pietrele vor striga (Mt. 21, 16; Lc. 19, 39-40).

De ce-L urau pe Domnul Iisus? De ce L-au răstignit? Am spus deja: fiindcă îl socoteau călcător al legii lui Moise, sau, mai bine zis, al literei legii. Legea lui Moise era pentru ei adevărul indiscutabil, absolut și sfânt, însă pur exterior, fiindcă erau străini de duhul ei, închinându-se literei, și oricine încălca litera era în ochii lor cel mai mare nelegiuit.

Ei erau nemulțumiți de faptul că Domnul Iisus Hristos vindeca bolnavi în zi de sâmbătă. Ce perversitate a inimii omenești! În loc să-L proslăvească plini de cutremur pe Dumnezeu, Care face asemenea minuni, ei se umpleau de răutate cruntă!

Ei nu înțelegeau că Domnul n-a venit ca să o strice, ci ca s-o împlinească, adică să o desăvârșească, nu înțelegeau că El este Domnul sâmbetei. Ei nu înțelegeau că învățătura Lui nu numai că nu calcă legea lui Moise, ci o înalță nemăsurat. Nu i-a mișcat nici minunea cu totul neobișnuită a învierii lui Lazăr cel mort de patru zile. Despre ei a prezis marele proroc Isaia: *S-a îngroșat inima poporului acestuia, și cu urechile sale greu au auzit și ochii săi i-a închis, ca nu cumva să vadă cu ochii și cu urechile să audă și cu inima să înțeleagă, și să se întoarcă, și să-i vindec pe ei* (Is. 6, 10).

Asupra lor s-au împlinit cuvintele apostolului Pavel: *Litera ucide, iar duhul face viu* (2 Cor. 3, 6). Vrajmașii lui Hristos au pierit, fiindcă au fost slujitori ai literei care ucide, în timp ce pe noi ne-a învrednicit să fim slujitori ai Legământului celui Nou, nu ai literei, ci ai Duhului (ibidem). Deci, să luăm aminte cu sârguință la acest lucru. Amin.

SĂPTĂMÂNA PATIMILOR

Cuvinte în Miercurea Mare

I. Inima curățită prin dragoste și pocăință

Astăzi am ascultat pericopa evanghelică despre cele petrecute în Miercurea Mare. Doar vorbind despre cumplita fărădelege ce nu are asemănare în toată istoria lumii și simt că mă cuprinde tulburarea. Ce ar mai fi de adăugat? Nimic. Vreau doar să vă adun luarea-aminte asupra celor auzite, fiindcă pe acest subiect se poate vorbi la nesfârșit, pătrunzând în fiecare cuvânt al Evangheliei, iar a vă învăța să faceți, asta e datoria mea, deoarece cuvintele evanghelice sunt sfinte, mari; cuvinte mai adânci și mai mari ca ele nu se găsesc în cărțile omenești.

Așadar, înaintea ochilor noștri duhovnicești s-au înfățișat niște suflete omenești cu totul deosebite între ele: unele negre, cumplite, altele gingașe, pline de dragoste.

Iată, sub acoperământul nopții merg, ca niște lilieci, cărturarii și fariseii cei răi, „făcând sfat asupra Domnului și asupra Hristosului Lui”, ca să se împlinească cele spuse prin prorocul David cu o mie de ani înainte: *Stătuț-au de față împărații pământului, și căpeteniile s-au adunat împreună asupra Domnului și asupra Unsului Lui* (Ps. 2, 1). Merg în taină, fiindcă se tem de popor și de Cel pe Care vor să Îl omoare și se sfătuiesc cum să-Lucidă; schimbă șoapte cu limbile lor rele, ticăloase, ca să se împlinească prorocia: *Asupra mea șopteau toți vrăjmașii Mei, asupra Mea gândeau rele Mie. Cuvânt fărădelege au pus asupra Mea* (Ps. 40, 7-8).

Dar iată că s-au adunat arhierii, și cărturarii, și mai-marii poporului în curtea arhierelui numit Caiafa, făcându-și în sfatul lor planul de a-L prinde pe Iisus prin viclenie și a-L ucide; însă au spus: *Nu în ziua praznicului, ca să nu se facă tulburare în popor* (Mt. 26, 5) - căci în adâncul inimilor lor negre simțeau ce fărădelege puseseră la cale, simțeau că Cel pe Care voiau să îl omoare era cinstit și iubit de către popor ca Mare Făcător de Minuni și că mulți îl socoteau drept Mesia.

Pentru ce vreți să-L omorâți, nenorociților? Pentru că a învățat lumea ce este bunătaea și dreptatea? Pentru că a luminat întunericul lumii cu lumina Duhului Său Celui dumnezeiesc, cu dumnezeiasca lumină a propovăduirii Sale? Pentru că a făcut asemenea mulțime de minuni? Pentru că a vindecat bolnavi, pentru că a înviat morți? Pentru că a poruncit mării și vânturilor să se potolească și acelea s-au supus Lui? Da, tocmai pentru aceasta, fiindcă, după cum spune evanghelistul Ioan Teologul, *arhierii și fariseii au adunat sinedriul și ziceau: „Ce facem, pentru că Omul Acesta face multe minuni? Dacă-L lăsăm așa, toți vor crede în El, și vor veni romanii și ne vor lua și țara și neamul”* (In. 11, 47-48).

Așadar, se temeau că din pricina mulțimii minunilor toți aveau să creadă în El. Așa și trebuia să fie, ca toți să creadă în El din pricina minunilor negrăite, a cuvintelor cum nu mai auzise nicicând lumea, și ar fi fost după dreptate! S-ar fi convenit să se bucure pentru faptul că poporul credea în Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul său, Mesia! Punând pricină pentru planul lor cel nelegiuit izbăvirea de năvălirea romanilor, ei mințeau, fiindcă romanii puseseră deja stăpânire pe Palestina, aceasta se întâmplase mai înainte. Nu cumva pentru romani pretextul de a pustii toată Palestina avea să fie faptul că acolo Se arătase Cel mai mare învățător al Dreptății și binelui? Nu, să nu-i învinuim de asta pe romani; este o clevetire împotriva lor.

Și totuși, ce a dus la această înfricoșătoare fărădelege? De ce erau pline cu o asemenea răutate inimile cărturarilor, fariseilor și arhierilor? De ce îl urau ei pe Domnul Iisus, Fiul lui Dumnezeu, învățătorul dragostei, Mântuitorul lumii? Tocmai din pricina invidiei josnice,

negre - căci înainte de venirea lui Hristos ei erau stăpâni pe mințile și inimile poporului israelit, erau căpeteniile și învățătorii lui; poporul îi socotea drept sfinți și drepecți, supunându-se orișicărui cuvânt al lor. Acum însă ei pricepeau că stăpânirea lor, întemeiată pe urâtă fățarnicie, în care nu era dreptate, nu era putere duhovnicească adevărată, se va surpa în atingere cu adevărul dumnezeieștii stăpâniri a Mântuitorului. Ei vedeau și simțeau că nimeni n-ar fi putut rosti vreodată cuvinte ca ale Lui, și se temeau că își vor pierde autoritatea, că din căpetenii vor ajunge supuși - și dorind să-și întărească josnica stăpânire, ei năzuiau să curme viața lui Hristos.

Despre faptul că îi călăuzeau invidia și răutatea josnică și urâtă dă mărturie Hristos însuși, înfierându-i cu asprime în public și vorbindu-le în față așa cum nimeni n-ar fi cutezat nici măcar să gândească despre ei: *Vai vouă, cărturarilor și fariseilor fățarnici! Că închideți împărăția Cerurilor înaintea oamenilor: că voi nu intrați și nici pe cei ce vor să intre nu lăsați* (Mt. 23, 13).

Era vreo fărâmbă de curăție, de sinceritate în inimile lor? Nu: acolo se afla întuneric de nepătruns, bezna nestrăbătută a păcatelor, urii și răutății.

Iată alt chip, și mai cumplit: chipul apostolului lui Hristos Iuda, căruia Domnul i-a spălat picioarele, pe care l-a împărtășit cu Trupul și Sângele Său și care merge să îl vândă pentru treizeci de arginți.

O, groază! O, negrăită josnicie, ticăloșie neasemuită! El și-a vândut învățătorul, de la Care văzuse atâta bine! Dar ce s-a întâmplat în sufletul acestui om nenorocit? El era stăpânit în întregime de către dracul iubirii de bani; trăia prin iubirea de bani, era un hoț, cum spune Sfântul Evanghelist Ioan, purta lădița cu daniile pentru Mântuitorul și ucenicii Săi, din care fura bani pentru sine. Iubirea de bani l-a adus în asemenea hal că numele lui a ajuns urât de întreaga lume: numele de Iuda a devenit sinonim cu trădarea, cu josnicia, cu mișelia.

Sfântul Apostol Pavel ne spune că iubirea de bani este rădăcina tuturor relelor (I Tim. 6, 10). Oare nu vedem întărirea acestor spuse în Iuda cel necredincios? Care dovadă poate fi mai limpede? Nici una, fiindcă orice alt rău este nimic pe lângă acel rău cumplit la care l-a împins pe el iubirea banilor. Și doar era apostol!

Evanghelia nu ne înfățișează însă doar întuneric; ea ne arată și lumina curată, harică. Iată în fața noastră chipul curvei pocăite, pe care toți o disprețuiau și o călcau în picioare. Cât de luminos este acest chip! Trebuie amintită aici și cealaltă curvă, care a spălat cu lacrimi picioarele Mântuitorului, le-a șters cu părul său și a primit de la Domnul iertarea tuturor păcatelor (Lc. 7, 38-48). Mănată de aceleași simțăminte ale dragostei și recunoștinței, *s-a apropiat de El o femeie, având un alabastru cu mir de mare preț, și l-a turnat pe capul Lui pe când ședea la masă. Și văzând ucenicii, s-au mâniat și au zis: „Pentru ce risipa aceasta?”* (Mt. 26, 7) - și lumea a auzit uluitoarele cuvinte ale Mântuitorului: Pentru ce faceți supărare femeii? Căci lucru bun a făcut ea față de Mine (Mt. 26, 10).

O, sfântă, curată dragoste, pe care a pus atât de mare preț Domnul Iisus Hristos, dragoste din care noi avem atât de puțin și căreia suntem datori să îi urmăm! Izbitoare este deosebirea dintre acele *căpetenii* (Ps. 2, 2) și apostolul-trădător - suflete negre, necredincioase, ticăloase - pe de o parte, și curva disprețuită de către toți, dar cu inima curățită prin dragoste și prin pocăință, pe de alta.

Să urmăm ei și dragostei ei față de Domnul. Oare nu suntem păcătoși cu toții? Avem cumva multă dragoste? Și avem măcar o picătură de pocăință adevărată? Este oare plină inima noastră de dragoste care să stoarcă râuri de lacrimi ori să spargă într-un avânt evlavios vas de mult preț pentru Domnul?

Deci, iată cum sunt oamenii care s-au perindat prin fața ochilor noștri duhovnicești când s-a citit Evanghelia de acum. Așa sunt și oamenii ce se perindă zilnic prin fața ochilor noștri, adică oamenii care ne înconjoară.

Legiuită este nemulțumirea noastră împotriva cărturarilor și a fariseilor - dar Sfânta Scriptură, nu ne arată degeaba chipuri de oameni plini de nedreptate, răutate și necredință, ci ca pildă a ceea ce nu trebuie să devenim noi înșine.

Nu trebuie să ne fie îndeajuns tulburarea și nemulțumirea, ci trebuie să cugetăm și la noi înșine cu adâncă sinceritate: oare nu este și în noi ticăloșia acestor cărturari, farisei și arhieriei? Domnul Iisus Hristos i-a numit fățarnici, fiindcă fățarnicia și prefăcătoria erau trăsăturile de căpetenie ale caracterului lor. Iată, se cuvine să ne gândim dacă nu este și în noi această trăsătură a fățarniciei - după care va trebui să mărturisim că este.

Dacă Domnul le-a spus fariseilor că ei se îndeletnicesc doar cu curățirea pe dinafară a paharului și a blidului, în vreme ce pe dinăuntru, sunt plini de răpire și viclenie, trebuie să ne gândim și noi: nu cumva ne prefacem în fața oamenilor că suntem buni, curați, evlaviosi, cum se prefăceau fariseii?

Din păcate, mulți sunt și printre noi învățătorii de lege, fariseii, fățarnicii, care în Evanghelie sunt numiți *pui de vipere* (Lc. 3, 7), dar care se bucură de multă cinstire în popor. Se află și printre noi unii asemenea cu Iuda, dar alții sunt asemenea curvei care s-a pocăit, cu inima plină de dragoste pentru Domnul.

Să luăm aminte la inima noastră, să cântărim ce iese din noi și din gurile noastre, nu ce intră în ele. Să trăim după poruncile sfintei dragoste, fiindcă toată legea lui Hristos se cuprinde într-o rostire: *Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși* (Mt. 22, 39; Mc. 12, 31; Lc. 10, 27). Să ne amintim de lucrul acesta și atunci Dumnezeu ne va binecuvânta și ne va ierta toate păcatele. Amin.

II. Inima care s-a făcut sălaș diavolului

Cu fior în inimă ascultăm înfricoșătoarea istorisire despre felul în care l-a vândut Iuda pe dumnezeiescul Său învățător. Firește, este pe de-a-ntregul de înțeles și legiuită adâncă nemulțumire împotriva celui despre care însuși Domnul nostru Iisus Hristos le-a zis ucenicilor Săi: *Oare nu v-am ales Eu pe voi, cei doisprezece? Și unul dintre voi este diavol* (In. 6, 70). Pesemne că nu o dată v-ați pus întrebarea: pentru ce Domnul, Dumnezeu Atoateștiutor fiind, l-a ales pe Iuda în numărul celor doisprezece apostoli? Doar El știa ce fel de om e Iuda, știa că îl va vinde!

Lucrul pe care l-a făcut Iuda a fost prezis prin prorocul David cu mai bine de o mie de ani înaintea Nașterii lui Hristos. El spune din partea Domnului Iisus Hristos: *Cel care a mâncat pâinea Mea a ridicat împotriva Mea călcâiul* (Ps. 40, 9) - iar în psalmul 68 scrie: *Facă-se curtea lui pustie și în locașurile lui să nu fie locuitor, și vrednicia lui s-o ia altul* (Ps. 68, 29).

Tot ce s-a întâmplat în viața pământească a Domnului a fost rânduit în Sfatul Dumnezeiesc încă dinainte de întemeierea lumii: prevăzută a fost căderea lui Adam și a Evei, prevăzută a fost adâncă stricare a neamului omenesc. A fost luată hotărârea ca Cea de-a Doua Persoană a Sfintei Treimi, Dumnezeu Cuvântul, să Se pogoare pe pământ, să se întrupeze și prin propovăduirea Sa, prin moartea Sa pe cruce să mântuiască neamul omenesc care pierea. Și pe noi ne uimește adâncul dragostei față de omenirea pierdută, adânc ce a născut această hotărâre.

Deci, totul a fost prevăzut și prevestit prin proroci. Sfântul Proroc Isaia a descris pătimirile lui Hristos atât de viu, atât de puternic, de parcă ar fi fost de față la ele, drept care este și numit „evangelistul Vechiului Testament”.

Dar de ce a fost ales Iuda în numărul ucenicilor Domnului? Fiindcă trebuia să se îplinească cele prevestite prin proroci. Așa l-a plăcut lui Dumnezeu, așa a rânduit Dumnezeu - deci, așa trebuia să se întâmple.

Despre Iuda, Domnul a spus la Cina cea de taină un cuvânt înfricoșător: *Unul dintre voi Mă va vinde. Bine era de omul acela dacă nu se năștea* (Mt. 26, 21-24) - atât de groaznic a fost păcatul lui.

Ca să pricepeți de ce a fost nevoie de Iuda ca unealtă prin care Domnul a fost dat la moarte, voi spune că în vechime Dumnezeu a ales nu o dată ca vase ale mâniei Sale oameni cufundați în păcate, fără nădejde de mântuire.

Astfel, El a spus poporului israelit prin gura prorocului Isaia: *Ce veți face voi în ziua pedepsirii, când va veni pieire de departe? O, Asirie, varga mâniei Mele și toiagul urgiei Mele! Împotriva Unui neam fără de lege o voi trimite și împotriva unui popor al urgiei Mele o voi îndrepta, ca să-l prade și să-l jefuiască și să-l calce ca pe tina ulițelor. Dar ea n-are aceeași judecată și inima ei nu simte la fel; să prade este în inima ei și să nimicească neamuri fără număr! Oare securea este ea măreață față de cel ce o ridică sau fierăstrăul se înalță împotriva celui ce-l mânuiește?* (Is. 10, 3, 5-7, 15).

Așa a fost Faraon, care n-a vrut să dea drumul israeliților din Egipt; așa a fost cumplitul împărat Nabucodonosor. Așa a fost și Iuda.

Domnul nu a făcut pe nimeni rău din fire. Oamenii nu se nasc răi. Răii sunt răi fiindcă aleg de bunăvoie calea răului. Ei ar putea să fie buni, ar putea scăpa de înfricoșătorul lor destin, dacă ar vrea. Amintiți-vă adevărul de temelie, cel mai însemnat dintre adevăruri: Dumnezeu nu trage pe nimeni la Sine cu de-a sila, prin frică și cutremur nu face pe nimeni să I se supună, îi place numai dragostea liberă și curată. Supunerea din frică nu are nici un fel de valoare morală.

Să privim totuși mai adânc în inima lui Iuda, fiindcă astfel vom putea afla o învățătură importantă și pentru noi înșine.

Și Iuda, dacă ar fi vrut, ar fi putut scăpa de soarta înfricoșătoare a trădării. El a umblat trei ani de zile împreună cu ceilalți apostoli în urma Domnului Iisus Hristos; trei ani a ascultat dumnezeieștile Lui cuvinte și-a fost martor al marilor minuni făcute de către El.

Câte lucruri bune și mari n-a văzut el de la învățătorul său! Cât de blând S-a purtat cu el Mântuitorul chiar și în acel ceas înfricoșător al Cinei celei de Taină, când era gata deja, să plece ca să îl dea pe Domnul în mâna arhierilor. Ar fi putut să-L dea pe Iuda în vileag cu asprime și cu mânie în fața tuturor - însă nu face asta, ci cu adâncă întristare le spune ucenicilor că unul dintre ei îl va vinde, fără să-i spună măcar pe nume.

El așteaptă; nu se va stinge gândul trădării în inima lui Iuda, nu se va pocăi acesta pentru fărădelegea pe care o plănuia, nu se va lăsa păgubaș de hotărârea vânzării? Dar răul ajunsese în această inimă la o putere atât de uriașă încât acesta nici nu s-a rușinat să întrebe împreună cu ceilalți ucenici: *Nu cumva sunt eu?*

Domnul nu l-a dat nici atunci în vileag pe trădător înaintea tuturor ucenicilor, ci doar a rostit lin: *Tu ai zis*. Aceasta însemna: „Ai recunoscut singur că Mă vei vinde”. Și i-a dat Sfânta Pâine. *Și după îmbucătură a intrat atunci satana în el*, spune Sfântul Apostol Ioan. Satana și-a făcut sălaș în inima lui Iuda, la fel cum Duhul Sfânt face sălaș al Său din inimile oamenilor curați și drepti.

Satana nu se sălășluiește dintr-o dată în inima omului - el n-are stăpânire să intre în ea, mai ales dacă această inimă este sfințită prin marile Taine ale pocăinței și împărtășaniei. El n-a intrat deodată nici în inima lui Iuda, ci mai întâi l-a smintit, trăgându-l spre rău și spre trădare vreme îndelungată - pesemne chiar dinainte de apostolia lui, fiindcă știm din Evanghelie că era hoț: deci și înaintea apostolici era împătimit de bani.

Deci, când a pus satana stăpânire desăvârșită pe inima lui Iuda? Atunci când în acesta s-a pânguit deplin hotărârea de a-L trăda pe Mântuitorul și ca urmare Duhul Sfânt l-a părăsit.

Însă nu numai Iuda a fost sălaș al diavolului: mulți oameni s-au împotmolit în rău, minciună, omoruri, furturi într-o așa măsură încât în ei s-au sălășluit duhurile rele. Cu ei s-a întâmplat lucrul despre care vorbește Domnul Iisus Hristos: *Când duhul necurat a ieșit din om, umblă în locuri fără apă, căutând odihnă, și nu găsește. Atunci zice: „Mă voi întoarce la casa mea, de unde am ieșit”; și venind, o află golită, măturată și împodobită. Atunci se duce și ia cu sine alte șapte duhuri mai rele decât el și, intrând, se sălășluiesc aici, și se fac cele de pe urmă ale omului aceleia mai rele decât cele dintâi* (Mt. 12, 43-45).

Predici la Triod

Această grozăvie a sălășluirii duhului rău amenință pe fiecare dintre noi, chiar dacă ne rugăm și ne împărtășim cu Sfintele Taine, fiindcă Trupul și Sângele lui Hristos nu sunt un talisman și nici ceva care apără în mod mecanic de tot răul, de toate năvălirile diavolului și îngerilor lui. Ele sunt un mare, nemăsurat ajutor al lui Dumnezeu în lupta noastră cu ispitele de la duhurile rele, dacă va fi inima noastră curată, dacă ne vom strădui mereu, zi de zi, să nu păcătuiim. Deci, să păzim în inimile noastre cuvântul Mântuitorului: *Din zilele lui Ioan Botezătorul până acum, împărăția Cerurilor se ia prin străduință, și cei ce se silesc pun mâna pe ea* (Mt. 11, 12). Să ne luptăm neconținut cu păcatele și cu patimile și, aducându-ne aminte de greșelile noastre, să nu osândim pe nimeni.

Fie ca Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos să ne dea ajutorul Său cel atotputernic, că a Lui este slava și stăpânirea, dimpreună cu Părintele Său Cel fără de început și cu Preasfântul Duh în veci. Amin.

Cuvânt în Joia Mare

Cina cea de Taină a lui Hristos

Cina cea de Taină a lui Hristos este atât de tainică, de adâncă și nesfârșit de însemnată, încât inimile noastre se umplu de cutremur: căci la această sfântă Cină Domnul Iisus Hristos a spălat picioarele ucenicilor Săi, a rânduit Taina Sfintei Împărtășanii și a săvârșit pentru întâia dată această Taină, pentru întâia dată i-a împărtășit pe ucenicii Săi.

Domnul a arătat cu fapta preamarea Sa smerenie, spălând picioarele pline de praf ale ucenicilor, pe care acest lucru i-a uluit nespun: „Cum așa, Marele nostru învățător, Domnul nostru să ne spele nouă picioarele!” În mirarea lor, toți tăceau - și s-au supus plini de fior Domnului Iisus Hristos. Numai înflăcaratul Petru nu a răbdat: „Cum! Învățătorul meu, Domnul meu Iisus Hristos îmi va spăla mie picioarele! Nu, Doamne, nu ai să-mi speli picioarele!” - la care Domnul i-a răspuns: „Tu nu înțelegi ceea ce fac, dar mai târziu vei înțelege”. „Nu, Doamne, în veac nu-mi vei spăla picioarele”. „Dacă nu-ți voi spăla picioarele, nu vei avea parte cu Mine”.

Auzind vorbele acestea, Sfântul Petru s-a cutremurat. „Doamne! Doamne! Nu doar picioarele, ci și mâinile spală-mi-le, spală și capul meu, dar de împărtășirea cu Tine nu mă lipsi!” iar Domnul i-a răspuns: „Celui curat nu trebuie să i se spele mai mult decât picioarele prăfuite”. Și încheind această minunată, mântuitoare și mare faptă a Sa, Domnul Iisus Hristos a zis: „Iată Eu, Domnul și învățătorul vostru, v-am dat pildă ca să vedeți cum se cuvine să vă purtați și voi. Dacă Eu, Domnul vostru, v-am spălat picioarele, și voi sunteți datori să vă faceți același lucru unii altora” (v. In. 13, 4-15).

Cât de uimitoare este această faptă a Domnului! Domnul a spălat picioarele robilor Săi! Se mai întâmplase oare așa ceva pe lume? Dar Domnul se purta în toate privințele așa cum nimeni dintre oameni nu se mai purtase, Domnul vorbea despre toate așa cum nimeni dintre oameni nu mai vorbise. Suntem datori să ascultăm fiecare cuvânt al Lui cu multă luare-aminte și mult cutremur și să ne străduim a pătrunde în sfântul lor înțeles.

Ce înseamnă cuvintele pe care Domnul le-a spus Sfântului Apostol Petru: „Dacă nu-ți voi spăla picioarele, nu vei avea parte cu Mine”? De ce a rostit Domnul aceste spuse înfricoșătoare? Fiindcă Sfântul Petru se tulburase în chip atât de firesc și nu putea nicidecum să-și dea picioarele spre spălare Marelui său învățător? De ce n-ar fi avut împărtășire cu Hristos dacă I s-ar fi împotrivit până la capăt? Fiindcă n-a dat însemnătatea cuvenită acestei mari fapte a Domnului și a cutezat să I se împotrivescă fără să-L înțeleagă. Trebuie să avem evlavie adâncă față de Domnul Iisus Hristos și să primim cu frică și cutremur fiecare cuvânt al Lui, fără a îndrăzni vreodată să ne abatem de la voia Lui cea dumnezeiască.

El a zis: *Cel ce a făcut baie n-are nevoie să-i fie spălate decât picioarele, căci este curat tot. Și voi sunteți curați, dar nu toți* (v. In. 13, 10). Așadar, le lipsea ceva. Erau curățiți și sufletele lor erau sfințite în urma celor trei ani petrecuți cu Domnul Iisus Hristos și a învățaturii pe care o primiseră în inimile lor. Erau curați. Dar dacă Domnul a găsit că este neapărată nevoie să le spele picioarele pline de praf, înseamnă că rămăsese în ei o oarecare neputință păcătoasă omenească, iar Domnul voia ca ei să fie întru totul sfinți și fără de prihană înaintea lui Dumnezeu. Aceasta e o lecție pentru noi. Suntem datori să ne aducem aminte întotdeauna de mulțimea necurăției din noi, chiar și după ce ne-am pocăit și ne-am împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului. Și numai Domnul poate spăla această necurăție.

Suntem datori, de asemenea, să ne amintim și să împlinim porunca lui Hristos: Deci, dacă Eu, Domnul și învățătorul, v-am spălat vouă picioarele, și voi sunteți datori ca să spălați picioarele unii altora: că v-am dat vouă pildă ca precum v-am făcut Eu vouă, și voi să faceți (In. 13, 14-15). Ce înseamnă să ne spălăm picioarele unul altuia? Înseamnă că suntem datori să ne smerim adânc în fața tuturor oamenilor, să nu ne semețim în fața nimănui, să îi slujim pe

toți așa cum a slujit Domnul Iisus Hristos. Înseamnă că suntem datori să slujim aproapelui în toate, după cuvântul Domnului: *Care între voi va vrea să fie mai mare, să fie slujitorul vostru* (Mt. 20, 26).

Fără nici o silă, fără nici un dezgust trebuie să spălăm, să legăm și să doftoricim rănilor trupești urât mirositoare, pline de puroi ale fraților noștri. Tot cu mare smerenie și dragoste trebuie să doftoricim și rănilor duhovnicești ale fraților noștri, să purtăm neputințele celor neputincioși, așa cum poruncește apostolul Pavel; să le slujim, nu să le fim stăpâni; să nu poruncim nimănui, ci să ne facem slugă tuturor.

Domnul a săvârșit și un alt lucru, încă mai însemnat, la Cina cea de Taină din ziua a cărei pomenire o facem acum plecându-ne în rugăciune, în această zi, Domnul Iisus Hristos a întemeiat cea mai mare dintre Tainele creștinești: Taina Împărtășaniei. El a săvârșit un lucru neobișnuit de tainic și de sfânt: a luat pâinea, a binecuvântat-o, și-a înălțat privirile către cer, a lăudat pe Dumnezeu, a frânt pâinea și a dat-o ucenicilor Săi spunând uluitoarele, cu totul neobișnuitele cuvinte pe care le auziți la fiecare Sfântă Liturghie: *Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor*. După aceea, Domnul Iisus Hristos a binecuvântat potirul cu vin și, dându-l ucenicilor, a grăit: *Beți dintru acesta toți: acesta este Sângele Meu, al Legii celei Noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor. Aceasta să faceți spre pomenirea Mea* (Mt. 26, 28; Lc. 22, 19). Noi facem asta spre pomenirea Lui în fiecare zi la sfânta Liturghie prin Taina Euharistiei.

Mai înainte, El spusese: *Eu sunt Pâinea vieții... Eu sunt Pâinea cea vie, Care S-a pogorât din cer. Cine mănâncă din pâinea aceasta viu va fi în veci - iar pâinea pe care Eu o voi da pentru viața lumii este trupul Meu... Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu are viață veșnică, și Eu îl voi învia în ziua cea de apoi* (In. 6, 48-51, 53-56).

Aceste cuvinte au fost atât de șocante când oamenii le-au auzit pentru prima dată încât mulți, chiar dintre ucenicii Lui, L-au părăsit, neputând înțelege cum avea El să le dea de mâncat Trupul Său și de băut Sângele Său, cum putea să își dea numele de „Pâinea Cerească”. Dar cei doisprezece apostoli, pe care Domnul Iisus Hristos i-a întrebat: „Nu vreți și voi să Mă părăsiți?”, i-au răspuns prin gura Sfântului Apostol Petru: „Doamne, unde să mergem? Doar Tu ai cuvintele vieții veșnice” (v. In. 6, 67-68).

Apostolii au primit, au făcut loc în inimile lor pentru cuvintele tainice ale Domnului, au crezut în faptul că Domnul Iisus Hristos este Pâinea vieții, care s-a pogorât din cer - iar acum, la Cina cea de Taină, când El le-a dat Trupul și Sângele Său sub chipul pâinii și al vinului, și-au amintit cu adâncă credință de ceea ce le spusese Hristos.

Și noi, creștinii, suntem datori să primim în inimile noastre aceste mari și sfinte cuvinte ale lui Hristos, suntem datori să ne amintim ce ne-a spus Hristos în minunatul Său cuvânt despre viața de vie: *Eu sunt Vița cea adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul. Orice mlădiță care nu aduce roadă întru Mine, El o taie, și orice mlădiță care aduce roadă, El o curățește, ca mai multă roadă să aducă. Acum, voi sunteți curați, pentru cuvântul pe care vi l-am spus. Rămâneți în Mine și Eu în voi. Precum mlădiță nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine. Eu sunt Vița, voi sunteți mlădițele. Cel ce rămâne întru Mine și Eu întru el, acela aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine, se aruncă afară ca mlădiță și se usucă - și le adună, și le aruncă în foc, și ard* (In. 15, 1-6).

Dacă noi suntem mlădițe ale Viței lui Hristos, înseamnă că ne hrănim cu seva acestei Vițe, așa cum vița de vie obișnuită se hrănește cu seva pe care o primește de la rădăcinile sale. Nu putem trăi fără această hrană tainică primită de la Vița lui Hristos, ale cărei mlădițe El ne-a învrednicit să fim.

Dar care este seva Viței lui Hristos? Este Sângele Lui, este Trupul Lui, pe care El ne poruncește să le bem și să le mâncăm. Iar dacă nu ne vom hrăni cu Trupul lui Hristos și cu Sângele lui Hristos, atunci, așa cum a zis Domnul, nu vom avea viață în noi și El nu va petrece întru noi, și noi întru El. Iată cât de însemnată este această Taină a împărtășirii cu

Trupul și Sângele lui Hristos, pe care Domnul însuși a întemeiat-o acum la Cina cea de Taină, poruncindu-ne să o săvârșim spre pomenirea Lui.

Suntem datori să credem din toată inima în faptul că, împărtășindu-ne cu Trupul și Sângele lui Hristos sub chipul pâinii și al vinului, cu adevărat mâncăm Trupul lui Hristos și bem Sângele Lui. Și nimeni dintre noi să nu se îndoiască văzând că pâinea rămâne pâine și vinul rămâne vin și că ele au gust de pâine și de vin. Să nu se îndoiască nimeni de faptul că nu sunt pâine simplă și vin simplu, ci adevăratul Trup și adevăratul Sânge al lui Hristos.

Dat fiind că noi avem dezgust față de carnea crudă și nu putem bea sânge, Domnul nu ne pune să mâncăm Trupul Lui și să bem Sângele Lui sub chipul cărnii și al sângelui. În Taina Euharistiei, Domnul săvârșește prefacerea pâinii și a vinului în Trupul și Sângele lui Hristos, și trebuie să credeți cu toții în faptul că această prefacere are loc cu adevărat.

Nimeni nu trebuie să creadă, asemenea protestanților, că Liturghia este doar o imagine a ceea ce a săvârșit Domnul nostru la Cina cea de Taină, față de care ar avea numai o asemănare formală.

Mulți s-au îndoit de faptul că pâinea și vinul se prefac cu adevărat în Trupul și Sângele lui Hristos. De multe ori Domnul i-a învățat minte în chip minunat. De pildă, a ajuns până la noi prin predanie următoarea întâmplare adevărată. O oarecare femeie din Roma cocea prescuri și le aducea Sfântului Grigorie Dialogul, papa Romei. Odată, când Sfântul Grigorie, urmând să o împărtășească, spunea cu voce tare rugăciunea dinaintea împărtășirii, ea a zâmbit. Papa a întrebat-o: „De ce zâmbești?” „Cum să nu zâmbesc”, a răspuns ea, „când am copt pâinea asta cu mâna mea, iar tu spui că este cu adevărat Trupul lui Hristos?” Sfântul Grigorie și-a înălțat ochii către cer și s-a rugat lui Dumnezeu ca El să o încredințeze pe femeie că se va împărtăși cu adevăratul Lui Trup și Sânge. Și, cu rugăciunile lui, femeia a văzut în loc de pâine și de vin Trup și Sânge omenesc, și s-a cutremurat de frică. Iar Sfântul Grigorie s-a rugat din nou, iar Trupul și Sângele Domnului au căpătat din nou înfățișare de pâine și de vin.

Despre faptul că în Taina Euharistiei, care se săvârșește la Liturghie, se săvârșește cu adevărat neasemuita minune a prefacerii pâinii și vinului în Trupul și Sângele lui Hristos a dat mărturie Domnul și prin alt mijloc - fiindcă știm și din Viața Cuviosului Serghie din Radonej că, săvârșind el Liturghia și chemând Duhul Sfânt, când a rostit cuvintele săvârșitoare ale acestei mari Taine: „Prefăcându-le cu Duhul Tău Cel Sfânt”, unul dintre sfinții lui ucenici l-a văzut pe Cuvios înconjurat cu totul de văpaie, după care acea văpaie, depărtându-se de la el, s-a făcut ghem și a intrat în potirul cu Sfintele Daruri.

Oare nu ne ajung dovezile acestea? Oare le vom socoti drept legendă? N-au decât să vorbească de legende necredincioșii - însă noi credem că lucrurile stau așa cu adevărat; iar episcopii și preoții care săvârșesc cu mare evlavie Taina Euharistiei, simt limpede că se petrece o Taină foarte mare, simt cum Se pogoară Duhul Sfânt asupra pâinii și a vinului.

Deci, să întindem mâinile și picioarele noastre murdare Atotmilostivului Domn Iisus Hristos și să-L rugăm să spele murdăriile noastre. Și după ce le va spăla prin Taina pocăinței, ne vom apropia de marea Taină a împărtășaniei cu frică și cutremur, cu credință adâncă în faptul că sub chipul pâinii și al vinului ne împărtășim cu Trupul și cu Sângele lui Hristos, că se împlinesc asupra noastră cuvintele lui Hristos: *Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu întru Mine rămâne și Eu întru el.* Amin.

3 mai 1945

Cuvinte în Vinerea Mare

I. Plângerea deasupra Epitafului

Iată, soarele s-a întunecat. Pământul s-a înfiorat și s-a cutremurat. S-a sfâșiat de sus și până jos catapeteasma templului, care despărțea Sfânta Sfintelor, fiindcă Domnul însuși ne-a deschis nouă intrarea în Sfânta Sfintelor - în cer, la Tronul Tatălui Său.

Cutremuratu-s-a iadul, că s-au surpat puterea și stăpânirea lui. Despăcatu-s-au stâncile și s-au deschis mormintele cele săpate în ele, și trupurile sfinților adormiți s-au sculat, și au ieșit din morminte, și s-au arătat multora în Ierusalim, binevestind tuturor: „Săvârșitu-s-a”. Ce s-a săvârșit? S-a săvârșit lucrarea mântuirii neamului omenesc de stăpânirea diavolului, s-au împlinit vechile prorocii ale Vechiului Legământ.

El a luat asupra-Și durerile noastre și cu suferințele noastre S-a împovărat – și noi îl socoteam pedepsit, bătut și chinuit de Dumnezeu. Dar El a fost străpuns pentru păcatele noastre și zdrobit pentru fărădelegile noastre. El a fost pedepsit pentru mântuirea noastră și prin rănilor Lui noi toți ne-am vindecat. Toți umblam rătăciți ca niște oi, fiecare pe calea noastră, și Domnul a făcut să cadă asupra Lui fărădelegile noastre ale tuturor. Chinuit a fost, dar S-a supus și nu Și-a deschis gura Sa; ca un miel spre junghiere S-a adus și ca o oaie fără glas înaintea celor care o tund, așa nu Și-a deschis gura Sa. Întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat, și neamul Lui cine îl va spune? Că s-a luat de pe pământ viața Lui! Pentru fărădelegile poporului meu a fost adus la moarte. Mormântul Lui a fost pus lângă cei fără de lege și cu cei făcători de rele, după moartea Lui, cu toate că n-a săvârșit nici o nedreptate și nici înșelăciune n-a fost în gura Lui (Is. 53, 4-9).

Domnul nostru Iisus Hristos Și-a dat suspinul cel din urmă pe Crucea de pe Golgota o dată cu acel cuvânt ce a cutremurat întreaga lume: „Săvârșitu-s-a!” A căzut pe piept capul încununat cu cunună de spini, împurpurat cu Sânge. Au venit cei de aproape ai Lui, a venit Maica Lui, au venit mironosițele, a venit Iosif cel din Arimateea și în adâncă jale, plini de lacrimi, au luat de pe Cruce Preacuratul Trup al învățătorului lor și au făcut deasupra lui plângere cu amar.

Iată, și acum stă înaintea noastră, închipuit pe Sfântul Epitaf, Trupul mort al lui Iisus. Să facem, dar, și noi plângere pentru El - plângere pentru păcatele noastre, pentru care El S-a adus pe Sine de bunăvoie jertfă, răscumpărându-ne cu Preacuratul Său Sânge. Neajunsa înălțime a dragostei dumnezeiești ne-a arătat-o pe Cruce Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul lumii - fiindcă *așa a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viață veșnică (In. 3, 16).*

Pe Cruce a răsărit Soarele Dreptății, Soarele dragostei, Care a luminat întreaga lume cu lumina Sa, cu lumina împreună-pătimirii dumnezeiești - și de la Acest Soare s-au aprins milioane de inimi, Care L-au îndrăgit pe Domnul Iisus Hristos. În inimile acestea au fost înscrise cu litere de foc cuvintele Lui: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie (Mt. 16, 24).*

Domnul a luat cel dintâi Crucea - cea mai cumplită cruce -, iar în urma Lui și-au luat pe umeri crucile, deși acestea sunt mai mici, nenumărații mucenici ai lui Hristos. În urma Lui și-au luat crucile o mulțime uriașă de oameni și, plecându-și lin capetele, au apucat pe calea lungă și spinoasă arătată de Hristos: calea către Tronul lui Dumnezeu, către împărăția Cerurilor. Iată că sunt deja două mii de ani de când în urma lui Hristos merg noi și noi oameni. Și pe această cale stau cruci, pe care sunt răstigniți mucenicii lui Hristos.

Cruci, cruci... Și mai departe, cât cuprinde privirea, tot cruci, cruci... Merg în șir nesfârșit oameni care au lepădat toate bunătățile pământești, au disprețuit totul pentru Domnul Iisus Hristos, au părăsit tot ce le era drag cândva și au închinat toată viața lor slujirii Lui.

Merg nebunii pentru Hristos sub greutatea lanțurilor și a crucilor de fier, merg monahii și monahiile, merg arhieriei lui Dumnezeu cu crucea și cu Sfântul Potir în mâini. Merg în urma lor, ca în urma unor păstori, robii cei buni și blânzi ai lui Dumnezeu, robii supuși ai lui Hristos, urmând îndrumătorilor duhovnicești, păstorilor și dascălilor Bisericii. Merg la nesfârșit... Merge poporul simplu, care-L iubește pe Hristos, asupra căruia s-a împlinit cuvântul Lui: *În lume necazuri veți avea* (In. 16, 33). Merge, purtând crucea grea a durerilor sale. Merg în șir lung cei prigoniți pentru dreptate, cei prigoniți pentru numele lui Hristos. Merg femeile curate, neprihănite, ducându-și de mânuțe pruncii, cărora Domnul le-a deschis intrarea în împărăția Cerurilor.

Și atunci, oare noi nu ne vom alipi acestui râu nesfârșit al iubitorilor de Hristos, acestei sfinte procesiuni pe calea necazurilor și pătimirilor? Oare nu ne vom lua crucea și nu vom merge după Hristos? Să nu fie! Să se cutremure inima noastră de priveliștea Trupului neînsuflit al lui Hristos, ce zace înaintea noastră. Hristos, Care atât de greu a pățimit pentru noi, să umple cu harul Său inimile noastre. Să ne dea la capătul îndelungatului și osteniciosului nostru drum al crucii cunoașterea spuselor Sale: *Îndrăzniți, Eu am biruit lumea* (In. 16, 33). Amin.

II. Lecții ale dragostei de Hristos

Iată că am venit din nou să ascultăm despre pătimirile Domnul Iisus Hristos - și acest lucru are o foarte mare însemnătate.

Ceea ce auzim și vedem are o adâncă înrâurire asupra sufletelor noastre. Auzim lucruri rele, vedem crime - ne cutremurăm, ne înspăimântăm. Suntem martori ai unor fapte bune, curate și înalte - inima noastră e mișcată și ne spunem în gândul nostru: „Așa ar trebui să mă port și eu!”

Nu puține fărădelegi cumplite au fost în istoria neamului omenesc. Conștiința protestează împotriva lor. Dar oricât de cumplite ar fi toate aceste fărădelegi, ele sunt nimic, sunt ca un fir de praf față de un munte uriaș, ca o picătură de apă față de ocean dacă stăm să ne gândim la cea mai mare dintre fărădelegi: la groaznica ucidere a Fiului lui Dumnezeu, a Celui Care S-a pogorât din ceruri pe pământ pentru a mântui neamul omenesc, a Celui Care era blând și liniștit, Care trestia frântă nu o va zdrobi și feștila ce fumegă nu o va stinge (Is. 42, 3), Care a fost plin de dragoste față de neamul omenesc - de dragoste nepământească, de dragoste cum pământul nu mai văzuse și nu-și închipuise niciodată. El a fost dat morții, sângele Lui curge pe Cruce...

Inima noastră este înfiorată de grozăvia acestui omor, dar totodată ea se umple de cea mai adâncă evlavie și bucurie, fiindcă tocmai această Jertfă de bunăvoie, moartea prin răstignire a nevinovatului Pătimitor ne arată culmea iubirii dumnezeiești, care a luminat lumea de pe Cruce. Și de pe Cruce auzim cuvintele Lui, pecetluite cu nemaiauzită dragoste, nemaiauzită blândețe și atotiertare, fiindcă El Se roagă pentru cei ce L-au răstignit, deschide tâlharului care s-a pocăit ușa raiului, întinde preacuratele Sale mâini către noi toți, păcătoșii, însetând de mântuirea noastră.

Lumea a auzit însă de pe Cruce și cuvintele înfricoșătoare: *Dumnezeul Meu! Dumnezeul Meu! Pentru ce M-ai părăsit!* (Mt. 27, 46). Cum au putut fi rostite ele de aceeași gură care a spus: *Eu și Tatăl Meu una suntem* (In. 10, 30)? Oare El n-a rămas întotdeauna în împărtășire nedespărțită cu Tatăl Său? Bineînțeles că da. Și atunci, ce înseamnă aceste spuse înfricoșătoare?

Oamenii obraznici spun că Domnul n-a încercat pe Cruce nici un fel de suferință, în vremurile timpurii ale creștinismului erau niște eretici numiți dochetiști, care învățau lumea în chip nelegiuit că Trupul lui Iisus nu ar fi fost trup omenesc adevărat, ci nălucă (însuși numele de dochetiști vine de la verbul grecesc dokein - a părea), și ca atare Domnul Iisus Hristos n-a suferit deloc. Iar monofiziții susțineau că în Iisus Hristos firea omenească a fost înghițită cu

totul de cea dumnezeiască. Noi știm însă că El a fost și Dumnezeu Adevărat, și Om Adevărat. Știm că firea Lui omenească a îndurat pe Cruce suferințe și chinuri cumplite, de nedescris.

Și aceste cuvinte ale Domnului, rostite de pe Cruce, întăresc cu mai multă putere decât orice altă dovadă lucrul acesta și răstoarnă învățăturile eretice. Dacă Trupul lui Hristos ar fi fost nălucă, dacă în Fiul lui Dumnezeu Dumnezeirea ar fi precumpănit cu totul asupra omenității, oare ar fi auzit lumea aceste spuse înfricoșătoare?

Ar fi putut Tatăl să-L părăsească? Bineînțeles că nu. Dar chinurile au fost atât de groaznice și greu de îndurat încât a strigat ca Om către Dumnezeu: *Dumnezeul Meu! Dumnezeul Meu! Pentru ce M-ai părăsit?*

Iată ce a spus Sfințitul Mucenic Ciprian, episcopul Cartaginei, care a trăit în veacul al III-lea: „De ce este părăsit Domnul? Ca să nu fim noi părăsiți de Dumnezeu. A fost părăsit pentru răscumpărarea noastră de păcate și de moartea veșnică; a fost părăsit ca să se arate preamărea dragoste a lui Dumnezeu față de neamul omenesc; a fost părăsit ca să se vădească dreapta judecată și milostivirea lui Dumnezeu, ca să fie atrase inimile noastre la Dânsul, spre pildă tuturor pătimitorilor”.

Să mai primim și sfânta lecție harică a dragostei Lui față de Preacurata și Preasfânta-I Maică, a Cărei inimă a fost, când stătea lângă cruce, străpunsă de sabie, lovită de cumplită jale, potrivit prorociei Sfântului Simeon Primitorul de Dumnezeu. Ea tăcea, și tăcerea aceasta îi arăta durerea neasemuit mai adânc decât orice strigăte, vaiete și tânguiri. Alături de Ea stăteau Maria, soția lui Cleopa, Maria Magdalena și ucenicul cel iubit al lui Hristos - Ioan. Grija Ei o purta Fiul lui Dumnezeu, Care îndura acele chinuri negrăite. El Și-a întors privirea către Ea și, arătând cu ochii către apostolul Ioan, a zis: *Femeie, iată fiul Tău*. Și Ioan a primit-o pe Maica Domnului în casa sa, și a odihnit-o, și a avut grijă de ea până la moartea ei (In. 19,26-27).

Iată însă că a venit sfârșitul neînchipuit de anevoioasei nevoințe a Fiului lui Dumnezeu, Care prin moartea Sa a răscumpărat omenirea din stăpânirea diavolului. Noi auzim cele din urmă cuvinte ale Lui, pline de dragoste către Tatăl, dragoste pe care noi n-o putem pricepe: *Părinte! În mâinile Tale încredințez duhul Meu!* (Lc. 23, 46). Gura Lui a tăcut, ochii I s-au închis, limba I-a amorțit, sfântul Lui cap I-a căzut pe piept. Dar n-au putut să tacă pietrele. Pământul s-a cutremurat, și stâncile s-au despicat.

Sutașul însărcinat cu împlinirea osândeii la moarte, pe numele său Longin, împreună cu ostașii aflați sub porunca lui, s-au cutremurat și s-au înfricoșat văzând toate acestea. Dragostea lui Hristos sfărâmă și inimile de piatră. Sutașul a crezut în Hristos și a strigat: *Cu adevărat, Omul Acesta Fiul lui Dumnezeu a fost!* (Mc. 15, 39). Toate cele văzute și auzite l-au cutremurat atât de mult încât a primit Botezul în scurtă vreme și mai apoi și-a sfârșit viața cu moarte mucenicească, fiindcă vrăjmașii lui Hristos - cărturarii, arhierii și fariseii - n-au suferit faptul că sutașul roman s-a întors la Hristos, l-au clevetit în fața lui Pilat, și acesta a dat poruncă să i se taie capul.

O, fericite mucenic Longin, învață-ne și pe noi să ne întoarcem la Hristos și să-L iubim din toată inima!

O, Doamne! Ce laudă, ce mulțumită îți vom aduce pentru ceea ce ai făcut de dragul nostru! Noi nu putem face nimic spre a fi cătuși de puțin vrednici de jertfa Ta. O, Doamne al nostru, Doamne! Aducem ție tot puținul pe care îl putem aduce. Aducem lacrimile noastre și rourăm cu ele Trupul Tău preacurat, ucis de cei pe care ai venit să îi mântuiești. Dragostea noastră aducem Ție.

Ajută-ne, Doamne, să Te iubim din toată inima până la sfârșitul vieții noastre, ajută-ne să mergem pe calea pe care ne-ai arătat-o Tu. Ajută-ne să scăpăm de stăpânirea diavolului, de ispitele pe care el le face. Du-ne pe calea mântuirii și adu-ne într-o împărăție Ta. Amin.

Cuvânt în Vinerea Mare și Buna Vestire a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

Alfa și Omega

În Apocalipsă - descoperirea privitoare la ultimele destine ale lumii pe care a primit-o Sfântul Ioan Teologul în exilul său din insula Patmos - sfântul ne spune cum i S-a arătat Domnul nostru Iisus Hristos în slava și puterea Sa cea dumnezeiască și i-a grăit: *Eu sunt Alfa și Omega, începutul și Sfârșitul* (Apoc. 1, 8).

Alfa și Omega sunt prima și ultima literă a alfabetului grecesc, începutul și sfârșitul lui. Cum să înțelegem aceste uimitoare cuvinte ale Domnului? Oare El are început? Nu, este fără de început, fiind Dumnezeu Adevărat. Are cumva sfârșit? Nu, El este fără de sfârșit, fiind Dumnezeu Adevărat. Așadar, nu despre ființa Sa cea Dumnezeiască vorbește Mântuitorul când își dă numele de Alfa și Omega.

Și atunci, despre ce vorbește? În primul rând, El a fost începutul și va fi sfârșitul istoriei lumii, adică a fost Ziditorul ei și îi va fi înfricoșat Judecător în acel ceas cutremurător când va veni sfârșitul lumii, când, după cuvântul apostolului Petru, totul va fi nimic prin foc, *cerurile vor pieri cu vuiet mare, stihiiile, arzând, se vor desface, și pământul și lucrurile de pe el se vor mistui* (2 Pt. 3, 10).

În al doilea rând, El a fost totodată începutul și a devenit sfârșitul mântuirii noastre: prin El s-a pus începutul mântuirii neamului omenesc, prin El a și fost împlinită această mântuire pe cumplita Cruce de pe Golgota. Iată de ce și-a dat numele de Alfa și Omega.

Iar acum noi, împreună cu toată Sfânta Biserică, pomenim prin rugăciuni, cu sufletul cutremurat, începutul și sfârșitul vieții Lui pământești.

O, cât de preaslăvit, cât de măreț, cât de Dumnezeiesc a fost începutul! Căreia dintre femei, cu atât mai mult dintre fecioare, i s-a arătat Arhanghelul Gavriil ca să-i vestească zămislire de la Duhul Sfânt? Și iată că, înfățișându-se Preasfintei Fecioare Maria, Arhanghelul a rostit marile cuvinte: *Bucură-Te, Ceea ce ești plină de har, Domnul este cu Tine. Binecuvântată ești Tu între femei... Iată, vei lua în pânțe și vei naște fiu, și vei chema numele Lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Preaînalt Se va chema, și Domnul Dumnezeu îi va da Lui tronul lui David, părintele Său. Și va împărați peste casa lui Iacov în veci, și împărăția Lui nu va avea sfârșit* (Lc. 1, 28-33).

Prorocul David a primit stăpânire obișnuită, pământească, peste poporul israelit - iar Domnul nostru Iisus Hristos a primit cea mai mare stăpânire, stăpânirea duhovnicească. El împărătește asupra lumii duhovnicești, El este Cap Bisericii Sale, despre care a spus că va ființa în vecii vecilor și că porțile iadului nu o vor birui. Asta înseamnă că și acum, printre noi, împărătește haric împăratul nostru duhovnicesc - Domnul Iisus Hristos - și va împărați în vecii vecilor.

Uimitor, slăvit și minunat a fost începutul vieții pământești a Mântuitorului, dar și mai minunat, mai uimitor și mai de nepătruns e faptul că împăratul și Stăpânul a toată făptura a binevoit, în numele iubirii față de neamul omenesc, să ducă pe pământ viața plină de pătimiri, încheiată cu cea mai chinuitoare și de ocară moarte, la care El S-a dat pe Sine de bunăvoie.

Pentru ce a fost nevoie de această jertfă cutremurătoare pentru păcatele întregii lumi, pentru păcatele noastre? Fiindcă ele puteau fi iertate și răscumpărate numai cu prețul Sângelui Dumnezeu-Omului. Numai Dragostea cea mai vie, neasemuit mai mare decât oceanul, a putut birui răutatea diavolului și strica stăpânirea lui asupra noastră.

Sângele animalelor jertfite preînchipuia Sângele lui Hristos, care a răscumpărat păcatele lumii. Dar *este cu neputință ca sângele de tauri și de țapi să înlăture păcatele*, spune apostolul Pavel. *Drept aceea, Hristos, intrând în lume, spune: Jertfă și prinose n-ai voit, dar*

trup Mi-ai întocmit (Evr. 10, 4; Ps. 39, 9) - acel Trup Dumnezeu-Omenesc, al cărui Sânge a putut nimici păcatele tuturor celor care cred în puterea lui cea dumnezeiască și i-a putut sfinți. Și a zis Fiul lui Dumnezeu: *Iată, vin ca să fac voia Ta, Dumnezeul Meu* (Ps. 39, 10-11). *Și printr-o singură jertfă adusă, a adus la veșnică desăvârșire pe cei ce se sfințesc* (Evr. 10, 14). Le-a dat puterea să se împotrivescă tuturor viclesugurilor diavolului.

Cu această nepătruns de mare faptă a dragostei s-a încheiat viața pământească a Mântuitorului; atât de înfricoșător a fost acest Omega! Cumplită fărădelege au săvârșit iudeii din vechime răstignindu-L pe împăratul și Domnul lor. Despre ei a zis apostolul și evanghelistul Ioan Teologul: întru ale Sale a venit, dar ai Săi nu L-au primit (In. 1, 11).

Dar oare numai ei nu L-au primit? În toate veacurile și în toate popoarele au fost mulți care nu L-au primit și n-au crezut în El. Lucrul cel mai cumplit însă este acela că și printre creștini au fost și sunt numeroși oameni care îl răstignesc pentru a doua oară cu păcatele lor și îndărătnicia lor în rău. Cât amar aduc oamenilor groaznicele războaie în care creștinii se nimicesc unii pe alții! Cum să înțelegem cumplitele șuvoaie de sânge care au înecat toată Europa în cel de-al doilea război mondial, de la care a trecut atât de puțină vreme?! Și totuși astăzi, în zi de praznic, să ne fie spre mângâiere cuvintele apostolului Ioan Teologul: *Și celor câți L-au primit, care cred în numele Lui, le-a dat putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu* (In. 1, 12).

Noi, credincioșii, nu suntem prea mulți. Mântuitorul i-a numit pe ucenicii Săi *turmă mică* (Lc. 12, 32). Și acum suntem turmă mică, și acum suntem puțini, dar avem totuși stăpânirea de a fi fii ai lui Dumnezeu, căci îl iubim cu toată inima pe Domnul Iisus Hristos și credem că El este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, și cu cutremur în inimă privim la Crucea Lui, la Sfântul Epitaf, la Trupul Lui luat de pe Cruce.

Așadar, veniți să-L fericim - să-L fericim cu lacrimile noastre, cu sărutarea noastră, să-L fericim rugându-ne cu durere când sărutăm Epitaful: *Pomenește-mă, Doamne, întru împărăția Ta!* Amin.

Cuvinte la Buna Vestire a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu

Credința noastră nu este zadarnică

„Astăzi este începătura mântuirii noastre și arătarea tainei celei din veac: Fiul lui Dumnezeu Fiul Fecioarei Se face și Gavriil harul binevesteș-te”. Acum s-a împlinit taina cea mare a credinței noastre creștinești, s-a împlinit lucrul pe care cu șapte sute de ani înainte de Nașterea Domnului Iisus Hristos l-a prezis Sfântul Proroc Isaia: *Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște fiu, și vor chema numele Lui Emanuel, care înseamnă: „Cu noi este Dumnezeu”*.

De ce spunea acest sfânt proroc că Domnul va fi numit Emanuel, dacă Arhanghelul Gavriil, care a heretisit-o acum pe Preasfânta Fecioară Maria, a zis că Ea îi va pune numele de Iisus? Ce să însemne acest lucru? El se lămurește prin înțelesul numelui de Emanuel: „cu noi este Dumnezeu”.

Toate popoarele creștinești, toți cei ce au crezut în Domnul Iisus Hristos, îl numesc Mântuitor, Dumnezeu Adevărat, Care a trăit cu oamenii pe pământ. Prin aceasta s-a și îndreptățit numele de Emanuel, „cu noi este Dumnezeu”, despre care vorbea prorocul. Emanuel este Dumnezeu-Omul, Dumnezeu Care este cu noi, Dumnezeu în trup. S-a săvârșit taina cea neasemuită a mântuirii noastre, despre care citim la Sfântul Apostol Pavel: *Cu adevărat, mare este taina buneii credințe: Dumnezeu S-a arătat în trup* (1 Tim. 3, 16). El spunea că sfinții îngeri ar vrea să pătrundă această neobișnuită taină, însă nici lor nu le este dat să cunoască toate adâncurile ei. Și atunci, noi, slabi și neputincioși, să încercăm a o pătrunde?

Noi știm însă că dogmele privitoare la Dumnezeirea-Omenitatea Domnului Iisus Hristos - și la întruparea Lui fără de sămânță din Preasfânta Fecioară Maria alcătuiesc temeiul întregii noastre credințe creștinești: căci dacă nu am crede în faptul că Domnul Iisus Hristos este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu, Care S-a întrupat din Preasfânta Fecioară Maria, zadarnică ar fi nădejdea noastră în mântuire. Însuși Domnul Iisus Hristos spunea despre Sine că este Fiul lui Dumnezeu, Pâinea, cea Cerească, pogorâtă din Cer. Noi primim acest adevăr cu toată inima noastră și nu încercăm a pătrunde adâncul fără fund al arătării lui Dumnezeu în trup.

Și totuși, pe cât ne este cu putință, să ne străduim a înțelege: de ce a fost neapărată nevoie de întruparea Fiului lui Dumnezeu, de ce a fost nevoie ca El să ia trup omenesc? Oare nu pentru a ne mântui de moartea veșnică și de stăpânirea diavolului prin Crucea Sa, prin cumplitele Sale pătimiri de pe Golgota și moartea de ocară?

Potrivit negrăitului Sfat Dumnezeiesc, a fost neapărată nevoie ca Domnul nostru Iisus Hristos să „calce cu moartea pe moarte”, să Se întrupeze și să ia Trup omenesc și să moară cu moarte omenească adevărată. Domnul Iisus Hristos a adus această jertfă cutremurătoare ca să ne apropie pe noi de Dumnezeu, ca să ne facă din oameni muritori dumnezeu-oameni, trăitori în veci. El S-a făcut Dumnezeu-Om și ne-a deschis spre dumnezeu-omenitate, spre împărtășirea noastră, în trupul înnoit, de veșnică și nesfârșită apropiere către sfințenia Dumnezeirii. Iar dacă lucrurile stau așa, atunci, firește, El nu putea să facă asta rămânând numai Dumnezeu. Trebuia, deci, ca El să Se facă Dumnezeu-Om, trebuia să Se întrupeze din Preasfânta Fecioară Maria.

Faptul acesta - întruparea Fiului lui Dumnezeu - este nemăsurat de mare, așa s-a convenit să fie prevestit în chip minunat - prin arătarea Arhanghelului Gavriil către Preasfânta Fecioară Maria: și binevestirea lui a fost cea mai mare dintre toate binevestirile pe care le-a auzit vreodată neamul omenesc. În Nazaret, în locuința săracăcioasă a Preasfintei Fecioare

Maria, au răsunat uluitoarele cuvinte: *Bucură-Te, Ceea ce ești plină de har! Domnul este cu Tine. Binecuvântată ești Tu între femei* (Lc. 1, 28), adică mai binecuvântată decât oricare dintre femei.

Preasfânta Fecioară Maria tăcea. Oare a fost cuprinsă de spaima și fiorul firești pentru un om obișnuit la vederea unui Arhanghel? Nu, nu spaima a cuprins-o, ci tulburarea datorată neobișnuitei heretisiri. Fecioara nu s-a înspăimântat de arătarea neobișnuită, fiindcă Ea însăși era mai sfântă decât toți sfinții, și sufletul ei curat era asemănător îngerului prin curăția sa duhovnicească. Ea și-a vădit numai nedumerirea cu totul de înțeles, întrebând: *Cum va fi aceasta, de vreme ce eu nu știu de bărbat? Și a primit răspunsul minunat: Duhul Sfânt Se va pogori peste tine și puterea Celui Preaînalt Te va umbri* (Lc. 1, 34-35).

A fost vreodată o fecioară asemenea Preasfintei Maria în curăție și sfințenie? Nu. N-a fost nicicând și nu va fi. Negrăită și uimitoare, înveșmântată în dumnezeiască slavă e marea taină a întrupării Domnului nostru Iisus Hristos.

Și atunci, cum să nu ne plecăm cu toată inima înaintea Preasfintei Fecioare, Care a devenit organ al mării și nepătrunsei taine Dumnezeiești? Cum să nu o numim „Ceea ce ești mai cinstită decât heruvimii și mai slăvită fără de asemănare decât serafimii”? Oare Maica împăratului Cereșc nu se cuvenea să fie pusă de către noi mai presus de toate Puterile Cerești, mai presus de toate slugile Lui? Iar arhanghelii, heruvimii și serafimii sunt slugi ale lui Dumnezeu.

Bineînțeles, suntem datori să o cinstim cu toată inima și să o socotim Mama noastră Cerească, străduindu-ne să o urmăm în virtuți și să îi împlinim cuvintele pe care le cântăm la fiecare utrenie, pe care le-a grăit ea către Elisabeta, mama Înainte-Mergătorului Domnului: *Că a căutat spre smerenia roabei Sale, și iată de acum Mă vor fericii toate neamurile* (Lc. 1, 48).

Noi toți, creștinii ortodocși, o fericim pe Preasfânta Fecioară Maria potrivit cu învățătura Sfintei Scripturi - dar, cu durere trebuie s-o spunem, vrăjmașii Bisericii lui Hristos - protestanți, sectari și alți eretici - nu iau parte la această laudare a ei de către lumea ortodoxă. Ei tăgăduiesc cu desăvârșire cinstirea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, zicând că Maica lui Dumnezeu a fost o simplă femeie evlavioasă, ca multe altele, și chiar ne osândesc pentru faptul că îi înălțăm rugăciuni și spunem adresându-ne ei: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi”⁵. Ei spun: „Cum se poate așa ceva - să cauți mântuirea la o femeie evlavioasă? Noi avem un singur Mântuitor - pe Domnul Iisus Hristos; doar El ne mântuiește, și alți mântuitori nu sunt”.

Iată răspunsul nostru. Noi ne adresăm Maicii lui Dumnezeu ca Apărătoarei noastre. Știm că ea nu a mântuit lumea nemijlocit, că Dumnezeiescul ei Fiu ne-a mântuit cu Crucea Sa. Ea poate însă ajuta mântuirii noastre prin rugăciunile Sale înaintea Fiului Său, și noi cerem rugăciunile Ei, care au atâta putere înaintea lui Hristos.

Sfântul Apostol Pavel spunea despre sine: *Tuturor toate m-am făcut, ca, în orice chip, să mântuiesc pe unii* (1 Cor. 9, 22). El îl îndemna pe apostolul Timotei: *Ia aminte la tine însuși și la învățătură; stăruie în acestea, căci, făcând aceasta, și pe tine te vei mântui, și pe cei care te ascultă* (1 Tim. 4, 16).

Precum vedem din Sfânta Scriptură, și sfinții apostoli ne mântuiesc. Cum? La fel ca Preasfânta Născătoare de Dumnezeu - prin rugăciunile lor, prin învățătura lor, prin apropierea lor față de noi și față de Domnul Iisus Hristos. Dacă apostolii pot să ne mântuiască, de ce să nu ne poată mântui Maica lui Dumnezeu? Ea e Apărătoarea noastră, Maica plină de har a întregului neam creștinesc. De aceea și strigăm către ea: „Preasfântă Născătoare de Dumnezeu, mântuiește-ne pe noi”.

Noi o numim Stăpână, împărăteasă a Cerurilor - iar sectanții se smintesc de asta: „Noi avem un singur împărat - pe Dumnezeu”. Dar n-avem noi dreptate să o numim împărăteasă, de vreme ce este Maica împăratului? Și la oameni orice mamă de împărat poartă titlul de

⁵ Așa stă scris în cărțile de cult grecești, așa stă scris și în cele ale slavilor ortodocși. Nu înțelegem de ce românii au inovat înlocuindu-l pe „mântuiește-ne” cu „miluiește-ne” (n. tr.).

împărăteasă. Cu același înțeles îi dăm și noi numele de împărăteasă a Cerurilor, fiindcă este Maica împăratului nostru, a Domnului Iisus Hristos. Noi o numim Stăpână fiindcă are marea stăpânire de a ne apăra de diavol. Iar nefericiții de sectari tăgăduiesc acest sfânt ajutor dumnezeiesc al Preasfintei Fecioare Maria.

Domnul să-i oprească! Iar pe noi să ne oprească de la orice împărtășire cu sectarii, ca nu cumva să ne abată în calea pierzării. Iar Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, al cărei praznic atât de mare îl prăznuim astăzi, să ne mântuiască de diavol și de toate slugile lui. Amin.

7 aprilie 1945

II. „Pe Tine, Cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu Te mărim”

Buna vestire a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu este unul dintre cele mai mari evenimente din istoria lumii, pe care o prăznuim acum nu doar cu bucurie și cu dragoste, ci și cu frică plină de cutremur, fiindcă aceasta este „începătura”, adică începutul mântuirii noastre. Nu voi mai repovesti marea, unica în istoria lumii, convorbire dintre Arhanghelul Gavriil și Preasfânta Fecioară Maria; mă voi opri doar asupra cuvintelor: *Duhul Sfânt Se va pogori peste Tine și puterea Celui Preaînalt Te va umbri; pentru aceea și Sfântul Care Se va naște din Tine, Fiul lui Dumnezeu Se va chema* (Lc. 1, 35).

Nimeni, niciodată, de la facerea lumii și până la sfârșitul ei, nu s-a născut și nu se va mai naște ca Dumnezeu-Omul Iisus Hristos. Nimeni, niciodată, nu s-a născut fără sămânță bărbătească. Nimeni nu s-a născut și nu se va mai naște prin pogorârea Sfântului Duh. În nimeni, niciodată, nu s-a sălășluit Duhul lui Dumnezeu cu o asemenea plinătate desăvârșită cum s-a sălășluit în Preasfânta Fecioară Maria. Pe nimeni nu l-a umbrit puterea Celui Preaînalt și aceasta n-a sfințit nici un pântec de mamă cu atâta deplinătate și putere cum a sfințit pântecul Preasfintei Fecioare.

Să vă amintiți ce vă spun despre unirea deplină a Duhului lui Dumnezeu cu ființa omenească a Mariei.

Duhul și sufletul omenesc își au începutul în Duhul lui Dumnezeu, fiindcă în primul capitol al Sfintei Biblii se spune că Dumnezeu L-a făcut pe omul cel dintâi, Adam, din țărâna pământului și a suflat în fața lui suflare de viață. Cu Duhul lui Dumnezeu poate avea împărtășire duhul omenesc, care de la El își are obârșia, la fel cum în natură au împărtășire toate cele înrudite între ele. Despre puțința strânsei împărtășiri cu Dumnezeu știm din cuvintele rostite de însuși Domnul nostru Iisus Hristos: *Dacă Mă iubește cineva, va păzi cuvântul Meu, și Tatăl Meu îl va iubi, și vom veni la el, și locaș la el vom face* (In. 14, 23). Și apostolul Pavel îi întreabă, ai zice cu mirare, pe creștinii din Corint: *Nu știți, oare, că voi sunteți templu al lui Dumnezeu și că Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi?* (1 Cor. 3, 16).

Din Viețile Sfinților se știe în ce împărtășire îndeaproape cu Dumnezeu își petreceau aceștia sfânta lor viață, fiind locașuri ale Duhului Dumnezeiesc - dar nici această adâncă împărtășire cu Dumnezeu nu poate fi pusă alături de starea harică cea mai presus de îngeri și de arhangheli în care s-a aflat Preasfânta Fecioară Maria după ce Duhul Sfânt S-a pogorât asupra ei. Lucrul acesta nu l-a înțeles sau, pesemne, n-a vrut să-l înțeleagă nefericitul eretic Nestorie, care spunea că Preasfânta Născătoare de Dumnezeu ar fi născut pe omul simplu Iisus Hristos, cu care Dumnezeu S-ar fi unit doar mai apoi, și ca atare el o numea pe Fecioara Maria Născătoare de Hristos, nu Născătoare de Dumnezeu.

Dacă Nestorie ar fi avut câtuși de puțină dreptate, ar fi însemnat că Domnul nostru Iisus Hristos nu ar fi Fiul lui Dumnezeu și Dumnezeu-Om, ci numai unul dintre numeroșii sfinți mari cărora trebuie să li se dea numele de adevărate temple și locașuri ale Tatălui și ale Fiului și ale Duhului Sfânt din pricina nemărginitei lor iubiri față de Dumnezeu și a împlinirii

Predici la Triod

desăvârșite a tuturor poruncilor lui Hristos. Precum vedeți, Nestorie și-a meritat anatema din partea celui de-al Treilea Sinod Ecumenic.

Cu aceasta aş putea să-mi închei cuvântul de laudă închinat acestui mare praznic al Bunei Vestiri, însă nu vreau să las nebăgate în seamă cuvintele Arhanghelului Gavriil, care pătrund în orice inimă curată: *Bucură-Te, Ceea ce ești plină de har! Domnul este cu Tine!*

Spuneți-mi, voi toți, cei de un suflet cu mine: poate fi pentru voi vreo bucurie mai înaltă și mai curată decât înțelegerea și chiar simțirea faptului că Domnul este cu voi, că El v-a îndrăgit pentru împlinirea poruncilor Lui, că El va veni la voi cu Tatăl Său Cel fără de început și își va face sălaș în voi?

Domnul și Dumnezeuul nostru Iisus Hristos să vă învrednicească pe voi pe toți, cu rugăciunile Preasfintei și Preacuratei Fecioare Maria, de această preaînaltă fericire și bucurie!

1957

Cuvânt în Duminica de după înălțarea Sfintei Cruci

A ști să îți duci crucea

Cine va voi să-și scape sufletul, îl va pierde, iar cine va pierde sufletul său pentru Mine și pentru Evanghelie, acela îl va scăpa (Mc. 8, 35).

Aceste spuse ale lui Hristos, spuse de o uriașă însemnătate, pot stârni nedumerire în mulți. Noi, doar, dorim să ne mântuim sufletul, iar Domnul spune că dacă vom năzui spre asta îl vom pierde și că pentru a ne mântui sufletul este nevoie să ni-l pierdem - să-l pierdem pentru însuși Domnul Iisus Hristos și pentru Evanghelie.

Ce să însemne asta? Cum trebuie să înțelegem aceste spuse?

Firește, în cuvintele lui Hristos nu poate fi nici o contradicție - ele trebuie înțelese cum se cuvine. Și iată ce răspuns dă la nedumerirea noastră Domnul Însuși: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia crucea și să-Mi urmeze Mie (Mt. 16, 24).* Dacă vom împlini lucrul acesta, ne vom mântui sufletul. Dar de ce avem nevoie ca să împlinim aceste cuvinte ale lui Hristos? Ce înseamnă lepădarea de sine?

Lepădarea de sine înseamnă lepădarea desăvârșită de propria înțelegere a căilor vieții, de cele spre care năzuim potrivit îndemnurilor inimii noastre, lepădarea deplină de voința noastră, de rațiunea noastră. Este aici vreo cerință ciudată și cu neputință de împlinit? Bineînțeles că nu.

Când ucenicul învață meseria pe lângă meșter, el trebuie să se lase pe de-a-ntregul călăuzit de îndrumările acestuia; el nu cutează să vină cu nimic de la sine, cu nici un fel de metode proprii de lucru. El trebuie să se supună necondiționat meșterului, să îplinească toate îndrumările lui și să lucreze neabătut după cum spune meșterul.

Și noi trebuie să devenim supuși Domnului Iisus Hristos - ascultători până la capăt, ascultători până la moarte.

E foarte simplu de făcut asta. Trebuie doar să ne concentrăm și să ne adâncim privirea duhovnicească, privind cu luare-aminte și cinstit în ascunzișurile sufletului nostru - și atunci fiecare păcătos va vedea ce se face acolo. Acolo este întuneric, acolo colcăie șerpi - șerpilor minciunii, curviei, zavistiei, trufiei, plăcerilor pântecelui, hoției, chiar și uciderii, șerpi cărora nu este număr.

Oare nu urâm șerpilor, nu ne ferim de ei? Și atunci, vom iubi șerpilor care se cuibăresc în inima noastră? Suntem datori să îi urâm, suntem datori să ne urâm sufletul, dacă în el colcăie șerpilor. În noi prea puține merită dragoste. În orice păcătos sunt multe care merită ură. Și trebuie ca această ură să se aprindă. Dacă pe umerii voștri ar apărea deodată niște zdrențe murdare și împuțite, oare nu le-ați arunca de pe voi, nu le-ați călca în picioare? Iar dacă omul păcătos va privi în sufletul său, va vedea că haina sufletului îi seamănă cu niște zdrențe împuțite. Și i se va face scârbă, greață, va urî zdrențele acestea, va urî sufletul său, care e îmbrăcat atât de hâd.

Vedeți că nu este nimic ciudat în cerința lui Hristos ca cel ce vrea să meargă după El să își urască sufletul? Trebuie să ne urâm trufia, părerea de sine, care ne poruncesc să ne rânduim viața de capul nostru, să ne fixăm în viață propriile noastre scopuri, să ne construim propriile noastre planuri. Trebuie să înlăturăm toate acestea, să rupem acest păienjenis plin de praf, să ne luăm rămas bun de la tot. Trebuie să ne lepădăm de voința noastră, de planurile noastre, de rațiunea noastră și să ne plecăm cerbicea cu smerenie sub jugul cel bun al lui Hristos. Trebuie să ne întindem către Domnul Iisus Hristos mâna tremurătoare și să-I strigăm: „Doamne! Nu voi merge pe calea mea. Voi merge după Tine, Tu mă călăuzește!”

Trebuie să ne supunem până la capăt și necondiționat voinței lui Hristos. Numai atunci va fi cu putință să mergem după El. Dacă Domnul ne duce acolo unde S-a dus El însuși, dacă Domnul cere de la noi să ne luăm crucea și să mergem după El, unde credeți că mergem?

Dacă asupra noastră a fost pusă crucea, bineînțeles că nu mergem la distracție, nu mergem la serbare, ci acolo unde sunt datori să meargă călcătorii de lege care își poartă crucea. Suntem datori să mergem după Iisus Hristos pe Golgota, până la capăt, chiar până la moarte.

Dar ce moarte cere de la noi Domnul? Cumva moartea fizică pe cruce, pe care a răbdat-o El însuși? Nu, ci El cere de la noi altă moarte. El cere să fim ascultători, smeriți, să urmăm Lui, Care S-a micșorat pe Sine: *Dumnezeu fiind în chip, n-a socotit o știrbire a fi El întocmai cu Dumnezeu, ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, făcându-Se asemenea oamenilor și la înfățișare aflându-Se ca un om, și S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-Se până la moarte, și încă moarte de cruce* (Filip. 2, 6-8). Precum El a ascultat de Tatăl Lui, așa și noi suntem datori să ascultăm de El până la capăt.

El ne duce la moarte - însă nu la o moarte de care trebuie să tremure inima noastră. El cere de la noi să împlinim cuvintele: *Câți sunt ai lui Hristos, și-au răstignit trupul împreună cu patimile și poftele* (Gal. 5, 24). El cere să răstignim pe cruce și să omoram omul nostru cel trupesc, patimile noastre. El cere să ne răstignim pe cruce păcatele, așa cum El a răstignit păcatele întregii lumi pe Crucea Sa. El cere să ne răstignim pe cruce nu trupul ca atare, ci omul cel vechi, care trăiește nu după legile Lui, ci după poruncile lumii. El cere ca pe acest om vechi, care se află în stăpânirea diavolului, să îl urâm, pe acesta să-l lepădăm ca pe o haină veche și murdară și să începem o viață nouă, viața omului renăscut, ca să ne mântuim sufletul nemuritor, merit împărtășirii cu Dumnezeu.

Și trebuie să împlinim aceasta, căci altfel nu se poate curăți inima, nu poate răsări în ea lumina lui Hristos. Ca să răsară soarele este nevoie să se risipească întunericul nopții. Ca să fie aer curat în locuință, el trebuie curățit de mirosurile urâte. De asemenea și noi, dacă nu ne vom lepăda de toată întinăciunea, de nu vom răstigni pe cruce trupul nostru, care putrezește în pofte, cum vom putea să mergem după Hristos? Altă cale nu este nicidecum.

Dar dacă vom începe această mare lucrare, ne stă înaintea o luptă grea și prelungită, fiindcă omul vechi, pe care l-am lepădat și l-am răstignit, e o fiară sălbatică - și cu cât îl vom bate și răstigni mai mult, cu atât va mușca mai aprig. El e primejdios pentru noi, nicicând nu ne va lăsa în pace. Și avem de luptat cu această fiară până la sfârșitul vieții noastre.

Din Viețile Sfinților cunoaștem că ei toți au dus până la sfârșitul zilelor lor o luptă nesfârșită cu omul lor cel vechi, pe care l-au răstignit pe cruce.

Și această luptă stă înaintea fiecăruia dintre cei ce s-au hotărât să împlinească spusele lui Hristos și să se lepede de sine. Îl așteaptă o cale lungă, grea, spinoasă, fără opriri - căci în viața duhovnicească a te opri înseamnă a da înapoi, a pierde tot binele și toată sfințenia pe care le-ai dobândit.

Cine a fost mai presus decât Sfântul Apostol Pavel, care a fost răpit la al treilea cer și a văzut fericirea dreptilor, cine se poate asemui cu el în hotărârea lui de a-și răstigni trupul, cine va cuteza să spună precum el: *Nu mai trăiesc eu, ci Hristos trăiește în mine* (Gal. 2, 20). Și iată ce spune acest om mare: *Fraților, eu încă nu socot să fi ajuns, dar una fac: uitând cele ce sunt în urma mea și tinzând spre cele dinainte, alerg la țintă* (Filip. 3, 13). El tinde înainte, se grăbește, fiindcă înaintea lui este un scop mare, sfânt și foarte greu de atins. Și atunci, noi să nu ne grăbim, noi să nu fugim de vom alege calea pe care a mers el și care a fost arătată de Domnul Iisus Hristos?! Iată ce înseamnă lepădarea de sine și mergerea după Hristos.

Dar ce înseamnă a-ți lua crucea - întrucât Domnul spune că fiecare dintre noi este dator să își ia crucea? Ce cruci avem noi? Crucile sunt felurite, căci pentru fiecare Dumnezeu a pregătit o cruce aparte. Este foarte important să înțelegem care este crucea noastră. Este foarte important să luăm anume crucea pusă înaintea noastră de Dumnezeu. Este foarte primejdios să ne facem singuri cruci, lucru care nu se întâmplă rar.

Sfântul Luca al Crimeei

Ce cruci sunt pregătite pentru cei mai mulți dintre noi? Cruci simple - nu dintr-acelea pe care le-au dus mucenicii, nu dintr-acelea pe care până la sfârșitul vieții le-au purtat nevoitorii din pustie. Viața noastră - viața tuturor oamenilor - este amar, întristare și pătimire, și toate aceste amaruri, întristări și pătimiri ale vieții noastre lumești, sociale și familiale, alcătuiesc crucea noastră. Oare puține suferințe pricinuiesc căsnicia nereușită, alegerea neinspirată a profesiei, bolile grave, înjosirea, confiscarea averii, clevetirile care ne urmăresc? Tot răul pe care ni-l fac oamenii, gelozia conjugală - oare nu sunt acestea crucea noastră?

Toți oamenii poartă și sunt datori să poarte asemenea pătimiri, chiar dacă nu ar vrea deloc. Oamenii care îl urăsc pe Hristos, oamenii care leapădă calea lui Hristos, tot pătimesc, însă cârtesc și nu vor să își poarte crucea.

Care este însă deosebirea între ei și creștinii adevărați?

Deosebirea stă în faptul că creștinii și-o duc cu supunere, că nu-L hulesc pe Dumnezeu, ci cu smerenie, plecându-și capul, duc până la sfârșitul vieții crucea lor grea, mergând în urma Domnului Iisus Hristos - și-o duc pentru El și pentru Evanghelie, și-o duc din dragoste arzătoare pentru Hristos, fiindcă mintea și toate dorințele lor sunt robite de învățătura evanghelică.

Pentru a împlini această învățătură, pentru a merge pe calea lui Hristos, trebuie să ne ducem crucea cu supunere, neobosiți, neblestemând-o, ci binecuvântând-o, împlinind porunca lui Hristos, lepădându-ne de noi înșine și mergând în urma lui Hristos pe calea cea îngustă, ce duce în împărăția Cerurilor. Iar noi vrem cu toții ca drumul vieții noastre să fie larg, încăpător, fără nici un fel de spini, murdărie, pietre și gropi, să fie presărat cu flori - dar Domnul ne arată o altă cale: calea pătimirilor.

Se cuvine să știm că pe această cale, oricât ar fi de grea, dacă ne vom întoarce către Hristos din toată inima El însuși ne va ajuta în chip uluitor pentru noi; El ne va sprijini când vom cădea, ne va întări, ne va îmbărbăta și ne va mângâia. Și atunci vom pricepe cuvintele Sfântului Apostol Pavel despre faptul că *necazul nostru de acum, ușor și trecător, ne aduce nouă, mai presus de orice măsură, slavă veșnică covârșitoare* (2 Cor. 4, 17): atunci pătimirile scurtei noastre vieți ne vor părea ușoare.

Când vom străbate această cale, ce pare grea și cumplită numai la început, când vom simți harul lui Dumnezeu care ne întărește, atunci ne vom duce cu bucurie și cu smerenie crucea, știind că prin aceasta ni se deschide intrarea în împărăția Cerurilor.

Fie ca Domnul nostru Iisus Hristos să-i învrednicească pe toți de veșnica, slăvită și nesfârșită viață împreună cu El, cu Tatăl Lui, cu Duhul Sfânt și cu toată ceata sfinților îngeri. Amin.

30 septembrie 1946

Cuvânt în a 19-a Duminică după Cincizecime

Ce ne împiedică să iubim?

Precum voiți să vă faceți vouă oamenii, faceți-le și voi asemenea; și dacă iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată puteți avea? Căci și păcătoșii iubesc pe cei ce îi iubesc pe ei. Și dacă faceți bine celor ce vă fac vouă bine, ce mulțumire puteți avea? Că și păcătoșii același lucru fac. Și dacă dați împrumut celor de la care nădăjduiți să luați înapoi, ce mulțumire puteți avea? Că și păcătoșii dau cu împrumut păcătoșilor, ca să primească înapoi întocmai. Ci iubiți pe vrăjmașii voștri și faceți bine și dați cu împrumut fără să nădăjduiți nimic în schimb, și răsplata voastră va fi multă, și veți fi fiii Celui Preaînalt, că El e bun cu cei nemulțumitori și răi. Fiți milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv (Lc. 6, 31-36). Ce vorbe uimitor de simple! Ele sunt atât de simple, atât de firești încât atunci când omul aude pentru întâia oară că trebuie să se poarte astfel, se simte chiar stingherit. „Cum de nu m-am gândit singur la asta până acum?” - strigă el. Dar tot ce este mare este simplu, și toată învățătura lui Hristos e neasemuit de simplă. Ea este îndreptată către oamenii cu inimi simple; au primit-o cei mai simpli pescari din Galileea, care au devenit luminători ai întregii lumi.

Lui Hristos I-au urmat în primul rând cei mai simpli oameni, fiindcă orice cuvânt al lui Hristos este simplu și uimitor de accesibil. Toată învățătura Lui parcă s-ar înțelege de la sine - și totuși, ce departe stă viața noastră de împlinirea acestor cuvinte simple, acestor mari porunci ale lui Hristos!

Cât de rar se întâmplă să ne purtăm cu oamenii așa cum am vrea să se poarte și ei cu noi! Așteptăm de la oameni stimă, iar noi îi înjosim; așteptăm să fim ajutați la nevoie, dar nu ne gândim niciodată să ajutăm aproapei când avem îndestulare trupească.

Ce să însemne asta? De ce stau așa lucrurile? Doar nu ne purtăm astfel cu toți oamenii. Față de cei mai apropiați, față de cei pe care îi iubim fierbinte - soția scumpă, copiii, tată, mamă - ne purtăm potrivit poruncilor lui Hristos; îi iubim ca pe noi înșine și nu le facem ceea ce nu ne-am dori pentru noi înșine. Ce mamă care-și iubește copilul din toată inima nu îi va da toată dragostea, toată mângâierea sa, nu-și va jertfi chiar viața pentru el? Prin aceasta, ea împlinește - nu-i așa? - legea lui Hristos.

Dar, iată, cu cei pe care îi cuprindem sub numele de „aproape”, însă de fapt îi socotim depărtați și străini, nu ne purtăm astfel. Ce ne împiedică să ne purtăm cu ei la fel cum ne purtăm cu oamenii cei mai apropiați, pe care îi iubim? Ne împiedică egoismul, iubirea de sine, fiindcă nu ne iubim decât pe noi înșine. Ne îngrijim de noi înșine, ne iubim pe noi înșine, iar pe oamenii din jur nu-i iubim, adeseori îi necăjim, îi jignim. Iar Domnul ne înfățișează o asemenea cerință dreaptă, curată, sfântă.

El cere însă ca noi să îi iubim și pe vrăjmași. Oare-i ușor să facem asta? Nu, este foarte greu. A-i iubi pe vrăjmași se deprind cei ce au inima curată, cei care îl iubesc cu toată inima pe Dumnezeu și urmează poruncilor Lui, cei în care Se sălășluiește Duhul Sfânt, duhul smereniei, cei care se pătrund de duhul dragostei.

Doar cei ce s-au deprins să îi iubească pe cei care-i urăsc, să-și iubească vrăjmașii, i-au biruit pe aceștia - cu binele și cu dragostea. Mila și împreună-pățimirea - iată însușirile de temelie, calitățile de temelie ale dragostei. Cine are dragoste, acela are și milă, și împreună-pățimire, fiindcă nu poți să iubești fără să suferi împreună cu cel iubit. Un asemenea om nu poate să nu facă binele celor care au nevoie de el, și-l face fără să aștepte recunoștință, fără să aștepte să i se răsplătească pe măsură.

Din dragostea curată izvorăște milostivirea, din dragoste curată împlinesc adevărații creștini aceste porunci ale lui Hristos: dau împrumut celor de la care nu se așteaptă să mai primească înapoi, fac tot felul de fapte bune. Domnul cere să nu așteptăm nimic în schimb

pentru binele făcut și ne făgăduiește marea plată a veșnicei bucurii, spunând că vom fi fii ai Celui Preaînalt. Știți ce spunea Domnul Iisus Hristos despre înfricoșata Judecată și despre faptul că dreptii vor fi îndreptățiți doar pentru dragoste, doar pentru faptele dragostei. Fii ai Celui Preaînalt se vor numi ei, vor străluci ca stelele pe cer. Iar cei ce dragoste n-au avut, cei ce n-au făcut faptele milostivirii, se vor numi fii ai diavolului și vor fi chinuiți în veci dimpreună cu el.

Dragostea este împlinirea a toată legea (Rom. 13, 10). Milostivirea este de asemenea toată legea lui Hristos, fiindcă ea vine din dragoste. Ce să facem ca să dobândim dragostea? Mare, uriașă este această lucrare, e scopul întregii noastre existențe, scopul întregii noastre vieți. Am fost făcuți de Dumnezeu ca să ne apropiem de El duhovnicește. Trăim pentru a deveni fii ai Celui Preaînalt, pentru a ne desăvârși, pentru a tinde către El.

Pe care cale trebuie să mergem?

Mergeți prin ușa cea îngustă, pe calea cea pietroasă și spinoasă, fără a vă teme de pătimiri, fiindcă ele nasc binele. Cel care pătimește devine slobod de egoism, devine liniștit, blând, plin de dragoste. Trebuie să mergem pe calea necazurilor, împlinind toate poruncile lui Hristos. Prin neobosite rugăciuni și post trebuie să intrăm în împărțășirea cu Dumnezeu. Au agonisit dragostea cei care, asemenea cuviosului Serafim din Sarov, zi și noapte s-au rugat și au postit aspru. Domnul curățește inimile lor de toată întinăciunea, fiindcă Duhul Sfânt, Duhul dragostei poate sălășlui doar într-o inimă blândă, smerită. Trebuie să agonisim blândețea, smerenia, și atunci va veni sfânta dragoste.

Pentru multe se cuvine să ne rugăm, pocăindu-ne de păcatele noastre nenumărate, însă neîncetată și de temelie trebuie să fie rugăciunea pentru ca Domnul să curățească inimile noastre de răutate, să ne dea marile virtuți creștinești: blândețea, smerenia, sfânta dragoste. Nnicând să nu uitați rugăciunea cea mai însemnată - rugăciunea pentru dobândirea dragostei. Rugați-vă pentru aceasta cum vă va pune Dumnezeu în inimă - de pildă, astfel: „Doamne, dă-mi sfânta dragoste, învață-mă să iubesc toți oamenii: și pe cei de aproape, și pe cei de departe, și pe cei credincioși, și pe cei necredincioși, precum Tu, Doamne, ne iubești pe noi, pe toți, păcătoșii și ticăloșii”. Amin.

15 octombrie 1944

Acatistul Sfântului Luca al Crimeei,
Făcătorul de minuni

Condac 1

Veniți, iubitorilor de sfinți, cu căldură să laudăm pe păstorul cel de Dumnezeu luminat al Simferopolei și doctorul preaales: că în Rusia viețuind ca un înger, numele cel dumnezeiesc al lui Hristos a mărturisit, pentru care strigăm: Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Icos 1

Înger te-ai arătat, Părinte, în vremurile din urmă, între oamenii necăjiți: că viață îndumnezeită ducând pe pământ, Ierarhe Luca, dreptar te-ai făcut cu adevărat clerului și mirenilor, pentru care strigăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, cel cu care se laudă toată Rusia;
Bucură-te, vas al cucerniciei;
Bucură-te, dreptar al păstoririi oamenilor;
Bucură-te, că pe Hristos bărbătește ai mărturisit;
Bucură-te, că vindeci neputințele muritorilor;
Bucură-te, că legiuita căsnicie ai iubit;
Bucură-te, că odraslele ți le-ai luminat;
Bucură-te, laudă sfințită a credincioșilor;
Bucură-te, podoabă a cinstiților episcopi;
Bucură-te, carte a cereștilor obiceiuri;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac2

Moaștele sfinților din Kiev văzând, desfătările lumești ai urât, și către stadia credinței îndreptându-te, Luca, neabătut, cu bucurie strigai, prealăudate, cântarea îngerească: Aliluia!

Icos 2

Amândouă cunoașterile având, pe cea lumească și pe cea dumnezeiască, întunericul celor fără de Dumnezeu ai risipit, și cu meșteșugul doctorilor îndeletnicindu-te, Luca, cu ajutorul harului în nenumărate rânduri ai vindecat neputințele muritorilor, drept care strigăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, scularea celor ce pătimesc;
Bucură-te, îmbărbătarea celor ce se tânguiesc;
Bucură-te, încetarea durerilor anevoie de vindecat;
Bucură-te, ridicarea oamenilor bolnavi;
Bucură-te, întărirea neclintită a celor cu frică de Dumnezeu;
Bucură-te, turn neclătinat al binecredincioșilor creștini;
Bucură-te, al doctorilor călăuzitor;
Bucură-te, cel ce înaripezi inimile celor nedreptățiți;
Bucură-te, cel ce rostești cuvintele înțelepciunii;
Bucură-te, cel ce închizi gurile celor fără de Dumnezeu;
Bucură-te, laudător al Maicii Domnului;
Bucură-te, cela ce dobori pe vrăjmașii ei;

Sfântul Luca al Crimeei

Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac3

Slava celor trecătoare și nestatornice urând, ai îndrăgit nectarul înțelepciunii și ca o albină iubitoare de osteneală ai cules, Părinte Luca, mierea cunoștinței dumnezeiești, preacinstite, lui Hristos, Domnului tău, cântând: Aliluia!

Icos 3

Dumnezeiască râvnă câștigând în sine-ți, cele mai bune ai voit să cunoști: că pe Hristos îndrăgind din toată inima, Luca de Dumnezeu cinstite, har de sus ai primit, care insuflă pe toți să strige ție:

Bucură-te, prietenul adevărului;
Bucură-te, sfeșnicul cuviinței dumnezeiești;
Bucură-te, dreptarul cel întocmai al științei tămăduirii;
Bucură-te, următor al doctorilor fără de arginți;
Bucură-te, viță cu multă roadă a viei lui Hristos;
Bucură-te, carte cu multe foi a înțelepciunii;
Bucură-te, că strălucești ca o nouă stea;
Bucură-te, că vas al harului ești;
Bucură-te, îndreptător preacinstit al celor căsătoriți;
Bucură-te, vas al ușurării celor bolnavi;
Bucură-te, întăritor al celor pe nedrept învinuiți;
Bucură-te, cădere a potrivnicilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac4

Cu dumnezeiască râvnă haina preoției ai îmbrăcat ca un înger, Luca, și în mijlocul unui neam stricat ai lucrat, de Dumnezeu înțeleptite, poruncile Domnului tău, îndemnând pe cei dimpreună cu tine să cânte pururea cântarea: Aliluia!

Icos 4

Auzit-ai glasul Domnului poruncind să ne ducem crucea cu bucurie: pentru aceasta toate necazurile, temnițele și chinurile ai răbdat, Luca, întărind turma ta, care cântă ție cu veselie:

Bucură-te, urmaș al Apostolilor;
Bucură-te, slujitor al suferinzelor;
Bucură-te, chirurg al bolilor trupului;
Bucură-te, tămăduitor al bolilor duhului;
Bucură-te, dimineață prealuminată a vieții slobode;
Bucură-te, certare neînduplecată a nedumnezeirii cumplite;
Bucură-te, că fără teamă necazurile ai îndurat;
Bucură-te, că te-ai depărtat cu bună îndrăznire de răutate;
Bucură-te, podoabă a poporului Rusiei;
Bucură-te, cel ce bați pe amarii demoni;
Bucură-te, cel ce bagi cutremur în făcătorii de rele;
Bucură-te, spaima multor nelegiuți;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Predici la Triod

Condac 5

Nesuferind să fie scoasă icoana Născătoarei de Dumnezeu, ocară ai primit de la cei fără Dumnezeu: că ai vrut să ai, Luca, ajutătoare în meșteșugul tău puterea ei cea curată și lui Hristos ai cântat, înțelepte, lauda: Aliluia!

Icos 5

Ierarh al Domnului te-ai arătat cu dumnezeiască chemare ca să paști cetele credincioșilor, și la tunderea în monahism numele sfântului Luca în chip minunat ai luat: pentru care veselindu-ne, strigăm ție din inimă:

Bucură-te, veselia episcopilor;
Bucură-te, cinstea monahilor;
Bucură-te, pildă pentru cei feciorelnici;
Bucură-te, întărire a celor căsătoriți;
Bucură-te, că ai îmbrăcat haina sfântă;
Bucură-te, că împotrivrile casnicilor tăi nu le-ai luat în seamă;
Bucură-te, cea ce ai săvârșit Jertfa înfricoșată;
Bucură-te, cea ce ai dorit împărăția Cerurilor;
Bucură-te, dreptar preales al păstorilor;
Bucură-te, turn înalt al credincioșilor din Tașkent;
Bucură-te, fulger care lovești nebunia necredincioșilor;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Conduc 6

Ca un leu de puternic, uneltirile necredincioșilor desăvârșit le-ai surpat, Preafericite, și în trupul tău ca un rob al lui Dumnezeu ai purtat rănilor lui Hristos și ai plinit lipsurile necazurilor Lui, strigând: Aliluia!

Icos 6

Neabătut te-ai luptat să păzești Biserica nestricată de vătămarea fraților mincinoși: că tu, ca un episcop al lui Hristos, schismele clericilor ai înlăturat. Pentru aceasta, ortodocșii te cinstesc, Sfinte, strigând:

Bucură-te, limbă a adevărului;
Bucură-te, stricare a necredinței;
Bucură-te, a clericilor fără de rânduială muștrare;
Bucură-te, îndreptător al sfințitei preoțimi;
Bucură-te, că înlături fără cruțare necurăția eresurilor;
Bucură-te, că grabnic ai dat în vileag schisma cea urâtă de Dumnezeu;
Bucură-te, gură a acriviei dogmelor;
Bucura-te, băutura preadulce a economiei;
Bucură-te, că prin tine a fost biruiți demonii;
Bucură-te, că de tine s-au veselit îngerii;
Bucură-te, luminător al întregii Biserici;
Bucură-te, izbăvitor al Rusiei din rătăcire;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Sfântul Luca al Crimeei

Condac 7

Singur rămânând în surghiunuri, Sfinte, înălțai lui Hristos cântare, și sămânța vieții, Părinte, ca un înțelept plugar aruncai în suflete, iar secerând belșug de spice, strigai: Aliluia!

Icos 7

Ca pe un nou Ierarh și doctor dumnezeiesc, vistierie a harului lui Hristos, mărturisitor al dogmelor și păstor al Crimeei prealăudat te cinstim cu toții, Luca, strigând întru veselie:

Bucură-te, călăuzitor al Tașkentului;
Bucură-te, hrănitor al celor flămânzi;
Bucură-te, că prin tine a primit sfințire Siberia;
Bucură-te, că prin tine bărbații închiși au primit izbăvire;
Bucură-te, prin multe locuri ale Rusiei ai pribegit;
Bucură-te, că în lanțuri, ca un răufăcător, multe ai pățimit;
Bucură-te, că de tine s-au spăimântat cugetătorii de rele trimiși în taină;
Bucură-te, dumnezeiască liniște a celor osândiți împreună cu tine;
Bucură-te, că prin tine și-au căpătat vederea cei orbi;
Bucură-te, că prin tine au fost păziți pruncii;
Bucură-te, lauda preoților cinstiți;
Bucură-te, cutremur al celor nelegiuți;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 8

Ca un străin între străini ai fost socotit, Părinte, viață străină petrecând: căci ca un venetic mutându-te dintr-o cetate a Rusiei în alta, Fericite, numele cel mare al lui Hristos 1-ai propovăduit cu tărie, strigând: Aliluia!

Icos 8

Socotit-ai sfânta credință a lui Hristos, Părinte, bogăție mai presus de toate bogățiile, și ca pe un mărgăritar ai arătat-o credincioșilor, Sfinte. Pentru aceasta, cu plăcere cântăm ție cântare de mulțumire:

Bucură-te, Arhieru fără de arginți;
Bucură-te, împreună-cetățean al cetelor de sus;
Bucură-te, tovarăș bun în surghiunul amar;
Bucură-te, priceput doctor al bolilor de ochi;
Bucură-te, că ai alungat pe ispititorii cei nevăzuți;
Bucură-te, vindecarea orbilor;
Bucură-te, că necredincioșii nu te puteau suferi;
Bucură-te, îndreptătorul preotului Martin;
Bucură-te, că ai adus la credință ținuturile din miazănoapte;
Bucură-te, laudă a răbdării întru credință;
Bucură-te, cântare de bucurie întru necazuri;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac9

Toată cetatea Turuhanskului s-a sculat pentru tine, de Dumnezeu, purtătorule, și te-a cerut: că aflând de mulțimea faptelor bune și a vindecărilor săvârșite de tine, slăveau pe Domnul, Cel ce te-a proslăvit pe tine, strigând: Aliluia!

Predici la Triod

Icos 9

Cuvinte ale cunoștinței de Dumnezeu, învățături ale buneii credințe și dogme ortodoxe vărsa gura ta, Părinte, și curgerea neștiinței, Luca, o ai oprit, luminând pe cei dimpreună cu tine, care strigă unele ca acestea:

Bucură-te, luminătorul celor învățați;
Bucură-te, nimicitorul vrăjmașilor întunecați;
Bucură-te, veselia celor ajutați de tine;
Bucură-te, mângâierea slujitorilor lui Hristos;
Bucură-te, pom cu roade multe și frumoase;
Bucură-te, floare preabineînmiresmată a sfinților lui Dumnezeu;
Bucură-te, că peste puterile vrăjmașe călcat-ai cu îndrăzneală;
Bucură-te, că pe cugetătorii de rele în vileag i-ai dat fără teamă;
Bucură-te, semn de biruință al învățaturii dumnezeiești;
Bucură-te, că prin tine află odihnă cei suferinzi;
Bucură-te, că în surghiun cu bucurie te-ai nevoit;
Bucură-te, că ai împodobit locașurile sfinte;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 10

Cugetare sănătoasă având, cu bucurie ai suferit tânguiri trupului, Ierarhe: că în focul multor ispite ca aurul te-ai luminat, Luca slăvite, și cu adevărat pildă te-ai făcut nouă, celor care strigăm: Aliluia!

Icos 10

Îngrădit fiind cu lucrările lui Hristos cele sfinte, nebunia necredincioșilor cea de multe feluri o ai surpat, Luca slăvite, și pe culmile harului ai suit, minunate lucruri săvârșind pentru poporul ce cântă ție:

Bucură-te, că ai fost legat pentru Domnul;
Bucură-te, propovăduitorule al mântuirii;
Bucură-te, că ai îmbrăcat haina celor întemnițați;
Bucură-te, că în cumplitele închisori ai sălășluit;
Bucură-te, că ai risipit uneltirile zbirilor;
Bucură-te, că ai nimicit cursele dracilor;
Bucură-te, că pe necredincioși i-ai întors spre cele mai bune;
Bucură-te, că ai însuflețit pe cei osândiți împreună cu tine;
Bucură-te, al rasei fierbinte apărător;
Bucură-te, a multe minuni mijlocitor;
Bucură-te, iubitor al rugăciunii către Hristos;
Bucură-te, al semnelor rele nimicitor;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 11

Către cele de sus înălțându-ți ochiul, mintea și inima, Ierarhe, iar dimpreună cu ele și mâinile, mila lui Hristos căutai în rătăcirile din surghiun, Fericite, strigând: Aliluia!

Sfântul Luca al Crimeei

Icos 11

Foc ce a luminat cu razele sale cetatea Simferopole și toate ținuturile din jur te-ai arătat la bătrânețe, Luca, și ai sfințit poporul de Dumnezeu iubitor, cela ce a rămas nestrămutat în credință și aduce ție laude ca acestea:

Bucură-te, dreptar al purtătorilor de rasă;
Bucură-te, că ai fost de un obicei cu Apostolii;
Bucură-te, părtaș al tainelor lui Hristos;
Bucură-te, că ai certat pe clericii nesupuși;
Bucură-te, pildă însuflețită a cinului sfințit;
Bucură-te, icoană preaaleasă a episcopilor binecinstitori;
Bucură-te, că de săraci ca un iubitor de oameni ți-ai amintit;
Bucură-te, că pe credincioși i-ai învățat cele plăcute lui Dumnezeu;
Bucură-te, că ești vrednic de bune laude;
Bucură-te, că mijlocești noi semne;
Bucură-te, pildă de arhipăstor bun;
Bucură-te, păstor al poporului iubitor de Hristos;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac12

Har de sus având, la bătrânețe ai fost luat de pe pământ la cele de sus și alergarea bine ai săvârșit, cu cetele puterilor înțelegătoare fiind, slăvite Luca, socotit și dimpreună cu acestea cântând: Aliluia!

Icos 12

Laudă cântând ție, cu credință ne închinăm moaștelor tale, de Dumnezeu purtătorule, că precum un izvor de har tămăduiește bolile celor ce cinstim viețuirea ta, pentru care strigăm ție unele ca acestea:

Bucură-te, bărbat purtător de semne;
Bucură-te, vindecător al rănilor aducătoare de moarte;
Bucură-te, lance nefrântă a doctorilor;
Bucură-te, locaș preafrumos al episcopilor;
Bucură-te, sălaș neprihănit al dragostei lui Hristos;
Bucură-te, nume preadulce casnicilor lui Dumnezeu;
Bucură-te, că ai primit cununa ce nu se ofilește;
Bucură-te, că ai gonit taberele drăcești;
Bucură-te, alungare a toată răutatea;
Bucură-te, dulce cântare a toată Rusia;
Bucură-te, mângâietor al sfintelor mănăstiri;
Bucură-te, cel ce mă întărești și pe mine, sărmanul;
Bucură-te, Luca, vrednicule de minunare!

Condac 13

O, prealăudate Părinte, culme a episcopilor și rugător pentru toată lumea, nu înceta a mijloci pe lângă Hristos ca să ne dăruiască iertare de păcate, încât să strigăm fierbinte: Aliluia!

RUGĂCIUNE PENTRU BOLNAV

Sfinte Ierarh mărturisitor, învățătorule al adevărului și doctore fără de arginți Luca, ție plecăm genunchii sufletului și ai trupului și căzând la cinstitele și tămăduitoarele tale moaște pe tine te rugăm precum fiii pe tatăl lor: auzi-ne pe noi, păcătoșii, cinstite părinte, și du rugăciunea noastră la Milostivul și Iubitorul de oameni Dumnezeu, ca unul care stai înaintea Lui dimpreună cu sfinții toți. Credem că ne iubești cu aceeași dragoste cu care ai iubit pe frații tăi când viețuiai în această lume.

Meșteșugul doctorilor stăpânind, în multe rânduri cu ajutorul harului suferințele celor bolnavi ai vindecat, iar după cinstita ta adormire, Stăpânul tuturor a arătat moaștele tale izvor de tămăduire: că felurite neputințe se vindecă și putere se dăruiește celor ce cu evlavie le sărută și cer dumnezeiasca ta mijlocire.

Pentru aceasta, ne rugăm cu căldură ție, care ai primit harul tămăduirilor: pe fratele nostru (**numele**) cel bolnav și cumplit înviforat de suferință cercetează-l și vindecă-l de neputința ce-l stăpânește.

Cu totul cinstite și preasfinte Părinte Luca, nădejde a celor bolnavi, care zac în patul durerii, nu uita de fratele nostru (**numele**) și dăruiește-i vindecare, iar nouă tuturor cele spre bucurie, ca și noi dimpreună cu tine să slăvim pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh, O Dumnezeire și O împărăție, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Sfântul Luca al Crimeei

Cuprins

Cuvânt în a 35-a duminică după Cincizecime	5
Cuvânt în duminica lui Zaheu	8
I. Setea de înnoire duhovnicească	8
II. Hristos ne cheamă la pocăință	9
Cuvânt în Duminica Vameșului și Fariseului	12
I. Despre rugăciune	12
II. Apropiati-vă de Dumnezeu!	14
Cuvânt în Duminica Fiului Curvar	16
I. Patria noastră este la Dumnezeu	16
II. Mort era, și a înviat	19
III. Nu iubiți lumea	21
IV. Opriți-vă în căile voastre	23
V. Calea întoarcerii la Tatăl Ceresc	24
Cuvânt în miercuri de după Duminica Fiului Risipitor	26
Despre răbdarea cu blândețe a jignirilor	26
Cuvinte în Duminica Lăsatului sec de carne	28
I. Despre Judecata cea viitoare a lui Dumnezeu	28
II. Cel ce face bine săracului dă împrumut lui Dumnezeu	29
III. Să alegem calea dreptății și a milostivirii	30
IV. Judecata conștiinței și judecata lui Dumnezeu	32
V. Munții se topesc de la fața Ta	34
VI. Dreptii se vor bucura, iar păcătoșii se vor tângui	37
Cuvinte în Duminica Lăsatului sec de brânză	40
I. Despre post	40
II. Despre fățarnicie	43
III. A venit Postul, maica înfrânării	45
Cuvânt la Vecernia din Duminica Lăsatului sec de brânză	48
Mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău	48
 POSTUL MARE	
Cuvânt în vinerea primei săptămâni din Postul Mare	50
Despre lupta cu patimile	50
Cuvinte în prima Duminică a Postului Mare	52
I. Despre fericiri	52
II. Despre soarta ereticilor	55
III. Despre iconoclast	57
Cuvânt în cea de-a doua Duminică din Postul Mare	60
Învățătura lui Hristos și învățăturile omenești	60
Cuvinte în a treia săptămână din Postul Mare	63
I. în grădina Ghetsimani	63
II. Pe Drumul durerii	64
III. Despre tâlhar	65
IV. Despre închinarea Crucii	68
Cuvânt în Duminica închinării Sfintei Cruci	71
Unde să căutăm mângâiere de neazuri?	71

Sfântul Luca al Crimeei

Cuvinte în a Patra Duminică a Postului Mare	73
I. Din cuvintele tale te vei osândi	73
II. înțelepciunea lumii și înțelepciunea inimii curate	75
Cuvinte în cea de-a Cincea Duminică a Postului Mare	77
I. Întoarceți-vă la Mine cu toată inima Voastră	77
II. Lumina lină a cunoașterii lui Dumnezeu în inimile cuvioase	80
Cuvânt în Duminica Floriilor	83
Litera omoară, iar duhul dă viață	83
 SĂPTĂMÂNA PATIMILOR	
Cuvinte în Miercurea Mare	85
I. Inima curățită prin dragoste și pocăință	85
II. Inima care s-a făcut sălaș diavolului	87
Cuvânt în Joia Mare	90
Cina cea de Taină a lui Hristos	90
Cuvinte în Vinerea Mare	93
I. Plângerea deasupra Epitafului	93
II. Lecții ale dragostei de Hristos	94
Cuvânt în Vinerea Mare și Buna Vestire a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu	96
Alfa și Omega	96
Cuvinte la Buna Vestire a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu	98
I. Credința noastră nu este zadarnică	98
II. „Pe Tine, Cea cu adevărat Născătoare de Dumnezeu Te mărim”	100
Cuvânt în Duminica de după înălțarea Sfintei Cruci	102
A ști să îți duci crucea	102
Cuvânt în a 19-a Duminică după Cincizecime	105
Ce ne împiedică să iubim?	105
 ACATISTUL Sf. Luca al Crimeei, Făcătorul de minuni	 107